

Lijfs Vegur.

Þad er.

Ein Christeleg

og søn̄ Vnderuijsan/ Huad sa
Madur skule vita/ trua/ og giø-
ra sem ödlast vill eilijfa
Saluhialp:

Skrifad af Doct. Niels
Hemings syne Año 1570.

Enn a Islensku vtlögd af
Gudbrande Thorlaks Syne.

Og nu ad nyiu prentud a Holum.

ANNO. M. D. XC. IX.

Ldrei kunnum vier ad full-
þacka Gude vorū Himneska Fód-
ur/fyrer sitt Heilaga Ord/huórt
hañ hefur oss giefed/nu a seinas-
ta Heimsins Alldre/og a þessum
ysta Veralldariñar Utkalka/ Þuiad þesse Ga-
man hun yfergeingur allt þ añad sem j Heim-
enum er/ huórsu gott og elskulegt/ fagurt og
prýdt sem þad verda kañ. Tyrkiar/ Heidingi-
ar hafa ad sóñu stora Heimsins Dyrd/Magt
og Rykedæme/og alla Vellysting/eñ allt er þad
stundlegt/ fanytt og fallvallt/ huórra Hluta
Endalok ad er Upphäf eilyfra Kuala/ Hinn
ryke Madur (um huórn Lucas skrifar) lifde
j Lyst og Glede/ og hiellt sem være óll hans
Lucka og Farsælld þar j folgen/eñ þesse hans
Farsælld hafde eiñ hryggelegan enda/ þar j
giegn/hiñ fatæke Lazarus/fyrerliten af Móñ-
ónum/hafde sýna Glede og Huggan af Guds
Orde j synu Hiarta/ huór Glede og Huggan
dyrmætare var eñ óll Veralldareñar Audæfe/
og Vellystingar/þuiad hañ hiellt sier og hug-
gade sig vid Guds Ord/vitande þar ut af sig
ad vera Guds Barn/ Guds Mustere/ og ad
Gud munde hónum ei fra sier skufa/huad og
skiede/ad Einglar baru hans Sal j Fadm A-
brahams. Var slyk Huggan ecke betre eñ Heim-
sins allt Prial og Audæfe? Ad sóñu/ Huór er

sa

sia ad ef oskar sier helldur ad lijda huörskyns Mein og Motgang med Lazaro/ og bihallda Guds Orde j sijnu Hiarta/helldur eñ ad lifa j allskyns Bilijfe og Vellystingum med Tyrkium. Papistum og Heidingium/ sem ei hafa Guds Ord edr pad fyrerlyta. Hier fyrer oskar David sier j peim 88. Psalm. Ad vera helldur Dyravördur j Guds Mustere par sem Guds Ord hliomar og Heilög Nadareñar Teikn og Sacramenta hanterast/helldur eñ ad hafa allskyns Verolldar Glede/ hia peim sem ei hafa Guds Ord medferdis. Huiad lyka so sem (med einu Orde ad seigia) par alleina ee Christelig Kirkia/sem Guds Heilaga Ord hreint og klart an Manna Lærdoms og Villu medtekid verdur/og huar Sacramenten riettelega tijdkast/ eñ huörge añarstadar/ So hafa og aller peir sem j pessare Chirstelegre Kirkiu eru/ og Guds Ord medtaka/pa söñu Von eilijfs Lijfs fyrer Jesum Chirstum/par hiner adrer sem ei hafa petta Guds Ord/ eru j Myrkrum vnder Diöfulsins Vallde og eilyfre Fyrerdæmingu/ Fui huar Guds Ord er og verdur medtekid/ par er Christus med öllum synum Gæfum og siñe Forpienan/ Huar Guds Ord er ekke/ par eru eilijf Myrkur/par er Daude/par er Hrelling og Fyrerdæming ad eilijfu.

Hier af er merkiande huilijkt Teikn gudlegrar Reide pad er/nær Gud sviptet sijnu Or-

de fra Mõñõnum/og lætur þ ad eKe kiennast
edur predikast/ Þar þuert a mote/ huad Föd-
urlegt Guds Elsku Teikn þ er/ ad hafa Guds
Ord hreint og omeingad/ j huöriu ad Gud sig
og sin Vilia allañ hefr j liose lated fyrer oss/
huörn Velgiörning ad vier þa meigum eñ hell-
dur med þacklæte vidurkieña/ef vier saman be-
rum þetta Guds Ord sem nu höfum vier/vid
þañ Lærdom Villumyrkursins og Mannanna
Rieñinga sem voru j Pauadomenum/Huörial
Villur ad eñ þo ei verde allar vppræktadar/
þa vil eg þær hinu sierligustu og helldstu hier
fram setia/So ad eiñ og sierhuör þeirra sem
nu vpp alast/vite og skynie j huilyku Myrkre
vær vorum j þañ tyma/og huör mismunur ad
sie j mille Paualærdomsins og Euangely Lær-
doms/huörn Gud hefur oss nu a þessū Naad-
artyma giefed.

1 J fyrstu medkieñum vier/ ad Jatning
Christelegrar Truar/vm þær þriar Personur
Guddomsins/ er eins a nzal Papistaña og vor
ad eiñ sie Gud Almattugur/ eñ þo þriar Per-
sonur/Faderen/Sonuren/ og Heilagur Ande/
Allt ad einu/ þa þar kiemur/ad Menn skulu
tala vm Embætte Christi/Huar fyrer hañ sie
komen j þeñañ Heim/Huörier ad sieu hñs Vel-
giörningar oss til Handa/ et c. Þa þegar er
þar stor Mismunur a mille Papistaña Lær-
doms og þess sem nu j Christeligre Kirkiu er

lijdkadur/ Þuiad þeir kieña/ ad Chriſtur hafe ad ſönu fyllſt/ Mañkynenu til Endurlauſnar/ eñ þeſſa Gloſeran leggia þeir hier a/ ad hann med ſijnum Dauda og ſiñe Verdſkulldan hafe opnad Himerijkis Dyr/ huöriar fyrer fall Adams voru aptur luktar/ og ad hañ hafe þa Naad veuegad/ ad þeir ſem þar girnaſt jnn ad ganga/ þeir ſkulu þad þa fyrer þeirra Goodverk/ og ſeigia þeir ſo. Fides ducit in Viam Vitæ. Spes deducit. Charitas vero jntroducit. Þad er/ Truen vijſar a þañ ſaña Veg til Lijfſins/ Vonen leider Mañen ſo ad hañ ei afvega villiſt/ Eñ Kiærleikuren/ þad er Verken good/ þau leida Mannen jnn j eilijft Lijf. Hier þuert a mot kieñer Chriſtelig Kirkia/ Ad fyrer Verdſkulldan Dauda og Pijnu Chriſti/ þaum vier til þeſſ eilijfa Lijfs komiſt/ eñ ecke fyrer vor nöckur Verk eda Forþienan/ þuiad ſo ſeiger Chriſtus/ Eg em Vegureñ/ Sañleikuren og Lijfed/ Eingen kiemſt til Födurſins nema fyrer mig/ Johañ. 3.

2 Papiſtar kieña ſo/ ad Chriſtur hafe med ſiñe Pijnu og Dauda bitalad fyrer vppruna Syndena/ ſem kallaſt Originale Peccatum/ Eñ fyrer giöranlegar Synder ſkule Madurenn ſialfur bitala og bæta med ſijnum goodum verkum/ huör Verk þeir kalla/ Opera jndebita, vel opera ſuperogationis/ þ þyder oſkylldu Verk/ huör ypparlegre være/ eñ þau ſem j

Bodordum Guds ſtanda/ ſo ſem er Klauſtra Lifnadur/ Miwka Hreinlyfe/ Tydaleſningar/ Meſſur/ Vigiliur/ Pilagryms gǒngur til Heilagra Stada/ Lioſakueikingar og þeſſ hꝏttar fleire Gooduerk/ Heilagra edur Klauſtramaña/ huǒr Verk ad Meñ ꝏttu ad kaupa ſier med peningum/ ablꝏts Brefum og Pauans Nꝏdum (ſem Meñ kalla) og bꝏta ſo fyrer Synder ſijnar þar med.

Þar j giegn keñeſt nu og lꝏreſt j Heilagre Kirkiu ad Chriſtus med ſijnum Dauda og ſine Pijnu hafe bitalad fyrer allar Synder/ bꝏde þꝏr giǒranlegu og vpprunandlegu. Sia (ſeiger Johañes) Lamb Guds ſem burt tekur allar Heimſins Synder/ Joh. 1. Item/ Blodet Jeſu Chriſti hreinſar oſſ af ǒllu Ranglꝏte/ 1. Johañes 1.

Eñ þar Papiſtar tala vm þau óſkylldu Verk/ lijka ſem hefde Gud ofullkomed Lǒgmꝏl vtgiefed/ eda ſo ſem villdu þeir ſetia Gude fyrer nǒckur þau Verk ſem hǒnum munde betur lijka/ eñ þau ſem hañ ſialfur boded hefur (med þui þar ſtendur ſo ſkrifad/ Forgiefens dyrka þeir mig/ kieñande Lꝏrdoma og Setningar Mañaña/ Item/ Huad eg bifala (ſeiger Drotteñ) þad ſkalltu giǒra/ Deut. 12. Item/ Ganged fram j mijnum Bodordum/ eñ ecke ydar Forfedra/ Ezech. 12. Cap.) Nu ma ſañlega af þeſſu Efne merkia/ huǒr eda huilikur

ſa

sa Antachristur er sem Paulus talar vm til Tessal. 2. Cap. Sa sem setr sig yfer þad allt sem Gud nefnest/ þad er sa/ hañ helldur meir af synum Setningum enn Guds Lögmale og Bodordum/ þuiad þetta er so j Sañleika/ Sa sem a medal Papista vegur Mañ/ hooraſt edur añad þuilykt adhefst/ hañ fær syna Sök bætta ad framtöldu Fiegialldе/ En sa hañ talar eitt einasta Ord j mote Pauanum af Rom/ edur j mote hans Skipan/ etur Kiöt a Friadag/ hañ kann ei fyrer Fiegialld frials ad verda/ helldur hlytur hañ med Blodenu ad bitala. Er eige af slyku augliost þad Pauen helldur meir af synum Setningū eñ Guds Bodordum?

3 Papistar kieña/ ad Bodorden edur Guds Lögmal orkepte ad eins frar ytre sidsemdar verkaña/ og bañe ad eins openber Afbrot og Glæpe/ huar af þad kiemur ad þeir hallda ad Meñ kuñe Bodorden vpp ad fylla/ og verda Riettlæter af Lögmalsins verkum.

Enn hier a mote stendur öll Heilög Ritning/ og þesse Meining er hin hædungarsamlegasta j giegn Christo og hñs pijnu/ huörs Verdskulldā/ Daude og Pyna til onytis være/ ef vier gietū Lögmaled vppfyllt.

En huar fyrer eingen giete Lögmaled fullkomnad og vppfyllt/ þad verdur hier i þessare Bok sierna augliostlīgar bevijsad.

4 Papistar kieña/ Dubitationem. Þad er

Epaſemd/ þeir vilia ad Madurenn ſkule vera
iafnan ottableten og efaſamr vppa Nad Guds
og kalla þ Præſumptionem/ þad er Offtrauſt
Nær Madurenn forlætur ſig vppa Chriſtum al-
leina til Saluhialpar/ en ei a ſijn Verk/ So ſem
ſambyckt var j þui Concilio til Trient Año.
1 5 4 7. huar ſo var ſamteked/ milli annara
Greina. Huer hañ helldur Mañenum til fyr-
ergiefningar Syndaña ad vera naudſynlegt/ þ
hañ hafe Truna þar a æn nockrar Efaſemd-
ar/ ad hönum mune Syndernar fyrergiefnar
verda/ ſie ſa böluadur/ et 2. Þar fyrer/ Nær
Madurenn epter Jdranina finur ſig ei ad hafa
ſialfur good Verken nogu mörg/ helldur er m3
Angre og Efaſemd/ þa ſkal hañ leita og vpp
ſætia þau Goodu verken ſem kallaſt Indebita
þ er/ oſkylldu verk/ og þar vppa ſig forlata/
þetta hallda Papiſtar.

Hier i mote lærer og kieñer Chriſtelig Kirk-
ia/ ad alleina Truen ſu hin ſaña og lifande a
Jeſum Chriſtum/ hun audleſt Syndaña fyrer-
giefning/ og giöre Mañen riettlatan æn Ver-
kaña/ Abach. 2. Fyrer ſijna Tru lifer ſa hiñ
Riettlate/ Item. Saler eru aller þeir ſem
ſetia ſitt trunadar Trauſt a hañ/ pſalm. 33.
Jtem j vorre Truarjatningu ſtendur ſo/ Cre-
do Remiſſionem Peccatorum/ Eg true Fyr-
ergiefning Syndanna.

5 Þeir kieña/ ad nær nockur hefur ei fullt

komlega þau Goodverken sialfur/ei helldr þær hafi þau af ödrum keypt/þa hallda þr ad þar sie hreinsunar Elldur fyrer Höndum epter Daudan/i huörium allar Synder þær Madurin hier i Heime fieck ei bættar / þær hreinsest og af þægest med beyskum skirslu Ellds bruna. Og vppa þad ad ei kuelíest Sælernar þar til leingdar/ sia/ þa er þar boot til funden hia Papistum/ sem er/ Sælumessur/ Sælutijder/ Artijder/ Aulmösur/ Kiosakneikingar/ Pauaz ligt aflaat/ et c. Huörtar Messur og Aflaat þar vrdu med storn Penings giallde ad kaupaz ast/ til þess ad leysa og frelsa Sælernar/þar med vr þeim hreinsunar Ellde.

Eñ su saña christelega Kirkia veit ecker af þessu purgatorio og skyrslu Ellde ad seigia. Þuiad Heilög Ritning avijsar/ad þeir sem i Tru til Guds og Bæna akalle hiedan fara/ þeirra Sæler sie i Hende og geymslu Drottins hiuar ed þær kienna öngvar Pijnu/so sem þar stendur i vijsinda Bokeñe 3. Ca. Og i Openberanar Bok Johā. 14. Cap. Sæler eru þeir sem deyia i Drottne/Sæl Lazari flutteft ecke i Purgatorium/helldur i Abrahams Skaut/ og i sama stad seigest/ad mijkel ofpæra sie i mille þeirra sem eru i Abrahams Skaute og hinna sem eru i Kualastödum. Þar a mot avijsar Heilög Ritning vm hina Fyrerdæmdu/ad þeirra Sæler sie i Helujte og Diöfulsins vallde

lña till Domadags/ og þa skulu þeir samleingi* fast a tur synum Lykömum/til ad lyda eilyfar Kualer med Dioflinum og hans Einglum.

5 J morgán handa mætta þa vanuirda Pazistar þad Heilaga Kuöllmaaltyþar Sacramentum/ Huad eg vil ad eins med þeim Ordum vppreikna.

Fyrst taka þr þañ añañ parten par i þra/ sem er Kaleiken/t mote Christi Jñskickan/þar hañ seiger/ drecked aller hier af/ og ymbreyta so Christi Testamento/ þar Paulus so seiger/ Ad eins Mans Testamentum er ei hæfelegt ad riufa.

Þar næst kieña þeir/ad þa nær Braud og Vijn verdz helgad j Messuñe/þa vmskiptest þ og breytest j Hollð og Blod Christi/Mutatis Substantijs Panis & Vini jn substantiam Corporis & Sanguinis. Þad er/ad Vera og Vnderstada/ Nattura Braudsins og Vijnsins ymbreytest/og verdur ad Hollde og Blode/ og slyk Ymbreytne hun skie og verde byter Magt og Krapt þessara Orda/ Hoc est Corpus meum/og so añara fra Teikna er yfer Braudenu gioraft med Krossum/vpplyptingum/ ad blæstre og Signingum.

Þar i mot kieñer Christilig Kirkia ad Elementa edur ytre Teiknen/ sem er Braud og Vyn/blyfe Braud og vijn samt sem adur/Eñ allt ad einu veitest þar og giefest vnder Mynd

Braudz og Vijnz/edur i Braude og Vijne/edur med Braude og Vijne/sannarlegt Hollð Christi og hans Blod ofynelega oransakanlega/epter hans Ordum/ Þad er minn Lijkame/ Þad er mitt Blod.

Þad þridia/epter þui þad Braudet er nu sem adur var sagt/ epter Helganena sem þeir kalla(eda Canalesningin)ekke leingur Braud/ helldur vmuendad og snued j Christs Lijkama/ þa verdur þad j hia Papistum geymt j Monstrantijs/ tilbeded dyrkad og er vegsamad/so sem være þad Christus sialfur personulega/og er bored j kring vm Tun og Akra mz veglegre fylgd og Processiu. Þetta allt helldur su sanna Christeliga Kirkia fyrer hæstu Villu og hina stærstu skurgoda dyrkan/ Þuiad þesse epterfylgiande Regla er einn stadfastur sannleiks grunduöllur. Nær Sacramenten edur Elementen Heilagra Sacramenta skiidkast ecke med þeim hætte/ og þar til sem Christus hefur þau jnnsett/ þa eru þau ei leingur Sacramenta. (Helldur eru höfd til annars) Til Epterdæmis ad taka/ Christur gaf sinn Lijkama vnder Braude og Vijne til Neytslu og Dryckiar i Sacramentenu/ til ad mi nnast þar med hans Dauda og Pijnu. Þar fyrer nær eingen etur edur dreckur þar

ur þar af/þa er þad ecke Sacramentum/helld
dur einfallt Braud/ hefir alla Natturu aññars
Brauds/þad mettar Manneñ/þad myglar og
funar/E verdr(ef illa er geymt)opt af Muss
um eted/og tyneſt og glataſt. Huor hann vill
nu þetta Braud tilbidia/edur helldur þad ſie
Christus ſialfur/ Huad er þad annad enn ein
ſkurgoda dyrkan fyrer Gude?

Item Paulus kallar Vatzſkirnena Endur
fædingarlaug i Helgum Anda/ ſkyllde nu þar
fyrer riñ Tyrke og Heidinge/ef hañ huær ſig i
ſama Skyrnaruatne hreinſaſt edur endurfæd
aſt? Nei/ecke/Hier af er augliost/ad þ Meſſu
Braud ſem geymiſt og foruaraſt j Monſtrans
ſiu edur aññarſtadar til ad tilbidia/ þad er ecke
Lijkame Christi helldur einfallt Braud.

4. Af þeſſare Villu kiemur enn fiorda og
hin hrædelegaſta i hia Papiſtum/ Fyrſt ſo er ad
Braudeꝺ ſkal vmbreytaſt til Hollds og Blods
Christi i Hondum Preſſins/ huörn Christum
Gud og Mann kroſſfeſtan og vpp vaken af
Dauda Preſturen þikeſt hafa þar nu Hanlr a
mille jnnelucktañ i þa Forn og Brauds Offr
ru/ þa ſkyllde Christus nu ſo ſem ad nyju þym
dur og lyflaten/offraſt ſijnum Himneſka Föd
ur/ſem öñur hrein og ſaklaus Forn/til ad ſtil
la hans Reide/fyrer Synndernar/ bæde þeiſſ ed
meſſade og aññara/ Og hallda papiſtar ad ſo
mykell Mattur/Kraptur og Heilagleike fyl
ge þeſſu

ar þessu Offre og Embættisgiörd/ Ex Opere Operato/ Þad er/ Fyrer Verked sialft og sóv, dan þionustugiörd/ ad þad skode til Syndaña fyrergiefningar og Saaluhialpar bæde lifend, um og daudum þeim sem þessar Messur kau, pa. Og þetta er ad sóñu Grunduöllr alls pa, uadomsins/huar med þeir hafa nalega öllum Heimsins Audæfum komed vnder Klaustur og Kirkiur. Þesse er og sóken huar fyrer Kieñe, meñ skylldu af sier suerta Siuskaparband/ so þeir være þsi hreiñe og Heilagre ad handtera slykt Stormerke. Allt þetta Messuprial og Offur helldur Heilög Kirkia ad vera a mote Guds Orde og Christi Kuölldmaltydar Jnn, setningu/huör ed giefed hefur siñ Lykama og Blod til ad eta og drecka i Sacramentenu/enn ecke til ad offra þ fyrer lifande og dauda/þt hañ hefur (so sem Pistillen seiger til Hebreos x 10. Cap)m.d einu SINNE SIALFS Off, re a Krossins Galga fullkomnad og helgad þa vtuöldu.

8 Papistar hafa og halda ad þar sie sió Sacramenta/sem þr so reikna. Fyrst er Skyrn, nen/ Añad er primsigningen/ Þridia Kuölld, maltyden/ Fiorda Jdranen/v. Smurningen/ vi. Klaustrahett/ vii, Siuskaparbandet.

Af þessum sió höllðum vier einasta tuö/ fyrer þau riettu Sacramenta/sem er Skyrn, na og Kuölldmaltyd Drottins/ þuiad þesse

tuô hafa Guds Birzalning/ syneleg Teikn edur Elementa/ og Nadareunar Fyrerhiet/ huört Fyrerheit þar hlytur med sanre Tru medtekid ad verda. Eñ huöriu giegner/ ad Papistarner hallda Einskaparbanded eitt Sacramentum/ eñ þo mættu Prestarner ecke þessa Heilagra Sacramentis niotande verda/ helldur vär þeim þad fyrerboded?

9 Papistar kieña Bæn og Akall til Heilagra Maña framlidna/ og ad söñu til Dumbra og daupra Likneskia/ og giöra þa ad medalgöngörum mille Guds og syñ.

Eñ Christeleg Kirkia helldur þad Bæna akalled sie su Pionustugiörd sem Gude einum veitast skal eñ önguñ ödrum/ Deut. 6. Math. 4. Drottenn Gud þiñ skalltu tilbidia og hönum einum þiona/ Esa. 42. Seiger Gud/ Mijna Dyrd gief eg ei ödrū/ og ei mitt Lof skurgodum/ Esa. 63. Abraham þecker oss ei/ Israel veit ei af oss/ Pu Drottiñ ert Fader vor og Frelsare/ eilyfft er þitt Nafn.

10 Peir hallda ad Paucn / Rom sie Grundvöllur og Höfud allrar Christneñar/ og hönum eige aller ad hlyda huad hann bydur og bifalar/ huad hañ sie Christi og S. Peturs Vicarius/ og Ymbods madr/ og kuñe ei ad vill ast i Truareñar efnum.

Eñ Christelig Kirkia helldur/ þad Christus sie sialfr höfud allrar siñar Christne/ Eph.

5. Og hõnum byrie oss ad hlyda epter Guds Fõdurs skipan/ Hlyded hm̄/ En̄ Pauan̄ i Rom/ helldur hun ecke Hõfud Christnennar helldur þñ saña Antachtist vm huõrn i Heilagre Rit⸗ningu stendur vm skrifad/ huõrn Gud hefur nu a sijdasta Tijma opinberad fyrer sict Heilaga Ord og Euangelij Lærdom.

Margar adrar rangar Kieñingar/ Af⸗Gudadyrkaner/ onytsamlegar skickaner og Ce⸗remoniur voru j Pauadomenum sem oflangt er vpp ad reikna/ En̄ þessar fáar Greiner hef eg þui hier vpp taldar / ad nær vier so saman berum þad Villumyrkur kieñingarleysesins og Mañaña setninga Pauadomsins/ vid þ nadar⸗samlega Euangelij Lios sem oss nu giefed er/ þa mættum vier til þacklætis vid Gud vpp⸗vecktast/ og betra vorn synduga Lyfnad mz jd⸗rā og frahuarfe Syndaña alla vora Lyfdaga.

Þetta sama Guddomlega Ord er nu i þissu Lande eige alleinasta nuñliga kient og predik⸗ad/ helldur og so einnen i mórgum goodum Frædebokum a vort Mal auglioslegt orded/ fyrer alla þa sem nockra Elsku og Astundan þar a hafa/ a medal huõrra Frædebóka/ mier virst hefur þesse Bæklingur hins dimptlærda Mans Doct. Nicolai Hemings Sonar ad vera harla nytsamlegur/ óllum þeim sem gir⸗nast ad fa sannan̄ Skilning a Gude og hans Vilia/ huar med þeir komast kuña wr þui An⸗

tachristz

tachriſtz Ryke jñ i Guds nædar Ryke/ þurad hier j þeſſare Bok verdur framſettur og fyrer lagdur viſſ og ſañur Grunduöllur Chriſteligrar Truar a Jeſum Chriſtum/og þad ſama er af Heilagre Ritningu ſaman leſed/ſo ad huör hañ ei kann hier vt af ad fa Skilning a ſinne Sæluhialp/ þeim veit eg ei ræd til ſannlegs Skilnings. J ſtuttu Male ad ſeigia. Titell þeſſarar Bokar vijſar lioſlega/huad hun hefur jnne ad hallda/ſem er/ Huörn Skilning ſa Madur ſkule hafa a Gude/edr huörnen Madur a ad þeckia Gud/Og huilijk vera ſkal þeſſ Mans Trua/Lijf og Lifnadur og Framferde ſem girneſt ad verda Sæluholpen/ og fa eilyft Lijf.

Og nu m:z þui ad marger hafa oſkad þſſa Bæklings ſem elſka Guds Ord og ſijna Sæluhialp/þa hef eg nu þeim til vilia læted prenta þeñañ Bækling vpp aptur ad nyiu/þeim til gagns ſem þad þiggia vllia. Gud Almattugur fyrer ſiñ Son Jeſum Chriſtum/hñ virdeſt ad vardueita ſitt Heilaga Ord hia oſſ/ og ad þad mætte færa auöxt i vorum Hiörtum Gude til Lofs/ enn oſſ til eilijfrar Sæluhialpar.

Amen

Litted Registur yfer þennan Bækling/ Hvoriar Lærdoms Greiner/ Hier inne verda Tracterad-ar og vtskyrdar

Bokstafer seigia til Arkana/ Tala þar hia til Bladanna/ og merker A fyrre sijdu Bladsins/ B þa seirne.

A. Huar

Vm Christum.

Iiij. B.

Bevysingar/ad Christur sie eirn sannur Madur/ I viij. B.

Rökisemdar Greiner pforar/huar pyrer Christur hlaut ad vera sannur Madur/ K j. B.

Christur er ein Persona/enn hefur po tuær Natturur/eina Guddomlega/adra Manndomlega/ K v. A.

Huar pyrer ad Pörp var/ ad Christur være einasta ein Persona/ K vj. A.

Huar ap kiemur Verdugleike og Kraptur Jesu Christi Pynu og Dauda/ og allra hans Velgiörninga/ K vij. B.

Bevysingar ad Jesus sie vor Sæluhialpare L j. B.

Med huörium hætte og huar med hann er vor Frelsare/ L ij. A.

Huar pyrer Christus sie Lamb/ L iij. B.

Og lyka Guds Lamb/ L iiij. B.

Huad petta Guds Lamb hepur giört/adhafst og vtucgad/ L v. A.

Huörsu dyrmætur ad er Herrans Christi Daude og hans Pyna/ L v. B.

Tueggia Handa Villr og rangar Meiningar vm Gudlega Predestinationem og Fyrerhyggiu/ L vj. B.

Stórar stadpastar Bevysingar ad Gud hann vill aller Menn verde Sæluholpner/ L viij. B. M j: A B.

Villa peirra sem hallda/ ad sumar Synder kunne ecke ad pyrergiefast/ og Bevysingar par a mote

sleged/ p iiij. A.

Um Skijrnena.

Huar pyrer Christus liet skijra sig/ P v. A.

Huad Skijrnen er/og huoria Hlute hun hefr inne ad hallda/ P vj. A.

Huad Skijrnen kiener oss/ P vij. A.

Huad Skijrnen verkar/ Q j. A.

Um briggia Handa Kross og Motgang/ Q v. B.

Huggun þeirra sem skulu Erfidi rast/ Q vij. A.

Huad huor Madur skal huxa/ sem lijdur Kross og Motgang/ R j. A.

Greiner/ huar pyrer Christur leggur Kross og Motgang a sijna/ R iij. A.

Fiögur audkienningar Merke a hudrium christnum Manne/ R iiij. B.

Sacramentum Alltaris.

Huad Sacramentum Alltaris er og huad pad merker/ R v. A.

Huörien Menn eige ad til reida sig ad med taka verduglega Sacramentum/ R viij. A. B.

Um Skriftarmalen.

Huar pyrer þau eru sett og skickud/ og þui þau eige ad halldast vid Magt/ S y. B.

Um Undanbrackt Jördnar/ og huad eirn og sierhuörn skal uppuekia til þess ad giöra Jördan sem þyrst/og eru þar tiu Greiner til/ S iiij. A.

Huörnen sierhuör Christen Madur kann ad blijpa stödugur alle til æpeloka/ so hann verde a iiij.

Salu

Sæluholpen/ T ij. A. B.

Vm Guds Otta.

Sönn Gudhrædsla/ hefur fiorar Dygder og Mañkostu med sier/ T ij. B.

Vm Goodverken.

Goodverk/og Guds þienusta er eitt og hid sama.

Þrijr Hluter heyra til huöriu goodu Verke/ ef þad skal gott heita og Gude þocknast/ T iiij. A.

Sa hann vill Gude þiona med ödrum goodum Verkum/enn þeim sem Gud hefur bodid/ hañ syndgar ferfalldlega/ T vij. B.

Vm Christelega Bæn.

Huad hun er/ V j. B.

Huar fyrer Menn hafa Orden vid/og adra Hegdan j Bæneñe/ V ij. A.

Huar med Hiarta Mañsins vpphefst og lyp test j Bænenne/ V ij. B.

Tuær Reglur sem Guds Börn skulu athuga j Bæna akallenu/ V iiij. A.

Huörs þier biddid Födurenn j mijnu Nafne/ 2 ct. Þau Ord hafa eirnen j sier Lærdom/Aminning/ Huggan/ V iiij. B.

Greinarmunur a mille þeirrar Bænar sem af Munñenum kiemur/ og hinnar sem kiemur af Andanum/V. vj. A.

FINIS.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
4-18 [illegible]

Erlegum Edlabornum Vijsum og Gudhrædddum Mañe Biørn Knes til Strarup/Dannarks Rÿkis Radzher ra og Höfuds mañe vpp a Malmeyiar Slot/ + hans Erligu Edalboreñne Dreinferdugre + Gudhræddu Hwsfru Christinu Niels Dottur/ oſk ar Niels Hemings Son Nad dar + Fridar af Gude Födur fyrer vorn Drotten Jesum Christum.

Ad allra beſta/ Dyrmætaſta og nytſamlegaſta ſem j Heimenum vera kañ/ þad er þetta/ Ad hafa ſañan Skilning a Gude/ ad vita hans Vilia/ og þiona hønū/ Þuiad allt þ añad ſem i Heimenum er/ huørſu ſem þ vera kañ/ vegleg fagurt z prydelegt/ þad er allt ſaman fanytt z forgeingelegt/ alijka ſo ſem þ Heimureñ ſialfur er forgeingelegur/ ſem vier daglega ſialfer reynum/ ef vier añars læfū ei Heimen forblinda oſſ/ Enn ad hafa

 ſañañ

sañañ Skilning a Gude/vita hans vil-
ia og hegda sier þar epter/ þ sama blÿ-
fur z varer ad eilÿfu. Þar fyrer seiger
Christus hia Johañe xvij. C. Þetta er
þ eilÿfa Lÿf/ ad þeir vidurkieñe þig ad
vera sañañ Gud/ og Jesum Christum
þañ þu hefur vissent. Og j ødrum stad
seiger Christus/ Nuad batar þad Mañ
eñ þo hañ viñe allan Heimen/ enn lÿde
skada a siñe Salu? Þar fyrer vrskurd-
ar Dauid þtta næsta merkelega/ þar hñ
so seiger/ j þeim lxxxiij. Psal. Drotten/
eiñ Dagur er betre j þijno Hwse/ eñ añ-
arstadar Þusund/ Eg oska helldur ad
vera Dyravørdur j Hwse Guds mijns/
eñ ad bua j Høllum þeirra Ogudlegu/
þuiad Drotten Gud er Sol og Skiøll-
dur/ Drotten giefur Nad og Vegsemd/
hñ lætr þa Gudhrædduꝛ eckert gott vanta
J þijsum Ordũ giører Dauid grein-
armun a mille þeirra sem eru fyrer vt-
an christelega Kirkiu/ og hinna añara
sem þar jñe eru/ z hafa sañañ skilning
a Gude

a Gude z hans Orde. David setur hier
fram fim̃ Hlute miøg merkelega/ huar
jñe ad þesse greinar munz folgeñ er sem
er a mille Guds Barna/ z þra Ogud-
legu huørier ed fyrerlijta Gud og hans
signada Ord. Og er hier af merkianda
huad farsæl Guds Børn og riettruader
eru/ Þar þuert a mote/ huørsu aumer z
vesæler ad þeir Ogudlegu eru eñ þo þr
sie mykler og megtugier hier i Heime.

Su fyrsta Farsælld/ Gagn og Nyt-
seme/ sem Guds Børn/ þad er/ Riettru-
ader/ hafa af Guds Orde/ þad er þtta/
Ad Gud er med þm sm̃ ein klar z skijn-
ande Sol/ þuiad lijka so sem ad Solen
a Himnum hun vermer/ vpplyser/ z lijf-
gar allar Skiepnur j Heimenū/ so gief-
ur Gud (sem er Sol siñar Christne) af
sier Skin og Birte/ þ er/ skiæran Kuñ-
ugleika a Gude/ hañ giefur z Verma/
þad er/ breñande Tilhneigingar z gud-
legar Girnder Von z Kiærleika/ Og
Lijfgan/ þad er/ marghattadar Hugga-

ner af hurtium ein truud Sæl lijfgast/
gledst og endurnærest / Og lijka eins
sin̄ pad pesse Sol hun kallast vpp ad
ren̄a j peirra Hiortum sem ottast Gud/
so kallast/ad hun gange vnder hia peim
øllum sem Gud fyrerlijta/og j hølldlegu
ottaleyse lifa/par fyrer er radlegt ad þr
sem Guds Børn vera vilia/læte ei þssa
SOL j þeim formyrkuast/ af Lete og
þorsoman peirre/ ad peir vilia ecke lesa
hura nie heyra Guds Ord/huar in̄e ad
þsse eilijfa Solen skijn/Þuiad lijka sem
pad skier/ Nær siukan Mann dreymer
ad Solen formyrkuast/ edr felst j Sky-
ium/pa merker pad(seiger Hypocrates)
vissulegann Dauda pess hins Siuka.
So lijka geingur pad til/ eirnen hier/
Nær GVD/ sem er Sælaren̄ar Sol/
formyrkuast med oss/fyrer vorrar gleym
sku saker edur ogudlegs Lijfernis/ pa er
ei an̄ars ad vænta en̄ eilijfra Myrkra/
eilijfs Dauda/ Enn ef vier høllдum j
Hiortum vorum pessare Solu/ sem er
Gud

Gud med ſijnu ſignada Orde/ þa er vijſt
ad hun leider oſſ hiedan/ og jnn j þad
eilijfa Lijf.

Nier aþ er huxanda/ huad aumar all-
ar Pioder þær eru/ huorium þeſſe gud-
domlega Sol j Guds Orde ecke ſkijn/
Þær falma z þreiþa i hinu ſtærſta myr
kre Fauiſkuñar/ ſo þær eru blindar Gud
ad þeckia/ Þær ſkielþaſt eirnen i ſijnu
Hiarta/ vegna ſinnar ſynda þungrar
Samuiſku/ Og enn þo ad Samuiſkan
margra ſie orden næſta dauf/ ſo þad hū
kieñer ecke par til Syndareñar/ þa mun
hun þo vm ſijder vakna vpp (verde þad
ecke fyrre eñ j Daudans tijma) og dreg-
ur hun þa Mañeñ til oruilnunar/ ſem
er ſu beyſkaſta Hiartans Hrelling/ vm
huorta eingen þær noglega huxad/ ſo þ
Maduren villde giarnan alldrei hafa
vered ſkapadur.

Su oñur Gagnſeme er þeir fa ſem
Gud þeckia/ og vita hans Vilia/ z gio-
ra hañ/ hun er þeſſe/ ad Gud er þeirra

Skiolldur/huar med aller Gudhræddar verndast varduettast/ og frelsast fra Myrkranū/ pad er Diøfulsins Rijke. Vm peñañ Verndarskiolld talar Dauid j þm v. Psal. seigande/ Þeir s̄ vona a þig/ þeir skulu fagna z verda glad er/þeir munu hrosa sier/aller þr ed elska þitt Nafn/þuiad þu giefur þm Riettlæta Blessan/ þu vmkringer oss mz þijnum Skillde/huør ad er þijn god Giedþocknan(Aast z Elska)Og i þeim viij Psal. seiger Dauid/ Þu giefur mier þiñ Sæluhialpar skiolld/og þijn hægre Hønd hun helldur mier vid. Ad sønnu/ er pad Gude giedfellt z hañ vill giarna vera þeim skiolldur til eilijfrar Sæluhialpar.

S. Pall skrifar til Ephe. vj. seigāde Medtaked Truareñar Skiolld/mz huørium þier kuñed wt ad slæckua aull elldleg Skeyte hins Hreckuijsa/þar med vill hñ oss kient hafa/ad þa høfum vier Truarennar Skiolld þegar ad vier af rietts

riettre kyñingu Guds/forlatum off vpp a Guds Myskunseme j Christo/z holldum eirnre godre Samuisku/ Eñ Guds Oviner / þ eru vantruader sem ecke hafa þeñañ Skiolld/ þeir eru blaberer og natter/ so ad ei kuña þeir neina Motstødu Diøflenum ad veita. Þar fyrer rekur hañ þa fra eirne Synd til añarar/ allt þangad til hañ fær þeim fyrerkomed/ huad kañ ad huxast hørmulegra og hryggelegra?

Su hin þridia Gagnseme sem Maduren hefur þar af/ ad hañ þecker Gud og ottast hañ/ þad kallar Dauid hier Gratiam/ Þad er/ NAD edur Myskun. Þesse Nad er su gooda Guds Elska j Jesu Christo/ til ad fyrergiefa øllum þeim Syndernar sem trua a hañ/z ad tilreikna þeim Christi Riettlæte/ fyrer huort þr eru riettlater j Guds auglite/so sem hefdu þeir sialfer Løgmaled vppfyllt/ Enn hiner adrer sem þar eru fyrer vtan Guds Christne/ þeir verda

ecke þ essarar Nadar hluttakarar/helld-
ur eru þeir vnder Syndeñe/Guds Rei-
de og Fyrerdæmningu.

Su fiorda Gagnseme sem þr hafa/
er þeckia Gud og offast/þad kallar Da-
uid hier Gloriam/ þad er Heidur Veg-
semd/ þesse Vegsemd og soddan Heidur
er j þui komen/ad þeir eru fyrer Chris-
tum ordner verdugier til ad kallast og
vera Guds Børn/og ad vera Mustere
Guds/þar sa hiñ Helge Ande vill jnne
byggia og ad vera Erfingiar Himna-
rijkis j Jesu Christo. Hier þuert a mo-
te/aller þeir sem ecke þeckia Gud/ þeir
eru Diøfulsins Børn/Diøfulsins Ad-
setur z Erfingiar eilijfs Dauda z oend
anlegrar Pijnu j Heluijtis Afgruñe.

Su fimta Gagnseme huoria Dauid
til leggur þm Gudhræddu/er þesse/ Ad
þa sk eckert gott vanta sem offast Gud.
Þetta er agiætt Fyrerheit/ad þr Riett-
ferdugu skulu aungan brest hafa a nei-
nu godu/ Þad er ad skilia/ þeir Gud-
hræddu

hræddu sem Gude hlyda vt af Truñe/ þeim skal allt gott yfirfliotanlega veit-ast/ þui skal ei fra þeim burt suipt ver-da/ þeir skulu og eige helldur þurfa ad vænta nockurs ills/ Enn þo ad Guds Børn hliote ad lijda Krossi j Heime þessum/þa eru þau samt fulluijs vppa þad hid goda/sem þeim lofad er/ z þau vona nu epter hier j Heime/ eñ skulu fa og ødlast j Himerijke eilijflega/ Hier huert a mote/ þeir sem ecke þeckia Gud af hans Orde/ eige vita hans Vilia/ eige ottast hañ/ þa mun alldrei skorta Suiuirding/Sorg z Pijna/þuiad þeir munu eilijflegã verda Dioflenum vnder giefner fyrer siña Synda saker.

Vt af þessu ma nu lioslega sia og merkia sañleika þ\[ss\] Mals/sem eg fram̃ setta j fyrstu/ Ad þ allra besta/ dyrmæt asta og nytsamlegasta sem er j Heime-num/sie þad/ ad hafa sañañ Skilning a Gude/og a hans Vilia/huørn Skil-ning vier hreppum af Guds signada

 Orde/

Orde/ j huøriu hañ hefur sig z siñ Vilia fyrer oss j liose læted z openberad.

Nu vppa þad eingen verde af Dioflenum edur hans Limum a tælar dreigen/ þa vite þad nu aller Menn/ ad eige byriar añarstadar epter Guds Orde ad leita/ enn j Bokum Mosis/ Spamañaña/ Gudspiallamañaña/ z Postulaña huørium Gud Almættugur hefur sinn Vitnisburd giefed/ sa ad er Sañleikuren/ z ecke kañ ad liuga/ sem Pall Postule seiger.

Ja/ meinar margur (þott ei mæle fram) Ef eg vissa fyrer full Sañinde/ ad þad være Gudz Ord/ sem Meñ kalla hans Ord/ þa være þad ad sonnu gott/ Eñ nu helldur hier a mote mestur partur Heimsins/ og fæst af Moñum medtekur þetta Orded/ og þo enn færre þeir sem lifa þar epter/ Ad vissu/ sa er margur hañ medgeingur mz Muñenum/ ad þad sie Guds Ord/ eñ afneitar þui mz Verkum z Framferde/ huørt ad er Or-

denu

denu þuerk a mote / af huoriu þeir þo hrosa sier ei allijted.

Þesse er an efa su Freistne/mz huorre Diofullen̄ freistade vorra fyrstu Forelldra/ huar mz hann z eirnen fieck þa suiked. Þessare sinne gamallre List og Slægd gleymer han̄ enn eige/ad suijkia þar med Mēn̄ ena/þar fyrer liggur øllum christnū Mønum þar storleg magt a/ ad stadfesta sijn Hiørtu mz styrkuum og oraskanlegum Argumentis og Beuijsingum/ vppa Sannleika Guds Ords/ sem oss er framsett j hinu gamla og nyia Testamentinu.

Huør eru þa þau føstu og obrigdanlegu Argumenta edur Beuijsingar/mz huørium þ beuijsast/ad þad sie an alls efa þ sañа Guds Ord/sem j hinu gamla og nyia Testamentenū verdur oss fram̄ sett? Andsuar.

Tueggia handa Vitnisburde høfū vier þar til/huørier noglega biuijsa/ad þad Ord/sem skrifad stendr i þui gamla z

la z nyia Testamentëu/sie Guds sialfs eigēlegt Ord/Sa fyrre Vitnisburdur/ eñ kallast hinn Ytre/sa annar/Innre/j huørs og eins christins Mans Hiarta.

Huør er þa sa ytre Vitnisburdurīñ?

Sa ytre Vitnisburduren vt af Sañleika Guddomlegs Ords hann sundurdeilist j sex Greiner/og sierhuør þerra er nogleg Beuÿsing vpp a Sannleika Guds Ords.

I.

Su fyrsta Grein/er Guds Openberan/þad hann hefur Mañeskiunne sig sialfan openberad/og af sÿnum eigenn Munne kunngiørt siñ vilia / bæde vm Løgmalet z Euangelium/Nu þo Gud hafe optsiñis sig openberad/ z a ymsū tÿmum/ og avallt þann sama Lærdom fram sett/ þa vil eg ei vtan fær einar Openberaner hier vpp telia.

J fyrstu openberade Gud sig fyrer Adam epter Synda falled/z framsette þa þeñañ tueggia handa Lærdom/ sem er

er Løgmaled z Euangeliū/hñ straffade Syndena z yfertrodſlu ſinna Bødorda/huort Straff ed var Løgmalſins Predikan/hñ gaf z Fyrerheit vm Kuinnuſnar Sæde/ þ ſem Høggormſins Høfud ſkyllde j ſundur knoſa/ þetta Fyrerheit var Euangelij Predikan.

Þar næſt openberade ſig Gud fyrer Noha z framſette þeñan ſama Lærdō/ ſem er Løgmaled og Euangelium/epter Løgmalenu ſtraffade hann þa vantruudu Verølld/z epter Euangelio hialpade hñ þeim riettlata Noha ſialfum attunda/ Huad allt ed var Figura og Fyrermyndā þſſ okomna Doms Dags/ a huørium ſa ſtore Mañfiølde/ ſem hefur fyrerlited og forſmad Guds Ord/ ſkal nidur dreckiaſt j Heluijtis Afgruñ. Enn ſa litle Hopur ſem ad er j Noha Ørk(þad er ad ſkilia)þeir ſem þundner verda j vorum Herra Jeſu Chreſto/mz eirnre lifande Tru/ þeir munu verda Saluholpner.

Gud

Gud openberadest Abraham fiu sinum/ z jafnlega sette hañ fram þann sama Lærdom/ sem ædur hafde hañ fram sett Adam/ vt af þui blessada Sædenu Jesu Christo/ fyrer huørn aller Truader skylldu verda Sæluholpner/ Gud birtest z so Isaac fueim sinnū/ og Jacob sex siñum/ og framsette ønguan annan Lærdom eñ þañ sama/ vm Sæde Kuiñunnar/ sim er vor Frelsare Jesus Christus/ Sømuleidis openberade Gud sig fyrer Mose j Egipta lande/ z mz sijnum dasemdar Verkum/ stadfeste hann þennan huørutueggia Lærdom/ sem er Løgmæled og Euangelium/ Løgmæled j þui/ ad hann nidur dreckte þeim oguðlega Pharaone j Hafed med øllum sijnum Selskap/ Enn Euangeliū j þui ad hann frelsade Mosen z hans Lyd/ j fra þeim Egiptalands þrældome/ huad ed var eiñ Fyrermyndan þess til koman da Domadags/ a huørium Gud fordæma mū Diøfulen/ z alla hans tilhengendur

endur/ Enn giefa þeim Sæluhialp/og leida þa jnn i Himerijke alla sem halda sier til Christum mz lifande trunadar Trauste/ Þesse same eilijfe Gud hefur og openberad sig yfer Christo/ z vijsar oss til hans/ ad vier skylldum hønum hlyda/ huør ad er þad Kuinnunar Sæde sim̃ hann hafde j ønduerdu Fyrerheited ad koma skyllde til ad sundur meria Høggormsins Høfud/ þ er/ ad yferuinna Syndena/ Dioflen og Heluijte/og giefa þeim øllum Sæluhialp sem a hañ trua/ Allar þssar Openberaner/ j huørium þad sama Guds Ord bodast oss/ þa skulum vier setia/ j mote Dioflenum og øllum ogudligum Mønnũ/ Tyrkium/ Gydingum og Heidingium/og eirnen j giegn vorre eigin Skynseme z holldlegũ Skilninge/ z giefa Gude þa Dyrd/ ad hann sie Sannleikurenn.

II.

Su ønnur Grein þess ytra Vitnisburdarins/mz huøriũ Sannleike Guds

Ords

Ords stadfestest/þa eru Guds guddom-
ligu Jardteikner/þer/þau Guds Verk
sem eingen Skiepna giøra kann/ Þess-
ar Jardteikner villde Gud verda læta/
fyrer saker vors Veykleika/ Ad nær vi-
er saū þess hættar Jardteikner og Gudz
dasemdar Verk/ þa skyllde oss vera hug-
anda/ ad sa Lærdom̄ er alleina Gudz/
huør med slijkū Jardteiknū er stadfestz.

Þuilijkar Jardteikner sem̄ skied hafa
j fra upphafe Heimsins/ allt til Daga
Postulanna/ z nøckur ær þar epter/ þar
eru margar og marghættadar/ huøriar
allar a samt ødru stadfesta þennann
Lærdom.

J þui hinu gamla Testamentinu
høfū vier Jardteikner/ fyrer Nohaflod/
vm Floded/og epter/a Egiptalande/og
þa Jsraels Syner geingu vt af Egip-
ta lande/ j Eydemørkunne vm fiørutiu
ær/a Døgum Josue/og annara Dom-
ara og Konunga/ Jtem. j Babilon z a
Døgum þeirra Machabeorum/ huør-
iar

iat allar Jardteikner þeñan sama Lærdom styrkia og stadfesta.

J þui hinu nyia Testamentinu/ giørde Christur margar Jardteikner/ vm huøriar hañ so talar til Gydinganna/ Vilie þier ecke trua mier/ þa trued mÿnum Verkum/ Item Vppriſan Christi z hans Vppstigning/ j augsyn fimhũdrud Mañа/ huar med hañ vppfyllte þ fyrsta Fyrerheit er hñ gaf Adam. Øll þesse dasemdar Verk/ jæ ad sonnu/ eitt af þm ætti oss ad fullnægia/ so vier tryd un Guds Orde/ Eñ Gud af siñe mÿkilli Giæsku heþur med so mørgum hætt tum viliad vorũ Veykleika vidhialpa.

III.

Su þridia Grein hins ytra Vitnisburdarins/ med huørium Guds Ords Sañleike biuÿsast/ þa er þsse/ ad huad hellst Guds Prophetar hafa fyrerspæd. þad er allt fram komed/ og vppfyllt/ huør Spæsagnanna vppfylling ad er vitne þar til/ ad Gud hafe fyrer þeirra

C. Muñ

Munn talad/ Nær vier sięaū allar Spaſ-
ar Spaſagner/ þ er allt huad Moses/
David/ Daniel z adrer Spamenner
hafa skrifad vm Messiam (sem er Chri-
stus) verda samhliodanda Gudspiallleg-
re Historiu/ þa høfum vier styrkuann
Grunduoll vorrar Truar/ Augustinus
seiger/ þetta er Fundamentum og Grūd-
uollz vorrar Truar/ ad allt huad Spa-
menerner hafa spad/ þad er fullkomnat
j Christo/ Hier af giører Truin sodd-
an Argumentum.

Sa er alleina þañ sanne Messias/
aß huørium med sannleika seigast ma
allt þad sm̄ Moses z adrer fleire Spa-
meñ hafa fyrer spad. Af Jesu Mar-
iu Syne seigest þad allt med Sañleika
og hans Lijfsøgu verda allar Spaſag-
nernar samhliodande/ Af þui/ er þesse
Jesus Mariu Son sa sañe Messias z
Heimsins Frelsare/ eñ eingen añar.

Vppa þeña Grunduoll vpbygdu þr
Petrus og Paulus og so adrer Postul-
arner/

arner/ Tru Neidingiaña/huorium þeir alldrei mundu snued hafa til truarenar a Christum/ hefde þeir ei vyssad þeim/ huorsu þad Spaśagnernar vrdu samhliodande Herrans Christi Lÿfsøgu/ Af þessu meiga Meñ lesa/ j giørninga Bok Postulaña j xvij. Cap. ñ. Pet. j. Cap. Lÿka eirnen haþa Prophetarner fyrer spaad/ vm Ofsokner christeligrar Kirkiu hier j Heimie/ sierdeilis þa sem skie munde af þeim Tyrkium z Papistum/ so sem v ier meigum sia ad þeñan Dag verdur framgeingt.

Af þessum Spaśogum meigum vier Huggan taka j giegn Mahometz Lærdome og Pauans Villum. Spaamenner/ Daniel og Jeremias hafa ædur fyrer spaad/vm Rÿke Pauans og Tyrkians/ og þyrst þad hid sama er fram komed sem vm þeirra Yfergang z Ofsokner fyrerspaad var/ so meigum vier z ad sonnu vænta þess sem spaad er fyrre/ vm Jesu Christi Rÿkis tilkomu/ad hañ

C ij. mune

mune oſſ alla vppuekia a þañ ſeinaſta Domadag/til eilijfs Lijfs/Enn þa Ogudligu/til eilijfs Dauda z oendanlegrar Pijnu/ſo ſem aull Heilog Ritning kieñer oſſ z vottar.

IIII.

Hin fiorda Grein þeſſ ytra Vitnisburdarins/huar med Sañleike Gudlegra Orda biuijſaſt/þa er ſu eining z ſam þyckeleg Eindrægne allra Kiennefedra Chriſtindomſins/Moſis/Spamañanna/Chriſti/og Poſtulaña/ bæde j Lærdomenum/ Gudlegre þionuſtugiørd/og Lifnadenum/ Enn þo ad olijkar Ceremoniur være j þui gamla Teſtamentenu/z hinu Nyia/ þo var Lærdomuren vt af Gude/af hans Vilia/af Truñe/og Sæluhialpiñe fyrer Jeſum Chriſtum/alla tijma hiñ ſame an nockrar umbreytne. Hefde Gud þeñañ Lærdom ei vt giefed/þa hefde Moſes/ Spameñerner/Chriſtus og Poſtularner ei ſo ſamhlioda Orded/huørium øllum oſſ epterkomen-

komendum ber ad lijkiast/ z onguan ann-
an Lærdom fram fetia/ enn þennan sem
finst j Bokum Mosis/ Spamannanna/
Gudspiallamannanna/ og Postulanna/
Huar þesse Lærdomur tijdkast/ z er med
Hondum hafdur/ þar er sannarlega christ-
eleg Kirkia/ enn huorge annarstadar.

V.

Su fimta Grein þess yfra Vitnis-
burdarins vppa Sannleika Guds Gud-
domlegs Ord/ er stadfost og languer-
ande Langiæde/ þad er/ ad þetta sama
Guddomlega Ord hefur vered z varad/
allt j fra Heimsins Vpphafe/ allt til
þessa Dags/ og mun blijfa allt jnn til
Heimsins Enda. Þa Skriptlærder og
Phariseí baru Rad saman/ huornen
þeir feinge nidur þaggad Christi Lær-
esueina/ so þeir bæru ei vt Euangelium
vt af Christo/ þa stod vpp fra Rædenu
eirn heidarlegur/ vijs og gamall Madr
ad Nafne Gamaliel/ z sagde/ Er þetta
Rad z Verk af Monnum/ þa verdur þ

ad ønguo/ Enn sie pad af Gude/ þa kunne
þier þui ecke j mote ad standa. Þetta
samhliodar þeim Ordum sem Christus
lofar/ Ad Port Helvijta skule aungua
Magt hafa j mote hans Christne. J
þenan mata er nu þ Landgiæde lang-
uaranda/ eitt vissulegt Teikn/ þess chri-
steliga Lærdoms/ sem ad er Guds Ord.

VI.

Siøtta Grein þess ytra Vitnisbur-
darins/ vm Sannleik Guds Ords/ er Bl
od og Pijslaruætte so þusund margra
Pijslaruotta/ sem sitt Blod hafa vtgie-
fed fyrer Guds saker/ huar med þr hafa
jnnsiglad þad Heilaga Euangelium/ þr
kallast Martyres/ Vottar/ þuiad þr be-
ra Vitne/ ei ad eins med Munnenū/ vm
Sannleika Guddomligs Ords/ helldur z
med sijnu eigen Blode/ Sem vier lesum
ad skied hefur/ j fra Døgum Abels/ allt
jnn til þessara Daga.

Aþ þeim Heilaga Ignatio stendur
skrifad (huør ed var Lærefueirn S. Jo-
hannis

hañs Postula) ad einn Tiranne villde koma hønũ til ad afneita Christo/ huør ium Ignatius andsuarade/ Eige ma eg hønum afneita/ þuiat/ hñs Nafn er skrifad j mijnu Niarta/ Sem sa Tirañus þad heyrde/ liet hañ vpp skiera Ignatium/ z hio hñs Niarta j sma stycke/ Og huørsu smatt sem hann sundrade Niartad/ þa stod a huøriu Stycke skrifad Jesus Nafn.

Sa añars slags Vitnisburdur/ huar med Guds Ords Sañleike stadfestest/ er hid jnnra j huørs Christins Mans Niarta/ Þad er sa Neilage Ande/ sem jnnsiglar Orded j Niørtum þeirra sem trua/ huar vm S. Pall talar til Cor. j fyrsta Cap. hins seirna Pistils. Gud er sa sem oss stadfester j Christo/ og oss hefur smurt og jnnsiglad/ og giefur oss Pant hins Neilaga Anda j vor Niørtu/ Þessa stadfesting vppa Sannleika Gudlegs Ords/ fiña sierdeilis Gudhræd der Meñ/ j þeirra jñeligu Bana akalle.

til Guds/þuiad nær Maduren bidur af eirnre lifande og stødugre Tru/þa finñz hañ Gudlegt andsuar sier j Hiartanu/ og stadfestist so þar af/ ad hann truer Guds Fyrerheitum.

Þesse eru þau Argumenta og Bevijsingar/ huar vppa vors christindoms Kieñing z Lærdomur er grundualladur. Gud giæþe þetta mætte sem flestum til Hiartans ganga. Þetta Guds Ord/ sem so er grunduallad og stadfest/ hefur Gud bifalad ad predikast skyllde vm allan Heimen/ fyrer huørt Ord hñ sam an kallar z safnar sier christeligre Kirkiu hier j Heime/ huøria hann hefur til þess eilijfa Lijfs og Sæluhialpar fyrerhugad/ Þetta Ordet/ hæfer aullum christeligum Valldstiornar møñum ad styrkia/ so þad kieñest klart og hreint j Scholum z Kirkiū/ vnder huøria grein og eirnen þetta Kaupenhafnar Collegium/ af Gudhræddum Kongum funderad og stickad er/ ad hiedan koma þeir

sem

sīn Gudz Ord j Kirkiuñe prrdika kuñe/ medal huørra eg em kalladur/ og hefe j mørg aar bæde kient og skrifad j Heilagre Ritningu/ vppa Latinu maal/ Eñ vppa þad ad eg og eirnen mætte Gagn og Vnderuijsun giøra þeim sem ecke lesa edur vnderstanda Latinumaal/ þa hef eg vt af Spamannaña og Postulanna Bokum saman dreiged þeñan Bækling j huørium eg hefe med stuttu Mæle j eitt til samans dreiged z framsett/ huad sa Madz skal Vita/ Trua/ og Giøra/ sem þad eilijfa Lijf vill fa/ fyrer Christum/ Saumuleidis vil eg/ ad Bok þesse sie medkieñing minnar Truar/ vm þañ Lærdom sem eg hefe kient j Scholum z Kirkiū þessa Stadar/ hart nær j þriatiu Aar.

Og fyrer saukum þess/ minn frome Biørn Kaes/ z ydar agiæta Fru/ Christin/ Ad yckar Velgiørningar eru miøg marger mier til handa/ sijdan þad/ yckar gode Broder/ Erleg og Velburdug

Niels Kaes kom til Kienslu/ til mijn/ fyrer xxj. arum/ Þa villda eg ad þesse Bæklingar vt geinge vnder yckar Nafne til eirnrar þacklætisuidurkieñingar fyrer marga yckar Velgiorninga/ bidiande yckur audmiuklega/ ad þid þetta litla Erfide taked til þacka/ eg vona/ þ mune verda allmørgum til hialpsamligs Lærdoms z sañrar vnderuijsunar.

Gud almattugan bid eg/ fyrer sinn elskuligan Son vorn Drottinn Jesum Christum/ ad hañ hallde sijno Heilaga Orde vid magt j þessu Rijke/ sijnu Nafne til Dyrdar/ eñ s flestū til Saluhialpar/ Og giefe øllum sinn Heilaga Anda/ bæde þeim Veralldligu og Andligu/ sem Ordenu eiga fram ad fylgia/ So Rijke Diøfulsins eydist/ enn Christi Kirkia vpp byggist j allra vorra Hiørtum/ Amen. Hier med oskar eg yckur badum Guds Nadar og Vinskapar/ Heilsu z Heilbrigde til Lijfs og Salar fyrer vorn Drottenn Jesum Christum.

Anno. M. D. LXX.

S. A Heilage Spamadur David Kongur/Hañ avijſar og kieñer j þeim 119. Pſa. Ad aller Meñ j Myrkrum gange/ſo ad þeir vita aunguan Veg þeim til Saluhialpar/ nema Gud ſialffur hñ vijſe þeim a þañ rietta Veg/ fyrer ſitt hialpſamlega Ord/Og kuedur David ſo ad Orde/ Þitt Ord(Drotteñ) er eitt Lios fyrer mijnum Fotum. Þad er ad ſkilia(ſem hñ hefde ſo talad) lijka ſem eg fyrer vtan þitt Ord ei añad kann enn ad villaſt/ So er eg fyrer þitt Ord(huỏrt ad er mier eitt lios til Saluhialpar) a þeim rietta Veige/ Og ſo leinge ſem eg fæ þeſſu Lioſe halldeđ(ſm̃ er þitt Ord)þa kañ eg eige villt ad fara. Þañen ſkiedur og eirnen allar adrar Mañeſkiur j Heimenum/huar fyrer þm̃ verdur jafnad til Villurafande Sauda/ ſem eru fra ſijnu Sauda hwſe + ſõñum Hirder/villter/ Eñ vilie þeir til Saudahwſsins komaſt aptr/þa hliota þeir ad heyra Rödd ſijns Hirders/og heñe epter ad fylgia/ſo ſem ödru klæru Lioſe. Og nu med þui eg hefe fyrer ſett mier ad ſkrifa vm þañ rietta Veg til Saluhialpareñar/

parenar/þa vil eg fylgia rádū Dauids/ og vijsa oss þad nádarsamlega Lios/ hvort ed jnnleider til eilijfrar Glede og Saluhialpar/alla þa sem þui epterfylgia allt til þeirra Daudastundar.

Og af þui ad þetta Lios/ sem er Guds Ord/sundur skip test j tuent/ Sem er j Lógmaled og Euangelium/ þa vil eg fyrst framsetia þan̄ Texta wr xxij. Cap. Matthei. Hvar jnne ad er þesse tueggia handa Lærdomur/ huorn oss naudsynlegt er ad vita til Saluhialpar/ Vil eg sijdan þenan̄ Lærdom liosara vtleggia/ og j stuttu Male vtskyra/ med óllum þeim Greinum og Articulis sem hier j þessum tueggia handa Lærdome jnne felast * hier ad hnijga/so ad ei skal neitt epter liggia þad sem naudsynlegt er/ til ad Vita/ Trua og Giöra/ fyrer alla þa sem saluholpner verda vilia.

Ord Gudspiallamannsins eru þesse/ Matth. xxij. Cap.

EN er Pharisearner heyrdu þ/ ad Jesus hafde nidur þaggad þa Saduceos/ komu þeir til samans/ og einn af þeim sem

var

var Løgspekingar/setti fram eina Spurning/freistade hans z sagde/Meistare/
Huert er þad ædsta Bodord j Løgmalenu? Þa sagde Jesus til hns/Þu skallt
elska Drottenn þinn Gud af øllu Hiarta þijnu/af allre Ønd þinne/aþ øllu þijnu
Hugskote/Þetta er þad þyrsta og ædsta Bodord. Þad annad er þessu lijkt/ elska
skalltu þinn Naunga so sim sialfan þig/ j þessum tueimur Bodordum er jnne falled allt Løgmaled z Spamennerner.

Og er Pharisearner voru nu til samans komner/ spurde Jesus þa ad z sagde/ Huad lijst ydur vm Christum? Hu-
ers Son hann sie? Þeir søgdu til hans/ Dauids. Hann sagde til þeirra/huørnen kallar Dauid hann þa j Anda einn Drottenn? Þar hann so seiger/ Drotten sagde til mijns Drottins/ Set þig til minnar hægre Handar/þangad til eg fæ lagt Ovine þijna til Fotskarar þinna Fota? Fyrst Dauid kallar hann sinn Drotten/ huørnen er hann þa hans Sonur?

Og eingen kūñe ad ſuara honum eínu
Orde/ Ei helldur þorde nockur fra þm
Deige hañ framar meir ad ſpyria.

ÞEſſe Gudſpiallſins Texte/hañ hefur
þær ſierleguſtu og agiætuſtu Spurn-
ingar jñe ad hallda/ſem vt af Heilagre
Ritníngu kūña frāṁ ad ſetiaſt/ og all-
eina eru til Sæluhialparennar naudſyn-
legar/ Su fyrſta Spurníng er Phariſe-
aña/ Þa adra frāmſette vor Herra Je-
ſus Chriſtus.

Phariſearner af eínu vondu Hiarta
og ſtorre Heipt er þeir hőfdu til Chriſt-
um/ſettu frāṁ eína Spurníng vm Lőg-
mæled/og ſpurdu Jeſum ad/huőrt þar
være þad yppaſta Bodord j Lőgmæle-
nu/Hier med meinande/ad fyrſt þ Chriſ-
tus avījtade Phariſeana/ huőrier epter
Lőgmælenu lifa þottuſt / og þar med
jnnſette ſkījrnar Embætte/ vm huőrt
Lőgmæled alls eckert talar/ þa meintu
þeir/ad hañ munde eitt huőrt þad And-
ſuar giefa/ſiñ j mote Moyſes lőgmæle
være/ huar fyrer þeir mættu klaga hañ
og Lījfe ſuipta.

Vor Drotten Jeſus Chriſtus/ſtaan-
de aum-

de aumur a þm ſtora Blindleika Phariſ-
ſeana/ hn ſpurde þa ad/ huória Mein-
ing þeir hefde vm CHRJSTVM/ og
huórs Son han ſkyllde vera/ hier med
leitande ad tilefne/ huar med hn feinge
þeim kient og vnderuijſad med Ritning-
unne/ huória Meining þeir hafa ſkyllde
vm Chriſtum/ þ er/ vm þan/ ſem Gud
hafde Fyrerheited og lofad Adam/ A-
braham ꝛ ódrum Heilógum Forfedrū/
Helmenum til Saluhialpar/ Enn ſo ad
vier þeſſ Betur mættum oſſ til nytſemd-
ar og Saluhialpar vnderuijſunar færa
þeſſar Spurningar/ vm Lógmaled/ og
Chriſtum/ þa vil eg fram̄ ſetia þriar
Lærdoms Greiner/ og ſijdan eina epter
adra med Guds vilia klarlega vtleggia.

I.

Fyrer huoria Sok ad Phariſearner
aſtundudu ſo miog ad fyrerkoma Jeſu/
og huilijkt Kapp þeir hoꝛdu þar a.

II.

Sa annar Lærdomur ſkal vera vm
Logmaled/ og vm Logmalſins riettann
Skilning og Vnderſtodu/ og huar til
þad er nytſamlegt.

III.

Hinn þridie Lærdomur skal vera/ vm Christum/ huilijkan oss byriar hann ad hafa og hallda/ og huornen vier sælum ad audlast j hans Nafne þa eilijfu Sæluhialp.

Sa þyrste Lærdomur.

Gydingarner/ sierdeilis þeir Pharisei/ höfdu ætijd kapp ꝯ astundan þar a/ ad þeir mætte fa Jesum veiddan j hans Ordum/ so þeir mættu fyrerkoma hön=num. Merk hier j fyrstu olijk Hiörtu/ er Christus ꝯ þesser Pharisei höfdu huör=er til añara. Jesus astundade/ ad hial=pa þeim fra þeirra Syndum/ so þeir yrde Sæluhialpleger/ Eñ Pharisearner sætu vm ad veida hañ j hans Ordum/ so þeir mættu klaga hañ/ og koma hö=num af Dögum. Soddan vanart finst eñ nu med mörgum (þui verr) sem þa hara/ ofsækia/ er þeim gott giöra/ og þa leida vilia til Sæluhialpariñar.

Enn huar af kom nu þetta Hatur Phariseaña j giegn Christo? Af þui ad hañ straffade þeirra storar og margfal=legar

legar Synder/ sem var þeirra Drambs-
seme/Ofmetnadr/Hræsne/Agirne/Vill-
ur/og rangar Kienïngar.

Ofmetnadar meñ + Drambsamer/
hafa þessa vanart/ ad þeir vilia vera
ostraffader/Og ef nöckur hefur vilia til
ad skierda eda minka þeirra Metord/
Heidur og hættaktada Meining sem þr
hafa vm sialfa sig/ þann ofsækia þeir
af allre Magt/ Þar fyrer er ei Vndur/
þott þesser Metnadarsömu/+ Hofmod-
ugu Phariseär hafe hatad Christum/
huör ed med jafnade sette þeim fyrer
Naser þeirra jlla lyktande Hofmod og
Drambseme/ eñ þr eige huxudu þar vm
ad hañ þeim til Besta/og til Sæluhial-
par þetta giörde,

Hræsnarar/ þad eru þeir/ sem læt-
ast vera riettlæter fyrer Gude + Mönñ/
eñ eru þo fuller hid jnnra/af Illsku og
fvlum Syndum/Ja/ ei olijker pryddū
og mæludum Gröfum/sem þo eru full-
ar jñan til af Eitre og andstyggelegum
Saurindum/ slijker lyda ecke/ ef nöckur
seiger þa syndara ad vera/ og fordæm-
da fyrer saker þra andstyggelegu Syn-
da. Þar fyrer villdu þesser Hræsnarar/

D. fyrer

fyrer önguan mun giefa Jesu Christo þa Æru/ ad hañ eiñ være riettlætur/ og ad aller þeir sem vilia riettlæter verda/ þr hliote þad ad ódlast af vorum Herra Jesu Christo. Þar fyrer seiger Christur til þeirra/ Math. 21. Cap. Tollheim-tumeñ og skiækiur/ skulu fyrer ydur inn ganga j Himerijke/ Huar fyrer? Þuiad Hræsnarar þikiast ei vera syndugier/ og treysta þui vppa þeirra eigenligt Riett-læte/ huórt þeir þo ei hafa/ Enn Toll-heimtumeñ og Skiækiur/ vita sig synd-uga ad vera/ og eckert Riettlæte hafa huar vppa þeir kuñe sig ad forlæta/ þar fyrer/ Nær þsi hattar Meñ heyra Syn-dena straffast/ vidurkieña þeir sig langt vm snarara/ enn þeir Hræsnarar/ ⁊ ver-da glader vid þa Nadareñar predikun/ giöra sydan jdran/ ⁊ læta af liotū Syn-dum vmuenda sier til Guds fyrer Tru-na a Jesum Christum/ og giöra anöþt Truareñar/ Epterdæme hófū vier/ Luc. 18. Cap. Þess Tollheimtu Mans sem stod vtar j Mustierinu/ og þess Pharise-arans sem hrosade sier af sijnu Riettlæ-te/ lijka eirnen Luc. 7. Cap. Af Sime-one/ sem Herranum hafde til Mæltijd-

ar jñ

ar jnn Boded / ꝛ þeirre ber ſyndugu Kuin-
nu ſem þuode Herrans Fætur med ſijnū
Tarum / og þurkade þa med ſijnu Hare.

Agirnd hefur og þeſſa vanart med
ſier / ad hun vill ecke lijda ſtraff nie vm-
uandan af nöckrum / helldur ſer hun / og
Pryder ſig mz yferuarpe / ſparneytne / fyr-
erſion og v mhyggiu / Enn er þo i ſan-
leika ein Afgudadyrkan / ſo ſem S. Pall
kieñer / huiad ſa hinn Agiarne ſetur meir
ſijna Tru a þetta falluallta Heimſins
Gods / helldur eñ a þañ lifanda Gud /
Þar fyrer er ei vndur / þott dramßſamer
Phariſear kyñe ecke ad lijda Chriſtum /
ſem ſtraffade þrra dygdarlauſu Agirnd /
og ſkamlegu afgudadyrkan / hellðr hörs
udu hañ ꝛ ofſokru af allre þrra Ul lagt.

Eige helldur gatu þeſſer Phariſe-
ar lided / ad vor Herra Chriſtus ſtraffade
þeirra Villu og rangar Kieñingar / þui
þeir hielldu / ad þeir alleina hefdu viſk-
unnar Lykel / ad þeir epter eigen potta
kyñe Himerijke aptur ad lata / og vpp ad
luka / Eñ ſkildu þo huörke Lögmaled
riettelıga / Nie helldur viſſu huad þeir
trua ſkylldu vm Meſſiam / Þetta ſtraff-
ade Drottenn / huad þeir ecke lijda kunnu

Eirnen aüſtade Chriſtus Phariſeaꝛna fyrer þad/ ad þeir eige ad eins vortt ſialfer villter/ helldur ad þeir og eirnen med róngum ⁊ fólſkū Lærdome ⁊ Kienningum/ villtu adra j fra þm rietta Hirder og Sáluhialpar veize/ þetta gatu Phariſearner ⁊ ecke j neinn máta þolad.

Vegna þuilykra ſtorra Laſta ⁊ Synda ſtraffade Chriſtus Phariſeana/ ꝥ þr ſkylldu leidriettaſt og verda Saluholpner/ hootande þeim/ ad ef þeir betrudu ſig ecke/ þa munde þeir eydelagder verda hier a Jórdu og ſijdan aūars Heims eilijflega fordæmder. Enn huórnen toku Phariſearner þeſſu ? Eins ſem þad galen Manneſkia/ tekur a mote þeim/ ſem þeñe hialpa vill/ j heñar Siukdome og Ædet (þad er) lijka ſem eiñ odur Hladur bijtur og ber/ rijfur og ſlijtur þann ſem hónum Lækninga leita vill/ ſo giórdu ⁊ Phariſearner/ Alla ſijna Kunnattu og Magt hófdu þeir j framm/ ad ſuijkia Jeſum/ ſo þeir giæte hónum fyrerkomed/ Þar fyrer ſendu þeir til hans/ ſijna Sendeboda/ þryſuar ſiñū/ a Mannudagen næſtan fyrer adur eñ þr kroſſfeſtu hū.

Þeir enu fyrſtu Sendubodar/ voru

Phariſea

Phariſei / a ſamt med Hirdmōñum Her-
odes / Þr ſpurdu hañ ad huórt Þeir ſkyll-
du giefa Keiſaranum Skatt / og meintu
ſo ef hañ ſeiger / Ja / Þa fellur Almug-
en hónum j fra / ſo vier munū audvelld-
lega Þa gieta hónum fyrerkomed. Enn
ſeiger hañ nei / Þa grijpa Herodes Hird-
meñ hañ / og ſla hañ i hel / ſo ſem añ-
an landrads Mañ / a mote Keiſaranum.
Eñ Mañaña Klokſkapur duger ecke / a
mote Guds Vijſdome / Hañ ſagde huór-
ke Ja / nie Nei / helldur / Bad hñ Þa ad
lata ſig ſia Skattpeningen. Þa hñ fieck
nu Peningen / ſagde hann / Huórs Mynt
+ Yferſkript er Þetta? Þeir ſógdu / Kei-
ſarans / hañ ſuarade / giefed Þa Keiſar-
anum Þad Keiſarans er / og Gude Þad
hónum ber / So reiddust nu huórke Her-
odis Þienarar af Þeſſu Andſuare / ei
helldur Almugen.

Su óñur Sendefór var af Saduce-
is / huórier ecke trudu ad Meñ ſkylldu af
Dauda vpprijſa / Þeſſer Saducear mein-
tu ad Þeir giætu vt af Chriſti Andſuare
Innfært nóckurn oheyrelegan Lærdom /
Þar Christus kiende ad aller Meñ ſkyll-
du vpprijſa a hiñ ſeinaſta Domadag /

Og settu nu so fram̃ sijn Ord. Hier var ein Kuiña hia oss (seigia þeir) sem att hafde 7. Meñ huórn epter añan / þa þr voru aller dauder / þa deyde og Kuiñan / Huór af þessum sió skal nu hafa hana epter Vpprisuna? Þeir þeinktu ad hann munde nefna til eirn af þeim / edur alla / og huórt sem hañ hefde giórt / þa hefdu þeir sagt / ad ei være þad hæfelegt fyrer saker Þrætu / Aufundar / ꝛ liotrar Sniuirdingar ad aller skylldu hafa hana / Og meintu sig so hier fyrer nidur ad sla / Lærdom Christs / og Biuġsa ad hñ være falskur / og ad hañ hier fyrer yrde tilbærliga straffadur.

Enn huórin suarade Christur þeim?

Þier fared villt (sagde hñ) þui þier vited ecke Ritningena / eige helldur þecked Guds Krapt / og giöred ecke greinar mū a mille þessa Heims Lijfernis / ꝛ Himnarijkis Vistar epter Vpprisuna. Hier nefner Christur þriar Greiner til / huar fyrer ad Saduceraner foru villt.

1 Hin fyrsta Grein / er þesse / Ad þr ecke vissu Ritningena / huór ed oss alleina læra og vnderuįsa kañ / huad riett er edur oriett / j þeim efnum sem vorre

Salu-

Sæluhialp vid koma/ Þar fyrer seiger Dauid so/Ord þitt Drottenn er eitt Lios fyrer mijnum Fotum.

2 Su önur Grein/er þesse/ hvar fyrer þeir foru villt/ad þeir ecke vissu Gudz Krapt og Almætte/fyrer hvört hann so vel gietur a hinum seinasta Deige þa hinu Daudu vpp reist/ so sem hann allæ Hlute kuñe ad skapa a þeim fyrsta Deige. Þar fyrer/nær þier hured vm Vpprisuna/ þa taked ei Rad hia ydar Skynseme/og holldligum Skilninge/ sem ei skyniar leingra fram enn til þessara lijkamlegra Hluta/ Helldr skulu þier merkia huad Ritningen seiger/ og vited þ ad þar er eingen Hlutur omögulıgur fyrer Gude/sem alla hlute hefr skapad.

3 Hin þridia Grein/ hvar fyrer Saducearner villt foru/ hū er þesse/Ad þr glæptu eige ad þeim mısmun sem er a Mansins Lifnade og Vmgeingne hier j Heime/og añars Heims j Himerijke. J þessum Heime kuonga Menn sig/ Enn j Himerijke er ei kuonfangs ad leita/helldur skulu þar aller vera eins og Guds Einglar/ Og sa Kiærleike sem þar er/ hañ mun þusundfallt yfer ganga þessa

 Heims

Heims Kiærleika / og formyrkua hann / lijka sem Solen / nær hun a Mornana vpp geingur / þa suipter hun allar adrar Stiörnur þeirra Birte + Biartleika / Enn alleina þa Heimenum lyser.

Su þridia Ordsending / sem Gydingarner sendu þann sama Dag til Christum / Hun er vm huöria þesse adr greindur Texte hliodar. Þa Pharisearner heyrdu ad Jesus hafde nidur þaggad þa Saduceos / þa geingu þeir fram / og spurdu hann ad / huort er þad ædsta Bodord j Lögmalenu. Eige ad þeir villdu læra / edur ad nema af hönum / helldur ad þeir feinge tilefne til þess ad fyrerkoma hönum / þuiad / þetta var þeirra Meining / Epter þui / ad þesse Jesus lætur skijra / og straffar oss sem lifum epter Lögmalenu / og hölldum oss ad vera riettlæta af Lögmalsins Verkum / þa mun hann visseliga ecke skeyta vm Lögmaled / helldr mun hann meir hallda fram sinne Skijrn / enn Moyses Lögmæle. Finnst þetta med hönum / þa höfum vier nægiallt efne til / ad aklaga hann sem annan Gudlastara / sa ecke acktar Guds Lög / þau

þad Gud hefur oss giefed fyrer sinn Pie-
nara Moysen.

Hier til suarade Jesus & sagde/ Þta
er þ stærsta og ædsta Bodord/ Þu skallt
elska Drotten Gud þinn af öllu þijnu
Hiarta/ af allre Sæl/ og öllum þijnum
Kröptum. Pad annad er þessu lijkt/ Þu
skallt elska þinn Naunga so sem þig
sialfan/ j þessum tueimur Bodordum er
faled allt Lögmæled og Spamennerner.
Þetta Andsuar kom þm ovart/ þar fy-
rer gætu þeir ecke j nöckurn mæta hier j
mote talad. Hier sium vier ad eingenn
Vijsdomur/ eingen Slægd duger j mote
Drottne/ huör ed allan Heimsins Vijs-
dom til skammar giörer og ad önguu/ so
sinn hnn seiger fyrer Spamannenn Esa. 29.

Sa annar Lærdomur/ sem er Lögmæled/ þar vm vil eg þriar Greiner framm setia/ og þær vtleggia.

I.

Hin fyrsta skal vera/ vt af þessum
tueimur høfud Bodordum/ Þu skallt
D v. elska

elſka þiñ Gud ꝛ Drotten af ollu Hiarta þijnu/ af allre Sal þiñe/ og aullum Kroptum þijnum/ Og þu ſkallt elſka þinn Naunga lijka ſem ſialfan þig.

II.

Su oñur Grein/ er vm fiograhanda Villur/ og rangſnunar Meiningar/ ſm marger hafa vm Logmalſins Lærdom.

III.

Su hin þridia Grein ſkal vera/ vt af Logmalſins riettre Tijdkan/ Þad er/ huar til Logmaled þienar og ſie nytſamlegt.

Su fyrſta Grinen.

HJer fram̃ ſetur nu Logmaled fyrer oſſ tuõ Bodord/ þ fyrra/ Þu ſkallt elſka Drotten þinn Gud/ þad anuad/ Þu ſkallt elſka þiñ Naunga. Eñ huórnen Madureñ ſkule Gud elſka/ þad vtſkyrer hñ ꝛ ſeiger. Þu ſkallt elſka Gud af óllu Hiarta þijnu/ allre Sal/ aullum Króptum/ Og huórnen Naungans Elſku ſkal vared vera/ þad vtſkyrer hann ſeigande/ Þu ſkallt elſka þinn Naunga lijka

lijka so sem sialfan þig:

Eñ hvad er þad ad þeckia Gud af öllu Hiarta / af allre Sal/öllum Kröp-tum? Andsuar. Vt j þessu Ordenu/ ELSKA/ þa eru þrijr Hluter siñ Mañe ber ad gaumgiæfa og vnderstanda. Fyrst ad þeckia þañ Hlut sem Madurenn elska skal / þuiad eingen elskar þad sem hann þecker ecke. Þad annad/ su Girnd og Hiartans astundan/ sem riettre Elsku fylgia a. Þad hid þridia/ Athæfe og aller Giörningar sem þesse Elska med riettu og naudsynlega vtkrefur. Þar fyrer set-ur og Guds Lögmal þessa þria Hlute til samans/ og seiger / Þu skallt elska Dr-ottin Gud þiñ af öllu Hiarta þijnu / af allre Sal þiñe / og af öllum Kröptum þijnum / Og er þetta Meiningen ad þar skal vera j HJARTANU (þad er vt j Mañsins Skilning og Skynseme) eitt kla-rt Lios og sañur Kuñugleike Guds / ad Madurenn vite þad / ad Gud hann er sa hiñ allra Beste og agiætaste / af hvörium ad allt gott kiemur.

Þar næst attu ad elska Gud af all-re SAL. Þad er ad skilia / allar þijnar Hiartans Girnder og Tilhneigingar / og

Hugreñingar/ſkulu þetta aſtunda/ad þu elſker Gud/og girneſt þia hönum ad vera/ og ſetier allt Rapp og alla Aſtundan þar a ad þu kuñer hönum ad þocknaſt/ og hönum j þijnu Hiarta eilijflega ad hallda ꝛ hans niota.

Pad þridia er/ad þu elſker hann af öllum KRAPTVM þijnum / þad er/ Ad þu þinnar Skynſeme og allrar Aſtundunar neyter hier til / ad vernda forſuara / varducita / og fram̄ fylgia þui/ ſem Gude til kiemur/ og hans Vilie er/ enn j mote ad ſtanda þui öllu ſem Gude miſlijkar/ þad er/ Dioſlenum og Syndonum/ og öllu þui ſem Dioſulſins Rijke edur Syndeñe af ſtad kiemr/ꝛ hana efler.

Hier ſiaum vier nu/ þær þriar Facultates j Mañenum/ þad er/ þriar nattwrlegar jñſæddar Gafur/ ſem ſo kallaſt/ Ratio, Appetitus, Ira, þ er Skynſeme/Tilhneiging/og Reide. Fyrſt a vor Skynſeme þar leita ad þui hinu Beſta/ ſem er GVD/ þar næſt a vor Tilhneiging ad aſtunda ad elſka/ niota ꝛ bihallda þui beſta/ſem er Gud. Vor Reide edur Vandlæting hun a ad vpp vekiaſt til þeſſ ad forſuara og vernda þ hid beſta/

sem er Gud/ og med fullum Fiandskap ad hata allt bad sem Gude er a mote/ sem er Diöfullen/Syndeñ/og öll tilefne Syndareñar.

Framñleidis/ þa þu heyrer/ ad þu att ad elska Gud af aullu Hiarta/ a f allre Sælu/ af öllum Kröptũ/ Þa skal tu þetta so vnderstanda/ ad Gud vill hafa af þier hreina/ algiörda/eilijfa/ + andlega Elsku/ So ad hun sie skiær og hrein an fleckunar/ algiörd + fullkomeñ an nöckurs Brestz/ eilijf/ an allrar Hins dranar/ + Andleg/ an Holldlegra Freistinga/ soddan Hlydne vill Gud vier sier veitum:

Þad añad höfud Bodord er þetta/ Þu skallt elska þinn Naunga lijka sem sialfan þig/ Hier vill Gud/ad sa Kiærleike sem vier höfum a oss sialfum/ hañ skal vera ein Regla/ og Mæler epter huørre Nlañ skal vita ad elska siñ Nañga.

Ad þetta kuñe betur ad skiliast/ þa er merkianda/ ad Maduren kañ m3 tuenu mote ad elska sialfan sig/ sem er/ Ranglega/ + riettelıga. Þar næst er greinar munur giörande/ a mille Persons Naungans/ og þess vonda Verks sem

 Na=

Naungen giörer.

Margur haṅ elskar sialfan sig/ med blijndum/ oforsiałegum + skad samlegum Kiærleika/ huör ed vppreṅur af Holdsins Vanært (þad er) af Syndeṅe/ sem af Arftöku j oss bygger/ Epter þessum Kiærleika skulum vier ecke elska vorn Naunga/ þui siṅk Elska/ hun er Hatur fyrer Gude og Synd.

En öṅur Elska/ sem Madur hefur til sialfs sijns/ er riettelligur Kiærleike/ vpprunṅen af Andanum og Truṅe til Jesum Christum/ huör ed allan Vilia + Astundan hefur a þui/ ad giöra þad sem Gude er þægelegt/ + sier sialfū til Saluhialpar. Þesse lögligur og riettelegur Kiærleikur/ hṅ skal vera Regla/ Form + Fyrermyndan/ epter huörre vier eigum ad elska vorn Naunga/ so ad vier vṅum vorum Naunga alls þess/ sem hönum ma koma til Gagns og Saluhialpar/ ad vier æskium hönū alls Gods/ ad vier med Ordum og Verkum/ med hollum Radum/ + Hiastod allre hialpum hönū til hins besta/ og af vendum med allre Magt/ Hug og Siṅe/ öllu þui sem hönum kann j nöckurn mata til Skada ad

vera

vera/yppa Lÿf og Sal/Gots edr Æru·

Vor Drotten Jesus Christus/amiñer oss ad elska vorn Naunga/ Eñ hann setur oss sitt Epterdœme til fyrermyndar/ og seiger/ Elsked huór añan lÿka so sem eg elskade ydur/ Og kallar þar fyrer þetta/ eitt nytt Bodord/ Huar med Christus vill oss kient hafa/ ad vier skulum jafnuel med haska vors Lÿfs/hialpa Naunganum/ og ei leita vorrar Nytsemdar þar med/ helldur Naungans Gagns og Sæluhialpar. Enn huórnen Christus hefur elskad oss/ þ kieñer Pall Postule til Romue. 5. Cap. So sem vier villium j þeim þridia Lærdome framar meir fa ad heyra

Hitt annad/sem vel er merkianda j þessu hófud Bodorde/ vm Elsku vors Naunga/ þa er þetta/ Ad vier giorū greinar mun mille Personu Naungans/ og þess voda verks sem Naungan fremur.

Illa Meñ og Ogudliga skulum vier hata/so myked sem þad þeirra Synder og Glæpe ahrœrer/Eñ þad þeirra Personu vid kiemur/sem er ad þeir eru Meñ

ſo ſem vier/ þa ſkulum vier elſka þa. Straffa eigum vier þad huad vier hỏtum med Naunganum/ þad er/ Synder og Lỏſtu/ eñ elſka ı hỏnum þad oſſ byr iar ad elſka/ þad er/ vier ſkulum aſtuuda ad Madurenn meige hialpligꝫ verda. Og ſo mı̄kꝫed ſie nu ſagt vm hina fyrſtu Grein ſem eg vm Lỏgmaled framſette.

Su ỏñur Greinen.

SV ỏñur Grein/ er vm Villur og rangar Meiningar/ ſem falſker Kiennefedur hafa vm Lỏgmaled/ og eru þeir Falslærefedꝫ ſierdeilis med fiorū hættū.

I.

Fyrſt eru þeir ſem med ỏllu vt ſkwfa Lỏgmaleuu/ ꝫ vilia ecke/ ad þad predikeſt ı chriſteligre Kirkiu.

II.

Þar næſt eru nockrer/ ſem Lỏgmalenu biſhallda vilia/ Enn kienna þo/ ad Madureñ kuñe mꝫ ſijnum eigen Mætte Lagmaled vpp ad fylla.

III.

Ꝭ þridia

I þridia lage eru þeir/ sem seigia ad Madureñ kuñe nockud af Løgmalenu vpp ad fylla/ þo ecke allt.

IIII.

Niner fiordu og siðustu /þa eru þeir sem hallda/ ad sierhuør Þiod hafe siin eigen Løg/ huør ed nægiast mune til Saluhialpar þeim sem þau hallda.

Þessar fiorar Villur eru daudliga skadsamar / og hafa ei añan Grunduöll enn þess leida Diöfuls eiturlegañ innblastur/sem Meñena vpp kueiker til þess/ad suijkia sig/ & adra ad leida fra þm skiæra og hreina Lærdome/ bæde Lögmals og Euangelij/ Þar fyrer vil eg stuttlega eyda þessum fiorum röngum Meiningum vm Lögmaled.

1 Þeir hinir fyrstu sem burtskufa Lögmalenu/ & vilia ecke þad lata predikast j christeligre Kirkiu/eru ecke makleger/ ad þeirra Meining/med mörgum Ordum skule nidur þaggast/Þuiad þra Meining er j mote allra Mañanattursligu Skilninge/ Þar næst j giegn Christo/ hans Postulum/ og öllum Heilögu Kieñefedrum sem vered hafa j christelig-

E : re

re Kirkiu. Þeir seigia so/ Christner menn hafa ei þar med Moyses Lógmal/ þar fyrer eru þeir ecke helldur vnder hans Lógmal lydskylldugier: Item/ þeir enu Christnu eru frialser ordner fyrer Christum. Item/ Christus baud ad predika Euangelium fyrer óllum Skiepnum/ hnn baud ecke ad predika Lógmaled/ Item. Sa Helage Ande kiennr og vnderuijsar þeim hinum Christnu/ þar fyrer þurfa þeir ecke Lógmal sins vid. Med þessum Skiólum + Beuijsingum hallda þeir sig ad meiga burt skwfa Lógmale Guds/ so þad ei predikest j christeligre Kirkiu.

J fyrstu/ vil eg þessa hinu somu ad spurt hafa. Eiga ecke christner Menn ad elska Gud og sinn Naunga? Eg true ei/ ad nóckur sie so af Dióflenum stocken/ ad hann seige þar nei til. Nu fyrst þad christner Menn eiga ad elska Gud og Naungan/ hliota þeir þa ecke ad vita huórnen þeirre Elsku skal vared vera? Eg true/ ja. Þui eige er Elska og Kiærleikur/ vtan hann sie riettferdugur. Nu fyrst ad Guds Lógmal. (Þ er þau tiu Bodord) Kienna huórtueggia/ bæde ad elska Gud/ + Naungan/ og so eirnen huórnen

vier

vier eigum þad ad giöra / Huör er þa sa / sem eige fulluel skyniar / ad þesser fara villt / sem ei vilia ad Guds Lögmal skule predikast a medal Christins Almuga.

Nær þeir so seigia / Moysis Lögmal heyrer ei til þeim hinu Christnu / Satt er þetta / so vÿtt sem þad Kirkiuñar Lögmal / og Landstiornar Lögmal Moysis ahrærer / sem var Offur og Umskurdar skÿrn / og margar adrar Ceremoniur og Skickaner / huöriar vid Nagt attu ad blÿfa til þess ed Christur kiæme / eñ ecke leingur / helldur skyllde þær þa hafa eitt Enda:

Enn þessu er ei so vared vm Guds Lögmal (þad er) vm þau tiu Bodorden sem Maſenu eru giefen j Skaupuneñe / og sÿdan vppa nytt fyrer sett a tueimur Steinspiölldum / til eiñrar eilÿfrar Miñingar / Christi sialfur hefur og Lögmaled predikad og vtlagt / Sömuleidis þr enu Heilögu Spamenn / og þeirra Eptirkomendur.

Framneigis seigia þeir / Christner meñ eru ecke vnder Lögmalenu / helldur vnder Nadeñe. Þetta er riett talad / ef

E ij. þu

þu skilur þad riett/ epter þui sem Pall Postule hefur þad meint/ Christner meñ eru ecke vnder Lögmalenu (þ er ad skilia) huör hañ truer a Jesum Christum/ sa er ecke vnder Lögmalsins Bölvan/ Þuiad eingen fyrerdæmest sa sem er j Christo Jesu/ Tim. 8. Eñ þo allt ad einu þarf sa hiñ Christne vid Lögmalsins Lærdoms/ so ad hañ kunne ad vita huörnen hañ skal lifa j þessum Heime/ so Gude lyke/ Hann hlytur ad vita huad Gude mislykar/ Enn huörtueggia þetta þa kieñer hönum Lögmaled.

Item. Seigia þeir/ Þeir enu Christnu/ eru frij og frialser ordner/ þar fyrer eru þeir ecke vnder Lögmalenu/ Sannleikur er þad/ þeir eru frij og liduger fra Lögmalsins Bölvan/ Syndenne og Heluijte/ Eñ ecke eru þeir j þañ mata frij og frialser/ ad þeir meige giöra allt huad sem þa lyster/ Helldur j þañ mata/ad þeir skule þiona Gude/elska hañ og Naungan/ af ollum Mætte so sem Lögmaled þeim kieñer.

Þeir seigia og eirnen/ Christus baud ad predika Euangelium fyrer öllū Skiepnum/ enn til Lögmalsins lagde hañ ecke

pars:

Par? Þar til ſuaraſt ſo.

Ad Chriſtus bauð ad predika Synda-
aña Fyrergiefning/ Eñ huad er Synden
añad eñ Lógmalſins Ofertrodſla? Hafe
nu þeir hinn Chriſtnu ecke Lógmaled/
þa hafa þeir og ecke helldur Syndena/
Sómuleidis ſkipar Chriſtur og ſo Poſt-
ularner/ ad þeir enu Chriſtnu giöre A-
uörtu Jdranareñar/það eru godverken/
þau ſem Lógmaled bydur ꝛ vtheimter.

Þeir ſeigia og ſo/ Sa hiñ Hellage
Ande kienner og vnderuiſſar þeim enu
Chriſtnu/ þuí þurfe þeir ecke Lógmals-
ſins vid.

Þetta er darlega talad/Helldur æt-
te ſo ad ſeigiaſt/ Heilagur Ande kienner
þeim Chriſtnu/ þar fyrer hlio ta Mēnn
ad hafa Predikara/ Kiennefedur/ Lóg-
maled og Euangelium/ huiat ſa Heila-
ge Ande lærer og hrærer Mañſins Hiar-
ta/ þa/ þegar Orded fyrer Eyronū hlio
dar/ vt j huórin Orde ſa Heilage Ande
vill vera kröptugur/ j þeim ſem Orded
heyra/ ꝛ þui trua ꝛ þ medtaka.

So ſiaum vier hier/ med huórſu
darligan og ſkadſamlegan Lærdom þr
fara/ſem vilia burt taka fra oſſ Guds

Lógmaal/ad þad ecke predikest j Christeligre Kirkiu. Þar fyrer latum oss yfer giefa þeirra falskan + skadsaman Lærdom/og bóckum Gude Almattugu fyrer sitt Heilaga Lógmaal/og bidium hn̄/ ad hañ giefe oss þañ Heilagan Anda/ ad vier giöra mættum nöckud þad sem hönum er þægeligt.

Ef Diöfullen kiæme þui til vegar/ad Guds Lógmaal tækest burt fra oss/ so sem hann giörde j Paradijs/ huad lage hönum þa añad epter/enn ad færa oss j Daudan/+ eilijfa Fyrerdæmning. Þuiat sa sem ecke vidurkienner sijna Synd af Lógmalenu/ hm̄ kañ alldrei ad smackest Naaden/ su sem j Euangelio verdur til sögd/ Sa sem ei veit siñ Siukdom/ edur skyniar huad skadsamlegur hann er/ hann same hirder ecke storlega vm Læknarann.

2 Þar næst j ödru lage þa eru adrer Kiennefedur þeir sem rangt kienna vt af Lógmalenu/ og seigia/ ad Lógmaled skule ad söñu predikast j christeligre Kirkiu/enn vndermidre kienna þeir og meina falsklega/ad huör sem vill/ kunne vt af eigeñ Magt og natturlegum formætte Lóg-

Lögmaled vpp ad fylla/ og fyrer Lögmalsins Verk riettlatur ad verda/ og Himerijke ad forþiena.

Þesse Meining er raung/ þar fyrer vil eg med liosum Greinum og óraskanlegum Vitnisburdū Ritningarennar stadfastliga biuijsa/ad eingen Manneskia fra teknum Jesu Christo alleina/kune Lögmaled vpp ad fylla.

I.

Þan̄ fyrsta Vitnisburd ✝ Beuijsing ad eingen kune Lögmaled vpp ad fylla/ giefur oss mañdomleg Nattura/ sin̄ ad er med öllum Mönnum/ þad er. Aller Menn allt j fra þeirra Fædingu eru oreiner/ saurugier og Syndonum seker. Nu er auglioſt/ ad af einum saurugum ohrecktar Brun̄e/ kan̄ eige an̄ad en̄ fwlt ✝ illa lycktande Vatn fram̄ ad koma/ So kan̄ ✝ ei þad ad skie/ ad ein ohrein og Syndum saurgud Manneskia/ kunne ad veita Gude hreina/skiæra ✝ flecklausa Hlydne/ þar fyrer seiger Salomon j sinne Predikan 7. Cap. Sannlega er þar ecke nöckur a Jordun̄e sem giöre gott ✝ eige syndge/ og Job seiger/ 14. Cap. Huör kan̄ giefa hreint Fræ af þui hinu

 ohrei=

obreina? Sañlega kañ eingen ad giöra
þad/ þuiad vier erum aller komner af
syndugre Natturu/ + af Syndum spillte
re Root vppruñer/ Mun nöckud möguo
legt ad Avöxturen sie betre enn Tried?
Þar fyrer er, þtta obrigdanlig Sañinde/
Ad aller þeir sem eru af sialfum sier o
breiner/ þeir kuña ecke j nöckurn mata
ad veita Guds Lögmale skijra og hrei
na Hlydne. Nu eru allar Mañeskiur af
Natturuñe til obreinar (fraskildū þm
einum Jesu Christo/sem eige er epter al
meñeligū hætte fæddur sem adrer Meñ/
af Sæde Kallmans og Kuiñu) hier fyr
er þa er þad augliost ad eingen Mann
eskia kañ Lögmal Guds vpp ad fylla.

II.

Sa añar Vitnisburdur/ sem þ auge
lyser / ad eingen Mañeskia kuñe Lögma
led ad fullkomna/ er sōñ Raun og Reyn
sla huörs eins Mans med sialfum sier/
af þui ad eingen er sa j Heimenum/ef hñ
ransakar sitt Hiarta / og skodar sijna
Samuisku / ad hañ ecke fiñe sig ad vera
langt burt fra þeim Algiörueleika sem
Lögmaled vt krefur. Huör er sa sem ei
forneimur sig opt og tijdum þad giört
hafa

hafa/sem hañ skyllde ecke/ og þ ogiört læted sem hañ skyllde giört hafa? Sañlega/ þr sem seigiast vpp fylla Lögmæled/ og ad adrer giete þad eirnen giört/ þeir fiña fullvel vitnisburd j sijnu eigen Hiarta/ hvör Vitnisburdur/ þo þad sie fyrer Mönonum duled/ þa er hañ lijka vel Gude kuñugr/ sem sier/ skodar + rañsakar allra Maña Hiörtu + hugreñingar

III.

Hiñ þridie Vitnisburdureñ/ siñ audsyner þad/ ad eingen Madur giete Lögmæled vpp fyllt/ þa er riettferdugur Guds Domur/ m3 hvörium Dome Gud önguañ straffar nema þañ sem sekur er/ + Guds Bodord og Bifalning yfertroded hefur/ Nu er þar eingen sa Madur/ yfer hvörn ed Guds Domur og Straff kome ecke/ sem er marguijslegar Sotter Motgangur/ og Daudeñ med sijdasta/ hvad allt ad er Straff og Pijna/ fyrer Syndena og Yfertrodslu Guds Lögmæls/ Þar fyrer er hier vt af auglióst + audsynelegt/ ad aller Meñ sieu syndugier/ og Guds Lögmæls yfertrodslu Meñ/ so ad þeir kunna ecke fyrer Lögmælsins Verk riettlæter ad verda j nöckurn mæta.

 Fiorde

IIII.

Fiorde Vitnisburdur / ad eingen giete Guds Lógmal vpp fyllt / er þesse / Guds Lógmal og Mañsins Nattura / þau eru ölldungis olijk / og huórt er þar ödru motstadlegt / Huiad Lógmaled er Andlegt / Eñ Mañsins Nattura er kiötleg / huad og eirnen S. Paall auglyser / þar hañ so seiger / Rom. 7. Cap. Vier vitum þad Lógmaled er andlegt / eñ eg em Holldlegur / vnder Syndena selldur. Þader ad skilia / Eg em so Syndenne vnd giefen / ad eg kañ heñar alldrei kuittur ad blijfa / so eg giete Guds hid andlega Lógmal vppfyllt / enn eg þacka Gude fyrer Jesum Christum / huiad huad eg ecke kunne sialfur ad frāmkuæma / þad giörde fyrer mig Herran Christur. Þessa Grein frāmsetur Paull Postule med mörgum Ordum j þui Capitula sem nu var nefndur.

V.

Su hin fimta Beuijsing / ad eingen giete Guds Lógmal vppfyllt / þa eru Guds eigenlig Ord hia Moyse / Psalmonum / j hia Spamöñonum / Gudspiallamönnonum / og j Postulanna Pistlum.

Hia

Hia Moyse er so skrifad 6. Cap. Hiñar fyrstu Bokar/Gud sa/ad Mañsins Illska a Jördune var mykel/ og allar Hiartans Hugrenningar og allt Athæse var vont. Iob 6. Cap. Eg veit fyrer vyst ad so j Sañleika er/ þad Manneskian kann ecke ad giöra sig riettlatan fyrer Gude/Eñ vilie Gud ganga j Dom vid hana/ þa kañ hun ecke ad suara hönum einu Orde a mot þwsund. Item. Seiger Iob/Ef eg vil riettlæta mig sialfán/þa fordæmer mig miñ eigen Muñur/ David seiger j 13. Psal. Aller Meñ eru for diarfader og suyuirdeleger ordner j syñu asetninge/þar er ecke nöckur sem gott giörer/ ja ecke eirn: Item. Seiger hann j sama Psalme/ Gud hañ leit ofan af Himnum yfer alla Mañsins Sonu/ ad sia/ ef nöckur være Hyggen og leitande Guds/ þa voru aller afuikner/og onytsamleger ordner/ so þar fañst ecke eim sem giörde huad gott var/Item/j þiñ 130. Psal. Drotten/ Ef þu giæter ad Syndonū/huör kañ þa ad standast fyrer þijnu Auglite? Þar fyrer Bidur David j þeim 143. Psal. Drotten gack ecke j Dom med Þræle þijnum/ þuiad eingen

 lifande

lifande Madur finst riettlætur fyrer hijs
nu Auglite. Og Salomon seiger j sijnū
Ordskuidum 20. Cap. Huör kañ ad seig-
ia/Mitt Hiarta er hreint/+ eg em synd-
laus? Esaias. 64. C. seiger/Vier erū
aller ordner so sem sa ohreine/Ja/allt
vort Riettlæte er so sem eitt andstygge-
lega saurugt Klæde/Vier erum aller af
fallner lijka sem Laufblad af Trienu/+
vor Hreckuijsi hefur suipt oss a burt sin
eirn Stormur. Christus seiger j hia Jo-
hañe 3. Cap. Pad sem af Holldenu
fædest/pad er Holld/ Paulus til Rom-
veria 3. Cap. Vier hófum beuijsad (og
audsynt) ad aller Menn bæde Gydingar
og Heidingiar sie syndugier/ Til Ephe.
2. Cap. Vier erum aller af Natturuñe
Reidiñar Börn.

Af þessum Vitnisburdum vpp tól-
dum/og mórgum ódrum j Heilagre Rit-
ningu auglysist klarlega/Ad eingen Ma-
dz kuñe Lógmæled Guds vpp ad fylla.

VI.

Hina siöttu og sijdustu Beuijsing/
þ eingen giete Lógmæled fullkomnad/
hana framsetur Pall Postule til Gala.
2. Cap: Ef Riettlæted er(seiger hann)
af

af Lögmalenu/ edur Lögmalsins Verkum/ þa er Christus til onytis dæen/ þuiad Christus kom þarfyrer j þeñan Heim ad hñ Lögmaled vpp fyllte/ huad einginn Mañeskia kuñe ad gióra/ so ad sa sem a hañ truer/ hónum skyllde til leggiast og reiknast Lögmalsins riettlæte/ þad Christus fyrer syna Personu giórt hefr.

Þesser eru nu þeir sex oriufanleger Vitnis=Burder og Beuijsingar/ Sem stadfastlega audsyna/ ad Meining þeirra Papista er róng og fólsk/ sem kieña/ skrifa/ og predika þuert a mote sinne eigen Samuitsku/ ad Madurenn giete Guds Lógmal vpp fyllt/ og verde þar fyrer riettlætur fyrer Gude/ af Lógmalsins Verkum.

3 Þridia slags fals Kieñefedur Lögmalsins/ eru þeir sem vidurkienna ad sönu/ ad Maduren ecke j allā mata giete Lógmaled vpp fyllt/ Enn giete þo mijked giórt og margt þ sem Lógmaled skipar/ þar fyrer (seigia þr) þess meira sem Maduren giórer af Lógmalenu/ og þess fleire godverken sem hñ fremr/ þess meir er hann riettlætur epter Lögmalenu/ eñ þad hañ vantar a/ þa bi[illegible]

 [illegible]

ie hañ Christum þar vm. Þessa Meining hafa allmarger / sierdeilis veralldleger vijsinda Meñ og sialfbirgingar / Eñ er þo röng og fölsk / og hœdungarsamlig j giegn vorum Herra Jesu Christo / huör ed alleina er sa sem Heimsins Synder burt tekur / og þa riettlœta giörer / sem a hañ trua. Þesse Meining var hin mesta sök til Glötunar Gydingaña / sem S. Pæll kiemer til Röm. 10. Cap. Af þui (seiger hañ) ad þeir þecktu ecke Guds Riettlœte / helldur hielldu fram sijnu eigen Riettlœte / þa kuñu þeir ecke Guds Riettlœte vndergiefner ad vera / Þuiad ending Lögmalsins er Christus / þeim til riettlœtis sem truer / þad er ad skilia. Sa sem truer / hann hefur þad allt sem Lögmæled vt krefur og heimter / sem er Riettlœted / huört Riettlœte Christus til teiknar þm sem trua / S. Pæll til Phi. 3. Cap. Seiger so / ad Riettlœte Euangelij edur Gudspiallsins / og Riettlœte Lögmalsins / þau eru med aullu olijk * adskilianleg.

Euangelij Riettlœte ödlast aller þr sem trua / Enn Lögmalsins Riettlœte / þa kañ nie gietur eingen feinged m3 sijnum

um Verkum/vtan Christus alleina/Sömuleidis þa kann og eingen Madur þad nöckud epter Lögmalinu ad giöra/ sem fyrer Guds Domstole kūne ad standast/ fyrr enn hañ er adur fyrer frañ ordenn riettlatur fyrer Truna. Þuiad þad er omögulegt(seiger S. Pall)ad nöck: kūne Gude ad þocknast nema hñ sie j Truñe.

Ad sönnu eru þar mörg Verk sem sijnast fyrer Mönonū ad vera god/ + þikia nytsamleg hier j Heime/ eñ eingen gietur þo fyrer þau riettlatur orded/ Þuiad sa sem Brytur af einu Bodorde/ hañ er j öllum brotlegur orden/ seiger Jacob Postule. Og eckert Verk kann Gude ad þocknast/ sem sa fremur edur giörer/ sim ecke er Jesu Christi Limur/ og riettlatur orden adr fyrer hans Hlydne/ Epter þui ad lijka sem Adams eins oblydne kom oss öllum j Fordæming/ sa verda aller þeir sem trua a Jesum Christum/ riettlater/ alleina fyrer hans Hlydne.

So mattu nu hier lioslega sia/ ad villt fara þeir storlega sem vilia vera riettlater bæde af þeirra eigenlegum verkum/og so fyrer Jesu Christi Verdskulldan/ so ad þess fleire godverken sem þr

 giöra

giőra/ þess hǫlpnare þikiast þeir vera/ Eñ þad sem þa bresta kann/ þess lætast þeir vilia leita hia Christo.

4 Sa fiorde Hoopur fals Kieñefedra er komen af Schola Mahometz/ huőr ed so kiende/ vppa þad ad hñ þss helldur kyñe ad hallda sijnum Læresueinum ꝫ vndergiefnu Folke vid sinn Diőfuls Lærdom/ Huőr Madur (sagde hañ) verdur Sæluholpen/ ef hann helldur þad Lőgmæl/ huőriu hann er vndergiefeñ/ þad er/ Ef eirn Gydingur hañ helldur sijnar Ceremoniur og vmskurdar Skijrn/ þa verdur hañ þar fyrer Sæluhialplegur/ Eirn Tyrke ef hañ helldur Mahometz Lőg/ þa verdur hañ ꝫ so Sæluholpen/ Helldur og eirnen sa hiñ Christne Euangeliske Lőgmæl/ þa fær hann og eirnen Sáluhialp. Þessa Meining hafa og so nőckrer Vijsinda Mienn/ sem ecke skynia Syndarennar Krapt/ ei helldur Jesu Christi Velgiőrninga. Eñ j giegn őllum þessum/ sem vilia verda sæluhialpleger fyrer þad Lőgmæl sem þeir vndergiefner eru/ þa set eg þesse lios og obrigdule Ord/ vr þeim þridia Capitula Joh. Sa sem truer a Sonen/ hañ hefur þad eilijfa

eiliijf a Lijf/ Enn huør hafi ecke truer a Sonen/ sa skal ecke sinn Lijfed/ helldur blijfur Guds Reide yfer hønum.

Su Pridia Greinen vm Løgmaaled.

NV epterfylger hin þridia Grein vm Lógmæled/ sem eg lofade ad vtskyra/og er hun þesse/ Huar til Lógmæled sie nytsamlegt? Og huar til þad þiene Mónnunum/sierdeilis j christeligre Kirkiu. Þad hófum vier heyrt/ huad Lógmæled heimter ad oss. Þar næst/ad eingen sie sa sem þad vpp fylle. Nu ma nóckr þar fyrer so spyria/Huar til Lóg mæled duge/til huórs þad sie/fyrst þad eingen kann ad fullkomna þad/og eingen kann riettlætur ad verda vt af þessum Verkum?

Enn hier suarast so til/Ad Lógmælsins Gagn og Nytsemd er þrefólld/ Su fyrsta er hid ytra/ Su ónnur er hid innra/ Su þridia kallast Andleg.

I. Vt

F.

Vt aþ þeirre ytre edur synelegu Nytsemdiñe Lögmalsins.

HId ytra þienar Lögmaled þar til/ ad þad styrer og stiornar Mönnum + helldur þeim j Taume/ so ad þr hafe eitt heidarlegt Framferde jnbyrdis med al Mañaña/ so eingen fremie nöckra þa Giörninga openberliga/ sem fyrerbodner eru j Lögmalenu/ og ad Mañ hegde öllum sijnum ytre Sidum og allre Umgeingne epter Lögmalsins hliodan:

Hier byriar nu Forelldruñ a huörium Bæ/ ad hafa Tilsion fyrer sijnu Hwse/ Valldstiornar Mönnum yfer Almugañ/ Tycktunar meistörum yfer sijnum Undergiefnum/ Item. Fostrum og Forucriörum yfer þeim þeir eru yfer setter/ Ja/ lijka eirnen Guds Ords Þienörũ Huörium einum epter sinne bifalningu/ þessum öllum og sierhuörium til heyrer ad sia granduarliga til/ ad su ytre Umgeingnen og Lifnadur mætte sidsamlegur vera epter Guds Lögmale/ og fyrer þetta kallast Guds Lögmal. Lex moralis/ Sidsemdar lögmal/ Huiad þad er ein almeñelig Regla/ huar epter sierhuer

skal

skal sijnum Lifnade og Sidum hegda og breyta.

J fyrstu er nu þesse hin ytre Augūen epter Lógmælenu Forelldronū bifólud/ ad þeir kieñe sijnum Bórnum/og hallde þeim vid Sidseme og Æru. Og hier til þa skulu þeir hafa j fraīe Lærdom/ Epterdæme/Blijd Ord + strijd/+ Vóndin ef aliggur/ so framt sem þeir vilia ecke sialfer falla vnder Guds Hefnd og Straff/so sem þeir þar ecke skeyta vm Guds aluarlega Bijfalning/huór ed vill ad Forelldrarner hallde Bórnonum vid Aga og Sidsemd/ epter þui sem þau tiu Bodorden iñe hallda + vtuijsa.

1 Þad fyrsta er Forelldrarner eiga hier j fraīe ad hafa/ þa er Kienssla edur Lærdomur. Strax med þad fyrsta þegar Bórnen fa Skyn og Mal/ þa skulu þeir kieña þeim þeirra Barna lærdom/ sem er tiu Guds laga Bodord/ Fader vor/Truarjatningen/ Jñsetningar orden beggia Sacramentaña Skijrnareñar og Kuólldmaltijdareñar/og ad Bórnen þetta yfer lese a Kuólld og Morna/ þa þau standa vpp + leggiast nidr.

2 Þar næst þa skulu Forelldrarner

 setia

fetia Baurnonum fyrer sioner sialfs siins Epterdæme og siñ eigen Lifnad/ ad þau þar epter meige breyta/ og læra Sidseme/ so ad/ þad sem þeim verdur med Ordonum sagt/ ad þau siae þad j Forelldraña epterdæme og frainferde/ og þui epterfylgi/ Eñ þeir sem kieña siinum Baurnum ad eins med Ordonum huad riett er/ enn læta añad j Lifnadenum a sier siæ og epter sier fiñast/ þr bæde kieña ✝ kieña ecke/ þui þad þeir kieña med Muñenum/ þad taka þeir apt: m3 Lifnadenum/ huar af myked jllt kienn/ bæde j andlegre og veralldlegre Stiett/ sem Daglega giesur raun vitne.

3 J þridia mæta/ þa eiga Forelldrarner ad vnderuiisa Baurnonum med godum Ordum/ og med miukum aminingum locka þau til Sidsemdarennar/ bæde til Orda ✝ Verka.

4 J fiorda mæta/ þa hliota Forelldrarner stundum j frame ad hafa skarp Ord/ ad nær Baurnen vilia ecke gangast fyrer med miukum ✝ godum Ordum/ ad þau finne þa hörd Ord og Hotaner/ so þeim sagt sie huad jllt þar kiemur af Ohlydne ✝ Osidseme.

5 Med sijdsta/ þa spare Forelldrarner og ecke Hrijsid ef ei vill betur verda/ og læte alldrei Osidseme edur þann minnsta Strakskap ostraffadan vera/ huert hann skier j Ordum edur Verkum/ so sinner/ Lyge/ Stuldur/ Eidar/ Haugg og Slaug/ ohæfest Ordtæke/ af hueriu helst þad vera kann. Jesus Syrach 30. Cap: Seiger/ Huer hn̄ elskar sitt Barn/ hann læte þad optsinnes Vönden finna/ so hann meige glediast med þ sijdasta. Og Salomon j sinne Ordskuida Bok 23. C. Seiger/ Gleym ecke þui ad aga þitt Barn/ slær þu þad med Vendenum/ þa deyr þad ecke/ straffer þu þad med Hrijsenu/ þa frelsar þu þess Lijf/ Enn hiner sem læta epter sijnum Baurnum/ og læta þau hafa Sialfræde/ þeir hiner saumu eru Sauk og Efne til allrar Hrausnar ꝛ Olucku Barnanna.

Pontanus hiet Madur/ hann skrifar vm eirn vngan Mann sa sem var med epterlæte af sinne Modur vpp alen/ Þesse vnge Madr forsa sig sijdan ꝛ var dæmdur til Dauda. Þa hann vard nu vtleiddur af Baudlenum til Aftauku stadarins/ kallade hann og sagde/ Ecke er þad

Baudullen/helldur myn eigen Modur er
ſu ſem mig til þeſſa Dauda vt leider/
huer med Epterløte vpp fædde mig aan
Aga ⁊ Hirtingar: Þar fyrer liggur For-
elldrunum ſtor magt a/ ad vpptyckta
Baurnen/ ſo þau hid ytra/ life ſidſam-
lega epter Hliodan Brra tiu Guds Bod-
orda. Nær Forelldrarner giora nu ſo/
þa verdur þad þeim hinum audrū liett-
ara ſijdar meir/ ſem Yferſion eiga eirn-
en ad hafa/ a þeirre ytre Sidſemdenne.

Þeſſe hin ytre vpptycktan og Aug-
un epter Moyſes Laugmaale/ hun er og
Yferualldinu a Hendur falen/ þuiad Paull
kallar Valldsmañen Guds Þienara/ til
ad framfylgia þui ſem gott er/ ⁊ ſtraffa
þ ſem illt er/ Og af þui ad ytre Vallds-
ſtiornen er af Gude/ þa hæfer heñe aullu
þui fram ad fylgia ſem Gude ma vera
til Lofs/ og hindra þad allt ſem Gude
er a mote/ ſo myked ſem þa ytre Vm-
geigne medal Mañaña ahrærer/ þar fy-
rer kallaſt Yferualided ad vera/ Cuſtos
Vtriuſq; Tabulæ. Þad er/ hañ a ad giæ-
ta huortueggiu Tauflunar. Hann ſkal
med allre koſtgiæfne aſtunda ad hallda
ſyynum Vndergiefnum vid goda Sidu ⁊
Guds-

Gudlegan lifnad / epter þeim tiu Bodo-
ordum. Valldsmadurenn skal og sialfur
life so / ad hann sie sijnum Undergiefnum
so sem annad Sionargler / huar vti Menn
kunne ad sia / huernen þeir skulu breyta
sier hier j Heime / epter Laugmale Guds.
Hann skal og so hneygia allt sitt Laug-
mal / alla sijna Doma og Bijfalningar
þangad / ad þad allt samhliode þeim x.
Bodordum / so ad veralldleg Laugsaugn /
sem Valldstiornen lætur vt ganga / hun
sie Guds Laugmale sem annur Hlijf ed
ur Skiaulldur. Valldsmadurenn skal og
eirnen straffa opinberlega Ofertrodslu
Guds Laugmals / og alla Glæpe sem
eru Gudlastaner / Afgudadyrkaner / onyt-
sueidar / Meinsære / Fyrerlitning Gu-
ds Ords / Ohlydne / Manndrap / Hordo-
mar + Frillulijfe / Lygar / Stuldur / Su-
ik og Falsuitne / og adrar þuilijkar open-
berligar Synder sem eru a mote Guds
Logmale. Hier skal Valldsmadurenn vi-
ta / nær hann gleymer þessu / + ecke straff-
ar openberlega afgongu Guds Bodorda
þa verdur hann sekur allra þeirra Syn-
da sem hann lætur oreffstar hia lijda. Þar
stendur af einum Manndrapara / ad hann

 slo

ſlo ſiö Meñ j Hel/ Sem hñ kom nu vm ſijder fyrer Dom og Riettẽ/ og var a° klagadur fyrer ſlijkt Mord + Mañdrap þa var þar nöckur ſem afsakade hann og ſagde/ ad ei hefde hañ dreped nema eirn af þeim ſiö/ Eñ ſa Vallds madur' en ſem ecke hafde ſtraffad þad fyrſta Mañdrap/ hñ hefde hina ſex j Hel ſleig-ed. Ad vïſſu/ þetta er ſo j Sañleika/ ad Valldsmadurẽ hñ er ſekur fyrer Gude/ nær hann lætur vmlijda oſtraffad/ þad ſem ſkie r motþroanlega j mote Guds Lögmæle/ og med þeim hætte lockar hañ ſo fleire til Syndareñar. Þui þad er ein omyſkuñſamleg Nad/ ad hlijfa einum/ allmörgum til fordiörfunar og Sælar Skada.

J ſama mata er Guds Lögmal a hendur faled Rieñefedrum og tyckfunar Meiſtörum/ ad þeir hallde þeim til ſid-ſemdar epter Guds Lögmæle ſem þeim eru Bijfalader/ ſo ad þeir vnderuïſſe þim enum ſömu med Rieñingum / Epter-dæmum/ Ordum og Straffe/ ſo ecket ſiñeſt laſtligt edur ſtröffunarligt j þeirra ytra Framferde + Lifnade/ Huad ef ty-ektũar Meiſtaraner ecke giöra/ þa ſynd-

ga þeir

Ba þeir bæde mote Gude/ og so Barnañä Forelldrum/ og Almuganum/ huad ei mun a sijnum tijma ostraffad. Sa sem siel: añars Mans Naute eda Saud/ hñ plaga Meñ j Galga ad heingia/ Eñ sa þañ ecke med Dygd vpp tycktar þañ/ sem hañ hefur j Bifalningu ad kienna og tyfta/ hañ fremur stærra Stuld/ og er þar fyrer fleire Heingingia maklegr.

Fostrar og Fiarhallds meñ/ þr sem eru Bórnonum j Forelldra stad/ þr. skulu og eirnen hallda sig/ epter þui sem ædur er sagt vm Forelldrana/ Þar fyrer þa eiga þr ei alleinasta ad foruara Omaga Gossen/ ad þau ei eydist edur brialest/ helldr eiga þeir jafnvel ad sia til/ so ad Bórnen mentist og vpp tykteft so sem Mónnum er til truad/ vitande ad su Los-sn sem þeir giórt hafa þeim afgeingnu Forelldrum edr huad þeim ber Lagañä vegna ad gióra/ þad skulldbindur þa fy-rer Domstole Guds/ eins og hefdu þeir Gude lofad ad taka þau Fódurlausu Bóm j forsuar. Hier fyrer kallar Gud sig sialfan Fódur fódurlausra Barna/ og Forsuars mañ Ecknaña. Eñ huórnen þ til geingr j Veróllduñe er augliost ad sia

 og

og fatækt Börn og farædar Eckiur finna þad fullvel.

Guds Ords Þienarar eru og eirnen med sama hætte skylldugir til/ ad halda þeirra Tilheyrendum vid ögun/ epter Guds Lögmale/ med kieningum/ Epterdæmum/ Ordum og Ströffuneñe/ epter þui sem Christus og Heilage Pall Postule kieñer/ so framtsem þeir vilia ecke finnast j þui/ ad giöra Guds Verk suiksamlega. Huar fyrer þr meiga vona epter Hefnd og Guds Ströffun/ a þeim sijdasta Deige/ ef þeir breyta ödru vijs. Hier fiñast marger þeir sem Dwfurnar straffa og læta Hrafnana burt fara/ Enn Gud vill ad þu skallt einskis Personu spara/ huört hann er hær edur lægur/ enn þo forsialega og med större rögsemd/ So sem sa gode Nathan giörde vid David/ Og er langt vm betra fyrer eirn Predikara/ ad missa Halsenn med Johañe/ helldur enn ad vera j Lyst og Glede med Herodes/ Hier skal Kieñemaduren meir virda Guds Æru/ 7 Mañs sins Forbetran/ helldur eñ sitt eiged Lijf og sijna Velferd.

Þetta er nu þad huad eg villda sagt hafa

hafa um þa ytre nytsemd Gudligs Lög
mals/huört ad vid Magt skal blijfa og
halldast/sauk um þessara fiögra Greina
merkeligra / sem er.

1 Guds Bijfalning.

2 So ad Meñ falle ecke vnder Guds
Hefnd og Reide.

3 So ad Meñ meige lifa fridsamle-
ga til samans hier j Heimenum.

4 So og ad Meñ kunne ad vera skick
anliger til þess ad heyra og medtaka / þ
Heilsusamlega Jesu Christi Euangeliũ.

II.

Su hin jñre Nytsemd Løgmalsins.

Sjka eins sem su fyrre Nytsemd edur
Tijdkan Lögmalsins er hin ytre/ og
duger fyrer Mönonum ad eins/so ad sa
sem sier skickar og hegdar j Ordum og
Verkum epter Lögmalsins Hliodan/ hñ
dæmest af Mönonum / ad vera riettlatr
fromur og dandis/So er nu j añan ma-
ta Lögmaled nytsamlegt / þienar hid
jñra j Mañsins Hiarta og Samuisku/
er nu þesse nytseme hier jnne falen/ ad
nær Maduren skodar og speiglar sig j

Lögmalenu / þa stefnest Mansins Samuitska fram fyrer Guds Domstol ad giora þar reikningskap / huort hn̄ hefr epter Lögmalsins hliodan / fullkomnad allt þad sem skrifad er j Lögmalenu / edur eige / Finnur han̄ sig nu ad hafa fullkomnad Lögmaled (huad eingen hefur þo gietad vtan Christus alleina) þa ma hn̄ vænta Blessanar + Myskunar j þusund Lidu / epter Fyrerheite Lögmalsins / En ef han̄ finnur sig ad hafa yfergeinged Guds Lögmal / þa heyrer han̄ strax ad Guds Hefnd og Straff skal yfer han̄ koma / j þridia og fiorda Lid / þar med heyrer han̄ og eirnen þan̄ Doms atkuæd is alycktanar Vrskurd Guds / er so hliodar / Bölvadur er sa sem ecke giörer allt þad sem j Lögmalenu er skrifad / Þetta Doms Atkuæde var vpp sagt / fyrst j Paradijs / Þar næst hia Moyse / m; klarum Ordum framsett / huörium Vitne ber Samuitska sierhuörs Mans / Þetta stadfester og eirnen Motgangur þessa Heims og Dauden / og sijdan þar til skal Heluijtis Pijna æfinlega straffa alla þa sin̄ ecke verda holpner fyrer vorn Herra Jesum Christum.

Þa

Þa CAIN. saman bar Synder sijnar vid Lógmaled / sagde hann / Mijn Synd er meire eñ þad eg kunne Nad ad sa / þa Saul Kongur þad sama giörde / fiell hañ j órvilnan / og vard so fordæmdur / Enn þa Dauid bar saman Lifnad siñ ⁊ Lógmal Guds / ⁊ sa sijna Synd / þa sagde hañ / O Drotten vilier þu giefa giætur ad Mannañа Ranglæte / þa finst þar eingen riettlætur fyrer þier / Eñ hia þier er Myskunen / ad Menn ottest þig / Sómuleidis Manasses / Magdalena / Ræningeñ / þesser vidurkiendu / fiólda siña Synda / jdrudust þeirra / ⁊ girntust Nad / So siaum vier Lógmalsins hin jnnre nytsemd er þesse / ad vier vort Lijferne ransókum og yferuegum / huórt þad samhliodar Lógmalenu / og tókum so fyrer hendur eitt Bodorded epter añad / og so opt sem vier finnum oss hafa geinged af Guds Lógmale / so opt þa heyrum vier Lógmalsins Bólvan ⁊ Guds Reide ⁊ Hefnd yfer oss.

Huad er hier til Rada? Hier er ecke vtan tveir Veiger / sa eine fyrer Avrvilnan / til eilijfs Dauda ⁊ Fyrerdæmningar / Eñ sa añar fyrer Nadareñar sto! til eilijfs

lijfs Lijfs og Blessanar/ þesse Naad ar-
stoll er Jesus Christus/ sem oss forlijkar
vid Gud Födur/ og giefur þad eilijfa
Lijf/ Þuiad huör hann truer a Jesum
Christum/ hañ ödlast fyrer hañ Synd-
aña fyrergiefning og Riettlæted/ j huör-
iu hañ jñgeingur til eilijfs Lijfs/ þuiad
Christus hefur vpp fyllt Lögmæled til
Riettlætis þm öllū/ sem a hañ trua.

Þesse Tru a Jesum Christum er vor
rar Sæluhialpar Grunduöllur/ sem vier
jatum j vorre Truargrein/ þar huör eiñ
Christeñ so seiger/ Eg true fyrergiefning
Syndaña/ þad er/ þo mijnar Synder sie
margar/ Guds Reide sie stor/ og Straff
og Pijna Syndaña hrædeleg/ þa true eg
þo sañarlega ad Syndernar fyrergiefast
fyrer Christi Dauda og Pijnu/ sa er mig ei
ad eins hreinsar og þuær af mijnū Syn-
dum/ med sijnu raudlitada Blode/ helld-
ur einnen til reiknar og leggur mier sitt
eiged Riettlæte/ so ad Lögmæled hefur
nu öngua Magt yfer mier/ til ad fordæ-
ma mig j nöckurn mata/ þui eg em ecke
vnder Lögmælenu/ helldr vnder Nadiñe

Þessa Tru ödlast nu Meñ af Heyrn
og Medtekningu Evangelij/ huört ad
framm

fram̄ sydur ollum Mönum̄ Naad i Jesu Christo/ fyrer eina stadfasta Tru/ so sem sa Heilage Augustinus eirnen kieñer/ Christus (seiger hñ) tok vorar Synder + giórde þær sijnar/ hañ tok + sitt Riettlæte/ + giórde þad vort Riettlæte/ Jtm̄ Cain sagde/ Mijn Synd er stærre enn Naadē/ Eñ Augustinus suarar/ Þu lyger Cain/ þuiad Naad Guds er myklu stærre Eñ Eymd allra syndugra Maña/ þetta er þad huad Johañes seiger/ Sia Guds Lamb sem burt tekur Heimsins Synder/ Item. Christus er Forlijkunen/ ecke fyrer vorar Synder ad eins/ helldur fyrer allar Heimsins Synder/ Þuilijk Trua hū forlætur sig alleina vpp a Jesu Christi hlydne og verdskulldan/ eñ ecke a nöckurn hlut annan/ huórke a Himne nie a Jórdu/ Vm huória Tru eg vil seirna meir fleira tala/ j þeim þridiā Lærdome.

III.
Vm þa Andlegu Nytsemd Lógmalsins.

Laugmalsins Nytsemd su hin Andlega hun hefur ad eins stad j hia þeim sim̄ trua a Jesum Christum/ og hafa feing=

 ed

ed fyrergiefning Syndanna/ fyrer Christi Dauda og Framestódu/ og eru nu ordner riettlaater/ j þui ad þeim til legst ✝ reiknast Jesu Christi Riettlæte/ Huar þesse Trua er sõn/ ✝ æn Hræsne/ þar er Mustere Heilags Anda/ huór ed Bæde verkar Truna j Mañsins Hiarta/ þa hañ heyrer Euangelium predikast/ og endurfæder Mañen/ og vpp vekur hann til þacklætis vid Gud/ so ad Madurenn asetur sier ad vera hlyden Gude/ og meir aktar Guds Vilia/ eñ allt þad añad j Heimenum er/ huórsu gott og æskeligt þad vera kañ/ ✝ hefur Truna alltÿd stadfasta/ ✝ eina goda Samuisku.

Nu fyrst þ sa sem truer/ vill Gude hlyden vera/ þa tekur hann Guds Lógmæl ad nÿiu sier fyrer Hendur/ og hefur þad so sem adra sanna Reglu sier fyrer Augum/ j þeim Verkum sem hann skal gióra/ edr ecke gióra/ so mÿked sem Guds Dyrkan áhrærer. Og eñ þo sa same Madur ecke kuñe Lógmæled vpp ad fylla/ þa er þo hañs Hlydne Gude þægelig/ þuiad hañ er frÿ fra Lógmælsins Bóluan/ og er vnder Nadeñe/ fyrer Christi skulld. Þuiad so seiger S. Palus/ Þeir

verda

verda ei fordæmder sem eru vti Christo/ sem ecke lifa epter Holldenu/ helldur epter Andanum / Og þesse Hlydne hun er ecke ad eins Gude þægelig (þui Gud af sijñe Fodurlegre Giæsku skipar þeim sem truer/ ad elska sig/og eirnen ad audsyna Naunganum Kiærleikan) helldur fyrer heiter Gud og eirnen launum þar fyrer/ so ad hañ vill noglega launa alla Velgiörninga/ Ja eirn Vatzdryckur er Mad ur giefur i Christi Nafne skal ei vera o launadur.

Hier til þa höfum vier nogleg Epterdæme allmargra Christiña Manna/ sem af Truñe hafa vered Gude hlydnger/ og hafa þar med ödlast bæde Andlega og Veralldlega Blessan. Enn þr/ sem seigiast trua/og hafa þo ei fyrersett sier Syndernar ad fordast/ helldur læta Fysn og Holldsins Jñblastur og Girnder sier rada/ þeir enu sömu ganga ecke i Abrahams Fotspor/ sem helldur villde sin eirka Son + Erfingia i hel slæ/helldur eñ ad giöra ecke Guds Bod og Bijfalning. Nu seiger sa Heilage Paulus/ Ad þeir sem trua/og vilia Nad ödlast/ so sem Abraham/þeir skulu andsyna þr

ra Aru med Hlydne vid Gud / huört ad
soddan Nad hefur þeim synt / ad hann
gaf sinn einka Son j Daudan fyrer þa.

Þad er eitt hrædeligt og fordæmit-
legt Argumentum og Mælrætke sem sum
er j framme hafa / og seigia. Vier verdū
vt af Nadinne fyrer TRVNA alleinasta
hialpleger og Sæluholpner / Þar fyrer
er ei þörf ad vier godverken giörū. Hun-
driu suarar S. Pall þeim: Þeirra Fyr-
erdæmning (seiger hann) er riett / edr mak-
leg / Ja / sannliga makleg / þuiad hier
jnne eru margar höfud Synder til sam-
ans Bundnar. Fyrst hæda þeir ad Gude.
Þar næst varpa þeir vnder Fætr sier þui
dyrmæta Blode Christi. Sijdan reka þr
fra sier þann Heilaga Anda / Framm eigis
linga þeir a sialfa sig. Hier ad auk leida
þeir allmarga fra Euangelijo med þrra
Hneyxlonum / ꝫ eru þeim tilefne til fyr-
erdæmningar.

1 Eg seige j fyrstu / þad þeir hæda
ad Gude / huör ed af oseiganlegre Vi-
kunseme villde þeim fra Syndonum ꝫ
Fyrerdæmingunne hialpad hafa. Ja / þr
eru lijker ohlydnum Börnum / sem fyrer
saker Oradþendne og Stratskapar / eru
af

af þeirra Forelldrum arflaus og vtlæg giörd/ Þessum syner Faderen vm siþder Náad/ og tekur þau aptur j Sætt + Vin skap/ þa er þau jdrast. Enn sem þau koma nu j Faudursins Hws/ þa taka þau til sina gömlu Osida/ m3 Pilltskap og skiemeligum Verkum/ hyra ecke vm sijns Födurs Vilia nie Bifalning/ helldr misbruka hans Födurlega Giæsku. Hu= ad kan̄ Faderen annad ad giöra hier til en̄ þ/ ad læta slijk ohlyden Börn koma vnder þan̄ skarpasta Rlett og Refsing sem þau forþienad hafa.

2 Þar næst þa troda þr vnder Fotū hier þad dyrmæta Blodeð Christi/ sem a Krossenū var vthellt til fyrergiefning= ar Syndan̄a/ meinande/ ad Christus ha= se þar fyrer vt giefed sitt Blod/ og wt riett sijnar Blodugar Hendur/ Bein + Ar= ma/ Ja/ og allan sin̄ Lijkama a Kross= ins Galga/ ad þeir mættu og skylldu vtrietta sijn Hiörtu/ Hendur og Fætur/ + lia allan sin̄ Lijkama til Ofrijkis/ O= riettinda/ Suika/ Falskleika og Vnder= hyggiu/ Snögt ad seigia/ til alls þss sin̄ þesse Böluadur Heimur + Holldsins Gir= nd kann epter ad beidast/ og seigia þo

 ei ad

ei ad ſijdur/ Chriſtus er miñ Frelſare/ a hñ true eg/ hia hiñ villda eg blÿfa et ꝛ.

Ja þeir ſem ſo eru ſiñader og ſlÿkt giöra/ eru ei olÿker einũ fordæðulegum Strÿds mañe/ ſa ed læſt þiona ſÿnum Herra/ af huórium hañ fær og ſo Laun og Peninga/ Eñ vnder nidre/ þa helldur hañ ſig til hans Fiandmans/ og giörer þad hönum þocknaſt.

Ad ſeigiaſt trua a Chriſtum/ ꝛ ſkæra ſig þar vt af/ enn fremia þo vondan og ſkiemeligan Lifnad/ huad er þad añad/ eñ ad tala þad fram med Muñenum/ ſem bæde Hiartad Mañſins/ og allur Lifnadur ber aptur og ſeiger þuert nei til? Gydingarner drömbudu vt af þui/ ad þeir være Guds Börn ꝛ Abrahams Sæde/ Enn huad ſagde Chriſtus þeim þar til? Þier erud (ſagde hann) af Diöflenum/ þier giöred hans Verk/ huad Abraham ecke giörde. So ſier þu nu ad þad er hrædeligt og böluanlegt/ ad hafa Chriſtum j Muñenum/ enn Ovin hans (Syndena) j Hiartanu/ og lia alla ſÿna Limu bæd jñra og ytra/ til ad þiona heñe/ Huad er ſlÿkt añad/ eñ ad troda Jeſu Chriſti Blod vnder Fotũ? Og

fyrer

fyrerlijta hans Dauda/sem hañ leid fyr-
er vorar Synder/ecke vppa þad/ad vi-
er skylldum nu frijlega syndga/helldur
vppa þad/ad Syndernar oss fyrergief-
ist/so ad vier hielldum hönum j Hiart-
anu/og værum hönum hlyduger/eñ af-
neitodum Dioflenum + öllum hans Ver-
kum/þ er Syndū + Löstum
3 Sömuleidis/Þeir sem falla ad ny-
iu vilianliga j Syndena/epter þad þeir
hafa heyrt Euangelium/og eru ordner
riettlæter fyrer Christi Verdskulldan/og
læta þar epter Holldsed Heimen og Di-
ofulen vid sig rada/þr enu sömu hrygg-
ia hañ Heilaga Anda/og reka hñ burt
af sijnu Hiarta/Eñ taka jñ j hans stad
Diofulsins Anda/og verda so hans Hei-
mile/lijka sem þr voru til forna.

Huad kiemur hier epter añad/enn þ
sem Christus seiger Matth. 12. Cap.
Luc. 11: Cap. Nær ohreiñ Ande gein-
gur vt af Mañenum/þa rasar hñ vm
þurra stade/leitar ad Huijld + fiñr ecke/
þa seiger hañ/vitia mun eg Hws mijns
aptur þadan eg vt for/Og þa hñ kiem-
ur/fiñur hñ Hwsed tomt/sopad + fag-
ad/þa fer hañ og tekur sio adra Anda

med ſier / þeir verre eru eñ hañ ſialfur / og þeir fara jnn og bwa þar / ſo verdur þeſſ Mans hid ſijdaſta verra enn þad fyrra. Hier af ma ſkilia / huad þad er / ad medtaka Guds Ord / og trua þui / ꝛ falla þar ſo herſilega fra / med Hiarta og ölln Framferde / og vtreka hañ Heilaga Anda af hans Heimile.

4 Framueigis / þa liuga þr hid jllmannligaſta a ſialfa ſig / ſem hroſa ſier vt af Truñe / eñ lifa þo vondſlega / þeir ſeigiaſt hafa þad þeir hafa ecke / ſo ſem Skialarar og Hools fuller Raups meñ plaga ad giöra / ſem j Muñenũ eru meſter / enn j Raun og Verki þeir allra minſtu. Þeſſa vantar þad / ad þeir vita ei / þad Gud hann ſier jnn allt j Hiartad eñ Meñerner ſia ad eins þad vtan til er / Gud hañ ſier Hiartad: J Muñenum eru Orden / enn j Hiartanu Lyge ſem fyrer Gude ecke dylſt / Þar fyrer vill Jacob Poſt. Ad Muñur og Hiarta Mannſins ſie eitt / ſo ad Verken ſamhliode þeirre Tru / ſem j Hiartanu ſeigeſt ad vera / So ſem merkia ma a Abrahams Epterdæme / huad oc fad / þa eru ſamhlioda Hiartad ꝛ ytre Verken / Sie Hiartad gott /

þa

þa ero Verken god / Ef Hiartad er jllt
so eru Verken jll: Ja / Þetta er þad sim̃
Christus meinar / Eitt gott Tre ber god
an Avǫxt. Hier ser þu nu klarlega / ad
þeir sem seigiast trua a Gud / enn hafa
eingen Verken god / huórsu þeir liuga
vppa sialfa sig / Ja / þeir eru ei olijker
þeim sem setur Koronu vppa sitt Hǫfud
† þikest þar fyrer vera eirn sañur Kon-
gur / huilijker hafa (sem Malshætturen
hliodar) christiña Maña Nafn / eñ ǫng-
va Rentu.

5 Hier ad auk / sa hann skærer sig af
Christo / heiter christen / er skijrdur / seig-
est trua a Gud / geingur til Sacrament-
is og lifer þo samt jlla / sa same snyr
ǫdrum fra Evangelio med siñe Hneyslan
og vondü Epterdæme / og er þeim Sǫk
og Tilefne til Glǫtunar. Pall Postule
seiger j fyrra Sendebrefe til Cor. 8. C.
Ad sa sem misbrukar sitt christeligt Fr-
else / j þm Hlutum sim̃ ei eru forbodner /
ǫdrum til asteytingar / sa hiñ same med
sijnum Vijsdome og Vanbrukan christe-
ligs Frelsis / fyrerkiemur sijnũ veyka Br-
odur / fyrer huǫrs skulld Christus daener
Hued myklu meire sǫk hefur þa sa / sim̃

med illum og daudlegum Syndum glefsur ødrum tilefne/ ad tala illa vm þad Heilaga Euangelium og þa christeliga Religionem. Paulus talar vm Gydingana/ ad søkum þeirra vonds Lijfernis hafe Guds Nafn spottad vered/ Rom. 2. C. Til Timoth. 6. Cap. þins fyrra Pistils/amiñer hañ þa truødu þienara/ ad þeir sie sijnum vantruødum Herrum hlydner/ so ad Guds Nafn og Lærdomur eige lasteſt: Eñ þ þess hattar Meñ skule koma a sijdøstu Døgum/ þad sama hefur hiñ Heilage Petur løngu ædur fyrer spæd j audrum Capitula þessa sama Pistils.

So sieum vier nu huad hrædeleg Synd þad er/ad fyrer koma ecke ad eins sier sialfum/helldur ad vera eirnen mørgum ødrum tilefne/til ad forsma Christi Euangelium/ þeim til eilijfrar Fyrerdæmningar/ Enn Guds Nafne og hans Lærdome til Løstunar.

Þar er eingen efe a/ ad marger af Tyrkium hata þar fyrer Christi Euangelium/ad þeir sia huørsu illa + herfeliga þr enu Christnu lifa. Saumuleidis eru þar allmarger af Papistum/ sem fyrer

fyrer þa skulld hafa og ofsækia Christi Euangelium/ ad þar eru so marger af þeim sem lataſt vera Euangelisker/ enn allfaer þeir sem lifa epter Euangelio. Huad skal Mañ vm þa seigia sem medtekeđ hafa hreinan Euangeliū Lærdom med oss/ a medal huórra ad marger eru veyker/ + hafa ecke grunduallad Euangeliū Lærdom j sijnu Hiarta? Sannlega marger af þeim taka til ad efa sig og seigia/ Pad gieck Betur til j Pauadomenum/ Meñ lifdu þa ei so agalauser og athugalauser/ j allre Osidseme + Syndum so sem nu lifa Meñ/ og skeyta þar fyrer ecke vm/ þott Pauans Lærdomur kome vpp aptur: Eñ huórier hafa hier skulld af/ adrer eñ þeir sem vera skylldu Lios og Leidtogarar fyrer ódrum/ + ættu epter Pals Ordum/ j óllum hlutū/ þad er/ med Ordum/ Verkum og óllum Lifnade ad pryda Euangelium + Lærdom Guds vors Frelsara.

Hier af meigū vier þessa Conclusionem edur Malsending giðra/ Þeir sem̄ trua a Jesum Christum/ þeir skulu hafa Guds Lógmal fyrer sier/ sem annan Speigel/ + hegda óllu sijnu Lijferne þar epter

epter / Gude til Lofs / sialfum þeim til Glede / og ödrum til Gagns og gods Epterdœmis / so Diöfulsins Verk meige eydeleggiast / enn Guds Verk og Vilie fram kuœmast / Gude til Lofs og Dyrdar / sem so nœdarsamlega hefur oss fyrer Truna Sæluhialplega giört / an vorrar Verdskulldanar og Verka / og hefur oss endursætt / vppa þad vier skylldum lifa og fram ganga j godum Verkum / so sem seiger S. Pall Eph. 2: Cap.

III.

Um þann Þridia Lærdomenn.

Sa þridie Lærdomur er vt af vorum Herra Jesu Christo / huörn ef nockur riettelega þecker / sa finnur eilijft Lijf / sem hann seiger sialfur / Johannes 17. Cap. Þetta er þad eilijfa Lijf / ad þeir þecke þig sannan Gud / og Jesum ad vera Christum sem þu hefur vtsent. Þar Herran Jesus spyr nu Gydingana ad / huad þim virdest vm Christum / þa vill hann hier med giefa þeim Tilefne til ad ransaka Ritningina / so þeir mætte af henne læra huad þeir skylldu hafa og hallda vt af

Christo

Christo. Þeir spurdu hañ ad Lögmäl-
enu/ ad þeir giærte hañ veitt j Ordum/
og hönum fyrerkomed/Eñ hañ spyr þa
ad Christo/so ad hñ þar med feinge þm
vid hialpad. Sia hier huörsu oliJk a-
stundan þad huörer höfdu/ Christur og
Pharisearner.

Nu viliū vier heyra Christi Spur-
ning og Gydingaña Andsuar/ Christus
seiger/ Huad liJst ydur vm Christum?
Huörs Son hañ er? Þeir suörudu hönū/
Dauids Son/ Þuiad þeir vissu vt af
þui Fyrerheite sem skiede til Dauids/ad
Christus ætte ad fædast af Epterkomen-
dum Dauids. Enn þetta Andsuar full-
nægde ecke til ad þeckia Christum riette-
liga/ so þad nog være til Saluhialpar
Þui sette Christus hier fram adra spur-
ning/ af huörre þeir mattu vel fa lios-
are Vnderstödu og Skilning vm Christ-
um/og seiger so/ Huar fyrer kallar Da-
uid hañ þa einn Herra j Andanum/ og
seiger/Drotten sagde til mijns Drottins/
Sit mier til hægre Handar. Nu ef Chr-
istur hann er hans Drotten/ þui kallast
hañ þa Sonur hans? Sem hefde Jesus
so talad/ Faderen er jafnan ædre eñ So-
G vj. nuren

nuren / og Synenum ber ad vera vnder-
giefnum sijnum Födur / Og eiñ Herra ed:
Lanardrotten er yfer Þienaranum / og
Þienaren er vndergiefen sijnum Herra.
Nu medkieñer David ad Christus er hñs
Drotten og Herra / huórium hónum ber
hlyden ad vera.

Hefdu Gydingarner hier huxad vm
Heilaga Skript / huór ed vppa Christum
hliodar / og giætt ad þui huad Christus
ætte ad hafast ad hier j Heime / þa hef-
du þeir vt af Ritninguñe matt giefa Þet-
ta Andsuar / Christus er Davids Son vp-
pa Mañdomsins vegna / Eñ GUDS So-
nur vegna sijns Guddoms / Mañdomsins
vegna er hann miñe / Enn Guddomsins
vegna er hañ Drotten yfer óllum Drott-
num / og Kongur yfer óllum Kongum /
fyrer huórium David ma audmykia sig /
og honum til Fota falla / Ad sóñu / vid
urkienna / þad hann hafe af hónum / og
fyrer hañ alleinasta Syndañа fyrergief-
ning / Riettlæted / ꝛ Saluhialpena.

Vt af þessum Christo talar David
og seiger j hinum 51. Psal. Stócktu a
mig Jsóp / þa mun eg verda hreiñ / Þuo
þu mig / þa mun eg verda huijtare enn
Sniór

Snior. Item/ J þeim 130. Psal. Ef þu giæter/ Drotten/ ad Syndonum/ þa kann eingen ad standast fyrer þier/ Enn þia þier er Forlÿkunen. Vid þessa Forlÿkan vnderstendur Dauid hier Christū/ sem af hans Sæde skyllde fædast epter Mañdomenum/ Eñ vegna sinnar Gudsdomlegrar Natturu þa skyllde hañ vera sannur Gud.

Þannen villde nu Christus med sinnē Spurningu vid hialpa Gydingonum/ so þr mættu fa saññan Skilning a Christo/ huar vtÿ þad eilÿfa Lÿf er folged (sem ey adur sagda) og sa Saluhialpar vÿsdomur/ vm huórn Pall Postule talar j fyrra Pistile til Cor. 1. Cap. Seigande/ Fyrst þad Veróllden þeckte ecke Gud j Guds Vÿsdome/ þ er/ j Guds dasamlegum Verkum/ sem hann hafde giórt fyrer Vÿsdom/ þad er/ fyrst Mañeskian ecke þeckte Gud/ fyrer þ Vit + þa Skyn semd sem Mannenum er natturlega jnn giefen af Gude og medfædd/ þa virtest Gude þad rædlegt/ ad gióra þa Truadu Saluholpna fyrer heimsklega Predikan Epter þui/ ad Gydingar leitudu Teikns/ Eñ Grisker Vÿsdoms/ þa predikū vier

 seiger

(seiger Postulen) Christum krossfestañ/ huar af Gydingar hneyrlest/ En Grisker hallda fyrer Heimsku/ En þeim sem trua/ bæde Judum + Greckium/ predikū vier Christum ad vera Guds Magt/ og Guds Vijsdom.

Hier giörer S. Pall greinar mun j mille Guds Vijsdoms + Mañaña Vijsku/ Þetta reiknast ei Vijsdomur fyrer Mönonū/ ad Gud skyllde læta siñ Son þurfa ad taka Mañdom/ og lijda þañ harda og bitra Dauda fyrer Meñena/ helldur syhnest þetta darlegt/ Þuiad Gud (meinar Mannlig Vijska) hann var full mættugur til/ ad hialpa Mañeskiuñe j einhuörn añan mæta/ En Guds Vijsdomur var ei so/ helldur myklu ödru vijs/ Ad vijsu/ þar þuert a mot/ þuiad huad fyrer Mönonum er Heimska/ þad er fyrer Gude Vijsdomur + Vijska.

Ad vier mættum þetta enn glöggslegar vnder standa/ þa skulum vier fyrst leggia þeñañ Grunduöll/ En þo so sie/ þad Gud kuñe og giete giört huad hañ vill (ef vier alijtum hans Almætte) þa villde hañ þo eckert giöra/ vtan þad sim vel

vel somer hñs Guddómlega Maiestatis Riettlæte og Dyrd/ þad er/ huad riett er/og j allan mata Lofleqt/ so ad aller Einglar/ Menn og Dioflar/ og allar adrar Skiepnur/ kynne med Sañleika ad seigia/ Dyrd sie Gude j hæstum Hæ-dum/ z cl.

Nær eirn Kongr edur añar Yferuallds Herra/ tekur einum j fra + giefur ódrum/ þa giórer hañ oriett þeim eina/ eñ er milldur og godgiarn hinum ódrū. So er og hættad vm Gud/ Hefde hann med siñe Magt hialpad Mañeskiuñe/ þa hefde hañ teked fra siñu Rietlæte/ og til lagt siñe Miyskun / þad er/ hann hefde þa hallad Riettlæte siñu / Eñ so ad þesser fiorer Kraptar (sem huórra Gud er ecke Gud) sem eru/ Almætte/ Riettlæte / Myskun / og Vijsdomur/ være vid lijka Hefd og Magt/ þa fañ Gud þad Rad / ad hañ villde lata siñ Son taka Mañlega Natturu/ so vier kyñum fyrer hañ ad verda Saluhialpleger.

Hefde nu Gud synt sitt Almætte + Riettlæte/ og ecke giætt siñar Myskunar og Vijsdoms/ þa hefde hañ fordæmt

G viij. alla

alla Meñ eilijflega/sökum þess/ad m3 Syndum höfdu aller stygt Guds eilijfa Maiestatis Vellde/ ꝛ voru aller þar fyrer skulldbundner til eilijfs Dauda/ Hefde hann þetta giört/ þa mætte eingen añad seigia/ eñ þad Gud hefde synt sitt Almætte og Riettlæte/ Eñ huad hefde þa orded af hans Myskun? Huar være þa hans Vijsdomur? Mañeskian hefde orded fyrerdæmd æn allrar Vægdar/ og Guds Vijsdómur/ sem Mañen skapade epter siñe eigen Mynd/ til eilijfrar Saluhialpar/ hefde til onytis vered.

Nu vppa þad/ ad ei halladest Guds Riettlæte/ þa villde Gud/ Ad so sem ein Mañeskia færde alla adra j Fall ꝛ Fordæming/ so skyllde ꝛ ein Mañeskia Bitala ꝛ borga fyrer allra Maña Synder/ so eingen mætte seigia/ ad Guds Riettlæte være j nockurn mata hallad/ Hu er med og eirnen Gud auglyser siijna Myskunseme/ so ad hañ gaf siñ einka Son j Daudan/ ad huör a hañ truer/ hñ skal ei glatast/ helldur hafa eilijft Lijf. Hier ma og merkia hans Almætte/ ad hañ hefur med sijns Sonar Dauda yfer vñed ꝛ sigrad Daudan/ Heluijte/ ꝛ Syndena

dera / ꝛ alla Diöfulsins Makt. Visdom hans ma hier og merkia / þad hañ fyrer siñ Son/ sem er hĳns natturleg Mynd fra Eilĳfd / vppa nytt endurnyiar siӱna Lĳking i oss / ꝛ giefur aptur eilĳft Lĳf og Saluhialp / sem vier ad önduerdu vorū af hĳns Vĳsdome til skapader. Og allt saman þetta er hier vnder komed / Ef vier truum a Sonen / þui so seiger Johannes Baptista / Huör sem truer a Sonen hañ hefur þad eilĳfa Lĳf / Enn huör sem ecke truer a Sonin / sa skal ei sia Lĳfed / helldur blĳfur Guds Reide yfer hönum.

Þesse er sa Saluhialpar Vĳsdomur / sem aller Spameñ / Christus / Postular ner og þeirra Epterkomendur hafa kient / og eñ a þessum Deige kieña aller goder Lærefedur / huörn Vĳsdom / þr enn Vĳsu þessarar Verølldar (sem Luckan hefur a Handhnöckum og leikur vid) fyrerlĳta og forsmaa / þm sialfum til eilĳfs Skada ꝛ Fyrerdæmingar.

Nu med þui ad allur Vĳsdomur Christeligrar Kirkiu / er grunduallade vppa einum þessum Manne Jesu Christö / þa vil eg framsetia og liosliga vtleggia

ia/huad vier eigum ad vita vm hann og hallda/ so framt sem vier vilium fyrer hn̄ Saluhialpleger verda/ Og eru hier fierdeilis sex Hôfudpartar z Greiner m3 þeirra Andsuare z Vtskyringu af Guds Orde/ sin̄ Men̄ skulu grandlega Merkia

I.

Ad Jesus Mariu Son/ sie sa fyrer heitne Messias/ þad er Christus.

II.

Ad þesse Jesus sie sañur Gud / Og huør Naudsyn þar var til.

III.

Ad þesse Jesus sie sañur Madur/ z fyrer huøria Grein þ hlaut so ad vera.

IIII.

Ad þesse Jesus sie ein Persona i tueimur Naatturum / z ecke tuær Personur i tueimur Naatturum/ z huar fyrer þ hlaut so ad vera.

V.

Ad þesse Jesus hann sie Heimsins Frelsare/ og huørnen/ edur med huør ium hætte.

Huør-

Huørnen vier kuñum ad verda Hlut takarar Jesu Christi Velgiørninga/ og fyrer hañ ad ødlast þad eilijfa Lijf.

I.

Hiñ þyrste Partur og Høfud grein vt af Christo.

ÞAd fyrsta og framsette/ ꝛ þad huøꝛium Mañe er skylldugt ad vita vt af Christo/ þad er/ad Jesus Jomfru Mariu Sonur fæddur j Betlehem/ hann sie sa Christus og Frelsare/ sem Gud hefꝛ fyrerheited vorum fyrstum Forelldrum/ Adam og Euo/ huad aller Meñ christner fullkomlega trua ꝛ medkieña/ j Postulegre Truarjatningu þar vier so seigiũ/ Eg true a Jesum Christum Guds eingieten Son vorn Drotten/þann gieten var af Helgum Anda/fæddur af Mariu Meyiu/Pijndur vnder Pilato/ ꝛ ec. Þesse vor Trua hun hefur þeñan Grũdvøll/huar vppa hun er bygd ꝛ stadfest/ so ad Port Heluijtis kuña þar ecke j mote ad standa.

 Sa

Sa er vissulega æn alls efa sañur Messias/ vm huorn allar Spamanna Spasagner verda samhlioda/og sa all-eina sem pad allt vppa hliodar/ og med Sañleika ma aþ seigiast/ sem fordum var fyrer sagt vt aþ Messia/ fyrer Muñ Guds Heilagra Spamañanna/ sem var Moses og adrer fleire.

Vm Jesū Jomfru Mariu Son vet da aller Spameñerner samhlioda/ og hønum alleina enn ønguum ødrum hæ-fer og hlyder/ og ma med Sañleika vt aþ hønum seigiast/allt huad ad fyrr var sagt vm Messiam / af þeim Heilogu Spamønum/Mose og ødrum fleirum/ þar fyrer þa er þesse Jesus Mariu Son/alleinasta/z eingen añar/sa rieitt og sañe Messias/ þ er Christus Heims-ins Frelsare z Saluhialpare.

Þetta er nu Christeligrar Kirkiu Fun-damentum + Grunduöllur / j allan mata stødugur og oraskanlegur / vm huorn Augustinus talar / Þetta er Grunduöll-ur

ur vorrar Truar/ad allt þad sem Christum heþur hent/þa var þad ꝺdur af Spamoñonnm fyrer sagt.

Hier vm þreytte Paulus Spurningaer vid þa j Tessaloniu Borg/ j þria Daga/ sem þar stendur j Giörningabok Postu. 17. Cap. Og sañade/ ad Jesus ver Christus/ huór ed deyia skyllde og vpp rijsa epter Ritninguñe. Lucas seiger og j fyrr nefndum Capitula. Ad mar ger edlaborner Meñ ⁊ Kuiñur hafe mz teked Euangelium med storre Hiartans Girnd/ ⁊ hefd: rãñsakad Skriptena dag lega/ huórt þad være so sem fyrer þeim predikadest/ Þad er/ þeir baru saman/ huad vm Christum skrifad var j Moses Bokum og Spamañaña/ vid þad sem Jesum Mariu Son hafdi hent/ og fundu þad var allt samhliodande/ So lesum vier ⁊ j Gudspiöllũ /huar þar seigest nockud af Jesu/ þa seiger/ ad ꝧ var allt so ꝺdur fyrer spꝺd.

Hugleidum Tijman hans Fꝺdingar/ Staden/ hans Moder/ hans Jardteikner/ Gydingaña Opacklꝺte/ Heidingiaña Vmuendan/ hans Dauda og Pijnu/ hans Vppristu/ Vppstigning/ Heilags Anda

Vtsending a Huytasunudag / Hugleidum Luckn og Framgang christeligrar Kirkiu / Ofsokner heñar / og Osamþycke j Christneñe / og allt þetta fiñum vier lön-gu adur fyrer spaad / af Guds Heilögum Spaamönum / fiögur hundrud Aarum / fyrr eñ Christus fæddest i Betlehem / hu-ar vm fleira skrifad stendur j minne Vt-leggingu yfer 44. Davids Psal. Eñ er hier ad eins stuttlega vppteiknad / so ad goder christner Meñ bere saman þ gam-la Testamentum / þad er Spaameñena / vid þad nyia sem hliodar vppa Jesu Christi Lijfsögu / huör samjafnan miög stadfester vora Tru j mote Gydingum og ödrum Gudlöstörum / j mote Tyrkium sem fra Truñe eru fallner / og j mote öll-um ödrum Afgudadyrkörum / Ad sönnu eirnen / j mote vorum eigen Skilninge / huör ei gietur vnderstaded edur skiled mecktugu Guds Giörninga / sem Paulus seiger / Holldleg Maneskia / kañ ecke ad skilia þ / sem Gude til kiemur.

Þar fyrer eigum vier vora Skynse-me ad hafa j Taume / og giefa oss fagna vnder Guds hialpsamlega Ord / og giefa Gude þa Dyrd / og Æru / ad hañ er vijs-are

are enn allar Skiepnur / og allt þad hũ sagt + lofad hefur / þad er hönum mögulegt ad hallda / Enn þo þad synest ödru vijs edur ómögulegt fyrer vorre Skynseme.

Nöckur vijs Madr var sa ed so sagde / Truan og Mañleg Skynseme hafa sijn a mille Strijd og Kappsama Barattu / So þar er huört ödru a mote / huörke vill vndan ödru lꝋta / fyrr eñ þ eina / hefur annars Augu vtstunged. Nu hefur Truan sijn Augu + sijna Syn vt af Guds Orde / og þeim Heilaga Anda. Mañleg Skynseme hefur sijn Augu og sijna Syn vt af holldlegum Skilninge. Hier skal nu huör Madr vm hyxa / ad stadfesta sijna Tru mz Heilagre Skriptt / og Hiartgroiñe Bꝋn til Guds / So Truã ad eins hallde siñe Syn / j þm Hlutum sem til Sꝋluhialpar heyra / og fae med öllu blindad þañ holldlega Skilning / so ad hañ eige drage Mañen fra þui Sꝋluhialpar Liose (þad er) fra vorum Herra Jesu Christo / vorũ einka Sꝋluhialpara og Frelsara.

Þetta er nu þad fyrsta sem oss aliggur ad vita vm Christum / huörn eg

 bid

Bid af öllu Hiarta/ ad hañ vpplyse oss
mz sijnum Helga Anda/ + vardveite oss
j sijnum Sañleika Amen.

II.

Sa añar Partur og Høfud-grein/ vt af Herranum Christo.

Pad annad sem vier eigum ad vita vt af Christo vorum medalgöngu Mañe og Frelsara/ Pad er þetta/ Ad vier tru um ad hañ sie sannur Gud/ og fyrer huøria Grein ad þad var naudsynlegt/ þad hann einn Gud vera skyllde. Eñ þt ra Beuijsast med fiorum merkelegum og obrigdanlegum Biuijsingum.

Su fyrsta er + kiem: af Guds Orde/ j huöriu Christus nefnest Gud. Þar næst eru hans Guddomlegar Jardteikner. J þridia lage su tilbærelig Lotning og Akall allra Skiepna sem Christo veitist. Pad fiorda/ er Medkieñing allra christinna Manna.

Fyrsta Beuijsing.

Ad vor Medalgöngu madur + Frelsare sie eirn sañur eilijfur og Almættugur Gud/ þad audsynest j fyrstu Grein/ med

med liosum og berum Ordum Heilagrar Ritningar. Esai. 54. Cap. Seiger so/ Hns Nafn er Jehoua Zebaoth/ Pad er Drottenn Allsheriar/ og þiñ Frelsare sa Heilage j Jsrael/ hañ skal nefnast Gud yfer allt Jardrijke. Jtem/ 23. Cap. Þetta er þad Nafn sem hñ skal heita/ GVD/ sa oss riettlæta giörer. J hinu 68. Psal. GVD er hans Nafn/Gledied ydur fyrer hns Auglite. Johañes Euangelista seiger/ 1. Cap. J vpphafe var Ord/ og Orded var hia Gude/ og Gud var þad Ord. Hier kallar hañ Christu GVDZ ORD/ þuiad Guds Ord hliod ar vppa hañ. Til Rom. 9. Cap. Af huórium Christus er fæddr epter Holldenu/ huór ad er GVD yfer óllum Hlutum/ad eilijfu Blessadur/ Joh. 5. Cap. fyrra Pistils seiger so/ Vier erum j þeim sañа sem er hans Son Jesus Christus/ Þsse er sañur Gud og þad eilijfa Lijf. Hier med er merkianda/ ad so opt sem Christus kallast Guds einglieten Sonur/ so opt + þar med biuñsast/ ad hñ sie sañur Gud med Fódurnum og þeim Heilaga Anda/ sem eru þriar Personur j Guddomlegre Natturu. Þar fyrer medkieñu vier Chr-

er Meñ / ad Þar er eirn Gud og þriar Personur / epter þui sem Gud hefur sig openberad.

Aunnur Beuijsing.

Þar næst j añan mæta / stadfesta þid sama hns Guddomleg verk / ad vor Frelsare sie sannur Gud. Þetta er alleinasta Guds verk / ad skapa alla Hlute / Skiepnum Lijf og Anda ad giefa / ad hafa Magt yfer öllum Hlutum / ad vppreisa Dauda vt af eigē Krapte / ad sia j Mañanna Hiörtu / ad Bænheyra þær jnstu Mañsins Girnder og Anduarpaner / ad vera vnder eins j allra Christiña Maña Hiörtum / ad vera j öllum Stødum nalægur. Aull þesse Guddomleg verk þa leggiast Jesu Christo til j Heilagre Ritningu / huar af obrigdanlega stadfestest og Beuijsast / ad hñ sie sañur og natturlegur Gud. Þesse Beuijsing grunduallast / j þessare Reglu / Þa af nöckrū med Sañleika seigest / edur hönum til legst / huad nöckurs Natturu ad eingeingu til heyrer / þa hlyter su Nattura þeim enum sama til ad leggiast.

Þridia Beuijsing.

Þridia slags Vitnis b urdur / huar med

med þad bjuþſaſt ad vor Frelſare ſie ſañ ur Gud/ þa er ſu Dyrd og Vegſemd ſiñ hönum verdur til lögd og veitt j Heilag re Ritningu. Gud ſeiger hia Spamañ-enum/ Eg vil önguñ giefa miña Dyrd/ þ er/ þ Lof/ þa dyrkan + Guddomlega Æru ſem mier einñ til heyrer. Item/ Eg er ſa Bruñur af huörium allt gott vpp kiemur/ Item/ Eg em ſa alleina huör ed Syndernar fyrergiefur/ Item: Eg em alleina hañ ſem Mañen giörer Riett latan og Heilagan. Item/ Eg em alleina Mannſins Saluhialpare/ A mig ſkal huör og einn Trua/ Mig akalla/ Mig ſkulu allar Skiepnur/ Himen + Jörd/ Meñ og Einglar vegſama. Ad vijſu aller þeir j Heluijte eru/ þa ſkulu beygia ſijn Knie fyrer mier/ Slijk Æra + Dyrd heyrer Gude alleina til/ og hun giefſt + til legſt vorum Herra Jeſu Chriſto j Hei-lagre Ritningu. Paulus ſeiger j fyrra Piſtle til Cor. 1. Cap. Chriſtus er oſſ giefen af Gude/ til Vijsdoms/ Riettlæ-tis/ Helganar/ og Endurlauſnar/ ſo ad huör ſem ſier hroſar/ hann hroſe ſier j Drottne/ þad er j Jeſu Chriſto.

Til Hebreos 1. Cap. Stendur ſo/

Aller Guds Einglar skulu til bidia hañ (þad er) Jesum Christum. Stephanus seiger j Giörninga Bok Postulaña / 7: Cap. Drotten Jesu / medtak þu minn Anda / Paulus j ödrum Pistle til Tessa· 2. Cap. Seiger so. Vor Herra Jesus Christus sialfur / og Gud vor Fader siñ elskade oss / og gaf oss eilijfa Huggan ꝛ eina goda Von j Nꝯdeñe / hñ hugge ydar Hiörtu og stadfeste ydur j allre Polenmæde ꝛ godum Verkum. Pꝯll Postule j öllum sijnum Sendebrefum ꝛ Pistlū / oskar þeim hann til skrifar Nꝯdar af vorum Herra Jesu Christo / J þeim sama Pistle til Cor. 13. Cap. Seiger hñ / Vors Herra Jesu Christi Nꝯd / ꝛ Guds Födurs Kiærleike / og Hluttekning þess hins Heilaga Anda sie med ydur öllum saman.

Fiorda Beuijsing.

Sa fiorda slags Vitnisburdur / hvar med ad stadfestist / þ vor Herra Christus sie sañur Gud / Er su samhliodande medkieñing christelegrar Kirkiu / sem verid hefur alla tijma / ꝛ sañleg Reynsla / j allra Maña Hiörtum / þeirra sem hafa eina saña og lifande Tru a vorn Drotten ꝛ

en og Saluhialpara Jesum Christum.

Athanasius j sine Truar Jatningu han skrifar so.

Þesse er su almeneliga TRV/ ad vier jatum einn Gud j Þrenningu/ og þrenan j Einingu/ so ad vier et saman blondum Personunum/ Eige helldr sundr skilium Verune.

Þuied önnur er Persona Fødursins/ en önnur Sonarins/ og önnur þess Heilaga Anda.

En same er Guddomur Fødursins/ Sonarins/ og Heilags Anda/ Jafn j Dyrd/ ✝ eilijfu Vellde.

Slijkur sem Faderen er/ so er ✝ Sonuren/ so er ✝ sa Heilage Ande.

Faderen er ecke skapadur/ Sonurenn er ecke skapadur/ Heilagur Ande er og ecke skapadur.

Faderen er ovmrædeligur/ Sonurenn er ovmrædelegur/ Heilagur Ande er ovmrædelegur.

Faderen er eilijfur/ Sonuren er eilijfur/ Heilagur Ande er eilijfur/ Þo eru þar ecke þrijr Eilijfer/ helldr einn eilijfr.

Lijka sem ad þar eru ecke þrijr skapader/ eige þrijr ovmrædeleger/ helldur einn

oſkapadur / og einn omæleligur.

Sömuleidis er Faderen Almættug-
ur / Sonuren Almættugur / Heilagur An-
de Almattugur.

Þo eru þar ecke þrÿr Almættuger /
helldur einn Almættugur.

Sö er Faderenn Gud / Sonurenn
Gud / Heilagur Ande Gud / Og eru þo
ecke þrÿr Guder / helldr eiñ Gud.

So er Fadereñ Drotten / Sonurenn
Drottenn / og ſa Heilage Ande Drot-
ten / og eru þo ecke þrÿr Drottnar / hell
dur eiñ Drotten.

Þuiad lÿka ſem Chriſteligur Sañ-
leikr þuingar oſſ ad vidurkieña ſierhuör
ia Perſonu fyrer ſig ad vera einn Gud
Og Drotten / So fyrerbydur oſſ ſu chri-
ſteliga Trua / ad nefna þria Gude edur
Drottna.

Faderen er af önguum giördur / edr
ſkapadr / edur fæddur.

Sonuren er af Födurnum alleina /
ecke giördr nie ſkapadur / helldur fæddr.

Heilagur Ande er af Födur + Syne
ecke giördur nie ſkapadur / helldur fram
farande.

Þar fyrer þa er þar einn Fader / einn
ecke

ecke þrÿr Fedur/ Eiñ Sonur/ eñ ei þrÿr Syner/eirn Heilagur Ande/ eñ ecke þrÿr Helger Andar.

Og j þßare Þreñingu er eckert ödru fyrr edur ſÿdara/ eckert ödru ædra edur lægra/ helldr eru allar þær þriar Perſonur ſameiliÿfar + ſamjafnar.

Þuilÿk Jatning chriſteligrar Kirkiu er eirnen j þeirre Niceniſko Credo / er vier köllum Meſſu Credo/ Þar ſtendr ſo/ Eg true á eirn Gud/ Födur Almættugan/ Skapara Himens og Jardar/ og allra ſyneligra + oſyneligra Hluta/ Og á eirn Drottin Jeſum Chriſtum/ Guds eingieten Son/ ſem er fæddur af Födurnum/ fyrer allar Allder/ Gud af Gude/ Lios af Lioſe/ eirn ſañur Gud af ſöñum Gude/ fæddur eñ ei ſkapadur/ ſem er eirn rar vnderſtödu med Födurnum/ fyrer hvörn aller Hluter eru giörder:

Þetta hid ſama ſtadfeſter og ſo/ ſa chriſtelige Lofsöngur ſem j langa tÿma hefur j chriſteligre Kirkiu vered tÿdkadur/ Dyrd ſie Födur og Syne og Heilögum Anda/ ſo ſem hun var ad vpphafe/ og er eñ nu og jafnan/ og vm allar Allder Allda Amen.

Su Griska og Latinska Kirkia/ hefur alla tijma til eirnrar eilijfrar sam þyckeligrar Medkieñingar sunged þessa Bæn a Grisku/ Kyrie eleison/ Drotten vertu oss lijknsamur/ Christe eleison/ Christe vertu oss lijknsam:/Kyrie eleison Drotten vertu oss lijknsamur/Med þess are Bæn vidurkieña þeir enn Christnu/ eiñ Gud ✝ þriar Personur.

Sömuleidis þa vita aller riettchrist ner Meñ af þeirra eigen Reynslu/ þad/ ad Jesus Christus hañ er eiñ sannur Almættugur Gud/ Þuiad j þeirra Bæna Akalle fiña þeir hans Nalægd og Gud domlegan Krapt/ huar med hann þa huggar/og iñsiglar Sañleik Euangelij i þeirra Hiörtum/og giefur þeim Diörsung ad ganga j mot Daudanum/Syndenne/Heluijte/Diöflenum/og öllū hans Limum / so sem vier lesa meigum af mörgum Pijslarvottum/a medal huörra ad voru Kuiñur og Jomfrur/og allmarger adrer/huörier myklu fusare voru til ad læta sig Lijflata fyrer Christi Nafns skulld/ hellour eñ ad hafa yfersliotanlega þessa Heims Vegsemd/Vellyst/Rijkdom ✝ Glede. Huadan kom þ=

Af

Af Jesu Christi kröptugre Nalægd / sin̄ ad synde j þm̄ sijna Guddomlega Mag͛t og Krapt / Þenan̄ sama Jesum Christum höfum vier eirnen / sem oss vill vera nalægur / so framt sem vier han̄ akóllū med stódugu Hiarta / og Gudlegum̄ Asetninge.

Hier hef eg nu lioslega andsynt / þ͛ vor Frelsare Jesus Christus han̄ er einn sañur Gud. Enn nu er hugleidanda / huǫ͛ Naudsyn þar var til / ad sa sin̄ Man̄ kyned skyllde endurleysa / hn̄ skyllde vera ein̄ sañur Almættugur Gud.

Tuær eru saker og greiner til / huar fyrer vor Frelsare og Sæluhialpare hlaut ad vera eirn sañur og Almættugur Gud. Su fyrsta / Ad allt þad hid jlla sem Mañsins Natturu plægade / þ͛ var þyngra og fleira og meira / en̄ þad kyñe af nöckre Skiepnu burt ad takast.

Su öñur / Ad eingen skiepna af Gude sköpud var so megtug / og styrk / ad hn̄ kyñe allt þad hid goda aptur ad vtuega og giefa / sem Mañeskian hafde misst fyrer Syndena.

Hier vm þessar tuær Greiner vil eg nöckud tala / so ad vier kyñum þess hell-

J : dur

bur ad medkieña Velgiörninga Christi/ i
lofa og vegsama hann þar fyrer med
þackläte alla vora Lijfdaga.

Su pyrre Greinen.

1 Allt þad illa sem Mañliga Nat-
turu þuingade/ þ ma skynia og merkia
af þessū fiorum Hlutū/ sem er:

Syndarennar Þunge.

Riettläte gudlegrar Reide.

Daudans Magt og Halld.

Diöfulsins Grimd og Heruñkings-
skapur.

Þunge i Byrde Syndaña var stær-
re og meire enn þad nockur Skiepna
huörke Meñ nie Einglar kyñe henne ad
vallda/edur heñar þunga ad bera/ Þui
ad Syndareñar Skulld og hennar Laun
voru eilijf og ovmrædeleg/ med huörre
Synd modgad var þad oendanlega og
oseiganlega Goda/ sem er sialfur Gud/
huörs Maiestas og Tignar vellde med
Synd vorra fyrstu Forelldra forsmæd i
vanhiedrad og fyrerlited var/ Og þat
fyrer þa hlaut þesse Synd annad huört
ad straffast med eilijfre Pijnu/ epter Gu-
ds Riettlætis Dome/ Ellegar þar hla-
ut ad verda einhuör fullnadar Boot og
Bit-

Bitalingur fyrer Syndena / so ad Guds Riettlæte vel anægde.

Enn vppa þad ad þesse fullnædar Boot fyrer Syndena / mætte anægia / og vera eilijflega kröptug / þa kuñe hun ei ad skie af nöckre Skiepnu / Ja / Og ei helldur þott allar Skiepnur til samans kiæme / Þar fyrer la þar Magt a / ad hñ sem skyllde afma Syndena / og fyrer hana ætte ad Bitala / ad sa hiñ same være eirn sañur Gud / Þui Gud alleina / med þui hañ er oendanlegur / so kañ hañ all eina ad eyda og yfervinña þad hid jlla og oendanlega / sem er Synden.

2 Riettlæti Gudlegrar Reide vtkrafde og heimte / ad Pijnan og Söken yrde jafnar. Nu fyrst ad Sök edur Skulld Mañsins var oseiganliga stor / vid Gud / so var og Pijnan obærelig og Reiden oseiganleg / huöria Reide Guds eingen Skiepna kuñe ad bera / edur ad stilla / Þar fyrer la Makt a / ad sa Medalgangare sem Guds Reide stilla skyllde / ad hann være Almættugr Gud.

Vm þessa Reide talar S. Pall til Rom. 1. Cap. Guds Reide / seiger hañ openberast af Himnum ofan / yfer allt

Ogudlegt Athæfe Mañaña. Enn þad/ ad þesse Reide hun kunne ei fyrer vtan Medalgóngu mañ j burt takast/ þ kieñ er Johañ.Baptista/ þar hañ so seiger/ Huór hañ truer ecke a Sonen/hann skal ecke sia Lÿfed/helldur blÿf: Guds Reide yfer hónum:

J Syndeñe / huórre Gud reidest/þar dragast til samans þesser hrædeliger Hluter/sem hier vpp reiknast.

1 Guds Maiestatis og Dyrdar velldis Fyrerlytning.
2 Motþroanlegt/Trads j mote Guds Lógmæle og Byfalningu.
3 Suiuirdeleg Saurgã Guds Myndar (epter huórre Mañeskian skópud er)
4 Diófulsins Hlydne.
5 Fordæduſamlegt Frafall j fra Gude og til Diófulsins.
6 Og hier ad auk omæleligur og olÿd anlegur Metnadur mote Gude/ Epter þui þa ad so margt og jllt er med Syndeñe saman bunded / Og þetta allt fylger heñe/ þa er eiñgen Vndur/ þott Guds Reide sie stor og hrædelig yfer Syndonum.

Þessa Guds Reide ma Madr merkia ꝛ

kia + athuga/vt af Straff: vorra fyrstu Forelldra/sem a þan var lagt fyrer Syndena/og af þui Straffe sem sijdan er komed yfer allt Mankyned/Þetta ma og sia af Guds Hotonum/+ af allskyns Eymdum og Motgange sem Mankyned vnder liggur/ af Diőfulsins Grimd + Vallde yfer Mőnonum/Jőrdunne og j Sionum/af Þyngd og eilijfd oendanligra Pijsla/ huőriar þeir munu aller lijda sem ecke vnnuernda sier til Guds fyrer Truna a Jesum Christum/ Hier ad auk ma þetta skilia af þui dyrmæta Verde sem Jesus Christus hefur fyrer Syndena bitalad. Huőr er hier so blindur ad hañ ei siae/ ad þad var omőgulegt ad stilla Guds Reide/ fyrer vtan þann Medalgőngu mañ/ sem Almættugur være/ og þar med eirn sañur Gud?

3
Daudans Magt var stærre/ enn þ þun kyñe af nőckre Skiepnu yfer ad viñast/ so ad sa vijsinda Mad: Plinius segde(þo falsklega)Ad ei være Gude mőgulegt nőckurn af Dauda vpp ad vekia. Enn nu af þui ad þad ætte ad vera hid hellsta Verk og Embætte vors Medalgőngu mans/ ad yfervinña Daudan/ og

 ad

ad eyda hñs Krapte/ þa var full Naud
syn ad ha ñ hefde Guddomlega Magt/
og være eiñ sannur Gud/ med huörre
Makt hañ kynne bæde Dauðañ yfer ad
viña/ og Lijfed ad giefa/ Þuiad Gude
eiñum er eckert omögulegt/sem Gabriel
sagde til Jomfru Mariu.

4. Grimd Diöfulsins ꝛ hans Valld/
vnder huöriu Mañkyned lꝏ fanged/atte
eirnen yferuuned ad verda af þeim sem
Medalgöngu madur Guds og Mañaña
vera skyllde. Eñ huörsu þetta omögu-
legt er Mañdomlegre Natturu Diöful-
en ad yferuiña/þad kieña oss allar Heim
sins Historiur og Sagnabækur/ og sier
huör Mañeskia fornemur þ med sialfre
sier. Hier fyrer þa lꝏ þar stor Magt a/
ad vor Medalgangare være Gud/ huör
med sinne eigen Magt og Vallde/giæte
Diöfulsins Grimd yferstijged. Hier vt af
ma klarlega merkia og vnderstanda/hu-
ör Naudsyn þar vid lꝏ ad vor Frelsare
sa allt þetta hid vonda skyllde a burt
taka/ være eiñ Almattugr Gud.

Hier er og eirnen vm huxanda/ hui-
lijkan Kiærleika þad Gud eilijfur Fad-
er/ Sonur/ og Heilagr Ande hafa hast
til

til Mañkynsins. Faderen hlÿfde ecke sÿ-
num Syne/ helldur liet hañ lÿda Pÿnu
og Dauda/ so vier yrdum frialser fra
Þrre eilÿfre Pÿnu. Sonnren var sÿnum
Fødur hlyden/tok Guds Reide vppa sig
og leid þar fyrer þann beyska Krossins
Dauda. Sa Helge Ande vill bua j Hiör
tum allra þeirra sem sier snua til Guds/
og vill vpp vekia þa/ til ad giöra þad
sem Gudi er þægelegt. Slÿkur ofeigan
legur Guds Rijkeleike/ hñ skal vpp kuei-
kia j oss Truna/ Bæna akalled/ + Þack-
læted vid Gud/og stadfesta vor Hiörtu/
so ad þau ei hrædest Daudans Ogn nie
Diöfulsins Grimd/nie neitt þad sem oss
vill leida j fra Þrre Sæluhialpar von/
sem vier høfum j vorum elskuliga Frel-
sara/ + Drottne Jesu Christo.

Su önnur Greinen.

Su öñur Grein huar fyrer vor Frel-
sare hlaut ad vera eiñ sannur Gud/ er
þesse/ Ad allar Skiepnur voru ofueyk-
ar/ og formættu ecke ad afreka edur ap
tur ad giefa Mañeskiuñe allt þad goda
sem hun fyrer Syndena mist hafde. Allt
þetta hid goda/ ma vel j einu Orde jñe
binda/ sem er GVDS NAD/ Eñ þo

 heyrer

heyrer þar margt annad fleira til/so ad þesse Guds Mynd vpp aptur vid riett⸗ est j oss/ huad S. Pall vpp telur 1. Cap. hins fyrra Pistils til Cor. Þar hn̄ so seiger/Christur er oss fæddr af Gude til Vÿsdoms/Riettlætis/Helgunar/og til Endurlausnar/so ad huör hn̄ hrosar sier sa skal hrosa sier j Drottne.

Þessar fiorar Gæfr/huar med Gu⸗ ds Mynd j oss endurnyiast og vpp aptur reisest/ þær kuñe eingen Skiepna oss ad giefa/So sin̄ nu vilium vier huad epter annad fa ad heyra.

I.

J fyrstu/ þa ætte vor Medalgang⸗ are ad giefa oss Vÿsdom/ecke slijkan sin̄ Heimsins Vÿsdomur er/ fyrer huörs ein⸗ da ad Mann ma komast/ Helldur þann Vÿsdom sem folgen er og hulen fyrer magtar Mönum þessarar Verralldar/ huör ed af Zacharia nefnest/Ad vera sa luhialpar Skilningur/ j Syndaña fyrer giefningu/fyrer Guds Millde og Myskun. Vm þeñan Vÿsdom talar Johañ. Baptista/hia Joh 1. Cap. Seigande/ Eingen hefr nöckurn tijma Gud sienan/ helldur Sonurin sem er j Fødursins Skaute

Skaute han̄ hef: þ fyrer oss openberad.
Nu mætte einhuör seigia/ Kuñe Gud ecke fyrer sijna Eingla edur Spamen̄ ad openbera oss þeñan Vijsdom?

Þar til suara eg so/ Sitthuört er/ ad vnderuijsa ed: kieña ödrum Vijsdom sem einn Þienare/ Ellegar ad vera Vijsdomuren sialf:/ þad er/ ad vera j Mañenum Kröpt ugur/ so ad Mañsins Hiarta take til sijn þan̄ sama Sæluhialpar Lærdom: Mañsins Ord ganga j Eyrun inn/ Eñ Guds Sonur sem er Guds Vijsdomur/ han̄ vpp fyller Mañsins Sal + Hugskot m3 Sælhialpareñar Vijsdom. Ja/ Mannsins Hliod hliomar ad eins fyrer Lijkamans Eyrum/ eñ Guds Sonar Hliod geingur j giegnum allar Hiartans Rætur. Ord Spamañaña og annara Guds Orda Þienara/ eru þa ad eins avarttarsäleg/ þa Gud/ vpp lætr Mañsins Hiarta/ + jnn giefur þad saña Vijsdoms Sæde þar jn̄/ Huad öngre Skiepnu er mögulegt ad giöra: Hier af er nu augliost/ ad vor medalgöngu Madur/ sa so kröptugan Vijsdom giefa skyllde/ han̄ hlaut ad vera sañr Gud.

II.
Jv.

Þar

Þar næst/ atte vor Medalgöngu madur/ ad vtuega oss eitt fullkomlegt Riettlæte/. Þuiad/ æn fullkomligs Riettlætis kan eingen fram̄ fyrer Guds Aug=lit ad ganga. Enn nu kun̄e eingen/ vtan Gud alleina/ ad giefa og vtuega þ Riettlæte sem so være fullkomlegt ad öllum dygdð/ og være einum ꝛ sierhuörium al=giört ꝛ noglegt Riettlæte fyrer Gude/ hellst af þui ad þessara tueggia hluta þarf Man̄eskien vid/ ef hun skal full=komlega Riettlæt vera fyrer Gude.

Fyrst þarf hun þess vid/ ad hū verde frij fyrer Ranglæte ꝛ Synd/ sem aller Men̄ hingad i Heimen med sier flytia.

Þad an̄ad/ ad hen̄e giefen verde Guds Lögmæls algiörd Hlydne / huör Hlydne edur vppfylling Lögmælsins/ ad er þad Riettlæte sem fyrer Gude duger.

Eckert af þessum tueimur Hlutum/ þa kunne vor Medalgöngu madur ad hafa veitt edur afrekad/ hefde hū ecke vered eirn Almættugur Gud: Vm þad fyrra ræddū eg ædr fyrre/ þar talad var vm Syndan̄a Byrde/ ꝛ Riettlæte Guds=legrar Reide. Vm þad an̄ad/ sem er/ ad fa og ödlast þad Riettlæte sem Guds

Lög=

Lögmaal vpp fyller/ þa er þad og augliosslega openbert/ ad öngrar Skiepnu Riettlæte kann nie gietur dugad öllum Mönnum til Sæluhialpar/ huad ed sama ad þo heimtest af vorum Frelsara og Medalgöngu mañe/ so ad hañ kynne med siinu Offre/ þad er/ med Dauda og Verdskulldan siñar Piinu/ fullnægiu ad giöra fyrer allar Mañaña Synder/ og alla Sök ꝛ Skulld j burt ad taka og bæta. Þar næst/ ad hañ kyñe m3 siñe Lögmælsins Vppfylling og Hlydne/ ad giöra alla Menn fyrer Gude riettlæta/ sem a hañ trua/ Þar fyrer seiger so S. Paall vm Christũ vorn Medalgangara/ Gud giørde hañ ad Synd/ sem engua Synd þeckte (Þad er ad skilia) Gud lagde allra Maña Syndastraff vppa hũ/ og liet hann þar fyrer þola Dauda og Piinu fyrer oss/ so ad vier aller yrdum Guds Riettlæte j hönum (þad er) So ad hans Riettlæte kynne ad reiknast oss til Riettlætis fyrer Gude. Þar fyrer seiger S. Paall. Christus er Lögmælsins Vppfylling/ þeim sem truer til Riettlætis. Hier af sier þu nu vel/ ad vor Frelsare hlaut ad vera sañur Gud.

III.

Þad þridia er vor Frelsare skyllde oss giefa og vtuega/ þa er Helgan ✝ Heilagleike/ huilijka ad eingen Skiepna kañ ad vetta/ Þar fyrer þa hlaut vor Medalgangare ✝ Frelsare ad vera sañr Gud/ þuiad eingen kañ ad giefa þañ Heilaga Anda huór Mannen helgar/ vtan Gud alleina.

Hier er nu og þad hugleidanda/ ad þesse Helgan/ hun er þuert a mot Syndeñe/ Og med þui ad j Syndeñe er þrtuent/ sem er Lǫ́sturen sialfur/ ✝ su skulld edur þad Straff sem Synden med sier fęrer og forþienar/ þa er nu þesse Helgan bæde j giegn Lǫ́stonum/ og so j giegn Skulldiñe edr Synda straffenu.

Nær þesse Helgan verdur sett j giegn þeirre Mañsins Skulld/ þa merker hun Syndareñar fyrergiefning og afplanan/ sem skiedr alleina fyrer Christi Blod. Eñ þa hun verdur sett j giegn Mañsins Lǫ́stum/ þad er Yfertrodslu Lǫ́gmælsins ✝ marguijslegum Brest ✝ Veykleika/ þa merker hun Holldsins Deyding/ so ad Madur slæe sier fra jllum ✝ skadsamlegū hugrǫ́num/ ✝ stande j mote von dum

dum Hugreñingum/ nidur slæe og kiest
vondum Girndum/ og hollolegre Hugan
til Syndareñar/ hallde sig mz öllu mæta
te/ fra Lóstum ꝛ vondum Verkum/ Þar
næst fyrer Andans Lijfgan/ hafe alla astundan til hlydne vid GUD/ til godra
Hugana og Girnda/ og til allra gooda Verka.

Med sam Ordum ad seigia/ Ad
Madurcn afneite Dióflenū ꝛ hans Verkum/ eñ hallde sig til Guds af öllu Hiarta. Þeñan Heilagleika edr Helgan kallar S. Pall til Philipp. 3. Cap. Eina
Andlega Vmskurn/ Vier erū Vmskurn
(seiger hañ) sem dyrkum Gud j Andanum/ sem hrosum oss j Christo/ ꝛ ecke forlatum oss vppa Hollded.

Þar fyrer/ þa er þetta su rietta og
Andlega Vmskurn/ nær Maduren fra
sier leggur alla Holldsins Ofdyrfd/ enn
styrer sig alleina af Christo/ ꝛ hefur allan Vilia og astundan a þui/ ad þiona
Gude j Truñe/ med eirnre godre Samvisku. Þesse er su hin saña Helgan/ huer
ia vor Frelsare veiter oss af sinne Gudomligre makt.

Þad fiorda sem vor Frelsare skyllde oss veita/ þa er fullkomleg Endurlausn. Ad þesse Endurlausn framkuæmest/ þa heyrer þar margt til/ fyrst/ Ad vor med algiørdu Madur og Endurlausnare sie j øllum stødum nalægur/ j Christnenne/ þ er/ hia øllum þeim sem a hann trua/ huar hellst þeir eru j þessare vijdre Verølldu/ Enn huør er sa/ þar kunne ad vera i so mørgum stødum j senn/ og vnder eins vtan Gud alleina?

Þar næst j ødru lage/ vtkrefur þesse Endurlausn/ ad vor Frelsare hann sie einn vardhallds Madur/ sem þar vardueita kunne allan Christendomen/ og sierhuørn eirn Christen mann/ fyrer Diøfulsins og vondra Manna ymislegum Slægdum/ Rædum + Vielum/ Enn slijkt gietur eing en giørt nema Gud.

Ad auk þessa/ þa heyrer eirnen vorum Frelsara til/ ad sia jnn j Mannsins Hiarta/ so ad hann ei verde blecktur med Hræsne edur Yferuarpe/ Enn fyrst þad Gud alleinasta er sa/ sem sia kann jnn j Mannsins Hiarta/ + fyrer huørium opennbert er þ jnsta Hiartans þel huørs Mans/

þar fyrer hlaut vor Frelsare ad vera sannur Gud.

Framnueigis/ þa heyrer eirnen vornm Endurlausnara til/ ad hañ j øllū stødū giete heyrt þeirra Hiartans Bæner og Andvarpaner/sem hañ akalla/Huad all eina til heyrer Guddomlegre magt.

Item. Þa skal vor Endurlausnare og Frelsare vppuekia þa Daudu a þañ seinasta Domsdag / huad ed sama øllū Skiepnum er omøgulegt. Þui ad vijsu Allar Skiepnur gieta ecke af sinne eigen Magt eina Myflugu af Dauda vpp vaked / enn sijdur alla Meñ/huørra Lijkamer ad eru so ymislega foreyddor og foruer/Eñ þetta skal vor Frelsare a einu augabragde giørt gieta/ Þar fyrer þa hlytur hañ i Sañleika ad vera eirn Almættugur Gud.

V.

Ad sijdustu skal vor Endurlausnare giefa oss/ sem hañ hefur af Dauda vpp vaked/ og ædur erū hier burt sofnader j Truñe til hans/oss a hañ ad giefa eitt eilijft Lijf/Eilijfa Glede/ og eilijfa Saluhialp. Eñ huør er sa þ kuñe ad giøra/nema Gud alleina?

J viij. Med

Med þessu er nu noglega beuijsad + stadfest/ ad vor Medalgöngu madur og Sæluhialpare/ sie eirn sannur Gud/ + fyrer huörra Greina saker/ ad Naudsyn var/ þ hann være sannur Gud.

III.

Hinn þridie Partur og Høfudgrein vt af Herranum Christo.

Þad þridia/ sem vier eigum ad vita vt af Jesu Christo vorum Frelsara/ er þ/ ad hann sie sannur Madur/ og fyrer huörria Greina saker þad var naudsynlegt.

Aller Menn christner trua/ ad hann fæddest Madur/og er enn nu Madur/og skal vera eirn Madur ad eilijfu. Gud lofade 3. Cap. Gene. Ad vor Frelsare skyllde vera Sæde Kuinnunar. Gud lofade Abraham/ ad j hans Sæde skylldu Blessast allar Þioder/ Gud lofade Dauid Konge/ad hans Son skyllde sitia a hans Konglega Stole/ og rijkia eilijflega: Esaias spaade fyrer/ad ein Jomfru skyllde oliett verda + Son fæda/ + hans Nafn skyllde kallast Emanuel/ þ þyder Gud med oss/ þad er ad skilia/ hann skyllde vera bæde Gud og Madur.

Þessum

Þeſsum Spaſögum verdur Guds ſpiallſins Hiſtoria j allann mꝏta ſamhliodande/ Gabriel Eingell var ſendr af GVDE / til Jomfru Mariu/ ⁊ bodade heñe/ ad hun munde Son fæda/ ⁊ kalla hañ Jeſum/ huőr ed eirnen ſkyllde heita Sonur Guds Almꝏttugs. Enn er hun ſlijkt heyrde/ vndradeſt hun ⁊ ſagde/ Huőrnen ſkal þad ſkie/ þui eg hefe enn ei Mañ kient? Þa ſuarade Eingellen ⁊ ſagde til hennar/ ad hun ſkyllde gieta af þeim Heilaga Anda/ þad er/ Hun ſkyllde ecke gieta af Kallmans Sæde/ epter Natturuñar Edle/ helldr af Guds Krapte/ Epter Guds Vijsdoms Rꝏde. Og Eingellen endar ſijna Rꝏdu m̃ʒ þeſsare Mꝏls grein/ ſem Menn chriſtner ꝏttu alla tijma fyrer Augum ad hafa/ Þar er eingen hlutur fyrer Gude omógulegr.

Attunda Dag epter hans Fæding/ var hann vmſkoren ſem őnnur Gydinga Börn/ epter Lőgmꝏlenu/ Hañ var vpp foſtradur af Joſeph og Maria/ þroad eſt ad Nꝏd og Vijsdome hia Gude og Mőñum/ ⁊ var med őllu mote ſem őñur natturleg Mañeſkia/ hafde Sꝏl og Lijkama/ ⁊ allt mañlegt Edle/ an Synda.

K · Þetta

Þetta er vor christeleg Tru/ um Jesu Christi Mañdom / huad vier og eirnen jatum j vorre Truargrein/ seigande/ Eg true a Jesum Christum vorn Drotten/ huør gieten var af Helgum Anda/ fæddur af Mariu Meyiu/ z c.

Enn huør Naudsyn var þar til ad vor Frelsare og Endurlausnare skyllde vera eirn sañur Madur? Andsuar. Fiorar Greiner ma fiña j Heilagre Ritningu/ huar fyrer Christur hlaut ad vera sañur Madur.

j Hin fyrsta/ er Guds Riettlæte.

ij Su ønnur er/ ad Guds Mynd og Lijking sem Maduren var j ønduerdu epter skapadur/ hun mætte endurnyast.

iij Þridia/ so ad vier yrdum Guds Børn.

iiij Þad fiorda/ ad vier værum visser um vora Vppprisu af Dauda.

I.

Su fyrsta Grein/ huar fyrer Christus vard eiñ sañur Madur/ þa er þesse Guds Riettlæte villde/ ad þad Bodord a Brot/ og su Ohlydnen vid Gud/ sskiet

skiede fyrer mannlega Natturu j Syn-
Adams/skyllde j þeirre sömu mannligre
Natturu bætast þt so hæfer fyrer Gud-
legu Riettlæte. Fyrst Mañkynet allt var
syndugt ordid fyrer eirn/ı einum Mañe
sem var Adam/ þa skyllde einhuör eim
Madr/ af öllu Mankyne/ sa sem Synd-
laus være/lijda Syndareñar straff/öll-
u ödrū til fullnægiu/Botar ı Bitaligs

Fyrer þessa Grein tok vor Drotten
mañlega Natturu a sig/og vard sañur
Madur/ı tök vppa sig Persõnu ı Mal
efni Adams/ so ad hann kynne j sijnum
Mañdome vnder ad ganga þad Synda
Gialld og Straff/sem mañleg Nattura
forþienad hafde. Hier fyrer seiger S.
Pall til Rom. 5. Cap. Ef Dauden dr-
ottnade fyrer eins Synd/ sem skiede af
einum/ þad er Adam/ Huad myklu meir
skulu þeir sem medtaka þa yfergnæfan-
legu nadariñar Gafu og Riettlæte/dr-
ottna j Lijfenu fyrer eirn/Jesū Christū.
Framueigis seiger S. Pall/ Lijka
sem þeir mörgu(þad er aller Meñ)vrdu
synduger fyrer eins (þad er Adams) O-
hlydne/So skulu fyrer eins(þad er Chr-
isti)Hlydne/Aller vera riettlater. Jtē

 fyrra

fyrra Pistle til Cor. 15. Cap. Med þui Daudenn er komenn fyrer einn Mann (sem er Adam) þui atte Vpprisan fra Daudu ad skie fyrer eiñ Mañ / þad er / fyrer Jesū Christū / Hebr. 2. Cap. Med þui Børnen eru Hollds og Blods Hluttakarar / þa atte hañ og eirnen Hollds + Blods Hluttakande ad verda / so ad hñ / fyrer Daudan / feinge hañ yfervñed / sīn med Daudanum yfer drottnade / þad er / Diøfulen. Hier koma vid Ord hins Heilaga Jrenei þar hañ so seiger / Sa sem Syndena skyllde deyda / og endurleysa Mañkyned / sīn til Dauda var skylldugt hañ hlaut ad verda þad sama / sem þ var / Þad er / Hann hlaut ad verda eiñ Madur. Og Augustinus seiger so / Holldet sveik þig / Holldet læknar þig / Ja / Þar fyrer kom Christus / ad hann villde med sijnu Hollde af mä Holldsins Synder.

II.

Su aunnur Grein / huar fyrer vor Frelsare atte ad vera ein søñ Mañeskia þa er þesse / So ad Guds Mynd + Lijking epter huørre Mañeskian skøpud var mætte endurnyast og lagfærast / og vpp apt=

aptr vidrletteſt j Mañenū/ hvad ecke giö-
raſt kuñe/ nema fyrer Guds ſialfs nattr-
urlega Mynd/ ſem er hans einka Sonur
hvör ed og ſo þar fyrer tok manndoin/
ad hann villde Guds Mynd vpp aptur
reiſa + hana endurnyia /j öllū þeim ſē
a hañ trua / + innplantader verda j hūs
Lijkama/ fyrer eina lijfkröptuga Tru.
Þar fyrer ſeiger ſo hiñ helge Athanaſius
/ Þad hæfde/ ad Guds Son teke mañ-
liga Natturu/ ſo þeſſe Perſonan/ ſem
er Födurſins hin ſanna og natturlega
Mynd/ endurſkapade j oſſ þa Guds
Mynd/ ſem vier miſtum fyrer Adams
Synder.

III.

Hin þridia Grein/ þui vor Frelſare og Endurlauſnare ſkyllde vera ſannur Madur/ hun er þeſſe/ Ad vier fyrer hañ ſkylldū verda Guds Börn. Þuiad/ Þar fyrer tok hañ mañlega Natturu/ + inn-batt ſig ſo vid oſſ med mañlegre Nat-turu/ og vard vor Broder/ ad þa/ Nær vier Blyſum hans Limer fyrer Truna/ þa ſkylldum vier verda og nefnaſt Guds Börn. Ad vijſu/ Fyrer hañ ſkulld erum vier/ og heitum vier Guds Börn/ ad vier

 erū

erum fyrer Truna / vti Christo / sem er Guds nattturlegur Sonur. Hvad vti Christo / og fyrer Christi skulld elskar Faderen oss / og helldr oss fyrer sijn Børn / so sem seiger Johañes 1. Cap. Hañ hefur giefed øllum þeim sem trua a hañs Nafn / þa Makt og Æru / ad þeir skulu vera Guds Børn. Þetta stadfester * S. Pall til Gal. 4. Cap. Þar hañ so seiger / Þa sa tijme var komen / vt sende Gud sinn Son / fæddan af Kuiñu / Løg mælenn vndergiefen / Vppa þad / ad hañ skyllde endurleysa þa sin vnder Løgmal sins Lydskylldu voru / so ad vier mættum kiosast til hans Barna / Og af þui vier erum Guds Børn / þa hefur Gud vtsent siñ Anda j vor Hiørtu / siñ kallar Abba (þad er) Fader. Þessarar meiningar er * þad / hvad Jereneus seiger / Vier høfum ecke Hlutskipte att j þeirre Von ad vera Guds Børn / nema vier hefdum af hoñum þad Hlutskipte ødlast / fyrer hañs Son / þad er ad skilia / Nema hans Sonur hefde orded Madur fyrer oss.

III.

Hin fiorda Grein / hvar fyrer vor Frelsare hlaut ad vera eiñ sañur Madur /

ur/hun er þesse/ ad vier mættum verda fullvisser vppa vora Vpprisu/ af Dauda: Þuiad su sanna Stadfesta vorrar vpprisu/ Makt og Kraptur/ er hier j folgen/ ad vor medalgangare ꝛ Sæluhialpare sie sañur Madr. Þar fyrer þa er þetta vor einka Von og visselig Sañinde/ sem vier hỏfũ vm Lijkamans vpprisu/ ad Christur vor Frelsare hefur vort Holld a sig teked/ so ad þesse Lijkame sem vier nu hofum / og vndergiefen er adskilianlegum Veykleika/ ꝛ forrotnan hann er nu þegar allareidu vppuaktur j Christo/og er jñ komen j Himerijke/ꝛ er þar odaudlegur orden/ Þar fyrer munũ vier vppuekiast/ og af Dauda vpprijsa a þann seinasta Dag/ af þeim Krapte sem er j Jesu Christi Dyrdarsamlegum Lijkama/mz huỏrũ hann hefur sig vid oss jnnbunded og oss ad sier teked. Þa mun oss ꝛ eirnen giefen verda vpp a Lijkamans vegna Odaudligleike/so ad vier skulum allorei meir deyia/ helldur vera samlijker vorum Brodur Christo ad eilijfu/og niota med hỏnum Glede ꝛ Sæl uhialpar. Þetta avijsar S. Pall i Cor. 15. Cap, Christus(seiger hñ)er af Dauda

 da

da vppriſen/ſa fyrſte Auöxtr j bland þra ſem ſofnader voru/ Med þui ad Dauden var komen fyrer eina Manneſkiu/ ſo ſkal og Vppriſan af Dauda ſkie fyrer eirn Mann/ Þuiad lijka ſem ÞEIR ALLER eru dauder af Adam til/ ſo ſkulu ÞEIR ALLER lifande verda/ fyrer Chriſtum.

Hier fyrer/ Nær nöckur fær þa Freiſting / ad hañ efar Lijkamans Vppriſu/ þa vpphefie hann ſitt Hiarta til Jeſum Chriſtum/ ſem er af Dauda vppriſen/ hañ ſame giefur vpp vaked oſſ/ af þui hañ er einn Almættugur Gud/ hann vill vpp vekia oſſ/ Þuiad hañ er vor Broder/ og hefur þa hina ſömu Mannlega Nætturu ſem vier höfū. Þar fyrer ſeiger S. Pall til Phil. 3. Cap. Vier eigū heima j Hiinnenum/ edur ſo/ Vort Heimile er j Himnenum/ huadan vier væntum Frelſarans Drottins Jeſu Chriſti/ huör ed vmbreyta ſkal vorum ouirduglega Lijkama / ſo hañ verde lijkur hans Dyrdarſamlega Lijkama/ fyrer þann Krapt og þa Magt/ med huörre hñ kañ ſier alla Hlute vndergiefna ad giöra.

Þeſſar eru nu þær fiorar/ merkelegar

ar Greiner/huar fyrer þar læ so storleg-
a Makt a/ad vor Frelsare take Mann-
dom/og yrde oss lijkur j Mañdomlegre
Natturu/ Huóriar Greiner vier med
iafnade vmhuxa ættū/so ad vier þóck-
udum Gude Fódur/sem so minkade sinn
Son/ad hañ liet hñ Mañ verda oss til
Endurlausnar ꝛ Sæluhialpar.

IIII.

Hinn fiorde Partur og Hoͤf-
udgrein vt af Herranum Christo.

ÞAd fiorda sem óllum Christnum móñ
um ber ad vita vt af vorum Frelsara
Jesu Christo/er þetta/ Ad hann er ein
Persona/ eñ eige tuær Personur/Og fy-
rer huória Grein hañ hlaut ad vera ein
Persona.

Ad Christur sie ein Persona/ enn ei
tuær Personur/ so sem ad þar eru tuær
Natturur/ Guddomleg Nattura/ og
Mañdomleg/ þad sama audsyna oss a
medal annara Greina þesser epter fylg-
iande Vitnisburder.

Johañes 1. Cap. Seiger so/Ord-
ed vard Hollð(þad er) Guds Son vard
Madur. Þar epter seiger hañ/Og vier

 sæū

ſaum hŭs Dyrd/ſo ſem Guds einzietins
Sonar. Hefdu nu þar vered tuær Perſo⸗
núr/ þa hefde haň ſo ad Orde komeſt/
vier ſaum þeirra Dyrd / enn ecke hans
Dyrd. Math. 3. Cap. Kom þeſſe Gu⸗
ds Föðurs Rauſt yfer Jeſu Mariu Son/
þar haň var ſkijrdur af Johañe/ Þeſſe
er miň elſkulegur Sonur hvör mier
vel þocknaſt/hlyded hönum. Hier mz
kienner Gud Fader þeñan Mariu Son
ad vera ſiň Son/ og ſeiger/ Heyred hö⸗
num. Hefde þar vered tuær Perſonur/
þa hefde hann ſagt/ Hlyded þeim/ Til
Ephesi⸗ iiij. Cap. Seiger S. Pall ſo
Chriſtus ſem ofan ſtie/ haň er ſa hiň ſa⸗
me ſem vpp for yfer alla Himna/ ſo ad
haň alla Hlute vpp fyllde.

Þetta medkieňa aller Meň chriſtner
ſo ſem þad og ſkrifad ſtendur/ j þeirre
Truarjatningu/ ſem hinn Helge Athana⸗
ſius giört hefur.

Þetta er riett Trua(ſeiger haň) Ad
vier truum og jatum/ þad vor Drotten
Jeſus Chriſtus Guds Son/ ſie Gud og
Madur.

Haň er Gud af ſijns Föðurs Veru/
fæddur fyrer allar Allder/ og ein Maň⸗
eſkia

eſkia af ſiñar Moburs Veru / fæddur i Heimen / eirn fullkomlegur Gud / ein fullkomleg Mañeſkia / med Skynſeme / Sælu og mañlegu Hollde.

Hann er Fødurnum jafn Guddomsins vegna / eñ Fødurnum miñe Manndomſins vegna:

Nu eñ þo hañ ſie Gud + Madur / þa er hñ ecke tuent / Helldꝛ eiñ Christus.

Ad viſu er hñ eirn / Ei þ / ad Guddomuren ſie orden Holld / helldur af þui ad Mañdomuren er af Gude mȝtekẽn.

Hañ er med ỏllu eirn / Ei af Samblendinge Veruñar edur Vnderſtỏduñar / helldur af einingu Perſonuñar.

Þuiad lijka ſem Sæl og Lijkame / er einn Madur / ſo er Gud og Madur / eiñ Christus:

Eñ huar fyrer ad þad var naudſynlegt / ad Jeſus Chriſtus Gud og Madur være ein Perſona / eñ ei tuær / lijka ſem þ hañ hefur Natturuñar tuær mȝ ſier.

Hier eru margar merkelegar Greiner til / af huỏrium eg vil fær einar fraiñtelia:

J fyrſtu / ætte vor Medalgangare Gud og Madur / ad vera ein Perſona / ſo

 ad

ad hañ feinge forlÿkt Gud og Mañeſk-
iuna / Og þui er hañ Födurnum teingd-
ur j Guddomenum / Eñ Mönonum med
ſönum Mañdome / ad hañ kynne ſo og
giœte Gud vid Meñina ſœtt / + mz þm
ſaman dreiged og þa ſorlÿkad.

Þar næſt / Sa ſem vera ſkal Medal
göngu madur / a medal tueggia oſætt-
ra / hñ kiemur ei neinu goodu til leidar /
ef hañ er añars Vinur / eñ añars Ovin-
ur / Eiñ Medalgangare hlytur jafn ad
vera a bæd ar ſÿdur.

So er eirnen vor Medalgangare
Jeſus Chriſtus. Gude er hañ teingdur /
med Guddomlegre Nætturu / a mote
huöriñ ſyndgad var / Mönonum er hañ
teingdur med Manndomlegre Nætturu /
ſo hañ kynne ſaman ad draga / ſætta og
forlijka Gud + Meñena / med þui Sam-
lage og þeim teingdum ſem hñ af huör-
inn vm ſig hafde. Lÿka ſem þad Jre-
neus 20. Cap. hiñar þridiu Bokar ſei-
ger / Þuar hañ kieñer fyrer huöria Grein
Guds Son hafe medteked Mannlega
Nætturu og orded ſañur Madur. Þad
var naudſynlegt (ſeiger hañ) Ad ſa ſem
er Medalgangare mille Guds + Maña /
ad hñ

ad hañ forlÿkte þa / fyrer þa einīng og Nátturlega ſkylldſeme / ꝛ teingder ſiñ hñ vid bæda hafde / ſo hann þui til leidar kiæme ad Gud tæke Mañeſkiuna j ſætt / og ad Mañeſkian giæfe ſig vnder Gud. Theodoretus ſeiger ſo / Lÿka ſem ſa er tuo miſſætta vill ſætta / hann giefur ſig fram̃ j mille þeirra / og tek: ſiñ vid huſ-ſra Hønd / ꝛ kiemur þeim vm ſijder til / ad huør ſelur ødrum Grid med handta-ke / ſo giørde HANN / þa er hañ ſaman teingde Guddomlega Natturu ꝛ Mañ-domlega / þa giørde hañ Frid þeirra æ mille jñbyrdis / þañ ei kann ad rinfaſt / nie ſundur ad ſlijtaſt.

Ef Framñueigis epter fylger og þetta / Ef vor forlykunar Madur Chriſtus / hefde ecke vered eînaſta ein Perſona / þa hefdu og ecke hans Giørningar / ſem hñ giørde oſſ til Endurlauſnar / vered nog-legt og fullkomlegt Verd fyrer Synder-nar / med huørium ſa eilÿfe Gud var ſtygdur ꝛ fyrerliteñ / þa være Mañeſk-ian ſamt vnder Daudañ vegna Syndañ-a / huør daude mz Dauda hlaut yfer ad viñaſt. Eñ nu kuñe hañ / ſem ei var vtan Gud ad eins / ecke ad ſmacka nie lÿda

 Daud-

Daudan. Og hañ sem ei var vtan Ma⸗
dur ad eins / hat ecke helldur Daudan yf
er vñed / Þar fyrer vard Gud Madur / ꝛ
tok vppa sig Mañdomlega Natturu / so
ad sa same sem bæde var Gud ꝛ Mad⸗
ur / hañ giæte giórt og skyllde fullnægiu
giöra fyrer þñ eilijfa Dauda / sem Mañ
kyned ætte ad lijda. Hier fyrer med tok
Guds eilijfur Son Mañdomlega Nat
turu a sig / so ad Gud ꝛ Mañeskian yr⸗
de ein Persona / vpp a þad / ad þau Verk
sem Christus giórde vtij sinne Mañleg⸗
re Natturu / kyñe ad hafa eilijfan Krapt
og vera ovmrædelega dyrmæt.

So hefur Jesu Christi Daude ꝛ Bl⸗
od / Ja ad sóñu / aller hans Velgiórning
ar og Motlæte / sm̃ hañ giórde og leid
a sijnu Hollde / ꝛ j siñe Mañlegre Nat⸗
turu / ovmrædelegañ Krapt / og er j all⸗
an mæta fullkomlegt dyrmætt / og eitt
Verd / óllum Hlutum agiætara og dyr⸗
mætara a Himne og a Jórdu / saker þss
arar einingar / ad Guddomleg Nattura
og Mañdomleg / eru j eitt saman kom⸗
nar j þessare Persónu / sem er Jesus / So
ad Gud ꝛ Madur / er einn Christus.

Hier af kiemur óll su Magt og all⸗
yr

ur ſa Kraptur ſem med Chriſto er/ til ad afmaa Syndena / ad fyrergiefa Syndena Riettlæta ✠ Sæluholpna ad giöra alla þa ſem trua a þeñan vorn Frelſara Jeſum Chriſtum.

Nu þo ad Chriſtus hafe a Holldenu lided/ ſem S. Petur ſeiger/ þa tilreiknaſt ✠ legſt þo Pynan ✠ heñar Verdſkulldan Chriſti Perſonu/ vegna þrar Samteingingar/ ad tuær Natturur Guddomleg ✠ Mañleg/ Eru ordnar ein Perſona. Þetta kann af þuilijku Epterdæme enn betur ad vnderſtandaſt ✠ ſkilíaſt.

Huör Madur hefr Sæl ✠ Lijkama. Sumer Giörningar eru þeir/ ſem fyrer Sælariñar Krapt verkaſt/ ſem er ad hyka/ reikna / telia/ og annad þuilijkt þad Sælen verkar. Sumt verkar Lijkamen ſem er ad höggua / ſmijda / ſkrifa/ ganga og ſtanda / og añad þeſſu lijkt/ huört þad er gott edur jllt. Þetta allt ſaman ſem Madurenn giörer/ huört þad verkar Sælen/ ed ur Lijkamen/ edur huörtueggia/ þ er eignad Mañſins Perſonu.

So er og hattad vm vorn Herra Chriſtum / Sumt giörer hann med Guddomlegre Natturu/ Sumt med ſijnum

Mañdom. Eñ allt saman til legst þad og heyrer Christo til/sem er bæde Gud ✝ Madur/þar fyrer heyrer ✝ Christi Daude/sem hañ a Lÿkamanum leid þeirre allre Persónuñe til/sem er bæde Gud og Madur. Og þar fyrer talar S. Lucas riettelega/þar hañ seiger/Ad Gud hafe vtuegad sier Söfnud/med sijnu Blode. Sömuleidis seiger hañ ✝ med sañleika/Jesus Mariu Sonur hefr skapad Himen og Jörd/Þuiad Jesus ✝ Guds eilijfur Son/er ein Persona.

Þetta meinar ✝ hiñ Heilage Cyrillus/þar hañ so seiger/Med þui/ad þad Holld sem er Guds Sonar eiged Holld/hefur Pijnst/þar fyrer er þad riett talad/ad Guds Son hafe pijnst fyrer oss. Ad vijsu/Hier af kiemur þ/ad öll Christi Verk sem hann giörde og leid oss til Endurlausnar/þau eru Guddomleg/hialpsamleg/og ovmrædeliga dyrmæt/so ad vid þau kañ eingen hlutur ad met ast edur jafnast/huörke a Himne nie a Jördu/sem fyrr var sagt.

Hier hefur nu ein Samuiska sem er sorgfull sökum Syndanna oseiganlega Glede og Huggan. Fyrst þessa/ad epter þad

þui Christi Daude hañ er so dyrmætur/ ad eingen hlutur kañ vid hañ ad lijkiast nie virdast jafnast edur metast/ þa geing ur hñ langt yfer allar Synder/ huórsu storar sem þær eru/ Vm þetta talar og seiger Augustinus/ Guds Myskunseme er myklu meire eñ Eymd allra Syndugra. Og S. Pall seiger/ Huar Synden yfer gnæfer/ þar yfer gnæfer + Naden/ Ja/ Naden er myklu yfergnæfanlegre enn Synden.

V.

Hiñ fimte Partur edur Høfudgrein/ Vt aþ vorum Lausnara Jesu Christo.

ÞAd fimta sem eg setta fram/ þ naudsynlegt er ad vita vt af Jesu Christo/ þad er þetta/ Ad hañ er Sæluhialpare vor Mañaña/ og huórnen hann þessare Sæluhialp til vegar kiemr.

Nu þo ad þetta hafe titt og opt vered ahrært j fyrerfarande Rædu þessa Mæls / þa er þad eñ ei so lioslega vtlagt j óllum sijnum Greinum og Pórtuñ/ sem þórf krefur/ Þar fyrer vil eg nu þar fleira vm tala/ + j fyrstu af Ritninguñe

 nóck-

nöckra Vitnisburde fram̄ setia / þeir ed votta ad Christus sie Mankynsins Saluhialpare. Þar epter vil eg skyra fra/ huörn mæta ad hann sie Saluhialpare Manneskiuñar.

Moses seiger j siñe fyrstu Bok/Kuīnuñar Sæde skal sundur meria Höggorm sins Höfud / þad er / Christus skal eydeleggia Diöfulsins Verk / og Mañeskiuñe hialpa j fra Syndeñe/ Daudanum/ Bölvaneñe/og Heluijte/og giöra hana riettlæta / lifande / Blessada / og īnfæra hana aptur j Rijke Guds. Þetta er og þ/ huad Gud seiger til Abrahams/J þijnu Sæde skulu blessast allar Pioder/ þ er/ þær skulu frelsast fra Bölvaneñe ꝛ verda Saluhialplegar. Gabriel Eingell seiger ꝛ so til Jomfru Mariam / Þu skallt hans Nafn kalla Jesus/Þuiad hañ skal frelsa sitt Folk af þeirra Syndum. Til Hirdarañа sagde Eingelleñ/ Sia/ Eg boda ydur mijken Fögnud/ þuiad ydur er fæddur eirn Frelsare j Betlehem. Sömuleidis seiger S. Pall/Þetta er söñ Ræda og truanleg/ Ad Jesus Christus er komen j Heimen/til ad frelsa Syndugа.

Huad er þörf/ marga Vitnisburde hier

bier vm fram̃ ad tella? Aull Heilög Rit
ning kienner oss/ ad Jesus Christus er
Heimsins Frelsare og Saluhialpare.

Enn med huöriu mote þa er hann
Heimsins Frelsare og Mannanna Salu-
hialpare?

Þad skiedur fyrer þessa finn̄ Vel-
giörninga/ huöria ed hann oss veiter
og giefur.

i Hin̄ fyrste/ Han̄ giefur oss þann
sanna Wijsdom og Skilning/ sem vier
mdur ecke hofdum af oss sialþū til.

ij Þar næst/ burt tekur hann fra oss
Syndernar þær vier hofum med oss/og
i vorre Nattturu eru.

iij Sa þridie Velgiorningur er/ Hn̄
giefz oss Riettlæte/huort vier ecke hofū

iiij Sa fiorde/ Han̄ giorer oss Heila-
ga med sijnum Anda/ z endurfæder oss/
so ad vier verdū Guds Born/ huad vier
ecke mdur vorum.

v Sa fimte/ Han̄ frelsar oss fra Hel
vijte / huort vier forþient hofum med
vorum Syndum/og jnnleider oss til eig-

nar og arftøku eilijfs Lijfs/ Huørt Lijf hañ hefur ofs forþient z vtuegad.

Vm þessa fim Velgiórninga/ med huórium Christus hefur verkad vora Endurlausn/ vil eg stuttlega tala/ so sem Heilóg Ritning þar vm hliodar.

Hinn pyrste Velgiørningur Herrans Jesu Christi.

Vm þañ fyrsta Christi Velgiórning/ sem er/ ad hann giefur ofs riettan Vijsdoms Skilning/ huórn vier ecke af vorre Natturu/ Skynseme nie Skilninge feinged gietum/ þa talar Joh. Euangelista/ Seigande/ Eingen hefr Gud sied/ vtan hans eingieten Son hefur ofs hann openberad/ Þennann Vijsdom kallar Zacharias/ Saluhialpareñar Skilning/ vt af Syndanna fyrergiefningu/ fyrer Guds Myskuñseme. Christus seiger/ Þetta er þad eilijfa Lijf/ Ad Manneskian vidurkieñe þig ad vera sañan Gud/ og ad Jesus er Christus sem þu hefur vt sent.

Skode nóckur allan Verallðarennar Vijsdom/ þa er hann eckert ad reikna j hia þessum Vijsdome/ Ja/ ei sem einn Vatþs

Vathsdrope hia þui vÿda og mykla Siafar Hafe / edur eitt Sandkorn hia óllū þeim Sande ſem er a Siafar Botne / edur j óllum Heimenum / Þui / huad er þetta hid ſtundlega ad reikna hia þui eilÿfa? Huad er þta Holldlega hia þui Guddomlega? Ja / Þeſſe Himneſke Vÿsdomur / þad er / þad Heilaga Euangelium er ſa algiórlegur Vÿsdomur / ſiñ vier hófum af vorum elſkulega Frelſara Jeſu Chriſto.

Sa annar Velgiørninguren Herrans Chriſti.

Vt af þeim ódrum Chriſti vors Frelſara Velgiórninge / ſem er / ad hñ vorar Synder j fra oſſ burt tekur / þar vm talar ſo ſa Heilage Johañes Baptiſta / 1. Cap. Johañis / Sia / Þar er Guds Lamb ſem burt tekur Heimſins Synder / Þad er ad ſkilia / ſiñ hñ hefde ſo talad / Þeſſe Jeſus er ſa ſem fornfæra ſkal þ Offur / huar med hann ſkal bitala fyrer allar Heim ſins Synder.

Eñ til meire Vnderſtódu + Skilnings þſſa merkelega Vitnisburdar / ſem Joh. Baptiſta hier giefur Jeſu Chriſto / þa

vilium vier fyrst fra skyra / huar fyrer Christus kallast Lamb/og einkum Guds Lamb.

Þar næst/Huad þetta Lambed þad verkar og giörer.

Þad þridia/ Huörra vegna þann þetta giörer.

Þui kallast þa Jesus eitt Lamb?

Fyrer tuær Greiner. Hin fyrre er/ Að S. Johañes villde þar med amiña Gydingana og oss alla/ vm þær Figurur + Fyrermyndaner sem fyrerfram geingu i þui gamla Testamentenu/ og vm vpp fylling Fyrerheitesins(sem Johañes kallar Sañleika)i þui nyia Testamentinu. S. Pall seiger til Hebr. 10. Ca. Lögmaled hefur skuggan þeirra til komande Audæfa / eñ ecke þad rietta Bylæte þad er/ saña Raun edur vppfylling Guds Fyrerheita. Þar fyrer var þ Lamb sem Gydingarner kölludu Paskalamb/ bæde ein Miñing þeirra Velgiörninga sem þeim voru veitter;/ og so lijka ein Miñing + Hugleiding þeirra Velgiörninga/ sem þeir höfdu eñ ad vænta/ Þuíad/ lijka sem þad Paskalamb aminte Gydingana/huörnen Gud hafde frelsad

þa

þa fra þeim Egiptalands Þrældome/ epter Paſkalambſins neytſluna j Egipta lande/ ſem Gud baud/ So merkte ⁊ eirn en þetta ſama Paſkalamb/ ad Chriſtus ſkyllde fyrer ſijna Forn/ frida ⁊ forlijka Mankyned vid Gud/ ⁊ frelſa þad j fra Þrældome Syndareñar og Diófulſins/ ⁊ gióra þad frij ⁊ frialſt þar j fra.

Þar fyrer ber nu Chriſtus Nafn þſſ arar Figuru edur Fyrermyndar/ ſo ad hañ kallaſt LAMB/ Ad huór og eirn ſkal vita/ þad Jeſus Chriſtur er ſa/ huórn þ Paſkalambed j gamla Teſtamentinu hafde ad merkia. Þui þetta er Almeñeliga týdkad j Heilagre Ritningu/ ad hun giefur Teiknonum(ſem eitt edur añad hafa ad þyda) og þeim Hlutum ſem fyrer Teiknen merkiaſt/eitt ⁊ hid ſama Nafn/ ſo Meñ þeſſ lioſara vnderſtande bæde Teiknen og þeirra merkingar/ Hier fyrer kallaſt og ſo Chriſtus Petra/ þad er/Biarg/ Þuiad þad er fram̃komed j Chriſto/ſem ſa Steiñ edr Hella edur Biarg hafde ad merkia/ j Eydemórkunne.

Eins hattar Offur j gamla Teſtamentenu/kallaſt forlijkunar Offur/ Þuiad/

ad/ þad merkte þad rietta forlijkunar Offur/ ſem Chriſtus fornfæra ſkyllde fyrer oſſ a Kroſſins Alltare/ Og þar fyrer kallaſt Chriſtus einnen eitt forlijkunar Offur.

Hier med avijſar og ſo Johannes Baptiſta/ þar hn̄ kallar Chriſtum Lamb/ þa meinar hañ þad hann ætte ad Lijſlætaſt/til eins Offurs/ ⁊ ſkyllde þar med giöra eirn enda a Leuitaña Forñū/ ſem ad tijdkuduſt/allt þangad til Chriſtus var offradur a Kroſſins Alltare. Þar fyrer talar nu Joha. Baptiſta ſo/ Sia Guds Lamb/ ſem er hreint og klart af allra Synda og allrar Saurganar/ hn̄ er Gude þacknæmilegur/ ⁊ ma þar fyrer kallaſt Guds Lamb/ſem alleina er þ fullkomliga Offur ſem fullnæger öllum Möñum. Hier fyrer ſeiger S. Bernhardus ſo. Eingen kuñe betr Syndena burt ad taka/enn ſa ſem var an allra Synda Hañ kann efalauſt mig ad hreinſa/ ſem ſialfur er an allra Saurinda/ Su Hönd ſem er hrein/kañ beſt Agn edur Ohreinindi wr aññars Auga ad taka.

Þetta er nu Söken/hvar fyrer Chriſtus kallaſt Lamb/ og ſierdeilis Guds Lamb

Lamb / Nu latum oss framm̃eigis at- huga / Huad þta Lamb Guds hefur ad hafft. Sia (seiger Joh) Þar er Guds Lamb sem burt tekur Heimsins Synder / þad er / Jesus med sinne Fornfæringu / Pijnu og beisku D uda / hañ tekur j burt Heimsins Synder / j þui ad hañ frelsar Heimen af Byrde Syndaña / og leggur hana vppa sialfan sig / so hann afmæe hana / fyrer Verdskulldan sialfs sijns Dauda + Pijnu.

Med þessu hætte eru nu allar Heim sins Synder lagdar vpp a þetta Guds Lamb vorn Herra Jesum Christũ / Gud og Mañ / vppa þad ad hañ eiñ skyllde Syndastraffed lijda / + bera fyrer oss Gu ds Reide / og forþienta Bólvan. Og þo so sie / ad þetta Guds Lamb Christus være frij fra Synd og Straffe sialfur / þa tok hañ þo vppa sig sannlega bæde vora Skulld og Synd + forþient straff Syndanna: Þar fyrer seiger Esaias / Gud lagde vppa hann Ranglæte allra vor. S. Pall kallar Christum og so fy- rer þañ skulld / MALEDICTVM, þad er / Bólvadan hlut / Til Gala. 3. Cap. Þar hañ seiger / Christus sem fyrer

L v. oss

oss vard Bölvan/ hañ frelsade oss j fra Lögmalsins Bölvan: J þessare sömu Meiningu kallar Paulus vorn Herra Christum / SYND/ Þar hañ seiger til Corint. 5. Cap. þess añars Pistils/ Gud giörde þann til Syndar sem ecke visse Synd / fyrer oss/vorra vegna / þad er/ Gud hñ liet sinn Son verda so lijtelæckadan/ lijtelmotlegan/ ad hañ var fyrer Gude reiknadur og hallden/ fyrer þañ/ sem allar Heimsins Synder hafde giört/ Hvar fyrer? Til þess ad vier yrdum riett læter fyrer hans Riettlæte.

Hier vt af ma skilia/ huad vors Herra Jesu Christi Pijna ✝ Dande sie dyrmætt huad eg vil mz fam Ordū framsetia.

Vor Herra Jesus Christus 17. Cap. Jöhñ. Hañ stuttlega jnne bindur mz sijnum eigen Ordum/ hüad Meñ skulu vt af hans Dauda og Pijnu hallda/ ✝ seiger so.

Eg Helga mig sialfañ fyrer þa/ vpp a þ þeir skulu j Sañleikanum helgast/ Hañ seiger/ Eg helga mig/ þad er/ Eg em fraskilen Syndugum/ og helld mig til Guds med algiördum Kiærleika og Hlydne/ ✝ offra mijnum Födur mig sialfan a

ſan a Kroſſins Alltare/til eins friðþægingar Offurs/ ad aller þeir ſem á mig trua/ſkule fyrer Verðſkulldan mijns offurs/fraſkiliaſt frælum Heimſins Verðū/ og ſamlagaſt og teingiaſt við Gud fyrer eina lifande Tru/og þar med offra ſialfa ſig til eins Heilags Offurs/ ſo þeir meige Heilager verda ad eilijfu:

Þañen talar Chriſtus hier/ vm ſiñ Dauda og Pijnu/ ſem hann kallar eina Helgan/Það er/eitt Hellagt Offr/huört hañ fyrer ſijna Lærdſueina fornfærer/ þ er/fyrer alla þa ſem truader verda/vpp a það/ ad þeir kuñe fyrer hans Pijnu/ Verðſkulldan ad verda Heilager ſem eitt Heilagt Offur.

Hier vil eg nu j fæm Orðum jnne binda/ huad vier hallda ſkulum vt af Jeſu Chriſti Pijnu ⁊ Dauda/ſiñ er þta/ Ad Jeſu Chriſti Motlæte/ hñs Pijna ⁊ Daude/er eitt forlijkunar og friðþægingar Offur/ huar med Guds Son hefur offrað ſig ſialfan ſijnum Himneſka Fodur/ ſo hañ þar med frelſe alla þa ſem a hañ trua/ fra Syndonum og þeim eilijfa Dauda.

Þetta er nu Andſuar til þeſſara Spur

ninga / Huǫ̈r offrade? Sa eilijfe Kieñe-maduren Jesus Christus / Huad fornfærde hañ? Sialfan sig / Huar offrade hñ? A Krossins Alltare fyrer siñ bitra + beiska Dauda / Huǫ̈rium offrade hann sig? Sijnum Fǫ̈dur / huǫ̈rs Reide hañ stillte med dyrmætu verde sijns Offurs / Huǫ̈rs vegna offrade hañ sig? Mañeskiuñar vegna / Huǫ̈r verdur niotande hñs Offurs? Aller þeir sem trua a hañ.

Vier hǫfum nu heyrt / huad þetta LAMB GUDZ hefr ad hafst / sem er / Ad þ hefur Mañaña Synder vpp a sig teked / + þeirra golldeð / Eñ nu frammeig is skulum vier þetta Orded (Heimsins) yferuega: Huiad hañ seiger / Guds lamb burt tekur Synder Heimsins. Hañ seiger ecke Mañaña / helldur Heimsins / Vppa þad ad vier vita skulum / huad langt + vijtt Forþienan og Verdskulldan Jesu Christi Offurs sig vtbreidde.

Þar hafa fordum / so sem enn nu / vered tueggia handa Læresedur sem sig hafa hier forsied / Nǫ̈ckrer meintu / ad Daude og Pijna Christi munde ecke ǫllu til goda koma / helldur suam einum / sem þar være sierlega vtualder til. Adrer

voru

voru þeir sem meina/ad þar sie nöckrar Synder þær sem ecke kuñe fyrer ad gief ast fyrer Verdskulldan Dauda og Pijnu Jesu Christi. Þessum röngum Meiningum vil eg stuttlega eyda/ og med liosu Guds Orde þær nidr slaa + leggia.

Su fyrra Meining er þeirra Stoicorum/sem kiemur af rangre Vnderstödu og Skilninge Ritningareñar/ Þuiad þr hallda/ ad Gud hafe skapad sūa Meñ til eilijfrar Sæluhialpar/ enn suma til Fordæmingar/huört siñ þeir giöra gott edur jllt. Slijk Meining er skadlig/ og fyrer Gude hædungarsamleg/ og leider margan/añad huört j Mistraust + Auravilnan vm Syndaña fyrergiefning/elleg ar j eitt fraleitt yferbotarlaust Siñe/ So ad þeir lifa vggunarlaust j þessum þancka/ad þeir blijfe Sæluhialpleger/ fyrst þ þeir eru Vtualder/ J giegn þessare Meiningu eigum vier ad setia Guds mylkunsamlegan Vilia/ huör ed Mañeskiuna skapadi epter sijnu Bijlæte/ + fyrerbiet Adam Hialp. Vm þennan Guds Vilia seiger Spamadureñ/ Eg (seiger Gud) vil ecke nöckurs Syndugs Dauda/ helldur ad hann vmuernde sier og life.

þetta Ord er lioſt/ hañ vill einſkis Daudа/ Sie þetta ſatt/ ſem þad er og j Sañleika/ þa eru þ Oſañinde/ ad ſeigia/ Hñ ad vill ſumer ſkulu ſæluholpner verda/ Eñ ſumer fyrerdæmder.

Ad ſöñu er þetta ei olijkt / þa nær eirn fromur dugandis Madur a mörg Börn/ hñ villde ſañlega ad öll ſijn Börn yrde god og from/ vm ſijder niote þſſ Gods ſem Gud giefed hefur/ Nu verda ſum þuerbroten/ lata ſier ecke ſeigaſt/ huörke m3 Aminingum nie Aga/ ganga helldur fram j Oſidſemdum og ymiſleg un Pillteſkap/ ſo þau vm ſijder verda heingd edur ſteglд. Vm þeſſara Barna Födur meiga Meñ ſo tala/ ad hañ hafe gieted Börg til Galgans/ Ei af þui ad þad være hans Aſetningur edur Vilie þa hañ Börnen gat/ helldur af þui/ ad þad ſo ſkiede/ ſökum Hreckuijſe Barnanna. So er og vared Gude/ Alla Meñ hefur hañ ſkapad epter ſinne Mynd/ og aller vill hañ ad verde ſæluhialplegier/ Enn ef nöckrer verda þuerbrotner/ og vilia ecke heyra Evangelium/ vilia ecke trua/ vmuenda ſier til Guds/ helldr æda fram med galenſkap j gieng Gude/ og deyla ſo j þra

i þeirra illſku og Ogudrækne/ hvilÿker vill Gud ad ſie fortapader/ bæde fyrer þa ſkulld ad þeir eru vnder Fyrerdæmingunne/ vegna þeirra Synda a mote Guds Lögmale/ og þad þeir hafa fyrerlited Guds Rad/ vm þa eilÿfu Saluhialp ſem vier eigum ad fa fyrer Jeſum Chriſtum.

Hier meiga Menn epter Ritningarinnar Ordum ſo tala/ ad Gud hafe ſkapad ſlÿka Afertrodſlu menn til Fyrerdæmingar/ Ei fyrer þa grein/ ad Gud villde þad þeir ſkyllde fyrerdæmaſt/ helldur af þui/ ad þad er ſo ſkied fyrer ſökum þeirra illmenſku og hreckuÿſe/ af þui þeir hyra meir vppa þennan fafeingelegan Heim/ helldur enn vppa Guds Nad og Myſkunn i vorum Herra Jeſu Chriſto/ Vt af þſſum Guds eilÿfa og oefanlega vilia/ ſeiger S. Pall/ Gud hann vill ad aller Menn verde Saluhialplegar og komeſt til Sannleikſins vidurkienningar/ Þuiad þar er einn Gud/ og einn Medalgöngumadur/ hvör ed ſig hefur vtgiefed til einnrar forlÿkunar fyrer alla/ hann ſeiger ecke fyrer fa edur nöckra/ helldur/ fyrer alla/ S. Petur ſeiger og ſo/ Gud er langlundar

ar godur / og vill ecke ad nöckrer skulu
forglatast / helldur medtekur alla til ид-
ranar / Huad kan̄ med liosare Ordū ad
seigast? Huör vill hier j mote mæla?
Ef Gud vill (sem hans Ord hlioda) ad
eingen skule fordæmast / og ad aller ver-
de sæluhialpleger fyrer sañleiksins Vid-
urkieñing / þa er þad auglios Osañin-
de / ad seigia / þad Gud vilie ecke ad aller
verde Sæluhialpleger / helldur ad hann
hafe skapad marga til Fyrerdæmningar
En vppa þad / ad vor Samuiska verde
þess stödugre j Guds Orde / vm Guds go
dann Vilia / huör ed vill ad aller Menn
verde Sæluhialpleger / þa vil eg fram
setia fiögur merkelig Argumenta edr Bi-
uijsingar sem oss skulu noglega styrkia
meiga vm Guds Nad / huör ed vtbreid-
er sig til allra Mañа a Jördūñe / fyrer
vtan nöckurt Mañgreinar Alit / huört
þeir eru rijker edur fatæker / aumer ed-
ur edlabornir.

I.

Þad fyrsta Argumentum + Beuijsing /
er Guds openberleg Bijfalning til allra
Mañа a Jördūñe / Þa hañ sagde / Þesse
er miñ elskulegur Sonur / Hlyded hön̄ /
Christ-

Christus seiger eirnen/ Prediked Euangelium vt vm allan Heimen/ fyrer öllū Skiepnum/ þad er fyrer öllū Mönnum. Huör vill nu vera so diarfur/ ad hann seigia þorer/ Gud skipar ad aller skulu Euangelium heyra/ eñ hañ vill þ sumer skulu trua og verda Saluholpner/ enn sumer skulu forherdast af Euangelij Predikun/ ⁊ verda fyrerdæmder. Ad hafa þess hꝫttar Meining vm Gud/ er ad söñu ad hallda hñ verra eñ eiñ ranglatan ofrijkis Mann sem lofar þui/ huad ecke er hans aluara/ þad er/ ad hafa añad j Hiarta eñ añad j Muñe/ huad fiarlægt er fra Gude.

Pad añad Argumentū ⁊ Biuijsing/ þa er Guds rijkugleg Lofan ⁊ hans Fyrerheit/ Komed/ seiger Christus/ aller til mijn sem erud þuingader/ eg vil ydur endurnæra. Item. Huör sem truer/ ⁊ verdur skijrdur hañ mun verda holpen/ Enn huör sem ecke truer hañ verdur fordæmdur/ S. Pall seiger/ Sa ed truer/ hann skal ei til Skam̃ar verda/ Hingad heyrer þad Predikunar Embætte/ sem Gud skickad hier j Heime/ ad kalla Meñ ar med til Guds Vidurkieñingar/

 Christ-

Christus seiger sialfur med berum Ord-
um/ ad han sie j Heimen komen til ad
giöra þa hinu Syndugu sæluholpna/
Eg(seiger han)er komen sæluholped ad
giöra/ þad huad fortapad var.

Þad þridia Argumentum og Bevij-
sing/ þa er þad dyrmæta Verd Pijnūar
ꝛ Daudans Jesu Christi/ sem er fullnad
ar Bitalingur ꝛ Boot fyrer allra Mañā
Synder. Christus gaf sig sialfan til eins
Bitalings fyrer alla Meñ. Og Joha:
Baptista seiger/ Sia Guds Lamb sem
burt tekur Heimsins Synder. Item/ seig
er Christus/ Þa eg verd upphafen vil
eg alla til mijn draga. Þar fyrer seiger
S. Pall/ Naaden er yfergnæfanlegre enn
Synden/ þuiad Christi Offur er ad soñu
so dyrmætt/ ad þad kann af ad mæ og
burt taka allar Synder. Item. Johañ:
es seiger/ Christus er eitt forlijkūar Off
ur fyrer vorar Synder/ ecke ad eins fyr-
er vorar/ helldur og eirnen fyrer alla
Heimsins Synder.

Þad fiorda Argumentum edur Be-
vijsing/ þ Guds Vilie sie/ ad all
true og verde Sæluholpner/ þ
Jnsigle ꝛ su Stadfesting/ sem

u

fur giefed ỏllū Mȯñum vppa ſijna Nad
og Myſkun/ Eñ þetta Jñſigle er ſkijrn-
areñar Sacramentū/ Fared ſeiger Chri-
ſtus og kieñed ỏllum Þiodum/ og ſkijred
þær j Nafne Fỏdur/ og Sonar/ ꝛ Hei-
lags Anda. Þeſſa Bifalning hefur Gud
ſtadfeſt hier j Heime/ bæde m3 ſiñe Magt
og med ſinne Nalægd.

Vm Makteña talar hañ ſo/ Mier
er giefen ỏll Magt a Himne og Jỏrdu.
Eñ vm ſijna Nalægd talar hū ſo/ Sia/
Eg vil vera med ydur alla Daga jnn til
Heimſins enda. Ef vier nu alijtum Chr-
iſti Magt/ þa kañ hann ad gióra hu-
ad hañ vill a Himne og Jỏrdu/ Alijtum
vier Chriſti Bifalning/ þa vill hann ad
aller Heidingiar ſkule ſkijraſt/ til eins
vitnisburdar/ ad Gud vilie fyrergiefa
þeim Syndernar ſem ſnuaſt til hans/ A-
lijtum vier hans Nalægd/ þa er hann þ
ſialfur ſem ſkijrer med Heilỏgum Anda/
ꝛ hid jñra verkar þad huad Vatned vt
til vt þyder ꝛ merker.

Þeſſar eru þær þriár oraſkanlegar
ſingar/ ſem noglega ſtadfeſta/ þ
vilie ad aller Meñ verde ſaluhialp
og ſnue ſier til Guds fyrer Trúna

a Jesum Christum. Vid þennann Guds Vilia skal eirn og sierhuór fastlega hall da sier/ ef hañ vill verda saluholpen/ ꝫ ecke lata sig leida fra þessū Guds Vilia/ huórn Gud hefur openberad oss j sijnu Blessada Orde/ og þeñan siñ Vilia hefur so kroptuglega ꝫ marguijslega stadfest. Þetta ma nu lioslega merkia/ j giegn þeim rongu Kieñefedrum er so afuirda Dauda og Pijnu Christi/ ad Christi Forn og Offur sem hann offrade til Syndaña fyrergiefningar/ kome ecke óll um Móñum til goda/ helldur fam eiñum sem þar eru sierlega vtualder til.

Su óñur Villa/ er þeirra sem seigia/ ad nóckrar Synd sieu þar sem ecke kuñe fyrer Jesu Christi Pijnu og Dauda ad fyrer giefast. J giegn þessare Meiningu standa S. Palls Ord/ Huar Synden yfergnæfer/ þar yfergnæfer myklu meir Naaden j Jesu Christo/ Sómuleidis þar Johañes seiger/ Ad Christur burt Heimsins Synder/ Hier af Johañes ad Christi Offur er my[kl]e kra optugra til Saluhialpar/ eñ all[ar] m[...]sins Synder til Fyrerdæmning[ar] fyrer skulum vier so hyxa/ Ad

ſu hin allra þyngſta Synd/ad meina ed-
ur hallda/þad nockur Synd ſie ſtærre eñ
Nad Guds j Jeſu Chriſto. Slijk var
Synd Cains/ſu er hañ leidde til Aurvil-
nanar og efaſemdar vm Guds Nad/og
ſagde/Min Synd er ſtærre eñ Naden/
Eñ Auguſtinus ſuarar hönum riettelega
hier til/ɏ ſeiger/ Þu lygur Cain/ Þuiad
Guds Nad er ſtærre enn allra ſyndugra
Mañа Eymd ɏ Veſölld.

Fyrer þui/huör ſem j Efaſemd fel
lur ſökum fiölda ſiña Synda/ ſa ſame
vænter Gud Lyge/ Hañ fyrerlijtur ɏ þañ
Eid er Gud ſuared hefur/ Ad hañ ecke
vilie nöckurs ſyndugs Mans Dauda/
helldur ad hann vmuende ſier og life.
Nær ed Gud alſtur þijnar Synder/ þa
hurar hañ og miñeſt vppa þad dyrmæ-
ta verdkaup ſem fyrer Syndena golldid
er/huött Verdkaup ad er hans Sonar
Pijna og Daude. Bernhardus ſeiger ſo/
Eg helld/ ad Herrans Pijna ſie þad o-
falluallraſta Argumentum eda Beuijſing
vpp a Syndanna fyrergiefning/ þuiad
hans Rödd hliodar myklu kröptugra eñ
Rödd Abels Blods/ þui þeſſe kallar
Syndaña fyrergiefning j Hiörtum vorra

 Vt

Vtuölldu / af þui ad hañ er i Daudan vt giefeñ vegna vorra Synda / Og þetta er man alls efa vyſſt og truanlegt / þ Daudan Christi er kröptugre til hins gooda / helldur eñ vorar Synder til ens Vonda. Manaſſes ſeiger ſo / Miñar Synder eru fleire eñ Sandkorn a Siafar botne / Eñ þu Drotten frelſar mig fyrer ſaker þiñar myklu Myſkunſemdar.

Hier kann einhuör ad ſeigia / Eg hefe ſo opt Afferboot lofad / enn eg hef þo med Villa og Verke ſyndgaſt / ꝛ vyſſuvitande giört j mote minne Samuiſku. Hier ſuara eg ſo til: J þann mata ad ſyndga j mote ſiñe eigen Samuiſku / þad er hrædelegt / andſtyggelegt / og haſkaſamlegt fyrer Gude / og marger hafa hier fyrer orded fordæmder. Sem var Saul / og adrer fleire / og þeir ſem ſkyndelega burt kallaſt af Heimenum an Jdranar. Þo lijka vel ſamt ꝛ ædur / þa er Naaden j vorum Drottne Jeſu Chriſto meire og ſtærre / eñ bæde þeſſe Synd og allar adrar Heimſins Synder. Þar fyrer / Huörier ſem hellſt af þeſſare Synd vpp riſa og lata þar af med aluarlegre jdran / þeir ödlaſt Syndañа fyrergief

niñ

nïng fyrer Dauda og Pijnu Christi.

Ezechiel Prophete skrifar 33. Cap: Ad Israels Lydur hafe þessa Freistne fornumed / Vort Ranglæte (seigia þeir) og vorar Synder ganga yfer oss / + vier þreytunst þar vnder / Huórnen er þ mǫg ulegt ad vier kuñum ad lifa? Seig þu þeim / seiger Drotten / So sañlega sem eg life / þa vil eg ecke nóckurs Syndugs mans Dauda / helldur ad hañ vmuende sier og life / Snued ydur / snued ydur fra ydar vondum og skieiñelegum Veige / þui vilie þier deyia þier af Hwse Israel?

Þar fyrer / Huór hann nu angrast j siñe Samuisku fyrer sǫkum fiǫlda sinna Synda / sa same huxe vm Guds storu Myskū sem yfer gnæfer ǫll Guds Verk / Hañ huxe / ad þad er Guds Vilie ad hū vill ecke nóckurs syndugs Mans Dauda / helldur hans Vmuendan + Sæluhialp / Hū alþte þad dyrá Verd er Christus hefur gollded / huórt ed langt yfer geingur allar Synder / huórsu storar og slæmar sem þær eru / Hañ same huxe a Eptersdæme þeirra sem jdrast hafa og feingu Nad / þar þeir ædur framed hǫfdu hrædelegar og otelianlegar Synder / so

 sem

ſem var Keyſaren/ Manaſſes/ og adrer fleire.

Siaͤe ſig hvoͤr vandlega fyrer/ ad hañ ecke legge þeſſa Synd ofan a allar adrar/ſem er Aurvæntning Guds Myſkunar/ þui hvoͤr hañ ſo gioͤrer/ ad hñ efar Guds Myſkun/ hñ helldur Gud eirn Lygara/ Pad er hin allra ſtærſta Synd/ Helldur ſkal hñ giefa ſig fram fyrer Guds Nꝯdarſtol/ og girnaſt Syndaña fyrergiefning af Hiarta/ og bidia þar vm med trulegre Bæn/ og ecke aflæta fyrr eñ hañ finnur andſuar j ſijnu Hiarta fyrer Heilags Anda vpplyſing/ hvad obrigdanliga ſkiedur/ ſo framt ſem þu hyrar þier ecke framar meir ad ſyndgaſt. Þegar nu þitt Hiarta er ſo ſtoͤdugt orded/ þu fiñur gudlegt Andſuar/ſem er Huggan j Hiartanu/ þa þegar mꝯttu vel ganga til Kieñemañſins/ og þiggia af hoͤnum Stadfeſting og Aflauſn/ Sacramented:

Eñ hvoͤr hann læſt girnaſt Nꝯd af Gude og fyrergiefning Syndanna/ bidur vm Aflauſn/og hefur þo ſamt ♃ ꝯdur jllan Aſetning/ eda ætlar ſier noͤckurt pad ad gioͤra ſem Gude er a mote/ ſa

ſame

same er einn Bölvadur Augnaskalkur / so leinge sem han blijfur vid þenan Asetning / Han meinar ad Gud sie hönum lijkur / og hafe þocknan til Lyga og Hræsnaraskapar / Huör hn nu þss hattar er / han þarf ecke ad vænta sier neins gagns af þeirre Aflausn sem hn af Kiennemannenum fær / ecke helldur af Sacramente Alltaris / Helldur er hönu bæde Aflausnen og Sacramented til enn stærra Doms ꝧ Fyrerdæmningar.

Huad skulu vier tala hier um Christum / huör ed sialfur seiger / ad þar sie ein Synd sem alldrei verdur fyrergiefen? Matth. 12. Cap. Seiger han so / Allar Synder og Gudlastaner fyrergiefast Mönnum / en Andans gudlastan fyrer giefst ecke / huörke j þessum Heime nie öd rum / Mar. 3. Cap. Seiger hann so / Sannlega seige eg ydur / Allar Synder ꝧ Gudlastaner fyrergiefast Mannenum / en sa sem gudlastar han Heilaga Anda / hn hefur ecke fyrergiefnig ad eilijfu / helldur er han eilijfs Doms verdur. Johannes seiger so 5: Cap. Hins fyrra Pistils / Ef einhuör sier sinn Brodur syndga nockra þa Synd sem ecke er til Dauda / þa bid

se fyrer hönum/ og hañ skal giefa hönū Lijf/Eñ eg tala vm þa sem ecke syndga til dauda. Þar er ein Synd til Daudans Eg seige ecke ad þu bidier fyrer hönum. Allt Ranglæte er Synd/ enn er þo ecke Synd til Daudans. J Pistlenum til Hebreos seigest so j 6. Cap. Þad er omögu legt/ad þr sem einusiñe hafa vered vpplyster/ og hafa smackad þa Himnesku Gæfu/ og hafa orded hluttakarar af þeim Hellaga Anda/Ja/hafa smackad þad goda Guds Ord og Krapt hins Helga Anda/Ef þr enu sönnu af falla/ ad þr vppa nytt endurnyest fyrer Jdranena/ þeir sem krossfesta Guds Son ad nyiu/ ⁊ af hönū skimp hallda/Og 10. Cap. Ef ad nöckrer syndga vijs vitande (þad er so mijked talad) Ef nöckrer falla fra Christo/epter þ ad þeir hafa Sañleiken vidurkient/þa er þar eckert añad Offur epter fyrer þeirra Synder. Paulus til Timo. 1. Cap. Hins fyrra Pistils seiger so/ Eg sem var fyrr meir Forsmænare/Ofsoknare/Gudlastare/eg hefe nu audlast Naad/þuiad eg giörde þ af Fauisku j Vantru.

Synd

Synd j mote Heiløg-
um Anda.

ÞEssar Greiner j Heilagre Ritningu a-
vijsa oss/ad þar er ein Synd sem ecke
verdur fyrergiefen huórke j þessum Hei-
me nie ódrum / þessa Synd kalla Menn
Almenneliga/ Synd j mote Heiløgum
Anda/ vm huória ad marger Meñ ha-
fa ymeslegar Meiñingar/og þar af kie-
mur ad marger falla j Efaseme ✝ Aur-
uilnan/ so þad þeir ecke vita huad þeir
trua skulu/marger eru j þeirre Meinin-
gu ad þeir ad vijsu sialfer hafe þessa
Synd drygt/ og þar fyrer ganga þeir
fram̃ j storre Hiartans sorg/og lifa an
Afterbotar.

Enn sa hann vill med gaumgiæfne
yferuega Ritningena/ ✝ saman bera þad
sem Ritningen talar vm þessa Synd/
sa kan̄ vel ad fæ rietta Vnderstódu þss
Mals. Þar fyrer vll eg nu saman bera
ádur nefnda Vitnisburde og Ritningar-
innar Greiner/ og so þar af taka eina
liosa Vtlegging/ huór ✝ huilijk þ þesse
Synd sie/ sem er a mote þeim Heila-
ga Anda.

Fyrst lærum vier af S. Johañis Ordum huör og huilijk þesse Synd er/ sem kallast Gudlastan edur Synd j mote Heilögum Anda/ Allt Ranglæte (seiger hañ) er Synd/ eñ ecke til Dauda. Item/ ef nöckur syndgar/ þa höfum vier Medal gangaran Jesum Christum/ sem er eitt forlijkunar Offur fyrer vorar Synder/ ecke alleinasta fyrer vorar/ helldur fyrer allar Heimsins Synder: Þesser tuenner Vitnisburder kieña oss lioslega/ ad þesse Synd sem kallast ad vera j mote Heilög um Anda/ er ecke Yfertrodsla Lögmal-sins/ edur Guds tiu Bodorda. Þui þta Ord sem Johañes hefur hier j Grisku mæle/ og a Latinu er vtlögd Injusticia, þad merker allt þad sem ed skier j mote Lögmalenu/ huad Johañes seiger ad sie Synd/ eñ þo ei til Dauda/ þad er/ Ecke j mote þeim Heilaga Anda. So merk-ium nu fyrst vt af þeirre Synd / ad hun er ei afganga Guds Lögmals / huörke j mote færrum nie fleirum Guds Bodord um/ Eñ þo lijka vel er þad vitanda/ ad fyrer sig er huör eiñ Synd Dauda verd.

Mattheus og Marcus kieña oss/ ad Materia/ eda Efne þessarar Syndar sie ad

ad ofsækia Christum / og fra sier ad re-
ka hans Heilaga Ord og Euangelium.
Þo fullgiörest þesse Synd ecke þar med
olldungis / þuiad S. Petrus tok til jd-
ranar a Skijrtafuñu dag þriar þusund-
er Maña / huörier ed ofsokt höfdu Chr-
istum allt til Krossins Dauda.

Sancte Pall giörer greinar mun a
mille tueggia handa Maña / sem Christ
um ofsækia. Sumer giöra þad af fa-
uisku / af þui þeir ecke betur vita. Adrer
giöra þad vijsuitande og vilíande / þo
ad þeir vite ad þeir giöre þad rangt og
illa / Eg var seiger S. Pall Ofsokna-
re / eg lastade Christum / og ofsokte þa
sem predikudu hans Euangelium / eñ mi-
er veittest Myskun / þui eggiörde þad
af Ouisku j Vantru: Lijka so hafa
marger ofsokt Christum + hans Euan-
gelium sem hafa þo feinged Nad / þad
eru þeir sem þad giördu af Fauisku j
Vantru.

Sancte Pall til Hebreos kiener /
Huad þar skiedur fyrer fram / ædur eñ þ
þesse Synd verdur fullkomnud / sñ er /
Ad vera upplystur med Helgum Anda /
Ad hafa sannan Skilning a Christo og

hans Embætte/ Ad hafa smackad Guds gooda Ord/ ad hafa vered Hluttakare j þeim Helga Anda/ sem huörke Tyrken nie Pauen eru nie vered hafa/ huörier ad eru fordæmder Syndarar/ en þo þeir ecke hafe þessa Synd sem kallast a mote þeim Heilaga Anda/ huör Synd af Hiartanu vt drijfur Vitnisburd þess Helga Anda/ sem huörke hafa Tyrkiar nie Heidingiar.

Framueigis kiener S. Pall oss/ j huöriu þesse Synd komen er/ Sem er/ ad sa kallast ad hafa drygt þessa Synd sem hann ecke ad eins ædur fyrer fram er noglega vpp lystur og Mentadur/ helldur og eirnen setur hann sig openberliga j giegn Christo/ lastar hann/ brijxlar hönum vm Krossens Sman/ ofsæker hans Ord af allre Magt og Megne / og ecke vill lijda ad Christus nefnest/ Helldr allt huad Christus giörer þad leggur hann Diöflenum til/ lijka sem Pharisearner giörou/ huörium ed Christus kiener vm þessa Synd/ sem er ad lasta Gud j giegn vpplysingu hins Helga Anda.

Phariseamer voru j frystu vm Christum af Spadomonum aminter/ þar næst vorn

voru þeir med sialfs Christi Ordum og Jardteiknum yfer vñer/allt ad einu hǒtudu þeir Christum viliande + vijsuitande/ofsoktu hans Ord og Euangelium/ huǒrt þr vissu þo vt af vpplysingu þss Helga Anda ad vera af Gude/ og stodu þar j mot med allre Þuerwd/afneitudu Christo/ og settu sig j mot hans Orde med Slæguisku + Hræsnaraskap + Ofrijke/ huǒrt Christi Ord þeir vissu þo i sijnu eigen Hiarta ad vera riett/og yfer allt þetta forlietu þeir sig vppa sitt eiged Riettlæte og Offraner og Fornfæringar/eñ burt skwfudu Jesu Christi Riettlæte og hans Offre/ huǒrt ed alleina kañ Syndernar burt ad taka.

Hier vt af meigum vier þessa Malsending giǒra/ad Synd j mote Heilǒgum Anda/ er ei Vfertrodsla til Guds laga Bodorda/ei helldur ofsokn edur forakt an Christi edur hans Ords/ nær hun skier af Vantru og Ouisku/ Helldur kallast þetta ad vera Synd j mote þeim Heilaga Anda/nær nǒckur vijsuitande reiser sig vpp j mote Christo og hans Heilaga Euangelio/lastar Christum/+ forsmaer hans Forn/og þad Heilaga Euange-

lium/ j mote sijnu eigen Hiarta og sin Samuisku/ og j mote Innblæstre hins Heilaga Anda/ og þar med afneitar hn̄ Christo/ seigande sig alldreige vilia hans niota. Og af þeirre Heipt/sem hn̄ hefur til Christum/ þa ofsæker hann alla þa sem Christum jata og vidurkienna. Þetta er nu sañlega su Synd j mote þm̄ Helga Anda/ huǫ́r ed þar fyrer kallast sierdeiles j mote þm̄ Heilaga Anda/ þui ad þo Mañsins Hiarta hafe vered ádur fyrre af þeim Heilaga Anda vpp lyst/ allt ad einu þa setur hañ sig nu j giegn Heilǫ́gum Anda/ og burt rekur hann af sijnu Hiarta/ og leggur Diǫ́flenum til Verk ꝛ Giǫ́rninga þss Heilaga Anda.

Huar fyrer ad þesse Synd fyrergiefst ecke/ þ kieñer S. Paall til Hebreos þar hañ so seiger/ Þuiad (seiger hañ) þar er eckert añad Offur fyrer Syndernar/ vtan Christi Offr alleina. Nu hafa þess hattar Meñ endelega afneitad Christo/ og burt skufad hans Offre/ forlatande sig vppa ǫ́ñur Offur/ Þar fyrer eru þad eingen Vndur þo þeir ǫ́dlest ecke Myskun/ Þuiad þar er huǫ́rke Myskun nie Synda fyrergiefning ad fiña/ añarstadar en

j Forn

j Forn og Offre Jesu Christi alleina.

Nu ef einhuör vill framar meir spyr ia/og seiger so/En ef sa er nöckur sin i mote þeim Helga Anda syndgast hefur/ huerfur aptur til Christum/ og bidr vm Nad fyrer Christi Dauda og Pijnu/ og jdrast af öllu Hugskote og Hiarta/ ad hañ so skamlega afneitade Christo/ ofsokte hans Euangelium/ huört hann þo vel visse ad er sannarlegt Guds Ord? Hier til suara eg so/ Naden (seiger S. Palller) stærre eñ Synden/ So er og ecke helldr þsse Synd so stor/ad Guds Nad j Jesu Christo sie ei myklu/ Ja/ vijst/ þusundfallt meire + stærre.

Framvegis bregst þtta alldrei/Gud hañ vill sa Synduge vmuendest/so hañ meige lifa/ þar fyrer seige eg so/ Huör hañ lætur af þessare Synd j mote Heilögum Anda/ og med sañre jdran bidr vm Nad fyrer Dauda og Pijnu Christi/ sa same fær sañarliga Syndaña Fyrergiefning + þ eilijfa Lijf.

Hier a mote(ma nöckur seigia) eru þesse liosleg Ord sem Christus seiger/ Þesse Synd skal alldrei fyrergiefast huörke j þessum Heime nie þeim tilkomañ

da/ Huar fyrer? Er þa þesse Synd stær re eñ Guds Myskun? Stærre er þui/ og langt stærre/ Guds Myskun/ hun er stær re eñ allar Synder/ Huar fyrer kann þa þesse Synd ei ad fyrergiefast? Hier til suarar S. Pall til Hebreos 7. Ca: Og seiger/ Þuiad þr gieta ecke fyrer Jdran ina vpp aptur endurnyast/ Huar fyrer? Þuiad þeir hafa ædur afsneitad þiñ rietta Grunduelle Jdranareñar/ j huóriũ Jdranen/ þad er/ Vmuendanen til Guds fyrer Truna jnne folgen er/ Enn þetta *Fundamentum* edur Grunduóllur er alleina Offred og Fornfæring Christi fyrer Syndernar/ og þar er eckert añad Offur huórt ad Syndernar kuñe af mæ/ vtan all eina Offrid Christi. Þar skal (seiger Christus) predikast fyrer óllum Þiodum j mijnu Nafne/ Jdra + Syndaña fyrergiefning. Þar fyrer/ Ef nóckur vmuendar sier og medtekur Christum med Tru ne og hans Offur/ sa same ódlast Nad og Myskun fyrer Truna.

So siaum vier/ ad þesse Synden kallast þar fyrer ofyrergiefanleg/ Þuiad þeir sem þessa Synd drygia/ þeir blij fa optast stadfaster j sijnum vondum vpp
teknĩ

teknu m hætte/ jdrast huörke nie inflyia til Guds Nadar/ fyrer vorn Herra Jesum Christum: Eñ huör hañ innflyr til Guds Myskunar/ sa hefur enn ecke med öllu Christi Offre burt skwfad/ j huöriu alleina Saluhialpen folgen er

Þetta læt eg nu stuttlega sagt vera vt af þeirre Synd sem nefnest Synd a mote Heilögum Anda/ Þuiad eg formerke ad allmarger hier vm þurfa Vnderuijsunar vid/ og þeir eru miög faer sem þetta Efne hafa riett forþeinkt/edr so skyrlega þar vm skrifad siñ þörf giörest

Sa þridie Christi Velgiörningur.

Vm tuö Herrans Christi Velgiörninga oss til handa er nu sagt/ sem er/ Ad hñ oss af vorum Syndum hreinsar. Nu nægest þetta ecke/ nema vier hier ad auk veroñ riettlæter/ Þuiad eingen kañ j Himerijke ad komast nema hañ sie riett lætur/ þuiad Riettlæted er sa riette Veg vr til eilyfs Lijfs/ sem Christus sialfur seiger/ Ef þu villt til Lijfsins iñganga þa vardueittu Bodorden/ Eñ ad vard-

 veita

neita Bodorden/er ecke añad enn ad vera rietrlætur epter Lógmalenu.

Adur fyrre þa eg vm Lógmæled tælade/Beuÿsade eg þad ad eingen Madur kañ Bodorden ad varðueita ✝ Lógmæled vpp ad fylla/Huar fyrer ✝ eingen helldur kann af Lógmalsins Verkum riettlætur ad verda/ Samt og ædur hlytur þesse Guds Vilie obrigdanlega ad standa/þad eingen kiemst til Himerÿkis/nema hañ hafe þad Riettlæte huórt Lógmæled heimter og vt krefur. Eñ nu mz þui ad eingen kann þetta Riettlæted ad fa fyrer sÿn eigen Verk. Og eingen hélldur kañ til Himerÿkes ad komast/nema hañ hafe þetta Riettlæte/þar fyrer þa er Guds Son komen j Heimen/og hefur a sig Mañdom teked af Jomfru Mariu/og hefur giefed sig vnder Lógmæled/og vpp fyllt þad/so ad hañ er fyrer Lógmalsins Verk fullkomlega Riettlætur/Huórt Riettlæte(mz þui hann er Gud ✝ Madur) ad óllū Mōñum þeim sem a hañ trua/fullnæger til Riettlætis fyrer Gude. Þuiad lyka eins sem vier aller vrdum syndugier fyrer eins Ohlydne/so verdum vier ✝ riettlater fyrer Jesu

ſu Chriſti Riettlæte/ nær vier truum a Jeſum Chriſtum ſem fyrer oſſ hefr Lögmæled vpp fyllt.

Þetta er þad huad S. Pæll ſeiger til Rom. 10. Cap. Chriſtus(ſeiger hn̄) er Lögmælſins vppfylling/ þeim öllum til Sæluhialpar ſem trua.

Huad er Lögmælſins Vppfylling? Þetta er Lögmælſins endeligur Vilie/ ad þad ſkule ſkie ꝛ verda ſem Lögmæled vt krefur af oſſ ꝛ heimter. Huad vtkrefur þa Lögmæled? Þad vill hafa fullkomlegt Riettlæte/Nær Lögmæled hefur þad/þa lætur þad ſier nægia/ſo þad huórke kann nie helldur vill vor þui þan̄ ad fordæma ſem hefur Lögmælſins Rtettlæte. En̄ nu er Chriſtus Lögmælſins ending og vppfyllare/ ecke ſinna vegna/hellldr vegna þra ſem ecke kun̄a ſialfer Lögmæled vpp ad fylla/Ja/hn̄ er Lögmælſins ending og fullkomnare/ J þui/ad han̄ ſkeincker/giefur ꝛ til reiknar þad Riettlæted ſem hann hefur af Lögmælenu/öllum þeim ſem a hn̄ trua ſo ad Lögmæled hefr eckert af þeim ad heimta/eda ſkullda þa j nöckurn mata. Þar fyrer ſeiger S. Pæll ſo/ Chriſtus

er Lögmalsins ending / þad er / uppfyll-
ing þeim til Saluhialpar er a hañ trú-
er / Þad er ad skilia / Huör hñ truer / sa
hefur þad huad Lögmaled vtkrefur / þ
er Riettlæte / huört Riettlæte ad er Veg-
ur til Saluhialpareñar. Þetta er og þ
siñ Augustinus seiger / Huad Lögmaled
heimter / þad ödlast Truen. Item. Chr-
istus tok vorar Synder og giörde þær
sijnar / vppa þad / ad hañ villde þar m3
giöra sitt eiged Riettlæte / vort / So er
þar nu eingen Fyrerdæming yfer þeim
siñ eru j Jesu Christo / sem S. Pall seig-
er / Þuiad Lögmalsins Riettur er j þm
frañkomen / þad er / hñ hefur veitt Lög
malenu alla þess skylldu.

Hier er nu merkianda / ad Lögmal-
sins Riettlæte fulligiörest j oss / ecke med
vorum Verkum / helldur med Verkum
Christi / sem oss truödum til reiknar sij-
na Lögmalsins Uppfylling. Þar fyrer
seiger S. Pall so / Vier erum ecke vnd-
er Lögmalenu / helldur vnder Naadeñe.
Þui erum vier ecke vnder Lögmalenu?
Þuiad Lögmaled kañ öngua skulld oss
ad giefa / Vier höfum þad Riettlæte hia
Christo sem Lögmaled vtkrefur. Þañen
hefur

hefur Christus endurkeypt oss fra Bölvan Lögmalsins/ Fyrst j þui/ad hñ hefur lided a Krossins Galga þ Straff sem oss bar ad liða/ Þar næst j þui/ ad hañ hefur Lögmaled vpp fyllt/ giefur * til reiknar oss Lögmalsins Riettlæte/ huar med ad vier standast kuñum a þañ sijdasta Doms dag/nær Christus kiemur * vill dæma alla Meñ.

Vm þetta Riettlæte talar og S. Paall til Cor: 5. Cap. hins seinasta Pistils/ Sa sem ecke visse Synd/ þann giörde Gud vorrá vegna til Syndar/ So ad Guds Riettlæte fullgiördest j oss: Þetta Guds Riettlæte er Christi Hlydne/ medur huörre hañ vpp fyllte Guds Lögmal oss til Saluhialpar.

Þar fyrer/nær vier heyrum edur lesum þad/ ad Madurenn verde Riettlatur fyrer Gude/fyrer Truna/an Lögmalsins verka/ þa er þesse Meiningen/ Madurenn verdur ecke Riettlatur fyrer Gude/ fyrer Lögmalsins Verk þau sem hann sialfur giörer/ Helldur sa sem mz Truñe medtekur Jesum Christum/ huör ed mz sijnum sialfs Verkum orden er riettlatur fyrer Gude/ og til reiknar þeim sem

 truer

truer sitt Riettlæte/ huørt hañ hefur af Lǫ́gmalenu. Þetta Riettlæte kallast tru areñar Riettlæte/ þuiad þad til reiknast þeim einum sem truer/ Þad kallast + eirn en Christi Riettlæte/ þuiad Christus hefur Lǫ́gmaled vpp fyllt/ Sǫ́muleidis kallast þad og Guds Riettlæte/ af þui þad þocknast Gude/ og hann lætur sier þad lijka.

Þetta læt eg vera sagt vt af þeim þridia Christi Velgiǫ́rninge/ sem er Riettlæted huørt hann til reiknar oss vier sem truum/ Huar vm og ædur talad er/ þar eg rædde vm Lǫ́gmalsins þrefallda Nytsemt.

Sa fiorde Christi Velgiørningur.

SA fiorde Christi Velgiǫ́rningur/ er Heilagleike og Helgan. Þa nær ed Christus forlætur oss Syndernar/ + tekur oss burt vr Diǫ́fulsins Rijke/ og til reiknar oss sitt Riettlæte/ þa giǫ́rer hañ oss Heilaga og tilreiknar oss siñ Heilagleika/ vier sem nu erum ordner Limer hans Lijkama fyrer Truna. Fyrer saker þessa Heilagleika kallar S. Johañes i

fyrsta

fyrsta Pistle 1. Cap. Heilagra Samfie-
lag/Alla þa sim trua a Jesum Christũ/
huar af vor Truargrein kiemur sem so
hliodar/Eg true ad þar er Heilög Kirk
ia/ sim er allra Heilagra Samfielag eda
Sammeyte.

Af þessum Heilagleika ma og skal
huör christen sier hrosa/ j giegn Diöful-
sins Rijke + hans öllum Limũ/ so ad hũ
kuñe med riettu seigia sig ad hafa sam-
fielag med Gude Födur/ Syne og Heilö-
gum Anda/ og vera þar med fraskilen j
fra myrkrana Höfdingia/ þad er/Diöf-
lenum og hans Limum. Vier bodum yd-
ur seiger S. Johañes ad hafa samfie-
lag med oss/ og vort samfielag er med
Födurnum/+ med hans Syne Jesu Chr-
isto. Med þessum Heilagleika huggar
sig David j Bæn siñe/ j þeim 87. Psa.
Þar hũ so bidur/ Vardveit mijna Sal/
þuiad eg em Heilagur/O miñ Gud frel-
sa þinn Þienara huör ed vonar a þig.
Hier seigest fyrst David vera Heilagur/
þar næst avijsar hañ/huar vt af þesse
Heilagleike kiemur/ sem er hiedan/ ad
Maduren vidurkieñer Gud ad vera sinn
Gud/ og forlætur sig vppa hañ alleina/

þui huőr þad giörer / ſa er j Andanum jnnplantadur Jeſu Christo / af huőrium hañ fær þañ ſaña og fullkomlega Heilagleika ſem kallaſt ma *Perſonalis* / Þad er / alls Mannſins þeſſ ſem truadur er / Þuiad (ſem adur er ſagt) Chriſts Heilagleike til reiknaſt hőnum / ſo ſem Chriſtus ſialfur kieñer oſſ / hia Johañe 17. Cap. Eg helga mig fyrer þa / ad þeir og verde Heilager.

So er þeſſe Heilagleike folgen j fyrergiefningu Syndaña / † j tilreiknan Jeſu Chriſti Riettlætis / og j afneitan Diőfulſins. Stuttlega ad ſeigia / J Truñe huőr ed Chriſtum medtekur og ad ſier fadmar / med hans Sakleyſe / Riettlæte og őllum Heilagleika.

Jafnframt Mannſins Heilagleika epterfylger og eirnen Mañſins Helgan / huőr ed ſinn þroſka hefur epter Truarenñar Verke / Og er þar fyrer j ſumum Mőñum ſtærre / eñ j ſumum miñe / epter þui ſem Truan er ſialf mÿkel edur lÿtel / Nær Madurenn fær Truna j Hiartad af þeim Helga Anda (fyrer huőrn hañ endurfædeſt) þa er ſa helge Ande j Mañſins Lÿferne og Framferde krőptugur / ſo ad

hann

han̄ Dag fra Deige meir og meir endurnyiar Mannen̄/ bæde j Skilningenum/ Tilhneigingōn̄/ Hiartanu + ōllū Giórningum. Ad sóñu/ sa hin̄ Helge Ande/ fyrer Guds Ord þa hreinsar Mannsins Vit og Skilning af Heimskun̄e Villu + vondum Huxonum/ En̄ þar a mot vpp lyser Skilningen med riettū Guds Kun̄ugleika/mz sóñum saluhialpar Vijsdome/og med godum og gudlegum Hugreñingum. Hier vt af hreinsast nu Hugskotsins Girnder + Tilhneigingar/so ad þær(huad epter añad/meir + meir)fra sier hrinda þeim ohreinum Holldsins ∂asum/ og vppnekiast af þeim Heilaga Anda til gods Asetnings + Aforms/epter þui sem forstāded + skilningureñ vpp lysest til. Sómuleidis þa giórest og eirnen Mañsins Hiarta klart/ og leggur af þa Natturlegu þuerwd/sem kiemur af vpprũna Syndeñe/og setur sier fyrer ad vera Gude hlyden/epter þeim Skilninge sem sa Helge Ande hefur j Hiartad jnn giefed. Þessare Hiartans Audmykt og hlydne samhlioda og so Verken Mannsins/ bæde þau jnnre og ytre. Ad vijsu med skóm̃u mæle ad skyra: Þesse Helg-

N vj. aner

an er og komen øll j Jdranar yferboteñ og asetninge godra verka / þad er / Ad Madurenn hefr Huxan ꝛ Hiarta þar til / ad vera Gude hlyden og hans Bode og Skipan / og giører eckert med Vilia og asettu Rаde / þad sem Gud hefur bañad / Virder helldur Vilia Guds meir og framar / enn allt þad annad sem j Heimenum er.

Þesse Helgan hefur stora asryjdu / Þuiad þar eru þrÿr sem asækia hana / siñ er / Fyrst Diøfullen / þar næst Hollded J þridia lage Heimureñ / Og j þssu ande legu Strÿde Holldsins og Andans / þa siña þeir enn riettchristnu optsiñis mz sier storan Veykleika og vanmatt / so þr opt verda fellder / Ja / med øllu nidur slegner þ Eñ þr rÿsa vpp aptur fyrer Nad ꝛ Krapt þess hins Helga Anda. Med þuilijkum hætte var Dauid felldur / þa hañ liet Holldsed sig sigra / og drygde Bæde Hordom og Mañdrap / eñ hañ vard vpp aptur reistur / fyrer Krapt hins Helga Anda / þar hñ vard amintr af Spamañenum Nathan / So hefur þad til geinged velflestum Guds Heilǿgū j Verølldūne / Huar af S. Pall med riettu se ege

seiger/Huǫr hañ stendur/sa siæe til hann ecke falle. Hier fyrer aminñer S. Pall þa j Galatas Bovg 5. Cap. Gangeð j Andanum og fullkomneð ecke Hollðsins Girnder/ Þuiað Hollðeð girnest j mote Andanum/og Anden j mot Hollðenu/ Af þui er það nu ecke mögulegt að sa hann er riett christen/ sie an Astrijðu/ so sem sa Poetin Prosper seiger.

Nunq̃ Bella bonis, nunq̃ Certamina desunt:
Et cum quo certet, Mens pia semper habet.

Það er þessarar Meiningar.

Storlegt hefur huǫr Christen strijð/ so Stunð er alldrei a mille/ Andskotenn giefur önguan Frið/ ei Hollð nie Heimurenn jlle.

Þetta vitum vier af daglegre Reynslu j þia öllum Christnum mönnum. Christus sialfur kieñer oss þið sama/ þar hañ byður oss daglega að biðia og seigia/ Fyrergief oss vorar skullder/ so sem vier fyrergiefum vorum Skullðu nautum/ Salomon seiger/Sa Riettlæte fell: 7. sinnum a Deige/og so opt rijs hann vpp aptur. Þuiað þesse er munur j mille Diöfulsins Barna og Guðs Barna/Diöfsulsins Börn syndga með forsettu Ráðe

huad ofan a añad/ af illsku + oblydne vid Gud/ og liggia j Syndonum: Enn Guds Börn syndga vt af Veykleika/ og verda a tælar dreigen af Andskotanum/ Holldenu og Heimenum/ Enn þau rijsa vpp aptur/ og taka so j Guds Födurs hægre Hönd med stödugre Tru/ sem er Jesus Christus vor Drotten.

Sa fimte Christi Velgiörningur.

SA fimte Velgiörningur Christi er sa/ til huörs ad heyra þr adrer sem nu er vm talad/ og er ad lyktonum ein Frelsan + Endurlausn j fra öllu vondu/ so ad Madurenn þarf þa ecke leingur ad ottast huörke Diöfulen/ Hollded nie Heimen/ ei helldur nöckurn hlut annañ a Himnum edur Jördunne/ ei helldr j Helvijte. Þesse sijdasta Endurlausn/ kallast j Heilagre Ritningu SALVHJALP/ til huörrar Gud ad önduerdu Manneñ skapade/ og sijdan þar epter a endurleyste/ med Dauda + Pijnu syns Sonar.

Þesse Sæluhialp er folgen j þessū fiorum hlutum. Pad fyrsta/ ad Madurenn frelsast fra öllum Motgange/ allre

Eymd

Eymd og öllum illum hlutum. Þad añ ad/ ad Madurenn ecke þarf ad hrædast nöckud vont/ þad yfer hañ mune koma framar meir. Þad þridia/ ad Madurenn hrepper þau yppustu Giæde sem oske ast meiga/ so Madurenn girnest ecke meir. Þad fiorda/ ad Madurenn veit vissulega ad hañ mune þess goda eilijflega niotande verda fyrer vtan aflæt og nöckurs konar vmskipte. Þessa Sæluhialp þa höfũ vier af Jesu Christo alleina.

Aller þesser fiñ Jesu Christi Velgiörningar þeir felast j þessum tueimur Ordum JESVS og CHRJSTVS. Þad fyrsta Orded/ Jesus/ þad merker/ ad hann er Gud og Madur/ Mannsins Sæluhialpare. Hitt añad Orded Christus/ þad auijsar j hvörn mæta þad hiñ sie Sæluhialpare/ þui Christus/ Norrænast Smurdur/ + merker þetta/ad Christus sie Kieñemadur/ Prophete og einn Kongur / Med sinne Kieñemans Forn afmæer hann Syndernar / Med sinne Kieñemans Bæn/bidur hañ alltijd Gud Himneskañ Födur fyrer oss/ Med sijnu Sakleyse giörer hañ oss heilaga/ Hann kieñer oss og þann rietta veg til Sæluhialp-

 hialp-

hialparinnar sem einn sannur Prophete eda Spámadur. Med þad allra sijdasta frelsar hann oss sem einn volldugur Kongur/ j fra Diöfulsins Rijke/ jnnleider oss til Himerijkis Glede og eilijfrar Saluhialpar.

Sa siøtte Partur eda Høfudgrein/ vt af Herranum Jesu Christo.

SV siötta Grein er eg framm setta/ og þörf er ad vita vm vorn Herra Jesum Christum/ er þesse/ Huörnen ad vier gietum orded hluttakarar Jesu Christi Velgiörninga/ so ad vier þar af fáum eilijft Gagn og oendanlega Nytseme.

Vor Herra Jesus Christus af sinne guddomlegre Giæsku og Kiærleika er hann hefur til vor/ hann giörer oss hluttakara sinna Velgiörninga fyrer Evangelium/ og Truna/ og þau haleitu Sacramenta/ j huörium sa Heilage Ande er nalægur og kröptugur/ Vm þesse þriu *Instrumenta*/ Tool eda Verkfære til Saluhialparinnar/ vil eg hier frammveigis tala.

I.

Þad fyrsta Verkfære/ fyrer huört vier

vier verdū Sæluholpner / er EVANGELJVM / sem Christus hefur bifalad ad vm allan Heimen skyllde predikast / j huörlu hann er kröptugur fyrer hræring hins Helga Anda / og saman kallar og safnar þm öllum sem Orded meðtaka / og Bygger sier af þeim eina christelega Kirkiu / pad er Christnena / huörre hann stiornar og styrer med Euangelio / t Sacramentonum / med Augun og Tyftan / t ödrum Sidum og Ceremonium / so ad huar þesser fiorer hluter eru ospillter / vppa Grunduellenum / þar er christeleg Kirkia / þott þar a medal þess synelega Mañfiölda / sie marger dauder Limer sin þo hallda sig fyrer christelega kirkiu.

J þessare Christeligre Kirkiu / Byds ur vor Herra Jesus Christus fram med Euangelij Perdikan / öllum Mönnum sigrna Myskun / so sem þesse Ord hlioda / Ganged vt vm allan Heimen og predikeð Euangelium fyrer öllum Skiepnū / Item. Luc. xxiiij. Cap. Þar byriar ad predikast j mijnu Nafne Jdran og Syndaña fyrergiefning medal allra heidinna Þioda. Þar fyrer merk m þt=

O . ka /

ta / ad Euangelij Predikan er sa Lærdo-
mur / j huórium Christus framm̃bydur óll
um Mónnum þa eilijfu Sæluhialp / so
ad huór hañ heyrer þad Heilaga Euan-
gelium sem hlyder vppa Syndaña fyrer
giefning / og huórnen þad Maduren kañ
ad fa þad eilijfa Lijf fyrer Jesu Christi
Velgióreninga saker / hañ skal þetta med
sialfum sier hyxa. Hier til seiger ꝛ fram̃
bydur miñ Herra Jesus mier med sijnu
Orde alla Myskun / Vinskap og Sælu-
hialp / ꝛ þetta ódlast eg fyrer hans Ord
og hañ er sañleza þad sialfur sem fyrer
Mañsins Rood til mijn talar. Ef eg er
nu hónum hlyden / þa verdur mier þad
til gagns og Sæluhialpar / Enn sie eg
hans Róddu ohlyden / þa heyre eg hana
mier til skada / ad vijsu til eilijfrar fyr-
erdæmningar / vtan eg gióre bot ꝛ jdran.

Þetta er eige olijkt og þa eiñ Ræn-
inge hefur forbroted sitt Lijf / ꝛ þa hñ
heyrer Kongsins Nædar ord / ad hñ ha-
fa skule Lijf og Nad / enn þo lijka vel
forsmaer hañ Kongen ꝛ hñs Ord / Huad
kuñna Menn vm þess hattar Ræningia
añad ad seigia / enn þad / ad hann hafe
sialfur ollad sijnum Dauda / og ad hañ
hafe

hafe heyrt Kongsins nadarlegt Bod sier til stærra Strafs og Glótunar. Þar fyrer byriar óllum Mónum ad sia sig vid ad þeir ecke heyre edur lese Christi signada Euangelium / ódru vijs eñ med hinne mestu Gaumgiæfne Virdingu ꝛ Heidre/ og ad þeir læte sier þad til Hiartans ganga / ꝛ þacke vorum elskulega Herra Jesu Christo fyrer þ. Hier vil eg nu stuttlega seigia huad fyrer Lærdom Euangelium er.

Euangelium (snógt ad seigia) er Predikun edur Bodskapr til allra Maña / vm Jdran og Syndaña fyrergiefning / j Nafne Christi / sem hann sialfur seiger / So er þ skrifad / og so byriade ad skie ad Christus skyllde Deyia / og vpprijsa af Dauda a þridia Deige / ꝛ ad þ^{n} skyllde predikast j hñs Nafne Jdran ꝛ Syndaña fyrergiefning medal allra Þioda. Þessa Predikan kallar hñ sialfur Euangelium / þad er eiñ gledelegan Bodskap / j huórium Christus óllū Mónum / Gydingum og Heidingium þessa gooda og gledelega hlute fram bydur / ad hañ ville frelsa þa fra Lógmalsins Bólvan og

Guds Reide / til ſeiger og lofar þeim øll um Syndaña fyrergiefning / Sáluhiälpeñe og þui eilijfa Lijfe / ſem a hñ trua vilia. Þetta giórer hañ allt ſaman fyrer vtan þeirra tilvercknad j nóckurn máta / fyrer ſinn Dauda og Pijnu / til þeſs / ad þr ſkule þacka Gude ꝛ lofa hñ m3 hiartanu / Muñinum og Lifnadenum / aller ꝛ ſierhuórier þeir ſem hluttakarar verda j hans Velgiórningum.

J þeſſum Euangelij Lærdome edr Predikan / eru ſierdeilis fiorar Greiner þær vier gaumgiæfa ſkulũ.

Su fyrſta er Bifalning Guds / ſem er þeſſe / Ad aller Menn ſkule heyra Euangelium / eñ huórier þad ecke heyra / þeir forakta Gud / og verda ſeker ad nyiu þeſſ eilijfa Dauda.

Su óñur Grein er / ad Euangelium framBydur Mónnonum Syndaña fyrergiefning / Riettlæted / Saluhialpena og þad eilijfa Lijf / So ad þr ſem ecke heyra Euangelium / þr blijfa j ſijnum Syndũ / Ranglæte / Dauda ꝛ Fyrerdæmingu.

Su þridia Grein er / ad Euangelium framBydur Chriſti Velgiórninga øllum Mónnum / huórs Slecktis edur huórrar

rar tegundar þeir eru / an alls Mañgrei nar alits / Þui það er Vilie Christi / að aller verde saluhialpleger / þeir sem salu hialpleger verda vilia / Huar fyrer að eingen skal j öruilnan falla / þott hans Synder sie margar ꝛ myklar.

Su fiorda er / Að þr alleina niota Christi Velgiörninga / sem til Guds með eirne stödugre Tru sier vmuenda / vm huöria Trú vier vilium nu tala.

Þetta er nu stuttlega sagt af þui fyrsta Verkfære sem er Christi Euangeliũ / fyrer huörs Predikan Christus frambyðr öllum Mönnum Syndaña fyrergiefning. Aður var sagt huörnen Lögmalsins predikan kiemur oss til að leita Christs / huör alleina oss frelsar fra Lögmalsins Bölvan.

II.

Það añað Instrumentum eðr Tool / huört eð Christus hefur til skickað / að fa ꝛ ödlast þar með hans Velgiörninga / er Truen / Þuiað Christi Euangelium er til að jafna / so sem hand Guds / með huörre Gud hañ byður og riettir að oss sina Myskun ꝛ alla syna Velgiörninga / so er ꝛ eirnen Truan j Mañsins Hiarta / sem

sem ein Þurfamans Hönd / med hvörre Nadurenn aptur a mot / tekur til sijn Christum mz öllū sijnum Velgiörningū.

Eñ so vier faum riett vnderstaded + skiled truareñar Nätturu / þa vil eg mz fäm Ordum þar vm tala / So eg vona ad eingen skule leingur þurfa ad efa hvad ein riett christeleg Trua sie / sa ed þetta athugar med gätne / Hier mz vil eg vpp reikna Truareñar nätturlegu *Proprietates* / þad er / Art heñar og Edle / af hvörju sierhvör Mañeskia kañ ad vita / hvört hañ hefur þa riettu Tru / mz hvörre hañ j Sañleika medtekur vorn Herra Jesum Christum med sijnum öllum Velgiörningum / sem Johañes Baptista seiger hia Johañe Gudspialla Mañe 3. Cap. Hvör hañ truer a Sonen / sa hefr þad eilijfa Lijf. Þui so? Þuiad sa sem truer a Sonen / hañ hefur Sonen. Hvör hañ hefur Sonen / sa hefur Veigen til eilijfs Lijfs / Þuiad Sonuren er Vegurenn so sem hañ sialfur seiger / Eg em Vegurenn. Sa sem hefur Sonen / sa hefur Lijfsins Dyr / epter hans Ordum / sem hann seiger / Eg em Dyrnar. Sa sem hefur Sonen / sa hefur Verdskulldan eilijfs

Lijfs

Lijfs/Þuiad Sonuren/huöriun þad ei-
lijfa Lijf med riettu til heyrer/hũ hefur
ecke sier sialfum þad eilijfa Lijf afrekad
helldur sijnum Limum öllum þeim sem
truc a hañ. Huör hañ hefur Sonen/hũ
hefur alla Hlute med Synenum/ Þuiad
sa sem ecke sparade siñ einka Son/ hell-
dur frañ gaf hañ j Daudan fyrer oss/
huörnen ma þad skie ad hañ skyllde eige
giefa oss alla Hlute med hönum/ so siñ
Paulus kieñer. Sa hũ hefur Sonen hũ
er eitt med hönum/ Þui kañ þar ecke añ
ars ad vera eñ ad hañ sie eirnen Erfinge
med hönum til þess eilijfa Lijfs/ Ja/
Ad vijsu/ Sa sem Sonen hefur/hũ hef-
þad eilijfa Lijf/ epter þui sem hañ sial
fur seiger/ Eg em Lijfed.

Þar fyrer/ huört sem þu helldur lei
tar ad Lijfsins veige/ ad Lijfsins dyrũ
ad Lijfsins Verdskulldan/ ad Lijfsins
erfd/Arfe eda eigendome/ ellegar og ad
þui eilijfa Lijfe sialfu/ þa hefr þu þad
allt saman j Synenum/ nær þu truer a
hañ. Eñ þar þuert a mot/ Sa sem ecke
truer a Sonen/ hũ skal ecke smacka Lijf
ed/ seiger Johañes/ Helldr blijfur Guds
Reide yfer hönum:

Af þessu er huxanda/huörsu harla nytsamleg ad Truen er/huöria þo eingen kañ ad hafa/nema hann ædur fyrer fram̃ med Lögmalsins predikan verde aminntur vm sijna Synd/ og hafe funded j sijnu Hiarta betskleika gudlegrar Reide og hafe vidurkient sijna riettu Fordæming Syndareñar vegna.

Þar fyrer kieñer oss Heilög Ritning/ ad vier skulū lata oss angra vort Rangläte og jdrast vorra Synda/Jdrast skulum vær/ad vier höfum styggt Gud/viliande giarnan ad þad være ogiört/Angra skal oss þad/so ad vier fiñum eina riettu Sorg j voru Hiarta Syndareñar vegna/og sieum aluarlega þar fyrer syrgiande: Huör hañ so langt komen er/ hñ fiñur vel hvad gledelegur Bodskapur ad Euangelium sie/ huört ad til seiger og lofar öllum þeim sem trua/ Syndanna fyrergiefning/Riettläte/Guds Vinskap og þad eilijfa Lijf.

Hvad er þa Truen? Tueggia handa Mälltæke sem j Heilagre Ritningu standa/ þau kuña noglega ad kieña oss hvad Truen er. Þad fyrsta er/Nær skriptin skipar oss ad trua a Christum. Þad

annad

añad/ Nær oss verdur skipad ad trua a Christi Nafn.

Þad fyrra Malltæked/sem er ad trua a Christum/ þad er þessarar Meiningar/Vier eigum ad forlæta oss ꝛ setia alla vora Von og Tru vppa Christū Guds Son alleina/so ad vier vitū fullkomlega ad þar fæst eingen Saluhialp/ nema fyrer hañ alleina.

Þad añad Malltæke/vm Truna sīn er ad trua a Nafned Christi/þad kieñer oss þa riettu Truareñar atferd ꝛ Reglu/ huörnen Truan til Guds Sonar vera skal. Og huar vtj Truen er folgen. Þui ad ad trua a Guds Sonar Nafn/ þ er/ ad trua a Guds Son/ epter þui sem hūs Nafn er j Heilagre Ritningu/og so sem hūs Verk Biuþsa huörnen hūs Nafn er.

Þar fyrer/ Med þui hañ nefnest ꝛ kallast j þui Heilaga Euangelio / ad vera allra þeirra Saluhialpare sem a hū trua/ Item ad vera eiñ sañur Gud/eiñ sannur Madur/ ein Persona/ og Guds Lamb þ sem burt tekur Heimsins Synd er. Hier til eru og nogleg Epterdæme sem vitna þad/ ad Christis Giörningar eru hans Nafne lijker / sem sia ma a

Reyfaranum/Mariu Magdalenu/S. Pále/Petre og allmórgum ódrum r ct. Þa er af þessu lioſt ad ſkilia/ad Truan a Jeſum Chriſtum Guds Son/ er eiñ lifande og ſtódug Hiartans Von og trunadar Trauſt/ þad Maduren viſſulega helldur þad fyrer ſatt/ad Chriſtus er all ra þeirra Sæluhialpare ſem a hñ trua ſo ad hañ fram kœmer allt þad hann vill/ þuiad hañ er ſañur Gud/ hañ vill oſs og allt gott/ þuiad hann er ſannur Madur/ ſem hefur vora Natturu vpp a ſig teked/ af einum oſeiganlegũ Kiær leika vidur oſs/ad hañ ſie og ſkylldugur til oſſ ad hialpa/ ſem ſa þar er af Gude til ſkickadur Medalgangare millum Guds og Mañа/ſa ſem ſialfan ſig hefur vtgiefed til eins Verdkaups/til Endurlauſnar/ad endurleyſa oſſ mz/ vppa þ ad huór ſem truer a hañ/ſa ſkule hreinſaſt af ſijnum Syndum med Chriſti Blode/ og riettlatur verda med hans Hlydne/ og af þeim Heilaga Anda til eilijfs Lijfs endurfœdaſt/ fyrer grunlauſa Guds Fódurs Myſkunſeme/ huór ed ſo Hei men elſkade/ ad hañ gaf vt ſiñ eingieten Son/ſo ad huór ſem a hñ truer hñ ſkal

ecke

ecke fyrer dæmast/ helldur hafa þad ei-
lijfa Lijf.

So mijked læt eg nu sagt vera vm
christelega Tru/ Huad hun er/ huðrt ed
sama vier kuñum og eirnen/ vt af skijr-
nar Ordum j stuttu Mæle saman ad
binda/ þar ed so seiger/ Huør sem tru-
er a Sonen/ hañ hefur þad eilijfa Lijf/
Truen er þetta/ ad þeckia riettelega Chr
istum Guds Son/ og eitt stödugt trunad
ar Traust ad hafa til hans/ vppa þad
eilijfa Lijf/ alleina fyrer hans skulld + j
hans Nafne. Slijka Tru hafde Reyfar-
en þa hann sagde/ Minstu mijn nær þu
kiemur j Rijke þitt/ Huörium Drotten
suarade/ J Dag skalltu vera med mier j
Paradijs. Soddan Tru hafde su bersynd
uga Kuiña hia Lucas 7. Cap. Til hu-
örrar Drotten sagde/ Þijn Tru giörde
þig holpna. Soddan Tru hafde Toll-
heimtu maduren Luc. 18. Cap. Þar hñ
so bad/ Gud vertu mier syndugum lijkn-
samur. Huilijka Tru hafde + eirnen Da-
uid j þeim 25. Psalme/ Drotten fyrer
Nafns þijns saker lijkna þu Synd miñe.
Aull þesse Epterdæme samhlioda þess-
are sæluhialpareñar Reglu sem Dauid

 frañ

framſetur 2. Pſalme/ Sæler eru aller Þr ſem ſig vppa Drotten forlæta.

Art og Edle þeſſarar chriſteligrar Truar huar af ſierhuór Mañeſkia vita ma/ huórt hann hefur þa ſóñu Trudur ecke/ er þetta.

I.

Truen lætur ſig j Hiartanu fiña.

II.

Truen lætur ſig j lioſe med goodum Verkum.

III.

Truen er þolenmod j Motgangeñ.

IIII.

Truen yþeruiñur Heimen.

V.

Truen er ſtødug allt til æfelofa/ huor æfelok S. Petur kallar Sæluhialp.

1 Fyrſt ſeige eg ſo/ ad Edle chriſtelegrar Truar er þetta/ ad hun lætur ſig j Hiartanu finna/ Pad er/ Maduren finnur eina oſeiganlega Hugga/ j mote Lógmalſins Bóluan/ j mote Daudans Makt/ og Dióffulſins Grimleika. Maduren hefur eiñ oſeiganlegan Fógnud/ af þui/ ad

ad hañ veit ſijnar Synder eru fyrergref-
nar. Item/ Hann finnur i Hiartanu eitt
andlegt Trauſt/ þad Gud ſie hönū nad-
ugur og myſkunſamur. Naduren finnur
og þad ad Chriſtus er hönum nalægur/
+ ſa Helge Ande giörer hans Hiarta ſier
til Muſteris/ Hañ fiñur og Krapt hins
Helga Anda/ huör ed Truna vpp vekur
til Bæna akallſins. Hañ fiñur + med ſier
eina brēñande æſt og Girnd/ til ad giöra
þad ſem Gude er þægelegt. Hañ finnur
og med ſier þacklæte til Guds/ Ad vijſu
ſtuttlega ad ſeigia/ Huar ein riett chriſt-
eleg Trua er i Mañſins Hiarta/ þa er
þar Gudhrædſla/gott Framferde/ + gle
de Samuiſkuñar i Heilög ū Anda.

2 J annan mata/ latur Truen ſig i
lioſe med godum Verkū/ Þuiad ytre ver
ken þau bera vitne þar vm/ huörnen eda
huilijkt ad Hiartad er/ ſo ſem Chriſtus
ſeiger/ Eitt gott Trie ber godan Auöxt/
og eitt vont Trie ber vondann Auöxt.
Item/ af þeirra Auöxtum ſkulu þr þa
þeckia, Þar fyrer er añars omögulegt/
enn þad/ ad huar Truan er i Hiartanu
af þm Helga Anda ſem i Hiartanu bygg
er/ þar eru og ad ſöñu good verken/ hu-

drier ed vitnisburd Hiartans bera. Þe ſſe Truareñar verk hin almeñeligu eru, þſſe/ Ad vÿkia fra þui vonda/ og giöra hid goda: Hier fyrer þeſſar Greiner kallaſt Truen/ eirn Grunduöllur/ Vpphaf/ Leid ſagnare/ og ſem eirn Avÿſare til allra chriſtelegra Maňkoſta + godra Verka.

J fyrſtu er Truen eitt *Fundamentum*, þ er Grunduöllur/ a huöriu aller Mañ koſter/ öll Hlydne/ og öll Verken god vpp byggiaſt. Þar næſt/ er hũ eitt *Principium*. Þad er Vpphaf/ vt af huöriu öll Good verk koma/ ſo ſem af añare Vppſprettu/ Hun er og Leidſagnare/ ſem helldur Mannenum a þeim rietta ſaluhialpar Veige/ ſo ad hañ ecke afuÿkur til hægre Handar/ Þad er til þeirra godra verka og fundinga er Meñ hafa vpp þeinkt/ viliandé þar med þiona Gude epter þra eigen Þotta + Vÿſdome/ Ei helldur til vinſtre Handar/ ſem er til vondra verka/ med huöriu Diöfulſins + Heimſins Börn flecka ſig/ Jtem. Truen/ Huör ad er Leidſagare til allra Dygda og chriſtelig ra Verka/ hun lætur ſier ecke nægia/ nema hun heyre Gud hafa þad Verk Befalad/ med þeſſũ edur þuilÿkum Ordũ/ So

So seiger Drotten. Þar fyrer bidur David af Truñe j þeim 25. Psalme Drott en leid inig j þijnum Sañleika/Kieñ mier Vegu þijna/og lær mig ad ganga þij na Götu. Hier fyrer seiger og David j 119. Psal. Sæler eru þeir enu flecklausu a Veigenum/þad er/Þeir sem j Truñe fundner verda Gude hlyduger/ so ad þeir eru a þeim rietta Veige/ eige vijkiande til hægre edur vinstre Handar. Framveiges er Truen siñ eiñ Styremañ huör ed Mañsins Lifnade stiornar og styrer til þess sanna merkis/ sem er Guds Dyrd/ vppbygging christeligrar Kirkiu/ Naungans Gagn og nytseme. Aull þsse Truarennar Verk eru j þessum fiorum Höfudstyckium jñe faleñ.

1 Þad fyrsta er Gudhrædsla/Huör ed sig j ytre Verkum j liose lætur/sm̃ er/ad heyra giarna Guds Ord med ödrum/ ad akalla Gud j Kirkiu safnadenum/ openberliga ad medganga sijna christeliga Tru/almeñeliga ad medtaka Sacramentum/ ad hialpa og styrkia til med Rad og Dad/ So ad Guds Dyrd og Ära fae framgang/Og ad Meñ meige sia og merkia a þier/ ad þier gange til

Hiarta þad Gude til kiennur. Hier vm talar hinn Heilage David j 122. Psal: seigande/ Gladr verd eg vid/ þa þr seig‑ia til mijn/ Latum oss ganga j Guds Hws. Item. Vegna þess Hwsins sem Gud Drotten a / þa vil eg leita ad þui siñ þier er til goda. Hier lætr David sitt Hiarta j liose / viliande sijna Þienara vita lata / ad hans hin stærsta Glede og Ast|undan er þesse/ ad hann meige j christelegum Sofnude syna sig ad vera Guds Þienara. Þessu Davids Epterdæme hæfer Kongum Hofdingiū ꝛ Vallds‑stiornar moñum epter ad fylgia/ so þeir þar med biuþse sijna Tru Aast og Elsku til Guds.

Þad añad/ er Meinleyse j Lijferne ꝛ Framferde huors Mans/ so ad þo eing en Madur sie hia þier/ þa skalltu þo so hallda sem þu siert fyrer Guds Auglite/ huar fyrer þu eckert skallt o hæfelegt edr skamsamlegt adhafast. Hier fyrer talar Gud so til Abrahams/ Gack fram fyrer mijnu Auglite/ Þuiad Gud hñ alsiaer ecke alleinasta þad sem Solen a skyn/ helldur iafnvel jnstu Hiartans Þanka og Hugrenningar.

Þad

Pad þridia / er Riettuÿſe og Riærleike til allra Manna / ſo ad Madurenn hafe eina goda Samuiſku j allre hondlan / ſiñ Meñ hafa jñbyrdes til ſamans. Þar med þa veiter hañ Yferualldenu / ꝛ þeim ſem j ꝍdre Stiett eru þeirra tilbærelega Hlydne og Heidur / Hañ hialpar ꝛ ſo ſÿnum jafnchriſtnū med Rꝍd ꝛ Dꝍd verndar ſÿna Vndergiefna / og helldur þeim vid Aga og goda Sidſemd / Hier ad auk huggar hñ alla Harmþrungna / og hialpar Fatækum af ollum Efnū / Ja / hann helldur alla ad vera Chriſti Lime mz ſier / j vorum Herra Jeſu Chriſto / Huar fyrer hañ giorer þad eina odrum / ſem hañ ſialfur hafa vill / og alldrei nockrum med Rꝍde og Vilia j mote gíorer / Med eínu Orde ad ſeigia / Ad þu ſo lifer a medal Mañaña / ad þeir meige gott Vitne bera vm þijna chriſtelega Tru og þitt Framferde.

Pad fiorda er Tru og Dygd j þui Kalle og Embætte ſem ſierhuor er til kalladur / huort helldur þad er Andleg ſtiett / ellegar verallldleg Bifalning / ſtor edur lijtel / edur huort hellſt Embætte þ er / ſem odrum kañ ad koma til gagns ꝛ

 goda

goda med Tru og Æru. Vt i þessu ollu skal Mañ epter fylgia S. Pals Ordū/ til Rom. 12. Cap. þar hañ so seiger/ Huor eiñ sie trur j siñe Kallan / Og ad eingen yfergiefe siña Kallan edur Embætte/þ kieñer oss S. Pall + Johañes. Pall seiger so/Huor eiñ stande j þre Kall an sem hañ er til kalladur/S. Johañes kieñer Moñoñum ad þeir sie riettuijser j siñe Kallan.

J þañ tijma/þa marger af Romverskum Strijds moñū komu til Johañem og lietu sig skijra/og spurdu hañ ad huad þeir skyllde giora/ Hier bifalade Johañes þeim ecke/ad þeir skylldu yfergiefa þeirra strijds Erfide/ og fara a Eydemerkur/ ellegar taka a sig Munka lifnad og fara j Klaustur/helldur sagde hañ so/ Auged onguan/ne suijked/+ lated ydur nægia ydar Laun/Sia hier huorn Truareñar Auort fyrer Moñonum ad Johañes vt krefur af einum Strijds mañe. Þessu Epterdæme ættu aller christner meñ epter ad fylgia/ sierhuor j siñe Kallan/Og setia sier fyrer/ad giora onguñ oriett/ helldur vera dygguer + truer j sinne riettre Kallan/ odrum til gagns og

og gooda

Enn vppa þad/ad sierhuør kunne þui betur j sinne Kallan og j sijnu Embætte ad standa/ þa eru þessar epter fylgiande Greiner edur Reglur vel merkiande.

1 Fyrsta/ ad su Kallan edr þad Embætte sem sierhuør hefur/ ad þ sie vppa Guds Orde grunduallad/ so sem þesse Regla vtuijsar/ Allar þær Stietter/ Kall edur Embætte/sem þiena til Gudz æru/ og Veralldlegre Valldstiorn eru til styrktar/ z allar þær Stietter er Bu hyslu edr Buskaparlage til koma/z þær ed Almuganum eru til gagns/ þær ed vernda Riettlæted/enn hirta Oraduende/þess hattar Stietter allar hefr Gud j þui hinu fyrsta og fiorda Bodorde/ boded og jnnsett.

2 Annur Regla/Truen til Guds/Kiærleikuren til Naungans eru þær tuær Reglur/ epter huørium eirn og sierhuør skal skicka sier j sijnu Embætte z Kalle.

3 Þridia/ Nær Motganguren kiemur(þui valla er annars ad vænta) þa skal Maduren leita til Guds Ords/ og þar

af taka Huggan.

4 Fiorda/ Sierhuór skal so j sijnu Kalle lifa/ad þad verde Gude til Æru/ og þeim til Nytsemdar a medal huórra hann er.

5 Fimta/ Huór Madur skal Gud jduglega akalla j sinne Stiett/ huórsu lág og lijtels verd sem hun er/ Þuiad þar kañ eingen hlutur vel ad vppbyriast edur endast/nema Gud hañ giefe þar til sijna Nád. Þessar allar Greiner framsetur David j þeim 37. Psalme þar hū so seiger/Treystu Gude/+ giór þad riett er/ bw j þijnu Lande/ og leita þinnar Fædu med Æru.

III.

Þad þridia Instrumentum edr Verkfære/huórt Christus hefur skickad til ad ódlast med hans Velgióringa/þad eru hans Sacramenta/og syneleg Teikn hūs Myskunar + Vilia:

Eñ ædur eg tala nóckud vm Sacramenten þessa nyia Testamentesins/ þa vil eg ædur fyrer frañ tuær Greiner framsetia/og bædar gagnlegar.

Su fyrre er/ huórnen Gud hefr alla tijma tied sig og openberad fyrer Mañesk

efkiuuite.

Hin önnur/ huadan Gud hefur þau Naufn teked er hañ hefur þessum Teiknum og Sacramentonum giefed/ þau hañ hefur innsett

Fyrst eigum vier ad vita/ ad Gud/ allt j fra vpphafe Verplldar / hefur i þeñan tuófalldan mæta sig birt og opinberad fyrer Mañe kiuñe / sem er / Fyrst med Berum Ordum / huór ed hlyda vpp a hans Vilia ♦ Befalning. Þar næst m3 synelegu Teikne og einhuóriu ytra Merke / huórt Teikn oss vppa Orded amiñer og Guds Vilia stadfester ♦ hñ iñsiglar.

Þa Gud hafde skapad Adam ♦ sett hañ i Paradijs/ þa sagde hañ Adam siñ Vilia med liosum Ordum / og til merkis syns Vilia / sette hañ til tuó Teikn / sem var Lijfsins trie ♦ Vijsdomsins trie i þeñan mæta / Ef Adam være Ordenu hlydugur / þa skyllde hañ lifa og alldrei elldast / helldur eta af lijfsins Trie ♦ lifa æfenlega. Eñ ef hñ bryte af Guds Bod orde/ og æte af þui fyrerbodna vijsdoms Trie / þa skyllde hañ Dauda deyia.

Sómuleidis gaf og Gud Abraham sitt Ord/ og þar jafnframt þui iñsette

hūſynelegt Teikn/ ſem var ſu hollólega Vmſkurn/ ꝛ kallade hana ſīn Sattmala

Þar epter a/ hiet Gud Moyſe/ ad hū villde vtleida Folked j fra þeim Egipta lands Þrældome/ jnn j þad fyrerheitna Land Canaan/ og þar med innſette hañ ſynelegt Teikn er hū kallade Paſkalamb. Sijdan fyrerhiet Gud Lydinum/ ad hann ſkyllde bwa j Canaans Lande/ ſo leinge ſem þeir villdu Gude hlyda/ og hallda hans Teſtamentum og Sattmala/ ꝛ til merkis hier vm innſette hañ ſynelegt Teikn/ ſem var þetta/ Ad Preſturen ſkyllde taka Blod eiñrar raudrar Kuijgu ꝛ ſtöckva þui a Folked/ So og yfer Alltared og Lögmals bokena/ og kallade þetta Teikn ſitt Teſtamentum.

Sömuleidis ꝛ lijka er hattad j hinu nyia Teſtamentenu. Chriſtus lofar þeim öllum ſem a hañ trua Syndaña fyrergiefningu/ og ad þeir ſkule fyrer Helgan Anda endurfædaſt. Eñ til merkis þeſſa Fyrerheite/ hefur hañ eitt ſynelegt Teikn jñſett/ ſem Skripten kallar/ JDRAN AR Skijrn. Framveigis lofar Chriſtus ad hann vilie vndergang a Kroſſins Pijnu/ og fornfæra ſiñ Lijkama ꝛ vthella

ſij.nu

ſijnu Blode til Syndanna fyrergiefningar/ Hia þeſſu Fyrerheite er og eitt ſynelegt Teikn/ huørt hann kallar ſitt Holld og Blod/ og þ nyia Teſtamentum. Hier vt af ſier þu þad/ Gud hefur alla tijma vid Manneſkiuna høndlad / bæde med Ordenu og Teiknenu/ og þad fyrer þa Grein/ ad vier þeſſ betur mættum vnderſtanda Guds Villia.

Nu er j ødru lagi merkianda / hvad Gud hefur kallad þeſſe Teikn + Sacramenta / ſem hañ hefur innſett. Hañ hefur ecke giefed þeim Nafn / alleinaſta epter þeirra hluta Natturu og Edle/ hell dur epter þeirra þydingu og Merking/ huør Merking ed avijſar huar til Gud hefur þeſſe Teikn innſett/ Og þetta giør de hañ fyrer þañ ſkulld/ Ad nær vier til vor tökum þad ytra Teikned / þa eigum vier ad minnaſt a þad Himneſka / af huøriu Teikned hef: ſitt Nafn.

Þa Abraham vmſkar ſiñ Son Iſaach/ þa huxade hañ vppa þad Nafn er Gud hafde þeſſare Vmſkurn giefed/ þar hann kallade hana / Sattmala j mille ſijn og Abrahams z hans Sædis. Þa ed Moſes ſtöckte Kyrblodeim yfer

 Folked

Folked / þa hurade hañ vppa þ Nafn/ er Gud hafde þessu Teikne giefed / sem er hans Testamentum. Lijka eirnen kallast vor Skijrn ein jdranar Skijrn/ Þuiad vier eigum ad hefia vor Augu j fra þui synelega Vatnenu/ til þess Fyrerheitis/ Þar Gud innsiglar þeim enum sama sijñ jdr ast sijna Naad + sinn Vinskap. Skijrnen kallast + Endurgietningar laug/ ad vier skulum hyra/ Nær nockur skijrest/ þa endurfædest hann andlega/ af þeim Helga Anda. Sömuleidis þa kallast Braudeð/ Christi Lijkame/ og Vijned Christi Blod j Kuöllldmaltijdar Sacramentinu/ Þuiad þau merkia þa Himnesku Fædu/ huória Christus giefur vnder Braude + Vijne/ sem er hans Hollð + Blod. Stuttlega ad seigia/ Gud fyrer sijñ mykla Vijsdom/ hann hefur giefed sijnum Teiknum og Sacramentum Nöfn epter þeirra Þydingu + andlegre Merkingu/ + þeim Gæfum/ sem merkiast og innelykiast j þui synelega Teikne + Sacramente/ so ad vier ecke skulū hanga a þui sijñ Augum sia/ helldur a þui sem Truan sier j Sacramentenu.

Nær vier þessar tuar Greiner vitū

vt

vt af Sacramentis Heilagrar Kirkiu/ sem nu voru taldar + athugum þær vel þa hófum vier godan Grunduóll lagt til eins sañlegs Skilnings vm þau Heilógu Sacramenta hins nyia Testamentis / sem er Skijrnen/og Jesu Christi Kuólldmaltijdar Sacramentū/ vt af huórium vier vilium nu tala.

Vm Sacramented Skijrnarennar.

AD vier mættum fa þss skyrara Skilning a Sacramente Skijrnareñar/þa vil eg stuttlega vpp teikna fyrer huória Grein vor Herra Jesus Christus liet sig skijra/ Þui þar inne er falen su rietta Vnderstada vorrar Skijrnar. Huar fyrer villde þa vor Herra Christus skijrast?

Þad kieñer oss Guds Fódurs Rómdd su er yfer hañ kom/ og þess hins Helga Anda openber an j Dæfu lijke.

Guds Fódurs Rödd sem kom yfer Jesū/ þa hū var nu nyskijrdur hlyder so Þesse er minn Elskulegur Sonur j huórium mier vel þocknast. Þessare Rödd u ber Skijrnen vitnisburd/ Þuiad fyrer

þa ædſtu og merkelegaſtu Grein er Skijr-
nen innſett/ ad hun ſkal bera vitnisburd
vm Guds Vilia ⁊ Vinſkap / vid þā ſim
ſkijrdur verdur. Hier af er merkianda/
ad vier ſem ſkijrder erum/og hǒfum i
klædſt Chriſto i Skijrneñe/vier erū Gu-
de þægeleger/fyrer Chriſti Nafns ſkulld.
Þetta hid ſama meinar S. Pall til
Ephe: 1. Cap. Þar hañ ſo ſeiger/ Vier
erum Gude kiærer i þm Elſkulega/ Ja
Gud Fader ſeiger ſialfur/A þeſſum hefe
eg þockñan.

Þannen hefur nu Chriſtus lǣted ſig
ſkijra/og þetta ytra Teikned vm Guds
Nad og Vinſkap medteked / epter þui
ſem Fǒdurſins Rǒdd hlyder/ Vppa þad
ad vier ſem ſkijrder hǒfum vered ⁊ erum
innplantader i Chriſti Lijkama/ fyrer
Skijrnena/vier ſkulum vita oſſ ad vera
fyrer Chriſti Verdſkulldan i Nad ⁊ Vin
ſkap vid Gud. Þar fyrer er allur Krap-
tur vorrar Skijrnar af Chriſto Jeſu.

Openberan hins Heilaga Anda i lijk
ing eirnrar Dwfu/ hun merker vors
Herra Jeſu Chriſti Skijrn/ med hvǒrre
hañ oſſ ſkijrer hid innra/nær Guds Þie-
nare ſkijrer hid ytra med Vatnenu/ Hu-
ar

ar vm ad Johañes Baptista talar og seiger / Eg skijre ad eins j Vathnenu / eñ sa.stendur mitt a mille ydar(hañ meinar Herran Christum) sem skijrer med heim Heilaga Anda. Su Dwfu Lijking merker Fridargiörd j mille Guds og hess sem skijrest / og vtþyder huad Noaörk merkte / til huörrar Dwfan aptur kom / epter Vaths floded / hafande eina Olie Grein sier j Muñe. Þesse hin andlega Skijrnen hun skier hid jñra og osynelega / þeg ar ad Maduren skijrest med Vathnenu epter Christi Befalningu.

Af þessu sem nu sagt er / vilium vier eina almeñelega Mals grein taka vm Skijrnena / huad hun er / sem er / Skijrnen hun er eitt ytra Teikn / merkiande þa jñre Skijrn / huöria Christus verkar med þeim Heilaga Anda / og huar med hañ stadfester + jñsiglar oss Guds Nad og Vinskap.

Nu vppa þad vier mættum oss til gagns og goda sinna vorre Skijrn / þa er hier merkianda / ad þesse vor Skijrn hefur þria hlute j sier sem oss eru hugleidande:

Fyrst er Skijrnen Testimonium gratiæ,

þad er eitt nadarennar Teikn edur Vitnisburdur.

Þar næst er hun Symbolum Rerum, þad er / Eitt Lærdoms Teikn.

J þridia mata er hun / Tesſara professionis, þad er eitt adſkilnadar Merke edur audkieñingar Teikn / Vm þeſſe þriu Teikn og Merke Skijrnarennar vil eg nu tala epter þui ſem þau eru hier fra̅ am̅ ſett.

J fyrſtu er Skijrnen eitt nadar Teikn / ſo ſem nu fyrer ſkömu biuyſad er / Þuiad Skijrnen er eiñ Vitnisburdur Guds vppa hañs Nad og hans Vinſkap / þeim til handa er ſkijreſt / ſo þad vier i Skijrneñe giörüſt Heilager / Ja / vier verdum eitt Offur ſiñ vijgt verdꝛ til þſſ ad vera hia Gude / huör ed oſſ hreinſar og fra ſkilur j fra Dióflenum og hans Verkum / ſo ad vier verdum nyar Manneſkiur / Ad vijſu / Guds eigen Börn / ſem hn̅ hefur vtualed i ſijnum Elſkulega Syne vorum liufa Lauſnara, Jeſu Christo

J añan mata er Skijrnen Symbolum Rerum, Þad er Lærdoms teikn / ſem i ſijnelegum og ytre Hlut um framſetur ad ra hlute þa heimugleger og oſyneleger

eru

eru. Hier eru merkiande Augustini Ord/ huór er so hlioda/ Nema þ Sacramenten haf: nóckra Lijking þeirra Hluta sin̄ þau merkia/ þa er þad ei Sacramental. So hefur ꝑ vor Skijrn(j huórre Man̄eskiun̄e verdur dypt j Vatned/og duelst j Vathnenu/ꝑ kiemr vpp aptur wr Vathnínu)sinn andlegan Lærdom ꝑ vnderstódu/ huar fyrer ad Skijrnen kallast eitt Lærdoms Teikn:

J huórn mæta er þa Skijrnen slijkt Lærdoms Teikn? J tuen̄an handa mæta. Fyrst kienner hun oss og vnderuúsar Christi Giórninga/ þar næst kienner hun huad vier skulum giória/ꝑ huilijkt vort Audnulag vera skal/ vier sem skijrust eda ædur skijrder hófum vered:

Huad kienner þa Skijrnen oss vm Verken Christi?

Fiora Hlute kienner oss vor Skijrn.

Fyrsta/ Huad Christus giórt hefur.

Annad/ Huar fyrer han̄ þad sama giórt hefur:

Þridia/ Huad hn̄ giórer þa nær ad nóckur skijrest.

Fiorda/ Huad hann j Framtijdenne giora vill.

Huória Hlute underuijsar oss Skijr
nen ad Christus hafe giórt?

Hun aminner oss um þa Hlute er
skiedu a þrimur Dógum/ sem var Fria
daguren lange/ a huórium Christus pijn=
dest/ Þuottdaguren/ a huórium Christus
huijldest j Gróffene/ og Paskadaguren/ a
huórium Christus Daudan yfervan/ og
af Dauda upp reis. Fyrer þessa Grein
nefner Christur sin Dauda/ Greptran og
Uppristu/ eina SKJRN/ hia Marcus
10. Cap. Þa Syner Zebedei Jacobus og
Johañes girntust/ ad þeir mætte sitia sin
til huórrar Handar j Christi Rijke/ þa
suarade Christus þeim og sagde/ Kunne
þid ad drecka af þeim Kaleik sin eg dr=
eck/ og skijrast med þeirre Skijrn er eg
mun skijrast/ Sem hn villde so seigia/
Heidur og Æru þid hafa vilied/ enn þid
hliotid nóckud ad lijda/ ædur enn þid til
þessarar Æruñar komest/ Hier liggur ep=
ter sa harde og beiske Daude/ hañ hlyt=
ur yferuiñen ad verda/ ædur eñ þad nóck=
ur kiemur til þessarar Dyrdar.

Af þui merker nu Vatsins yferaust=
ur j Skijrnene Christi Dauda/ Huól su
litla er Maduren er j Vatnenu/ hun mer=
ker

ker Christi Greptran. Vpp koma wer Vatnenu / Hun merker Christi Dyrdar- samlega Vpprisu. Þar fyrer/ So opt sem vier hugleidum vora Skijrn/edr sia um adra skijrda/þa eigum vier ad hyxa vppa Historiur þeirra þrÿggia Daga/ sem er vm Christi Dauda/ hans Grept- ran/ꝛ Vpprisu af Dauda. J þeßan ma- ta kienner oß Skÿrnen/ og aminer huad Christus giórt hafe.

Huar fyrer hefur Christus þa þtta giórt:Og huar fyrer er hñ daen/Grept radur og vpprisen? Hier til suarar S. Pall til Rom. 4. Cap. og seiger/ Chr- istur er daen fyrer vorar Synder/og vpp risen oss til Riettlætis. Huiad/ lijka so sem hañ med Verdskulldan sijns Dauda af sæger vorar Synd.r/ og med sijnu Blóde hreinsar vorar Samuiskur af da udlegum Verkum/so eirnen auglyser hañ med siñe signadre,og dyrdarlegre Vppri- su sig ad vera rietlatan epter Gudz Lóg mæle / Syndlausann og hreinañ j all- ann mæta: Þar fyrer mæler so Danid 16. Psal. Þu munt ecke yfergiefa mijna Sal j Heluijte/ og ecke læta þinn Hei- laga sia nóckra Rotnan.

P viij. Þetta

Þetta vill og Christur meint hafa/ þar hañ seiger hia Joh. 16. Cap. Sa Helge Ande hañ skal avijta Heimen fyrer Riettlæte/ Þuiad eg fer til Födursins/ þad er ad skilia/ Heimuren/ Herodes Pilatus og Gydingarner hallda mig ecke Riettlatan/ fyrer vtan Synd og nöckra Saurgan/ Eñ mijn Vpprisa af Dauda/ hun skal biuijsa/ þad eg em Riettlatur/ Nær þeir sia ad Dauden hefur aunga Magt yfer mier. Fyrer þssa Grein seiger S. Paall so/ Christur er vpp risen oss til Riettlætis/ Þuiad Christur biuijsar med sinne Vpprisu/ ad hañ sie Riettlatur/ huört sitt Riettlæte (sem er algiörd Hlydne Guds Lögmals) hañ giefur ꝛ tilreiknar öllū þm sem a hū trua.

Huad kieñer oss Skijrnen ad Christus giöre? Hū skijrer (seiger Johañes) mz þeim Helga Anda ꝛ Ellde: Paulus seiger/ Hañ hreinsar oss j Vatsskijrnenne fyrer Orded/ Hier vndervijsa ꝛ kieña þr Paulus og Johañes/ huad Christur añars verkar/ þa þegar Maduren er skijrdur j Vatnenu. Johañes seiger/ Hann skijrer med þeim Helga Anda og Ellde/ Þad er ad skilia/ Christur giefur þann Heilaga

Heilaga Anda j Skjrneñe/ huőr ed bæde j Skjrneñe og Ordenu er nalægur og króptugur.

Eñ huad sa Helge Ande hañ verkar j þeim sem epter Christi Bifalningu skijr dur verdur/ þad aviijsar hañ þar hann seiger/ Hañ mun skijra med Ellde/ þuiad lijka eins sin þad Elldurenn vmbreyter huőrium Hlut/ af breñer þad ohreina og vpp tendrar huar hñ vid kiemur/ so eirnen vmbreyter sa Helge Ande Mañ enum sem skijrest/ j þui ad hañ endurfæder hañ/og giörer hañ ad nyum Manne/ hñ burt breñer þad gamla Hyßine/i þui hañ deyder þa gömlu Mañeskiu/ þann gamla Adam/ sem er su syndum spillta Nattura: Hañ vpp tendrar og Mañen i þui hañ lijfgar og vppreiser eina nyia Mañeskiu.

S. Pall seiger/ Christur hreinsar oss med Vats skijrnenne i Ordenu/ Hier leggur S. Pall til samans þria Hlute/ sem er þa ytre Skijrn/ huőria hañ kallar Vats skijrn/Þar næst Christum/ sins blod jnnra med sijnu Blode og þeim Heilaga Anda hreinsar. J þridia lage Orded/ huőrt ad er Christi Fyrerheit/af hu=

Q. őriu

drifu Skijrnen hefur allan sinn Krapt og Magtt/ Huiad Skijrnen er ecke kroptug af þui Vatne sem Presturen yfereys þau sem skijrest/ Ei helldur fyrer þau Ord sem Presturen vpp les/ helldur vt af Jesu Christi Fyrerheite og rijkuglegre Lofan/ sem er þesse/ Nær ad Maduren skijrest hid ytra med Vatnenu/ þa vill Gud skijra hid innra med Helgum Anda og Ellde.

Nu þo slijkt verde epter Christi innskickan/ og Skipan/ þa er þo Herrans Christi Armur eige styttur/ til ad skijra Andlega/ fyrer vtan Vatn/ þa alla/ hudrium Fyrerheited til heyrer/ þad eru Börn allra christeña Maña/ þau sem eñ nu i Modurlijfe eru/ sierdeilis þa Börnen verda burt köllud adur eñ þau koma til himnar ytre Skijrnareñar. Þar fyrer ættu christner Forelldrar/ þeir ed missa sijn Börn adur eñ þad þau skijrd verda/ ecke ad falla i Mistraust vm Saluhialp siña Barna/ ellegar lata þau smanarlega j ovijgdre Molldu grafast/ helldur trua þui visselega/ ad þau eru vnder þan Sattmala sem Abrahams Börn voru/ sem S. Pall lioslega kieñer til Gal: 3.
Þar

Þar fyrer / Lijka eins sīn þau holld legu Abrahams Börn ecke vrdu fordæmd þott þau dæe fyrer hiñ attūda Dag / a hvørium þau attu ad vmskierast / helldur vrdu þau saluholpen fyrer Krapt gudlegs Fyrerheitis og hans Sattmala. J sama mæta fyrerdæmast og ecke helldr þau andlegu Abrahams Börn / þad eru Börn christeña Maña / þott þau deye ædur eñ þad þau verda skijrd / helldur verda þau Saluholpen fyrer Krapt Guds Fyrerheitis / + fyrer þa osynelegu Skijrn sem vor Herra Christus þau skijrer / sa er Dauda og Pijnu hefur þeirra vegna lided:

Med þessu eiga christner Forelldrar ad hugga sig / hvört sem Börnen dey ia j Modur Lijfe / ellegar seirna ædur eñ þad þau til Skijrnareñar komast: Enn hier med vil eg ecke Forelldrunum neitt tilefne giefed hafa / ad draga vndan Barna skijrnena / helldur ræd eg þeim til / ad þeir med þad fyrsta medtake þssa ytre Stadfesting vppa Saluhialp sinna Barna / og ad Börnonum verde hialpad med Christeña Manna Bænum þa þau skijrast.

Huad kieñer Skÿrnen oss/ ad Chri-
stus giöra villie framueigis vid þañ sim̃
skÿrest?

Pad seiger hañ i þeirre Bifalningu
sem hañ gaf sÿnum Postolum/ adur hm̃
for vpp til Himens/ so seigande/ Gang
ed vt vm allan Heimen og skÿred alla
Meñ/ huör sem truer og verdur skÿrdur
hañ skal verda sæluholpen/ enn huör sim̃
ecke truer/ hañ skal verda fordæmdur.
Puiad lÿka eins sem þad þeir vrdu all-
eina frelsader fra Vatzfloodenu/ sem j
Noa örk voru/ So verda og eirnen þeir
alleina frelsader fra þui eilÿfa Floode
(sim̃ er Heluitis Elldr + Fyrerdæmning)
sem trua a Jesum Christum/ so framt
sem þeir stöduger blÿfa vid þañ Sætt
mala sem su ytre Skÿrnen vtkrefur og
heimter. Stuttlega ad seigia/ Lÿka sim̃
sa ed skÿrest kiemur vpp vr Vatnenu/
edur so sem Vatned af hm̃ reñur/ so vill
Christus vpp taka oss j fra allre Sorg
og Mædu/ og færa oss jñ j sitt Rÿke/
so ad vier þar med hönũ eilÿflega lifũ:

Þetta lǣtum vier nu sagt vera vm
þad/ huörnen Skÿrnen er oss eitt Lær-
doms Teikn/ vt af vorum Herra Jesu
Christo

Chrísto. Nu vil eg framsetia/huad skijr nen oss sialfum kiener/ Sem er/ Huad vier skulum Gude giöra/ Huad oss sialf um/Huad vier eigum ad lijda/Huörs vi-er skulum bijda/ Huad allur vor Lifnad ur vera skal/ Um alla þessa Hlute amiñ er oss vor Skijrn.

Huad eigñ vier ha Gude ad giöra? Þad sem Christur oss kiener þar hann so seiger/Skijred þa j Nafne Föðr + So-nar + Heilags Anda/ Þesse Ord J NA-FNE FADUR/ + ct. Þau auglysa fyrer huöria Grein Skijrnen er so jñsett/ ad eirn og sierhuör sa sem skijrdur er/hñ miñest huar fyrer Skijrnen er jnsett. Og er nu þetta einföllð Meining þessara Orda/ JEG skijre þig j Nafne Fódur og Sonar og Anda Heilags/ Þad er so ad skilia/ Eg skijre þig fyrer þñ skulld so ad þu vidurkieñer + Truer/ Akaller/ Dyrker/ Ottest og Elsker þann sanna Gud alleinasta/ sem er FADER SEN/ sa þig hefur so elskad/ ad hann vt gaf siñ einka Son j Daudan fyrer þig/ Og SONNReñ/huör ed fyrer þijna skulld dæmen er/ huör ed þig af Syndoñum fy-rer sitt eiged Blod hreinsar/ huöriu Bl-

øde hañ vthellte a Kroſſenum til fyrer-
giefningar þiña Synda/og j klæder þig
andlega ſijnu Riettlæte/ ſæ ad vijſu/gi-
órer þig ad ſijnū eigen Lim/ſo þu ſkallt
fyrer hans ſkulld vera og kallaſt Guds
Barn/ Og HEIlagur Ande/ſa ſem þig
endurfæder og Helgar til eilijfs Lijfs/ſo
þu meiger Gude til heyra/ og eilijflega
hia hónū ſaluhólpen vera.

Þetta er einfólld Meining ſkijrnar
Ordañá/ huória Meining og Vnderſtó-
du eg hefe ſaman dreiged af Heilagre
Skrift/og inne lykeſt i þeſſu Orde/Eg
ſkijre þig In Nomine, þuiad Þtta Orded
Nomen, merker Vidurkieñing Guds/⁊ allt
það huad hun af Mannenum vtkrefur
og heimter.

Hier vt af ma nu lioſlega ſkilia/
huada Sattmale ad Skijrnen er i mille
Guds ⁊ þeſſ ſiñ ſkijreſt/Gud lofar Mañ-
enum fyrergiefningu Syndaña/Riettlæ-
te og Saluhialp/ Þetta ſtadfeſter og jñ-
ſiglar Gud af ſinne Alſu med Skijrneñe/
Þar j mote ſuer ſa ſem ſkijreſt ſinn tru-
nadar Eid Gude/og lofar Dióflenum ad
afneita og óllum hans Vilia ⁊ Verkū/
Hañ lofar ad elſka Gud med eitnre ſtód-
ugre

vgre Tru/ Bæna akalle/ Heidre/ Otta + Hlydne + ct. Hier fyrer kallar S. Petur i fyrra Pistle. 3. Cap. Skijrnena eñ Sattmala/ i huörium Gud ad spyr og lofar þeim ed skijrest/ Enn hinn sem skijrest ansar og jatar þui sem Gud til seiger + lofar/ þ hañ vilie þeñan Sattmala med öllu hallda.

Pad añad sem Skijrnen kieñer oss/ pad er þetta/ Huad vier eigum oss sialfu ad giöra. Puiad lijka so sem oss verdur i Skijrnar vatned nidur dyft/ so eigum vier og Syndena ad deyda/ Pad er/ lata af Syndeñe. Jtem/ lijka so sem þ vier erum vnder Vatnenu/ so eigum vier ad kiefia og nidur þryckia Synda girnd um öllum + vondum Fysinum + Tilhneigingum. Og lijka so sem þ vier vr Vatnenu vpp komum/ so eigum vier vpp ad rijsa/ til þess ad giöra pad sem gott er/ og vpp byria ad lifa einn nyan Lifnad/ þetta kieñer oss S. Pall til Rom. 6. Cap. Par hann nidur þaggar þa sem vilia þar fyrer frialslega syndga/ ad þeir eru riettlater ordner fyrer Truna alleinasta.

Eñ þesse eru S. Pals Ord/ Huad

skulum vier hier til seigia? Skulum vier
þa blÿfa j Syndiñe/ so ad Naaden yfer-
gnæfe/ Langt fra þui/og margt langt.
Vier sem dauder erum Syndeñe(þad er)
vier huórra synd daud er / huórnen meig-
um vier þa j heñe lifa? Vite þier ecke/
ad vier sem skÿrder erum j Christo Jesu/
vier erum skÿrder j hans Dauda(þad er
ad skilia) Vier sem skÿrder erum/vier hō
fum j klædst Christo j Skÿrneñe/ huórs
Christi Daude Syndena deyder/og er kr-
óptugur j oss/til þess ad kiefia Synde-
na nidur/ so hun ecke hafe yfer Ræd sin̄
heñar vilie er. Vier erum greptrader m̄z
hónum fyrer Skÿrnena til Daudans (þ
er)so ad Synden deyie j oss/vppa þad/
ad lÿka sem Christus er vpp vaken af
Dauda/til sijns Fódurs Dyrdar/ so eigū
vier ad ganga j nyungu Lÿfdaganna.
Þuiad fyrst þad vier erum hónum jnn-
plantader i epterlijkingu Daudans/ so
eigum vier og so ad verda jnnplantader
hónum i epterlijkingu Vpprisiuñar. Ad
vijsu skulum vier vita þad/ad vor gam
le Madur(þad er syndsamleg Nattura)
er med hónum Kross festur/ so ad Syn-
dareñar Lÿkame(þad erū vondar Girn-
der

der)nidur kiefiest og dofne j ost/vpp a þ
ad vier ecke leingr Syndeñe þionū.

Hier síxum vier / huórnen þad S. Pall med Skýrneñe kieñer oss/ ad vier eigū Syndena ad deyda / ꝛ vondar Girnder / og j einum nyium Lifnade fraiñ ad ganga / epter þui sem hañ strax endar þa Rædu / seigande / So hallded nu ad þier sieud dauder til ad syndga / eñ lifande til ad þiona Gude fyrer Jesum Christū vorn Drotten. Þar fyrer þa lated ecke synðena ríkia nie Valld hafa j ydrum dauðlegum Lýkama / so þier sieud Syndeñe hlydugier j Lýkamans Girndum. Fyrer þessa Grein skulum vier minnast vorrar Skýrnar jduglega / og so opt sem þ vor vonda Nattura locker oss og egglar til Syndareñar þa hurum vm vora Skýrn / þuiad Skýrnen aminner oss ad láta af Syndeñe og lifa Gude til Lofs fyrer Jesum Christum.

Þad þridia sem Skýrnen kieñer oss / er þad / huad oss byrtar ad þola ꝛ líða þuiad eins lýka sem þad Herran Christur (huórium vier j klædunst j Skýrneñe) var med Krossenum skýrdur / so hófum vier og einnen Kross ins ꝛ Motgangsins

 vissu=

vissulega ad vænta/ þa skund sem vier erum hier j Heime. Ja saũlega/Gud hñ vill ad sijn vtualen Börn verde lijk hans eingietna Syne j Krossenũ/so þau meiᵉ ge mz hönũ j hans Dyrd rijkia.

Þetta er þad hvad Pall Postule seig er til Rom. 7. Cap. Fyrst þad vier erᵉ um Börn/ þa erum vier og so Erfingᵉ iar/Ja Guds Erfingiar/og Christi samarfar/so framt sem vier lijdum med hönum/Vppa þad ad vier med hönum eirᵉ nen Dyrdareñar hluttakarar verdũ. Og Paulus leggr þessa Huggan til/ Ad Krᵉ ossen edr Motganguren mune verda þm til goda. Vm þennan Kross talar S. Pall til Timoth. + seiger/Aller þr sm vilia Gudlega lifa j Christo Jesu/ þeir hliota Ofsokn ad lijda.

Vt af Pijnuñar Historiu vors Herra Jesu Christi meigum vier læra / ad þar er þriggia handa Kross og Motgangᵉ ur til/ so ad hvör sem lijdur Motgang j þessum Heime/ hañ lijdur einhvörn af þessum þrem: motgangs Krossũ.

Sa fyrste er Christi Kross sem stod j mided. Sa añar er Reyfarans til hægre Handar. Hinn þridie er Reyfarans til vinstre

vinstre Handar.

Christur leid saklaus/so myked sem hans eigen Personn ahrærde. Ræningiar ner lidu fyrer sijnar Misgiörder/ Enn sa til hægre Handar var/ hañ giörde jdran i Neydeñe/ snere sier til Guds/ fieck hug gan og vard Saluholpen. Hiñ til vinstre Handar bleif j sinne Illsku/ do j sinne Synd * vard fordæmdur.

Eins alÿka geingur bad enn nu til beñan Dag. Marger Meñ Gudhrædder lÿda Ofsokn fyrer Riettlætesins skulld/ so sem beir Hellögu Pÿstlar vottar/ huöria Christur kallar sæla vera/ hia Matth. 5. Cap. Seigiande/ Sæler eru þr sem lÿda Ofsokn fyrer Riettlætesins saker/ þuiad þm heyrer Himerÿked til. Sæler eru bier nær beir hæda og ofsæk ia ydur/ og beir tala jllt vm ydur/ og linga a ydur fyrer mÿnar saker/ glediest og fagned/ þuiad ydar laun eru mÿkel a Himnum/ Þuiad lÿka eins hafa þr Ofsokt Spameñena þa siñ fyrer ydr voru.

Marger lÿda so sem sa Ræningen er til hægre Handar hieck/ Pad eru beir sem vegna siña Synda og Illsku strafflader verda af Gude/ vpp a Gots edur

Eigner/Börn edur eigen Lÿkame/ellig-
ar og þeir sem refsad verdur af Veralld
legre Valldstiorn/so sem var þesse Ræn-
ingen. Eñ þegar þr eru nu vnder Kross
enum og þessu refsingar Straffe/ þa
vidurkieña þr sig maklega straffast fyrer
sÿnar Synder/ og jnn falla til vors Her
ra Jesum Christum/ bidia med stödugre
Tru vm fyrergiefning siña Synda/ Þuil-
lÿker ödlast Myskun/og þeirra Kross +
Pÿna reiknast sem annad þacknæmelegt
Offur j Augsyn Almættugs Guds fyrer
Jesum Christum vorn Drottenn. Og þt-
ta hefur so af Guds sierlegu Rade og
Vÿsdome til bored vm þeñann Reyfara
til hægre Handar/Aullum fatækum Syn
dorum/Rans Mööñum/Mordingium/
og þeim ödrum sem vegna sinna Illsku
verka straffast/til eins Epterdæmis/ og
eins Vitnisburdar/ þad Gud vilie med-
taka alla til nadar/huörsu smanarlega
sem þad þeir kuña hier j Heime straff-
ader ad verda fyrer sÿnar Illgiörder/ so
framt sem þeir med stödugre Tru jñflyia
til Jesum Christum.

Nu vppa þad ad þuilÿker vesalings
Meñ/sem pÿnast fyrer sÿnar Synder og
skulu

skulu missa Lijfed/mætte fa ad vita hu-
örnen þeir til Nadar komast kunna/ þa
vil eg fram setia nöckrar Greiner þeim
til vnderuijsunar.

I.

Nær nöckur bersyndugur storglæpa
Madur straffast og pijnest fyrer openber
legar synder/ þa skal hñ fyrer vtan alla
Hræsne alijta sialfan sig / Yferuega sinn
Glæp/eige jafna sier vid adra / meinan-
de adra ei betre vera eñ hañ / skoda hell-
dur sialfs sijns Glæpe / hura med sier
huörn hann hefur med sijnum Glæpum
stygdan / sem er Gud sa Rettlate Dom-
are / fyrer huörium ad eckert er leynt nie
huled / hañ huxe og vm sialfañ sig / þar
hañ hefur Gud so storlega modgad / ad
hañ er ei verdugur pad hañ skule Nadt-
nefnast / fyrer sökum siña andstyggelegra
Synda. Af soddan Huxonum lærer Ma-
duren ad þeckia sialfan sig / og fær ad
finna Smeck Heluijskrar Pijnu i sijnu
Hiarta.

II.

Sa hañ vmhuxar og vidurkieñer siñ
Glæp/so sem nu var sagt / hañ skal ecke
falla i Mistraust og Efasemd vm Guds

Nad/ so sem giördu þeir Cain/ Saul/ Judas og fleire adrer/ Helldur skal hann þessa fim̃ Hlute sier fyrer sioner setia/ ꝛ hugsa.

1 Fyrst Guds Fyrerheit og giæsku-fullan Vilia/ þar hañ seiger/ Eg vil ecke nöckurs syndugs Mans Dauda/ helldur ad hañ vmuende sier/ ꝛ life.

2 Þar næst skal hann sier j Hugskot setia Guds Bifalning/ þar Gud skipar öllum Mönum vnder skylldug a Hlydne sier ad vmuenda/ Þier Mannaña Syner (seiger hañ) snued ydur til mijn/ Item. Eirn og sierhuör hann snue sier fra sijnum vonda Veige. Christur seiger og sial-fur/ Komed til mijn aller sim̃ erud þreyt-ter ꝛ þuingader/ eg vil endurnæra ydur.

3 J þridia lage skal hañ sier j Hug-skot setia Dauda ꝛ Pijnu Jesu Christi/ huör ad er einn fullkomlegur Bitalingur fyrer allar Mannaña Synder. Og Au-gustinus seiger/ Guds Myskunseme er stærre enn allra syndugra Maña Eymd og Vesölld.

4 Þad fiorda sem hann hugsa skal/ eru Epterdæme marga syndugra Maña þeir sem Nad ꝛ Myskun feinged hafa/

Sem

Sem var Adam/ David/ Manasses/ Kongingin/ Jæ/ sannlega aller þeir sem Nadena girnst hafa/ þeir hafa Nadena feinged/ So ad Gud hefur alldrei fra sier reked nóckurn þañ sem med aluarlegre Idran hefur vm Nad og Myskun Beded.

5 J fimta mata skal hañ hugleida þañ Vitnsburd sem hañ med sialfū sier hefur/ huór ad er Skijrnen/ sem ad er eiñ Vitnisburdur vm Gud/ þ hñ vilie Syndena fyrergiefa óllum þeim sem vmuenda sier og snua til hans/ þui so stendur þar skrifad hia Marc. 1. Cap. Johañ es predikade Jdranar skijrn/ til Syndaña fyrergiefningar/ þad er/ hañ predikade ꝛc. kiende ad Skijrnen være Guds vitnisburdur og Stadfesting/ þad hañ vilie fyrirgiefa óllum þeim Syndernar siñ vmuenda sier til Guds med Truñe a Jesum Christum/ an alls Mañgreinar Alits j nóckurn mata.

III.

Su þridia Grein er/ ad sa hiñ bersynduge sem so þrijnest sókum siña Glæpa/ hañ skal i þessum ædur nefndum 5. Velgiórningum lata Guds Ord vera j

 sier

sier kröptugt/ hvïad fyrer slÿka þancka
þa verkast Truen j Mañsins Hiarta.

IIII.

Fiorda Grein er þesse/ þa nu su
vesla Mañeskia fiñur med sier þañ Tru-
areñar Neista vm fyrergiefning Syndan-
na/ þa skal hun þegar bidia af Hiarta
vm Truar aukning + Syndaña fyrergief-
ning/fyrer Christi dyrmæta Blods skul-
ld/ sem hañ hefur vthellt a Krossenum
fyrer allar Synder smar og storar/ vil-
iande og oviliande giördar/ hvörsu hot
ar + suwirdelegar siñ þær kuña ad vera.
Med slÿkre Bæn vex Truan/ so ad hinn
aume Syndare hañ fiñur j sÿnu Hiarta
Huggan Heilags Anda/ + andsuar vppa
Syndanna fyrergiefning.

V.

Med þad sÿdasta/ skal nu sa hinn
Synduge madur vera Gude hlÿden/ og
med Þolenmæde lÿda þ forþienta Stra-
aff/og bidia Gud ad hañ kyñe m3 Þol-
enmæde lÿda þad hñ med sÿnum Glæp
forþient hefur. Ad vÿsu þacka Gude
þar fyrer/ hvöred helldur villde læta
hañ hier tÿmanlega straffast/ helldur eñ
Eilÿflega ad forlætast/ so hañ meige m3
Reyst-

Reysaranum a Hendur fela Gude sijna Sal.

Par eru og marger þeir sem lijda so sem sa Spilluirken til vijnstre Handar. Þeir ydrast ecke Syndañā / þr bidia Gud ecke. Helldur forlijta þeir Christi Nad + Myskun / og deyia so j ydranarleyse edur Auruilnan + fordæmast so eilijflega.

Þeir ed so lijda fyrer sinna misuerka saker / og leita ecke til Guds med Truñe / þm hinum somu er þesse tijman leg Pijna ein Aminning vm þa eilijfu Kuöl er þeir eiga fyrer Höndum j Helvijte asamt med öllum Dioflum og fordæmdum Mönnum ad eilijfu an allrar Huggunar + Aflats j nockurn mata.

Þetta er nu þad eg villda sagt hafa vm þriggia hāda Kross + Motgang sin̄ fyrer myndadur var þa Drotten pijndest: Nu vil eg framueigis þeim froma Lesara til vnderuijsunar fram̄ setia / Hu ed Men̄ skulu hyra almeñelega j huörskyns Krosse og Motgange / sem hier j Heime kn̄ til handa ad koma / sem er vm þessa hlute.

Fyrst af Dioful sins Asu / edur med Dioflenum / þa er Lyge / Grimd + Avde.

Þar næst / er med Mañenum sialfū / SYND + vesalldar Eymd.

Hid þridia / af Guds Aſſu þa er Domur og Myſkun.

Pad fiorda / J Guds Orde / er Heilrædе / Hialp og Huggun.

Fyrſt er ad hyꝛa / pad med Dióflenum er bæde Lyge og Grimd / med huórin hñ ſuek vora fyrſtu Forelldra / ſo ſeig er S. Petur j fyrra Piſtle + 5. Cap. Dióſfullen geing: vm kring ſem eitt greniande León / leitande ad þeim ſein hñ ſuelge / Hañ ſitur ad ſóñu vm alla / enn þa eina ſuelger hann ſem hann med ſijnum Lygum nidur ſleiged fær / Þuiad þeſſe er alla tijma aſtundan hins obreina Anda / ad hañ gióre alla obreina lijka ſem hañ ſialfur er / Mañſins Skilning blindar hñ med fólſkum + rangſnunum Lærdome / J Hiartad ſkytur hañ jnn vondū Girndum / Mañſins Vilia blecker hañ mz fanytum Meiningum / Ad vyſu / hñ aſtūdar allt Mañſins Lyferne ad ſaurga med Syndum og Lóſtum / ſo ad hañ þar mz Mañen til helíar føre / og gióre hann ſo hluttakara med ſier j eilijfre Pijnu og Fyrerdæmingu / Nær vier hugſum vm þui-

hvilijka Art og afstundan hins ohreina Anda/til ad fordiarfa Mañeskiuna. mz þa ættum vier ad hata Syndena/ + hall da hana j voru Hiarta/ ad vera þann andstyggelegasta og skadsamasta Hlut huörn Diöfullen hefur til þess ad fordæma oss med.

II.

Med sialfum sier skal huör Madur akta og yfervega vel og riettelega sijna Synd + syndareñar Laun + Vesölld/ so hañ hyxe/ ad öll su Vesölld og Motgangur siñ hañ er vndergiefen/ þ er allt Syndareñar forþient Laun/ Og vt af margfalldlegleika og fiölda Eymdanna i þessu Lijfe/skal hñ merkia huad Syn dernar eru storar/andstyggelegar + marg falldar/Hañ hyxe med sier huörnen þad hañ hefur modgad Gud/ sem er sa allra ædste og beste/Og þar af ma hañ vel so j sijnu Hiarta hyxa/ ad su aliggiande Pijna sie eirn Vegur til eilijfrar Vesalldar og Fyrerdæmingar / nema hann fae Rad og Hialp añarstadar ad/ Vid slijka Panka og Huxaner skielfest og hrædest allur Madurenn bæde j Sælu og Lijkama/ so sem merkia ma af mörgum

Psalmū/ þar David vtskyrer sijna Sorg og Hiartans hrædslu Syndareñar vegna/ og einkum j þeim jdranar Psalmum er Meñ kalla Sióþsalma.

III.

Med Gude eigum vier ad hugsa ad sie riettlætis Domur og mÿkel Myskunseme. Þetta er Guds riettlætis Domr/ Ad hañ straffar oss Syndareñar vegna/ Eñ þad er Guds hin mykla Myskunseme/ad hañ hirter oss ecke/vppa þad ad hann vilie oss glata/ helldur giöra oss sæluholpna/so framt sem þad vier ecke fyrerlijtum hans Lærdom. Hirting og Straff (Seiger Esaias) er þeim til Lærdoms og Tyftūar/ Ja/med einu Orde ad seigia/ Gud straffar med Riettlæte/ ad hañ hialpe med myskū/so sem skilia ma af þeim 50. Psalme.

IIII.

J Euangelio hōfum vier ad finna Rad og Hialp. Euangeliū vijsar öllum sorgfullum Syndōrum til þess Læknarans/ sem er Jesus Christus/ sa ed alla Synduga til sijn kallar og lofar þeim Hialp. Þetta er þ allra agiætasta Rad Þuiad þar er eingen huḡrke a Himne nie a Jördu

a Jördu añar/ sem kũ Syndarañar Sar ad græda/ vtan alleina Grædaren Jesus Christus.

Þesse sömu Ord sem oss Raden gie fa/ þau veita oss ✝ so hialpena/ ✝ þau lækna Sar Syndaña/ so ad sa sem truer a Jesum Christum hañ verdur holpen fyrer hañ/ Nær vier af Truñe bidlum ✝ seigium med David/ Hialpa mier/ þa er ey holpen.

Hier eru hurande þr fiñ Hluter vm huöria adur sagt var/ siñ sierhuör Syndare skal hugleida sa sem hialpast vill.

Eñ huar fyrer Christus vilie/ ad siñer Limer lijde Kross og Motgang hier j Heime/ þar eru margar Greiner til/ a medal huörra þessar eru sierlegastar.

1 Fyrsta/ Hañ vill ad vier af Krossenum og Motgangenum skulum læra/ ad vona ecke hier j Heimenum epter þui hinu goda siñ Gud vill sijnum Börnum giefa/ helldur eigum vier ad hugsa til þess rietta Födurlands siñ vier erum til kallader/ so ad vier j öllum Motgange/ setiũ þa eilsiju Glede j giegn þeim stundlega Krosse ✝ Motgange sem a oss ligg ur. Ef þeim Christnu geinge alla tij-

 ma vel

ma vel j Heimenum / þa hefdu þeir ecke Hiartans girnd neina til þess goda sem Christur hefur þeim fyrerheited annars Heims.

Annur Grein / Madurenn kann ecke sökum Holldsins vondrar ospektar sier a þeim rietta veige ad hallda / nema þui ad eins ad Holldenu verde aptur hallded med Krossenum / Lijka sem þad göldū Heste verdur ecke styrt nema Menn legge hönum skarpan Bitel og Beisl j Munn. Þar fyrer seiger David so / Bind þeirra Kiapta med Bitlum og Taume / þr sīn ecke vilia nalægiast þig.

Hin þridia Sök er su / Ad Krossenn meige oss ein jdranar Predikun vera / þt lijka sem þad Lögmaled straffar Syndena mz öllum Möñum / Mañsins Samuiska verdur og sambyck Lögmalenu þar vt j / þui er Krossen ein Amiñing / ad vier giörum jdran og yferbot oss til Saluhialpar.

Su fiorda Grein er þesse / Krossenn nidur slær allan sialfs Verdugleika / Dramb og Ofdirfd alla þa sem j Mañenum er / Hañ vm koll varpar Holldsins Trauste og Siergiæde / og kiemur Mañ-

enum

enū til ad forlata sig alleina vppa Gudz Nad / akalla og bidia hañ / so siñ Gud seiger j Dauids Psalme / Akalla mig j þijnum Motgange / og eg vil hialpa þier og þu skallt prijsa mig. So mijked skal sagt vera vt af Krossenum og Motgangenum vm huörn skijrnareñar Sacramentum oss aminñer.

4 Pad fiorda sem Skijrnen kiennir oss / er þetta / Huörs vier eigum ad bijda og vænta / Þuiad lijka sem sa þar verdur j Vatned nidur dyfdur / hñ kiemur vpp aptur wr Vatnenu / og lijka sem þ Christus epter sinn Dauda og Pijnu kom vpp aptur til Glede og Dyrdar / So aminner oss vor Skijrn / ad vier eigum ad ganga fra þessare Heims Sorg og Dauda / til eilijfs Lijfs og oendanlegrar Saluhialpar / og þessa hlutar er Skijrnen öllum Truudum eiñ stadfastur Vitnisburdur.

5 Pad fimta er Skijrnen kieñer oss / þ er þetta / Ad allt vort Lijf og allur vor lifnadur hier j Heime hñ er lijka so sem nöckur þriggia Daga reisa / a huörre ed vier lijdum / verdum grafner / skulum vpp risa aptur / nær sa sijdaste Lwdur hliodar og Drotten verdur segande / Rijsed

 vpp

vpp þier þinn Dauda:

III.

Sa þridie Lærdomur er eg fram̃ ſetta vt af Skÿrneñe/ hann er þeſſe/ Ad hun er Teſſara militaris, þad er eitt aud kieñingar Merke/ af huöriu þeir meiga þeckiaſt fra ödrum ſem ſuared hafa Her ranum Chriſto / og ſerlaſt vilia vnder hans höfud Merke/ j mote Diöflenum ⁊ hans Rÿke/ſem er Syndeñe.

Eñ fiögur Merke edur audkieñingar Teikn hafa þeir Chriſtnu a ſier/af huör ium þeir þeckter verda fra þeim ödrum ſem vnder Diöfulſins Merkiñ þiona:

Þad fyrſta Teikned kñ eingen ad ſia nema Gud alleina/ Enn þad er Truen med ſÿnum huldum og folgnum Auöxt⸗ um j Mañſins Hiarta/ Og þetta er hid agiætaſta og ofalluálltaſta Merke a Guds Börnum.

Þad añad Teikn er j Muñenum ſiñ er openber Vidurkieñing ⁊ Jatning chri⸗ ſtelegrar Truar fyrer öllum Möñum/og öllum Diöflum.

Þad þridia Merked er folged j chri ſtelegum Lifnade og Framferde/ ſo ad Maduren hallde ſig og hegde ſier Guds⸗ rækes

rækelega j allre Hlydne Tukt og Aru/so ad allt hans Framferde sie vitne til þeir rar Christelegrar Truar sem hañ hefur j Hiartanu.

Pad fiorda Teikn + Merke er a Lijkamanum/ sem er Skijrnareñar Sacramentum med huórju vier vidur kiennum oss ad vera Christi Þienara/ Hier til heyrer og Christi Kuólldmaltijd/ vm huória eg vil nu tala.

Af Sacramentenu Drottenlegrar Kuølldmaltijdar.

Ådur fyrre sagda eg/ ad Jesu Christi Sacramenta sem hañ jnnsett hefur j christelegre Kirkiu/ þau eru pad þridia Verkfære huar med Christur framm bydur oss sinna Velgiórninga hluttakande ad verda. J hinu Nyia testamentenu eru tuó Sacramenta/ Pad fyrsta er Skijrnen/ af huórre nu er sagt/ Hitt annad er Kuólld maltijdar Sacramentum/ huar vm eg vil nu tala. Giefe Gud ad skie mætte hónum sialfum til Lofs/ eñ godū Mónū vm til hialpsamlegrar Vnderuijsunar + Lærdoms,

Eg vil hier ecke ahræra þær Dispu-
teraner / Onytsamlegar Spurningar og
ymislegar Meiningar / sem ecke kunna til
gagns ad koma / helldur myklu meir til
Skada og Hneyxlunar / En eg vil þ eitt
hier fram̃ setia + kieña vt af þessu hog
uerduga Sacramento Kuölldmaltijdar
eñar / sem eg lært hefe af Heilagre Ritn-
ingu / vil eg og þetta framsetia j sierdei-
lis Greinum og Articulis / so ad Lesar-
en kuñe þui Betur skilia þeñan Lærdom
sier til vnderuijsunar + hugguñar.

Pad fyrsta og hellsta sem Mañe ber
ad vita / vt af Jesu Christi Kuölldmal-
tijdar Sacramenti / sem jnnsett er j þess
um ytre Teiknum Braude og Vijne / þad
er þetta / Ad þesse Kuölldmaltijd er eitt
Sacramentum / huört vor Herra Jesus
jnnsette a þeirre Nætt sem hañ var suik-
en / öllum sijnum til eilijfrar Miñingar /
ad hañ hafe giefed siñ Lijkama j Daud-
an / og vt hellt sijnu Blode a Krossenum /
mörgum til Syndaña fyrergiefningar /
epter hans Orda hliodan / Þetta er miñ
Lykame sem fyrer ydur vtgiefst / Þetta
er mitt Blod sem vthellest fyrer marga
til

til Syndaña fyrergiefningar/ Item. Giøred þetta j mĳna Minning.

J aññan mæta er merkianda / ad Drottins Kvølldmaltĳd er einn Vitnisburd vr og ber vitne/ ad þeir sem þess neyta/ þeir innrætast og iñplantast j Jesu Christi Lĳkama/ so þeir verda hans andleger Limer. Þar fyrer seiger S. Pæll/ Brauded þad vier briotum / er þad ecke hluttekning Lĳkama Drottins? Sa Kaleikur er vier Blessum / er hñ ei hluttekning Blods Drottins? Ja sañlega/ Þar fyrer huør hañ etur Christi Lĳkama og dreckur hans Blod/ hann er j Christo og Christur med hønum/ so framt sem hañ þad ei sialfur af sier brytur/ med sinne Vantru + vondslegũ Lifnade.

J þridia mæta þa merker þtta Kvølldmaltĳdar Sacramentum vors Drottins Jesu Christi/ huørnen vier andlega vpp fædunst og þrounst j Christi Lĳkama/ sem skiedur nær vier etum Christi Lĳkama og dreckum hans Blod j Sacramentenu/ Þuiad lĳka so sem vier j Skĳrneñe þuegner verdum med Christi Blode/ og endurfædunst af Heilögum Anda/ so fedunst vier og nærunst med

 Hollde

Hollde og Blode vors Drottins Jesu Christi/ nær vier þad riettelega til vor tökum j Sacramentenu/ vier sem ædur erum j Skijrnenne hreinsader og endurgietner.

J þridia lage þa ber þetta Sacramentum vitnisburd / vm þad nyia Testamentum/ þad er/ Vm þañ Sattmæla sem Gud hefur reist vid Mannenn vpp a Syndaña fyrergiefning/so ad Gud med Sacramentenu iñsiglar og stadfester/ ad hañ vill vera nadugur/ og fyrergiefa Syndernar öllũ þeim sem a Jesũ Christum trua/ fyrer Christi Dauda + Pijnu. Þar fyrer seiger Drotten sialfur/ Þesse Kaleikur er eitt nytt Testamentum j mij̃nu Blode/ Þad er ad skilia. Þesse Kaleikur er eiñ viss Pantur og obrigdanleg stadfesting þess nadarlega og rijkuglega Fyrerheitis/ sem hlyder vppa Syndaña fyrergiefning/ Þar fyrer huör sem medtekur þetta Sacramentum m3 eine stödugre og riettre Tru/ hañ medtekur Guds eigen Vitnisburd/ þad hañ hafe giefed sinn Son j Daudan/ hvör ed vthellte sij̃nu Blode a Krossenum til Synda fyrergiefningar og Saluhialpar öllum þeim sem

sem trua:

J fimta mata / þa er Jesu Christi Kvølldmaltijd ein Minning þess heimuglega og andlega Sambands vor a mille jnbyrdis. Þuiad aller þeir sem med christelegre Tru og Gudlegum asetninge medtaka þetta Sacramentum / þr verda eirn Lijkame og huór añars Limur j vors Drottins Jesu Christi Lijkama. Þetta hid sama er þad huad Pall Postule seiger / Lijka sem þad er eitt Braud / so erum vier marger eirn Lijkame / þuiad vier erum aller hluttakarar hins sama Brauds. Þetta Samband j eirn Lijkama kiemur so til / ad vier fyrer Jesu Christi Kvølldmaltijdar Sacramentū verdum jnrætter og jnplantader j vors Drottins Jesu Christi Lijkama / sem adur var sagt.

Þad siótta sem var j Kvølldmaltijd ar Sacramentenu hugleidanda / þad er christelegur Kiærleike / so þad aller christner Meñ giore huór ódrum til goda mz Hiartanu / Ordonum + Verkonū. Þesse Kiærleike kiemur þar af / ad vier christner erum jnplantader j Christi Lijkama / Ja / sannlega vier erum eirn Lijkame / a

huǒrium ad eru marger Limer/sem sagt var i þeirre fimtu Grein. Þesse christelege Kiærleike sem kiemur fra Hǒfdinu til Vtlimaña / þad er/ fra Christo yfer þa hinu Christnu/hañ burt tekur ecke þñ ojǒfnud Mannaña a mille sem er i þssu Lyfe/ helldur styrker + stadfester hañ ad skilialegar Kallaner i Kirkiuñe/ j huǒrie ad sierhuǒr æite ad giæta sinnar Stiett ar og blyfa þar vid/ og snua allre sinne Breytne Gude til Dyrdar/ christelegre Kirkin til Gagns og sijnum Naunga til goda:

Huǒr hañ finnur ecke þar af þessum Kiærleika j sijnu Hiarta þa hann medtekur Sacramentum/ og hefur ecke þad j Hiarta/ ad giǒra sijnum Naunga/ þ er/ sijnum eigen Lim/ til goda/ þessum være þarfara ad vera fra Sacramentenu. Ef Meñ sæe a nǒckrum Mañe/ þ eitt Limur skadade adra/ Ef Hǒnden stice Augad vt/edur hyegge Foten af/ huad hiellde Menn annad enn þad / ad sa Mañeskia være siñulaus og galen/ So er og hattad þeim Christnu sem af illvilia + hatre giǒra huǒr ǒdrum til vonda. Giefe Gud ad Meñ þetta riettelega hug

hugleida villdu.

J siöundu Grein/ þa er Jesu Christi Kuölldmalltijdar Sacramentum einn Pantur og Vitnisburdur vppa vora vpprisu og þad eilijfa Lijf og Sæluhialp/ fyrer Krapt Jesu Christi/ huör af Dauda vppriesen er. Þuiad allt þad sem nu er sagt vt af Sacramentinu Kuölldmal tijdar Jesu Christi/ þ kiemur hier fram sijdast/ad þad er oss eirn viss Pantur og trygdar Peningur/ vppa þad eilijfa Lijf og Sæluhialp/ fyrer Christi Verdskulldan/ Af þui vier erum hans Limer. So kiemur hier nu fram þ Christur seiger/ Huör hann etur mitt Holld + dreckr mitt Blod hann hefur þad eilijfa Lyf/ + eg vil vppuekia hann a þm sijdasta Deige.

Vt af þessum Greinum sem nu hef eg fram sett af Heilagre Ritningu vm Kuölldmalltijdar Sacramentum/ þa ma vel skilia/ huörsu tilheyrelegt vera mun/ ad Menn medtake þetta Sacramentum med allre Gudrækne og Sidseme/ so ad sierhuör hafi sig riettelega profad og ransakad/ sem vill eta Christi Lijkama og drecka hans Blod. En sa þetta giörer omaklegur/ hann etur og dreckur

R viij. sier

ſier Domsafelle / ſo ſem Pall Poſtule ſeger til Cor. j fyrra Piſtle ✝ 11. Cap. Huór hn̄ etur og dreckur omaklegur/ hn̄ etur ſier ſialfum Dom / virdande ei Herrans Lijkama.

Þetta hid ſama talar eirnen Chriſtur vm þad Heilaga Evangelium/ Huór ſem ecke truer han̄ ſkal fordæmaſt / Og Auguſtinus talar ✝ ſo vm Skijrnena ſeigiande/ lijka ſo ſem ſa ed etur Chriſti Lijkama og dreckur hans Blod overdugur/ han̄ etur og dreckur ſier Dom / ſo eru og eirnen þr ſem medtaka Skijrnena omaklega (ſo ſem marger Gydingar gióra þn̄ an Dag) þeir medtaka hana ſier til Doms en̄ ei ſier til Sæluhialpar.

Enn vppa þad/ ad eingen gange omaklega til þeſſa Sacramentis/ þa ſeigir S. Pall j Cor. 11. Cap. Sierhuór ranſake ſig ſialfan/ og ete ſo af þeſſu Braude ✝ drecke af þeſſum Kaleik/ þui huór han̄ etur ✝ dreckur omaklegur hier af/ han̄ etur og dreckur ſier ſialfū Dom/ þad er/ Hann leider yfer ſig Guds hefnd og Reide.

Huórnen ſkal Madurenn þa reyna ſialfan ſig?

Þad

Þad kiener oss S. Pall til Cor. j
ödrum Pistle ꝛ. 11. Cap. þar hn̄ so seig
er / Reyned ydur sialfa huórt þier erud j
Truñe / reyned ydur sialfa huórt þier for
nemed CHRISTum ad vera med ydr.
Hier af er merkianda / ad þ rietta Ran=
sak og su saña Reynsla / huórt nóckur er
verdugr til ad medtaka Christi Lijkama
og Blods Sacramentum / er hier jñefal=
en / Ef Madurenn fiñur med sialfum sier
eina lifande Tru og Christi Nalægd / fyr=
er Krapt hins Helga Anda / sa ed j Mañ
enum verkar saña Gudhrædslu / Stuttle=
ga ad seigia / Sa einn er riettprofadur
og reyndur / til ad eta Herrans Braud ꝛ
drecka af hans Kaleik maklega / siñ gein
gur þar til med tilheyrelegre Lotningu j
Otta Drottins / med sañre jdran / styrk=
re Tru / og gudlegu aforme. Þar þuert
a mote / sa sem ecke ottast Drotten / sa
sem lifer an jdranar / sa ecke finnur þa
lifande Tru med sier / og ecke helldur he=
fur Vilia Hug og Sinne og Astūdan til
ad fordast Syndena framueigis / þesse
hañ etur og dreckur sier Dom bæde tijm=
anlegan og eilijfañ / nema hañ snue sier
fyrer Truna a Jesum Christum.

S.   Þad

Þad er an alls efa ſatt/ ad mörg Lönd og Rÿke ſtraffaſt a þeſſum Döguṁ ei ſijdſt hier fyrer/ ad allmarger ganga til þeſſ höguerduga Sacramentis fyrer vtan aluarlega idran. S. Pall ſkrifar/ ad þar hafe komed Brædur Daude yfer þa Corintheos Borgar Meñ/ fyrer ſökuṁ þeſſ þeir medtoku ecke Sacramentum Likamans og Blodſins Chriſti ſo tilbærelega ſem ſkyllde/ Þar fyrer (ſeiger hann) eru marger ſiuker og marger dauder/ af ydur/ Ef vier dæmum oſſ ſialfer/ þa refſunſt vier ei meir/ Þar fyrer nær vier dæmunſt/ þa tycktunſt vier af Drottne/ vpp a þad vier ecke ſkulum med þeſſum Heime fyrer faraſt.

Marger eru þeſſarar Meiningar/ ad ef þeir koma til Preſts j heimuglegum Skriptarmalum/ og vidurkieñä ſig ſyndugа/ og taka af hönum Aflauſn/ þa meina þeir ſig þegar verduga vera til ad medtaka Jeſu Chriſti Lijkama. Enn Gud læte allmarga ecke draga ſig hier a talar/ t reiſa Bygd yfer eiñ lauſan Grunduöll. Sa riette Grunduöllur er Truen j Hiartanu og Otte Drottins/ Huör hañ truer/ hañ er þegar afleyſtur af

af Gude j Himnenum/ fyrer Dauda og Pijnu Jesu Christi/ þuiad so seiger Johañes/Huør sem truer a Sonen hañ hefur þad eilijfa Lijf. Hafe nu sa ed truer þad eilijfa Lijf/ þa er hañ ad sõnnu af Syndonum afleystur/ Þuiad Aflausnen er ecke añad helldur eñ þ/ ad Madurẽ frelsast og leysest fra þui straffe sem Syndernar forþient hafa/ huør aflausn ad stær j Guds Fyrerheite. Eñ hinn sem ecke hefur j Hiartanu þa lifande Tru/ Guds Otta/ og christelegt Aform/ þañ hinn sama fa ecke aller Kieñemeñ sem j Heimenum eru/ af hiñe minstu Synd af leystan. Ad vijsu/ Huør hañ kiemur til Prests/ bidur vm Aflausn/ eñ hefur ecke stadfasta Tru/ ottast ei Gud/ hefur og ecke aluarlegt Aform ad læta af Syndonum/ sa same medtekur Aflausnena sier til Doms afellis/ þuiad hañ er eiñ Lygare fyrer Gude/ eñ fyrer Kieñemañenum Augnaskalkur og Hræsnare/ Þuiad su ytre Aflausnen er epter þui sem Truen r Aformed er til j Hiartanu. Kieñemadurẽn er Guds Þienare/ og a ad hegda sier epter Guds Bifalningu/ eñ taka sier eckert framar til enn sin hañ hefur af Dr-

ottne/ Nu hefur hañ þessa Magt/ ad boda Syndañа fyrergiefning öllũ þiñ ꝍ trua/ Og ad tilseigia þeim eilijfa Fyrerdœmning sem ecke vilia betra sig/ Þetta er þad Lyklavalld sem christeleg Kirkia hefur. Ef nöckur Guds Orda Þienare giörer hier ödru vijs vitande og viliande/ þa mun hañ sitt Straff full vel finna þar fyrer.

Hvad skal þa halldast vt af þeim Skriptar mælum sem fyrer Prestenum verda/ ꝫ þeirre ytre Aflausneñe?

Heilager Forfedur j christelegre Kirkiu hafa jnnsett þetta Samtal mille Prestsins og þess sem skriptast/ fyrer margar merkelegar Greiner.

J fyrstu/ ad þeir sem eru olærder ꝫ lijtt kuñande kyñe þess betur ad mentast j christelegum Lærdome/ þa þeir verda so vm eina Grein epter adra heimugleg æ ad spurder/ Þuiad marger heyra ad sön nu Predikaner/ ar epter ar/ enn mercta þo lijted edur eckert þar af/ ꝫ læra þar fyrer opt meira j einu eda ödru Samtale vid Guddhrædдан ꝫ lærdan Keñemañ helldur eñ af mörgum Predikonum/ Þui hier meiga Meñ spyria ad þui sem þeir

ero

eru ecke vijser vpp a / og læra þad þeir ecke vita.

Þar næst þa eru Skriptarmælen jn̄ sett til / þsſ ad Kieñemaduren kuñe j þsſu Samtale ad ranſaka huad Vngdomur en lærer / þuiad Guds Ords Þienare / hn̄ a ei ad eins almeñelega ad kieña j Kirkiuñe / helldur og eirnen ad ranſaka Bæ fra Bæ / huad hans Tilheyrendur forbet raſt ſo ſem Pæll Poſtule med ſijnu Eptierdæme kieñer / Act. 2.

Hin þridia Sök var þeſſe / ad Meñ j þeſſu Samtale yrde reynder / huört þr være j nöckrum röngum Lærdome / ſo ad þuilijkū yrde fra Sacramentenu vijſad.

Su fiorda Sök var / ad þeir ſem höfdu ſorgfullar Samuiſkur fyrer ſökum ſiña Synda / kyñe j þeſſu Samtale ad huggaſt og ſtyrkiaſt med heilnæmum Rꝛadū + Kieñingum / af Guds Orde.

Hin fimta Sök er / ad þeir ſem ſkriptaſt kuñe j þeſſu Samtale ad heyra Chriſti Euangelium / huört ad hliodar vppa Syndaña fyrergiefning / þ er / ad Chriſtus vilie fyrergiefa þm allar Synder ſem trua a hañ / Og af þui ad Chriſtur ſeiger ſialfur / Huör ydur heyrer hañ heyrer

mig/þa ma Mañsins Hiarta miög j tru ne styrkiast hier af/ þa hañ heyrer Kieñe mañen til seigia sier Syndaña fyrergief= ning/Christi vegna/og epter Christi Bü= falningu/Og ma þesse Aflausn vel vera med þuilijkum hætte.

Miñ Broder/ Med þui þu ecke ad eins vidurkienner þig syndugan og sekan fyrer Gude/ og jdrast þiña Synda med huörium þu hefur Gude a mote giört/ helldur og eirnen truer Euangelij Fyrer= heitum vm Syndanna Fyrergiefning/ sem er/ Ad sa sem truer hann hefur þad eilijfa Lijf/þar fyrer til seige eg þier af Christs Alfu Syndaña fyrer giefnig/ J Nafne Födur og Sonar + Heilags An= da/ Amen.

Þetta er nu sa seinaste Lærdomur edur Spurning/sem eg fram setta j önd uerdu þessa Mals / Huad þörf sie ad vita vt af vorum Herra Jesu Christo/ Sem er/j huörn mæta vier verda meig= um hluttakarar hans Velgiörninga/Eñ med þui ad marger fiñast(þui verr)þeir sem vndan draga sijna jdran/+ vilia ecke yferbot giöra fyrr eñ a seinnstum Dögū/ þa

þa vil eg nu þetta tuent hier epter fylgia læra.

Þad fyrra/ Huad eirn og sier huörn Mann skal hræra og vpp vekia til þess ad giöra fliotlega jdran og hana ei vndan ad draga.

Þad annad/ Huörnen ein christen Manneskia skal blyffa stadföst allt til Æfeloka so hun ecke falle fra Trunne og hui goda sem hun hefur j vorum Herra Jesu Christo.

Huad skal þa Manninn hneigia og vppuekia/ til ad giöra sem fyrst jdran?

Þo ad margar og merkelegar Greiner sie þar til/ huar fyrer Madurenn skal med þad fyrsta vmuenda sier/og ei vndan draga sijna jdran huad epter annad (sem margur giörer þui verr) þa vil eg nu TJV Greiner hier vpp telia/sem sier huörn skulu meiga vpp vekia og hræra til ad giöra jdran + yferbot/ helldr med þad fyrsta enn sijdasta.

Fyrsta Grein er þessi/Mannsins dauda Dagur er ovijs / þuiad eingen veit a huörium tijma edur Augnablike/edur j huörn handa mata hann verdur burt kallꝺur af Heimenum. Þesse ovijs Von vors

Dauda og Afgangs af Heimenum/ hun ætte med riettu ad vpp vekia oss til ad giöra yferbot/fyrr eñ seirna. Fyrer þessa Grein seiger Christr til siña Læresueina/ Vaked og bidied/ þui þier vited huörke Tijman nie Dagen. Og hia Luc. 12. C. Framsetur Christr eina Epterlijking vm nöckurn rijkan Mañ/ sem lifde ahyggiu laus/ Oro vndan Tijman og giörde ei jdran/ Þar var(seiger hañ)eiñ rijkr Madur huörs Akur bar mijken Auöxt/hann huxade þar fyrer med sialfum sier/Huad skal eg giöra? Eg hefe ei Rwm til miña Vista/ɂ hñ sagde/ Þad vil eg giöra/Eg vil nidur briota mijnar Kornhlödur/og vpp byggia adrar stærre / þar vil eg mijnar Vister og alla Auöxtu jnn læta / ɂ so vil eg seigia til Sælar miñar/Mijn Sæl/ þu hefur noglegu Godse safnad til margra Aara/ et ɂ dreck vert glöd ɂ lystug/ Og Gud sagde til hans/ O þu Dare/A þessare Nottu vil eg burt taka þijna Sæl fra þier/huörs skal þad vera sem þu hefur saman dreiged? So er hættad þeim sem saman dregur liggiande Fie og Maura/eñ er ecke j Gude rijkur/Hier fyrer leggur Christur þetta Heil-

ræde

ræde/ Leited fyrst Guds Rijkis og hans Riettlætis/og skal allt aňad ydr til legg iast/Jtem. Sæler eru þeir Þienarar hus-hria Herran siňur vakande þa haň kie-mur/ Jtem. Vered reidubuner/ þuiad Guds Son mun koma a þeirre Tijd sm þier ecke þeinked. Og Augustinus seiger/ Gud giefur þier tomstund til yferbotar/ eň þu elskar meir Tomstundena eň Yfer-botena/ Þu helldr þier vijsa Guds Myst-kunseme/lijka sem Gud hefde þier lof-ad lóngum Lijfdógum/ þar haň hefur lofad þier Sæluhialp ef þu jdrast/Hu-órnen kantu ad vita huad sa Dagur a morgẽ mun þier til færa? Þu seiger vel i Hiartanu/Nær eg jdrast/þa fyrergiefr Gud mier allar Synder/Ja/ Eg kann þui ecke ad neita/ ad Gud hafe lofad Myskun óllum þeim sem rietta og bet-ra sig/Eň huar les þu þad hia Spæ-moňonum/ þar Gud hefur lofad sinne Nad þeim ed jdrast/ad hň ꝛ eirnen ha-fe lofad þeim lóngum Lijfdógũ?

Og med þui vier vitum ecke vorn Enda dag fyrer/ þa ættum vier hier af ad læra ad giöra Jdran med þad allra fyrsta/ so ad vier ecke steytũ oss i Myrk-

rum (sem Jeremias seiger) og verdum yferfallner med Guds Riettlætis Dome. Marger hafa vered sem meintu sig lifa mundu til Elledaga / en þeir eru mitt i sijnu vngdoms Blomstre burt kallader / Marger hafa meint þeir mundu fa eirn rolegan Afgang og hægan / En eru þa af Sorg og Harmkuælum dauder / Marger hafa vonad / ad þeir munde af sijnum Kunningium + Vinum huggun fa nær þeir deyia skylldu / en eru þo Lijflaat ner af sijnum Ovinum. Allmarger hafa meint ad þeir villdu a sinne Sottar sæng giöra yferbot / enn þeir hafa orded brad lega kuadder. Hier fyrer talar Seneca so / Forlæt þig eige vppa Roligheit / a einu Augabragde kann Hafed ad ganga vpp og nidur / Og a sama Deige sem Skipen so lystugt a Sionum leika / þa kunna þau til Grunds ad sökkua. Med skömmu Male ad skyra / Epter þui ad ein gen veit / huört han kan aptur ad fa sin Andardratt er fram geingur af hans Munne / þa eru þeir ad sönnu miög dæar leger / sem med Fyrerlitningu Guds læta lijda Stund fra stundu og giöra ecke Yf- erbot / lijka sem hefdu þeir Tijman i

sinne

sinne Hende.

2 Su ödur Grein/ hvar fyrer Madr skal ecke freista siñe jdran/ er þesse/ Ad sa sem vndan dregur ad jdrast/ og vmvenda sier til Guds/ hañ saman safnar sier synd samlegum Fiesiod/ sem er Guds grimdar Reide. Þar fyrer seiger S. Pall Rō. 2. Cap. Miz þijnu Hiartās hardyde siñ ecke vill yferbot giöra/ þa safnar þu þier vppa þañ GVDS reideñar Dag einum Fiesiod/ sem er Guds Reide/ Af þui/ Hvör su Synd sem ei verdur med jdran nidur kiæfd/ hun dregur strax mz sijnum þunga Maññen til añarar Syndar/ og sijdan til hiñar þridiu og fiordu ⁊ct. So þar verdur vm sijder af stor Synda fiölde/ edur synda hleckia. Ad vijsu/ lijka sem ein skadleg Rot/ su ecke mz öllu verdur vpp sliten wr Jördune/ hun vex meir og meir/ so er og Synden/ Lætur þu epter heñe/ þa verdur hun þess stærre og sterkare/ þar til hun gleyper þig sem annar Hafsuelgur.

Sa hañ misbrukar so Guds Nad til ad syndga/ hñ giörer Gude hier med oriett/ Þuiad hans aform er þetta/ ad þiona leingur Guds Ovin Dioflenum eñ

Gude/Hañ ſtygger og Guds Eingla m3 ſijnum ſyndſamlegum jdranarlauſũ Lifnade/ huórier Einglar ad glediaſt nær ein Manneſkia giórer jdran og yferbot. Pad hrygger þa/ ad ſo vegleg Skiepna ſem Naduren er/vill ſialf tortyna ſier/ helldur eñ ad verda Sæluholpen fyrer eina chriſtelega Jdran. Sa ſame er og grimmur og omyſkunſamur ſialfum ſier/ j þui ad hann vill helldur vera jllur enn godur/ hñ vill helldur vera ſiukur eñ vel heilbrigdur/hañ vill helldur vera Dióf ulſins Pienare eñ Frelſinge j Chriſto/ hell dr voladr eñ andlega rijkur/ M3 ſkómu Mæle ad ſkyra/ hñ vill helldur glataſt eñ ad verda Sæluholpen. Eg vil ei tala vm þañ oriett ſem hañ giórer óllum Guds Skiepnum/ ſem Paulus ſeiger/ Ad allar Skiepnur forleinger m3 Trega epter Frelſan Guds Barna/ Oedipus var fordum Kongur af Theba/ þa hañ vard nu vijs ſiñar Blodſkamar/ ad hañ hafde teked ſijna eigen Modur til ekta/ þa ſleit hañ vt ſijn Augu/ ad hañ feinge ſig ſo huled fyrer Soluñe og ódrum Skiepnum/ Puiad hañ ſa og merkte/ad allar Skiepnur Guds viſſu af hans Ver

Ru.ij

kum / og so sem hroopudu yfer hönum Böluan og Fyrerdæmning: Ad vÿssu / er pad so hættad med pañ sem illa giörer / hañ hurar pad allar Guds Skiepnr sien hñ fyrer Guds Domstole aklagande.

Pridia Sök er pesse. Nær Madur en helldur sier leinge fra Gude / ✝ vill ecke giöra idran / pa snyst hñs Hiarta ✝ Siñe fra Gude meir og meir / so ad hañ med pad seinasta verdur so forhertur ad hañ gietur ecke aptur horfed nie idrast. Par fyrer / pess leingur sem nöckur hañ vndan dregur idranena / pess oskickanlegre verdur hun. Ja / petta er ei olÿkt lÿkamlegum Siukdome / pess leingur sem pad nöckur lætur bÿda ad leita Lækningar lÿkamlegum Krankleika / pess skadsamlegre verdur sa Siukdomur / og pui minur verdur hönum vid hialpad / Ef Madur med pad fyrsta burt skier ecke edur kreñer Jöturen adur hañ proast / pa er vgganda ad hañ megnest allt par til ad Madurenn deyr af. Petta er pad huad Salomon seiger / Vngur Madur sa sem leingur a peim Veige er hañ hefur girnd til / hañ lætur par ecke af pa hañ elldest. Og Jeremias seiger / Kañ Blamadureñ

 ad

ad vmbreyta sinē Hwd / edur Dyred Pardus sijnum Fleckium / þa kuñe þier ꝛ ad verda fromer / og giőra hvad gott er / mz þui þier erud vaner til hins vonda / huiad laung Venia verdur ad Natturu. Huilijkur vode ætte med riettu ad vpp veckia oss / so vier ecke vndan drőgum / til Guds ad snaast fyrr eñ seirna med eirne aluarlegre Idran ꝛ yferbot:

Fiorda Grein / Sa siñ lifer an Afer botar / hañ giőter sier eina vonda Samuisku / huőrre eckert er þyngra og hrygglegra og vesallra. Þessa vonda Samuisku bera þeir med sier hiner idranarlausu til eis Vitnisburdar i glegn sier sialfum / Ein vond Samuiska (seiger Bernhardus) hun ber virne vm vora Skulld ꝛ Synd / hun er Domare / hun er Plægaren / hun klagar / hun dæmer / hun pijner / hun fordæmer / Nu þott þuilijk Samuiska læte sig ecke alla tijma i liose / hell dur hvijlest hun og liggur nidre sem hun være sofande / allt ad einu vaknar hun ein huőrn tijma og kiemur vpp vm sijder þa Manneñ minst varer / Skiedur þ ei fyrr / þa skiedur þad a daudastundu / og er hun þa ein sem þusundrud Vottar / þa

aktærer hun/ þa straffar hun/ þa dæmer hun/ Þuiad Samuitska Mañsins er ecke añad/ eñ Guds Vitnisburdur j Mañsins Hiarta/ þar jñ þryckt er af Gude/ vm þad okomna Doms afelle sem yfer koma skal alla þa sem Gude eru oblydner/ og vm þær Pijnur + Pijsler sem þr lyda skulu fyrer þ þeir hafa forsmaad ad snua sier til Guds.

Fimta Grein/ Huar fyrer Madurenn ecke skyllde vndã draga sijna jdran/ Er su Hneyxlan sem þar af kiemr/ nær nóck ur lifer æn jdranar. J þuilijkre Hneyxlan er tuent jllt/ Verken vond i sier/ og þ vonda Epterdæme/ Verked styggerr Gud a Epterdæmenu hneyxlast Naũgen/ þui ad hañ fylger þier epter og breyter lyka sem hañ sier þig breyta. Hier af kiemur su ogurlega ognan og hotan vm huória Christus talar/ Vei sie þeim Mañe af huórium Hneyxlanen kiemur/ Jtem/ Sa sem hneyxlar hiñ minsta sem a mig truer/ betra være hónum/ ad einn Mylnu steinn heingdest hónum vid Hals/ og yrde i Siafardiup kastadur. S. Pæll seiger ad þeir syndge i mote Christo og fyrerfare sijnum veyka Brodur/ þeir sem ód-

rum til hneyxlunar neyta þeirra hluta sem huørke eru iller edur goder/ Huad vilium vier þa tala vm þa/ sem annad huørt m3 röngum Lærdóme/ellegar m3 skaïnsamlegum Lifnade fyrerkoma so mörgū? Þad Synden nu so Drottnar a þessum tijma j Heimenum/ þad kiemur an alls efa hier af/ad huør sier til annars Framferdis/og breyter epter ødrum/ og hurar so med sier/ Sa og sa vill so giarna til Himerijkis sem eg/ skulu þeir aller fyrerfarest er so breyta/ þa verda ecke marger sæluhialpleger. Med þessū hætte verda allmarger a tæalar dregner fyrer Hneygslanena/ Huar fyrer radlegt være ad vppueckia eige Gud til stærre Rei de med vondslegum lifnade.

Siötta Grein/ Sa sem jlla lifer/ og ei med Yferbot af Syndene aflætur/ Hñ er ecke hluttakare i þeim andlega Rijkdome christelegrar Kirkiu/ Hañ hefr ecke Samuiskuñar Frid/ hann hefur ei andlega Huggan j Sorg og Notgange/ Hñ hefr ecke hlutskipte i Bæna akalle christenā Maña.

Siöunda Grein/ Sa hann lifer an Jdranar og Yferbotar/ hañ er Dióflenū j sæl=

j Heluÿte til Glede og ſkiemtunar. Þuí ad lÿka ſem Einglarner a Himnū gled-iaſt vid þad ad eiñ Syndare vmuendar ſier og giórer yferbot/ſo hafa Dióflar-ner hina meſtu glede og lyſt hier af/nær þr ſem ſuared hafa Chriſto j Skÿrneñe/ lifa j ſaurgan og ſyndum/ an jdranar/ Þar fyrer hefur eirn af þeim Heilógu Forfedrum ſo ſagt/ Mañſins Synder eru Dióſulſins ſkiemtan edr Dægraduól.

Attunda Grein/ huar fyrer ad nauð ſynlegt er ad gióra ſem fyrſt jdran/ þa eru þau aumlegu og hrædelegu Epter-dæme ſo margra Manna ſem eru burt ſkwfader j eilÿfa Pÿnu og Fyrerdæmn-ing/ fyrer þeirra jllſku ſaker/ Sem er Cain/ Pharao/ Saul/ Achitophel/ Ju-das/ Julianus/ og adrer otelianleger flei-re/ Giætum ad/ Þau Lónd ∗ Rÿke hu-ar ed Chriſtur og hans Apoſtular predik ódu/ þau eru nu aptur komen til Dióful ſins/ Tyrkians og Pauans Villu og Vantruar.

Niunda Grein/ Þetta ſkal og eirnen hræra oſſ til jdranar/ Ad Jdranen er ei Mañſins Verk/ ∗ ecke er hū j ſialfs valld-de/ helldur er hun Guds Verk/ þar fyre

T. er ef

er ef þu forſomar nu ad ſinna þer til Gu-
ds/ ſem nu kallar þig til ydranar fyrer
ſitt Heilaga Ord/ſo tijdt og opt/ær ep-
ter ær/ þa er vgganda ad Gud mūe ecke
helldur ſijnum dyrmætum Perlum fyrer
Suijn kaſta vilia.

Tiunda Grein er þeſſe/ Su ydran ſim̄
ſeint ſkiedr er valla trygg/ſo ſem Mals-
hæatturen hliodar/ Pœnitentia ſera raro
vera: Þad er/Sein Ydran er ſialldan ſōñ
Þuiad þad kañ ecke ad ſeigaſt med ſañ-
leika/ ad ſa ydreſt ſem þa læſt ydran giö
ra/ þegar hañ gietur ecke leingur ſyndg-
aſt. Og Auguſtinus ſeiger ſo/ Eg ottaſt
ad ſu Ydran deye ſim̄ af deyanda giöreſt.
Þetta ſeige eg ecke vnder þa Grein/ ad
eg afſeige þm Guds Nad + Myſkun/
ſem giöra ydran þa þeir fyrer Daudan-
um liggia og ſkulu af Heimenum fara/
helldur vppa þad/ ad vier hugleidum
huad haſkaſamlegt þ ſie ad draga vnd-
an ydranena allt til Daudadags.

Þeſſar Greiner hef eg j ſtuttu Ma-
le þui fram̄ ſettar/ad vier aller huer m3
ödrum þetta hugleidū/ ad lifa j Guds
Otta/og misbruka ei Guds Myſkunſe-
me oſſ til ſkada + fordiörfunar. Gud

Gud Almattugur hann hrære vor Hiörtu ꝛ vpp vekie þau til eirnrar hialp samlegrar aluarlegrar og stadfastrar jdranar allt til enda / og ad vier mættum̃ fiñast ad vᵃ Guds Börn / ꝛ ad eirn ꝛ sierhuör mætte med hinum gamla Simeone af Hiarta syngia / þa vier skulum skil iast vid þeñan Heim / Med Fride ꝛ Glede eg fer nu burt ꝛ ct.

Huörnen kañ eirn christen Madur ad blijfa stödugur allt til enda / so hañ ecke falle fra Truñe og þeirre Nad sem hañ hefur j rorũ Herra Jesu Christo?

Vijser og vel forsokter Lækn arar / þa þeir koma til eins siuks Mans þa hafa þeir tuent ad hura / Fyrst ad þeir kostgiæfe med godum rædum og miukũ Læknis dome Siukleikanum burt ad koma. Þar næst / ad giefa þeim sem þeir hafa af Siukdomenum vid hialpad / God ræd / huörnen hañ skule lifa so ad hann ecke falle aptur j sama Siukdom og fyrerkome sialfum sier:

So vil eg nu og eirnen (epter þui ad eg hefe af Guds Orde giefed) saluhialpar Lærdom ꝛ Lækning j mote Syndeñe / Daudanum og Fyrerdæmningunne /

þa vil eg giefa hialpſamleg ꝛad/ad ſa ſiñ hefr medteked Chriſtum/ truer a hñ/ huórnen ſa hiñ ſame kañ ad blijfa ſtöd-ugur allt til enda/ og ad ödlaſt ſo þar med þad goda ſem Chriſtus hefur af-rekad oſſ. Þui ſeige eg med S. Pale/ Þu ſkallt beriaſt eina goda Baraattu/ hafande Truna z eina goda Samuiſku Hier jnne er þ allt folged.

Eñ ef þu ſpyr framar meir/ Huór nen kañ Maduren ad bihallda Truñe og godre Samuiſku jñ til Æfeloka?

Hier anſa eg ſo til/ad Heilög Rit-ning kallar GVDS OTTA þann ſtærſta og hæſta Vijsdom ſem Guds Börn hafa. Þeſſe Otte Drottins edur Gudhrædſla hañ giörer oſſ hlydna og audſueipa vid Gud/fyrer huörs Auglite vier göngum/ Eñ ſöñ Gudhrædſla hefur þeſſar Dyg-der med ſier.

Fyrſt/flyr hun Syndena/og fordaſt af öllu megne ad ſtyggia Gud.

Þar næſt/er hun jden j þui ſem heñe bifalad er/ z heñe ber ad giöra.

Þad þridia/hun ſier vid öllū Suik-uin/ Flærdū z Vielū Ouinarins.

Þad fiorda/ hun leitar Styrks og Hialp-

Hialpar j mote ſÿnū Ovinum.

Fyrſt ſagda eg/ad ſa ſiñ ottaſt Gud/ hañ fordaſt ad ſtyggia hann. Hier fyrer kallaſt Guds Otte ſkÿr og klar/j heim 19. Pſal. Huiad ſa ſem ottaſt Gud/hñ miñeſt j huilÿkum Haſka hañ ſtod ad: Syndareñar vegna. Hañ hugar ad Jeſus Chriſtus hieck naken a Kroſſenum/ kolande hann bitra og beiſka Dauda/ vppa þad/ad hann þar med Syndena afmæe. Hañ hugſar huórt ſem hñ ligg ur eda ſtendur/geingur eda ſitur/ vaker eda ſefur/etur eda dreckur/eda huad hñ giórer/þa ſie hañ fyrer Guds Auglite: Hañ hugſar vppa þa ſtoru Æru hónum er veitt/ad hañ er orden Guds Barn/ ＋ þar fyrer hæfer hónum nu eckert þad ad gióra/ſem hñs elſkulegaſte Fader a Himnum kañ ad ſtyggiaſt vid. Hañ hugleider/ad Synden er Teikn ＋ Mark a Dióf ulſins Bórnum. Hann hugleider ſig ad vera vors Drottins Jeſu Chriſti Lim. Hann veit ſig ad vera j ſamſielage med Gude Fódur og Syne og Heilógum Anda/ ＋ med óllum Guds Vtuóldum. Hñ hugſar ad Synden er eiñ andlegur Hordomur/huór þad Ektaband ſundur ſlij-

 tur/

tur / sem er a mille Mansins Sælar og hennar Brwdguma / sem er vor Drotten Jesus Christus. Hn̄ hugsar / ad hn̄ skule ei taka Guds Mustere og giöra þar af Diöfulsins Bool. Hn̄ hugsar / ad hn̄ ecke skule vtdrijfa þann Helga Anda af sijnu Hiarta / huörium hañ a so margt gott ad þacka. Hann hugsar ad giöra ecke Diöflenum þa Æru / ad verda funden eiñ forhlaupare og forrædare j mote sijnū Frelsara sem hañ hefur endurleyst. Hañ hugsar ad hañ skule ecke med nöckre vitanlegre Synd vera til Hneygslunar nöckrum Manne. Hn̄ þeinker ad giefa ecke Guds Ords Ovinum / med sijnu Framferde nöckurt tilefne til ad lasta þ Heilaga Euangelium. Slijka þancka og soddan hugsaner inngiefur Guds Otte j Mañsins Hiarta / huar fyrer þeir skulu Syndernar fordast. Gud giefe oss ad vier alla tijma mættū þessar hugsaner j voru Hiarta hafa / og þeim ecke gleyma.

Jannare Grein / Sa sem ottast Gud / hañ er hlyden og velviliadur j þui sem Gud bijfalar / sem David talar j Psalmenum. Hañ hefur stora girnd þar til ad giöra huad Gud bijfalar / þad er / ad

ad veita Gude þa þionustu + hlydne sin̄ hann heimter.

Ut af þessare Guds Dyrkan + Þionustu hafa þeir j Pauadomenum rangle ga kient j mörgum Greinum / j þui ad þr hafa kient ad þiona Gude med Man̄ anna setningum / og bunded Guds Þienustu vid Muka + Presta / meinande ad þr alleinasta þionudu Gude / og kynne ad selia edur giefa ödrū sijn Goduerk / huad þo ecke var vtan klar Villa + Vantru.

En̄ vppa þ ad Men̄ kun̄e riettelega ad dæma vm̄ þa sön̄u Guds þienustu edr god vk / þa vil eg þar vt af þta seigia.

Um good Verken

Good Verk / edur Gudleg Þionustu giörd kallast þad / nær Maduren af Trun̄e giörer þad nöckud Verk Gude til Lofs og Dyrdar / sierdeilis / sem Gud hefur boded + byfalad. Og eru til samans bundner þrijr hluter j þeirre riettu Guds Þionustu / af huörium hun kallast hrein og Heilög.

Sa fyrste / ad þ goda Verk sin̄ giörest Gude til þionustu / sie af Gude sialfum boded + byfalad.

Sa annar/Ad þad sama Verk fram̃ kome af Truñe til Jesum Christũ.

Sa þridie/ Ad Verked giórest yfer alla Hlute fram̃/ Gude til Æru/ so þad sie Mañsins vilie ad eins/ ad veita sijnũ Himneska Fódur Hlydne og Þionustu þar med.

J fyrstu kieñer Gud sialfur hia Jer. 20. Cap. Ad þad Verk sem giórest Gude til Lofs/ þad skal Gud sialfur bijfalad hafa/ (Sanged (seiger Gud) epter mijnum Bodordum/ og ecke epter setninge ydra Forfedra. Sialfur Christur kieñer eirnen/ ad Gud vilie ecke verda dyrkadur med Mañã Setningum og Bodordum/ Til onytis þiona þeir mier (seiger hañ) med Mañaña Bodordum ✝ Lærdome/ þad er/ þeir hyrast mier ad þiona þa þeir gióra þau Verk sem Meñ hafa jñsett ad vera skule Guds dyrkan/ enn þr fara villt/ þulad þeirra Þionusta er til onytis. S. Pall burt skwfar og so allre vppdycktadre Guds þionustu/ þad eru óll þau Verk sem Madurenn hugsast ad giora j goda meining. Hier af hófum vier þessa saña Reglu/ Eingen Guds Þienusta edur god Verk eru Gude þæg eleg

eleg/nema þau sem hañ hefur innsett ꝛ med sijnu Orde bifalad og boded/ þuiad Orded Guds giører Verked j sialfu sier hreint og Nei lagt,

Þar næst /skal þad Verk sem Gude er til þienustu giört/skie af Truñe/Huad af þessu ma skiliast/ Gud hann vill þa eina þionustu ꝛ dyrken hafa/sim er skiær og hrein/ huad ei verda kann a medan Mañsins Hiarta er ohreint fvlt ꝛ andstyggelegt fyrer Gude. Nu seiger S. Pall/ ad þeirra Hiarta og Samuitskur sie saurugar /sem eige eru truader/huar fyrer þeirra Verk øll hliota andstyggeleg ad vera fyrer Gude/ huörsu føgur ꝛ skijnande sem þau synast fyrer Mönonū. Og Paulus seiger til Rom. Huad sem ecke skier af Truñe/þad er Synd/Og til Hebreos/Omøgulegt er ad nöckur þocknest Gude an Truareñar:

Huad verkar þa Truen? Fyrer Truna verdur Mañsins Hiarta hreint/ þui ad so seiger Postulen/ Hiörtun hreinsast fyrer Truna/ Þad skiedur ecke af þui ad soddan Kraptur sie j Truñe sialfre af heñar Natturu til/ helldur fyrer þa Grein

 ad

ad Christi Blod yferdreifest(sem Postul-
en seiger)yfer þeirra Samuisku sinn trua
so ad þeir þegar hreinsast af daudlegum
Syndum.

J þridia mata/skal þad goda ver
ked sem giörest Gude til þienustu og dyr
kunar/ skie sierdeilis og yfer allt fram
Gude til Lofs og Dyrdar/ so sem Pall
Postule kienner/Giöred alla Hlute Gude
til Dyrdar. Vier erum ad önduerdu skap
ader/ þar næst endurleyster/til þess eins/
ad dyrka Gud. Þar fyrer a og allt þad
sem viet giöra vilium/Gude til þienustu
ad skie fyrer þa Grein / ad Gud hefur
þad oss so boded + skipad.

Þad Verk sem skier epter Guds skip
an + af Trunne/Gude til dyrdar/þ kallast
Skiær og Heilog Guds Þionusta/
og su Dyrkan sem hönum er þægeleg/
huört helldur þad Verk sem so verdur
epter Guds skipan af Trunne Gude til
Lofs/er andlegt/edur veralldlegt/stort
edur lited/ þa er þad ein andleg Guds
þionusta/þuiad hun kiemur ei af Holld-
enu/helldur af truar Andanum/huör ed
Guds Dyrd hefur alleina fyrer Augum.
Nær sem helldst eitt þessara þriggia vann
kan

tar/ þa meiga Mannsins Verk ei med riettu kallast Guds þienusta edur. þægeleg Guds Dyrkan edur god Verk.

Sa Phariseus j Gudspiallenu + Höf uds maduren Cornelius vm huörn skrifad stendur j Postulaña giörningum/ þeir veittu bæder ölmösu/ og marger feingu Glede + Huggan af þeirra ölmösu/ Hier eru beggia tueggia Verkē eins/ Aulmösa var þad Phariseaaren gaf/þad var + ölmösa er Cornelius gaf/Eñ Pharisear ans ölmösa var eingen Guds dyrkan/ecke helldur Gude þeck/ þuiad hann huörke hafde Truna nie helldur leitade hñ Guds Dyrdar. Eim Cornelius var truadr/ og beid epter Sæluhialp sinne/ þo ad ei være hañ fullkomlega frædður edr mentadur vm Herran Christum/ og veitte sijna ölmösu epter Guds Skipan/ Gude til Lofs + Dyrdar/og þeim Volada til styrks og huggunar/ Þar fyrer var ölmösa hans ein riett hrein og Heilög Guds Dyrkan/+ þægeleg þionusta: Af þui seiger Eingellen til Cornelium so/ Þijnar Bæner + Aulmösur eru vpp komnar til Miñis fyrer Gud.

David bardest j mot sijnum Ovinū/

So giórde ſa romuerſke Hőfdinge Sci-
pio. Nu var Dauids ſtrijd Guds þion-
uſta/enn ecke Scipionis/ Þuiad Dauid
hafde Bifalning af Gude/hañ hafde +
Truna/ hañ ſtrijdde Gude til Æru/+ til
ad vernda + frelſa Guds Folk. Eñ Sci
pio hafde huórke Guds Bÿfalning nie
Truna/ og ei helldur leitade hañ Guds
Dyrdar/ Þar fyrer var hans ſtrijd eitt o-
gudlegt Mord fyrer Almættugū Gude.
Ein Gudhrædd Ambætt/+ ôẽur ſu ecke
ottaſt Gud/ þær giôra bædar ſkipan ſiñ
ar Makinodr/ þær maka ſko/ þær hre-
inſa Klæde/þær bera vt Auſku jñ Vatn.
Su ſem nu ottaſt Gud/ hun giórer ſitt
Verk af Truñe/ hun hugſar vppa Guds
Bod og Bifalning/ ſem bydur ad Þien-
arañer ſie ſijnum Hwsbændū hlyduger/
Eñ Verk hiñar ſem ei ottaſt Gud/þo þ
þike betra/ þa er þad ecke Guds þion-
uſta/þuiad hun ſialf hefur eitt vantru-
ad/ þ er/fwlt + obreint Hiarta.

Med þeſſum hætte ſkal dæma vm
óll goduerk/og þar ſkal eckert Verk hall
daſt ad vera gott edr Gude til þionuſtu/
huórſu fagurt veglegt og ſkijnande ſem
þad er/nema Gud hafe þad ſialfur bod
ed/

ed / og þad ſie gjört Gude til Lofs / af þeim Manne ſem hann hefur Tru + Otta til Guds:

Þetta er þad hvad eg villda ſagt hafa j ſtuttu Male vm þa ſönnu Guds Þionkann og god Verken / vt af huöriu audvelldlega vnderſtandaſt ma / hvad Menn hallda ſkulu af Pauans Meſſu / Vigilium / og öllum ödrum Manna Setningum / ſem þeir vnder Skine og Yfervarpe Helgedomſins hafa jnnſett / + kalla Guds Þionuſtugiörd j mote allre Heilagre Ritningu.

J þridiu Grein / Sa ſem Gud ottaſt / hann vaktar ſig vel / og ſier vid Vmſatrum / Suikum og Vielum / Þar vm talar Jeſus Syrach 33. Cap. Gud hin hialpar j Freiſtneñe þeim ſem hann ottaſt / og frelſar hann fra jllu. Sa hinn Chriſtne hefur margt ad varaſt / ſierdeilis er þar þrent ſem epterſtundar ad ſuika Mannen og a talar ad draga / Hollded / Heimuren / + Dioſullen,

Hollded kallaſt hier mannlegur Vyſſdomur og Snille / ſem annad hvört vill rietta Guds Ord / og kiena adra Guds Þionuſtu en Gud hefur ſialfur ſett / elegar

legar med Fyſnum og Simdum draga Manñ fra Gude. Holld + Blod læſt vil ia rietta Guds Ord/ og kieña huórnen Madurenn ſkule Gude þiona/ þa þ dirfe ſt ad innſetia nóckra Guds Þionuſtu/ þa ſem Gud hefúr ecke boded/ ſo ſem i Pauadomenum ſkiede/ og Papiſtar hiell du þetta ſo ſem añan ſt.dfaſtan Grũd völl/ Ad huad Madurenn giórde j eirnre godre Meiningu/ þad ſkyllde vera Gude þægelegt. Mote ſlijku ſetur ſig Otte Drottins/ og hugſar / ad allt ſlijkt er Diófulſins Suik og Pretter/ og ad Guds Viſka og Vijsdomur ſie hærre/ eñ þ hónum ſie af Mólldu og Auſku nóckud kient. Þar fyrer ſkal ſa er Gud ottaſt ſo hugſa vm þa godu Meining (ſem Menn kalla) Sie hun ſamhliodande Guds Orde/ þa er ſu god Meining gagnleg/ Enn hafe hun ecke Guds Ord fyrer ſier/ þa er hun dærleg/ Enn ſie hun j mote Guds Orde/ þa er hun ſkadleg. Kuiad ſa hñ vill med ódrũ hætte Gude þiona/ enn ſo ſem Gud hefur bijfalad/ ſa ſyndgar med fiorũ hættum.

Fyrſt ſyndgar hañ j þui/ ad hñ yf-
er

er giefur þa riettu Reglu Gudlegrar Þionkunar/ sem er GUDZ ORD/ þar næst þui/ad hann so dærlega dirfest ad inn skicka þad nöckud til Guds Þienustu sem Gud hefur ecke Bijfalad. J þridia mata syndgar hann med metnade/ þad hann meinar/ sig ad kunna ad auka nöckru vid GUDZ Ord/ og efla Guds Þionustu giörd framar meir enn þad Gud hefur sialfur Bijfalad. Med fiorda hætte giörer hann eirnen ödrum skada/ þeim sem hans Epterdæme verda epterfylgiande/ huar vier höfum nogleg Epterdæme til j Pauadomenum/ ja jafnuel enn nu hia oss sialfum innbyrdis. Hugse huör med sier ad byria þad eckert sem Gud hefur ecke Bifalad:

J ödru lage fylger Holld og Blod Rædum sijns innfædda Giests/ og stundar ad draga Mannen fra Gude med Lijkamans Vellyst/ med Kræsingum Matar og Dryckiar/ med Munadlijfe/ Enn Otte Drottins stendur a mot þessu öllu/ frammsettande Epterdæme Christi + hins Heilagra. Þeink hier huad marger so munu fortapader/ og fra Gude suikner. Þennan Dag höfum vier og so Epterdæme

me nogleg þessa Hlutar.

Heimuren leggur sig ꝛ epter ad villa Guds Börn fra Gude / med Rádū / Epterdæmum / Vallde / Vellystingum / Rýkedome / Medlæte / ꝛ. Brýxlar heim Christnu vm sin Kross / Ofsokn ꝛ Miotgang. Ad výssu / ofsæker og deyder þa sem vidurkieña Jesum Christū. En Guds Otte hū setur þessu óllu ȷ giegn / Guds Rád / Guds Sonar Epterdæme / Krapt hins Helga Anda / Christi Vilia / Andlega gle de ȷ þeim Helga Anda / Himneskan Rýkdom Himerýkis / Huggan Helags Anda vnder Krossenum / og þa sælu Sigurviñing sem þeir epter vona ȷ. Christo Jesu / nær aller Dioflar ꝛ Þra Limer burt kastast ȷ eilýfa Helvýtis Pýnu.

Diófullen hinn þridie Maūsins Ovinur / hann hefur og ȷ frame alla sýna Kuñattu med Lygum ꝛ Morde / J moti hm̄ berst og Otte Drottins / med þui andlega Sverde / sem er GVDZ ORD / hafande vissa von vm Sigurviñingena / fyrer Jesū Christū / sem þsse fiorda grein vppa hliodar:

J fiordu Grein / sa sem ottast Gud / hañ leitar sier Hialpar ad beriast ȷ mot Helldens

Holldenn Heimenum og Diöflenum.

Hier vm talar Jesus Syrach j 41. Cap. Sa ed ottast Drotten hann hefur önguan Brest/og hañ þarf öngrar añar ar hialpar vid. Og su agiæta Vörn/ j mot öllum christeña Maña Ovinum er ein aluarleg Bæn til Almættugs Guds so sem Salomon eirnen vidurkienner. Nafn Drottins er hid styrkuasta Vijgé edur Kastale/ þangad flyr hiñ Riettferd uge/ + er holpen. Og Gud seiger j Psalmenum/ Akalla mig j Neyd þiñe/ eg vil hialpa þier/ og þu skallt prijsa mig. Og med þui ad christeleg Bæn er su sterk legasta Veria eins christins Mans j allskyns Neyd og Motgange/ þa vil eg j stuttu Mæle hier fram setia/ hvad hall dast skal vt af þrre Christelegu Bæn.

Hier helld eg ecke naudsynlegt vera/ ad eyda þeirre Diöfuls Villu sem Pauen hefur jñsett j Heimen sem er Bæna akall til Heilagra Maña/ Huad ei er añad eñ fyrerlitning vors Drottins Jesu Christi/ Gud Bañar oss ad forlæra oss a nöckra Skiepnu til Bæna akalls/ helldr a Gud alleina/ og skipar oss hañ a ad kalla + önguan añan/ epter hans Orda Hliod-

an: Eñ huör ödru viſs giörer/ſa ſyndg-
ar/ og lætur ſig af Diöflenum færa fra
heim ſaña Fyrerbonar Manne og Med
gangara Jeſu Chriſto. Eñ ſa ſem ott
a[illegible] Gud/ hañ helldur ſier faſt vid Guds
Bifalning og Skipan/og treyſteſt j hans
Fyrerheitum/Gud hefur ſkipad og bod-
ed ſig alleina ad akalla. Chriſtus hefur
lofad ad huörs vier bidium j hans Naf-
ne/ þad ſkule oſs veitaſt/ſo framt ſem
vier j eirnre ſtödugre Tru bidium ⁊ efűſt
ecke vm Guds Loſan ⁊ Fyrerheit.

Huad er þa ein Chriſte-
leg Bæn?

Ein ſøñ og Chriſteleg Bæn er ei
komen j Orda fiölda edur laungum Leſ-
ningum ſiñ Hræſnarar meina/epter þui
ſem Chriſtus kieñer oſs hia Matth. 6:
Cap. Helldr er hun ein Hiartans girnd/
j huörre Manneſkian vpplypter Sælu
ſiñe til Guds j Himnenum/⁊ þackar hö-
num fyrer hans Velgiörder j Nafne Je-
ſu Chriſti/Ellegar bidur hañ vm nöck-
ud j Jeſu Chriſti Nafne/ med þuilÿku
Hiartans trunadar Trauſte/ ad Gud
mune hann bænheyra. Moyſes bad med
vpp

vpp lyptum Höndum/ enn hans Varer hrærdust huörge / helldur kallade hans Hiarta/ so ad Gud suarade hönum og sagde/ Þui hropar þu til mijn. David seiger/ Til þijn Drottenn vpplypte eg Salu mine. Af þessum tueimur Epterdæmum meigum vier skilia/ ad ein sannleg Bæn er ecke j Muñenum/ helldur j Hiartanu ein breñande Girnd til Guds/ vm Hialp og Myskun.

Huar fyrer lesa Menn þa Orden/ falla a Knie/ beria sig a Briost/ horfa til Himens þa þr bidiast fyrer.

Þad skiedur allt fyrer þessara Greina saker. Fyrst/ Ad Mannsins Hiarta vppueckest þar mz til ad bidia/ ad Mañsins Hugskot sie Ordonum samhliodanda/ ad Gud verde bæde med Sælu og Lijkama prijsadur/ ad Madurenn opinberlega med Muñenum og allre Lijkamans Hegdan medgange Truna sem hañ hefur til Guds a Himnum/ Augustinus seiger/ Nu þo ad Gud vite Mannsins Hiarta og kieñe hans Hiartans Girnd z Bæner/ þa hefur þo Madureñ Ordenn vid/ og þa ytre Limaña hegdan/ so ad Mañsins Astundan j Bænenne vagse og

 verde

verde þeß meir brennande.

Huar med vpplyptest og vpphefft Mannsins Hiarta til Guds þa hann er a Bænenne?

Eitt christins Mans Hiarta j Bæn enne vpplyptis til Guds med tueim: Hlut um/ so sem med ödrum tueimur Vængi um/ Sa fyrre/ Er Vmhuxan Gud legrar Myskunseme/ Sa annar/ er stød ugt trunadar Traust a vorum Medal gøngu Mañe Jesu Christo.

Vmhuxan gudlegrar Myskunseme er/ ad Gud hefur bÿsalad sig ad bidia/ hañ hefur lofad oss ad bænheyra/ * vill vier sieum hönum packlater/ nær Gud bænheyrer oss/ Þetta þrent leggur Gud til samans j þeim 50. Psalme/ Akalla mig j þinne Angist (hier er Skipunen) Eg vil frelsa þig (hier er Lofunen og Fyrerheited ad hañ vilie bænheyra) Og þu skallt vegsama mig (hier heimtest Packlæted) þar fyrer skalltu ecke ad eins aliita Guds Bod og Fyrerheit nær þu bidur/ helldur og eirnen minnast Packlæt esins huört ed j Hlydnenne til Guds Al mattugs folged er.

Þar

Þar fyrer huőr hn̄ hefur þ aform / ad hañ vilie Syndena fremia / og akall‑ ar þo Gud / hañ þarf ei ad vona nőck‑ urs gods af Gude / helldur Straffs og hefndar sőkum sijns oþackłætis / Þuiad so stendur skrifad j þeim 67. Psalme / Hefda eg haft Ranglæte j mijnu Siñe / þa hefde Drottenn ecke bænheyrt mig. Og S. Joh. 3. Cap. hins fyrra Pistils seiger / Ef vort Hiarta þordæmer oss ecke (Þad er) Ef vier hőfum ecke jllt aform edur vonda Samuisku / þa hőfum vier Traust a Gude / ad vier munum ődlast þad sem vier hann vmbidium. S. Jacobus 4. Cap. seiger / Þier bidied + faed ecke / þuiad þier bidied jlla / so þier eyded þui j ydrum Lo stagirndum. Þar fyrer skal huőr christen Madur / nær hn̄ vill akalla Gud / hallda sig epter S. Pals Ordum j ődrum Pistle til Tim. 3. Cap: Huőr hañ vill akalla Drotten / hn̄ vijke fra Ranglætenu.

Sa annar Vængur med huőrium Mañsins Hiarta j Bæneñe hefst vpp til Guds / þa er stődugt Traust a vorum Medalgangara Jesu Christo. Vm þtta Trausted a Jesu Christo vorum Medal

Sangara þa talar Christur sialfur og seiger/Huörs hellst sem þier bidied Föd uren j mijnu Nafne/þad mun hañ giefa ydur. J þessare Jesu Christi rijkuglegre Lofan + Fyrerheite/ eru tueir hluter gagnmgiæfande/Sæ fyrre þar hañ seiger/ Huörs hellst sem þier bidied / Sa añar/ ad hañ kieñer oss vppa huörn vier skulū oss forlæta þa vier erum a Bæneñe/Ellegar huörnen vier skulum bidia.

Þar hañ seiger/ Huörs hellst sem þier bidied / þad er so mijked sagt: Þier sem erud Guds Börn/ Huörs sem þier bidied ydarn Födur/ þad ydur ma vera til gagns og Sæluhialpar/ þ͛ mun hañ giefa ydur. So vtleggur hinn Heilage Johañes þta Fyrerheit j fyrra Pistle + 5. Cap. Huad vier girnunst epter hans Vilia/þar vm bænheyrer hañ oss. Eige er tilbærelegt ad Börnen bidie nockurs j mote sijns Födurs Villd + vilia. Ef nock ud Barn girnest Scorpion edur annann skadlegan Orm af sijnum Födur/ edur einhuörn annan skadsamlegan hlut / ad sonnu være þad j mote Födursins Vilia/ + önguan mæta af Födurnum veitanda/ þar fyrer skulu Guds Börn giæta ad

þss

þessum tveimur Reglum:

Su fyrre/ Ef vier bidium nöckurs þess sem bæde ma verda oss til gods og jlls/ þa eigū vier ad bidia med fororde og seigia so/Drottē/vñ mier þess hlut ar/so framt sem mier er þad gagnlegt/ og þad ei forhindrar mig j fra þui sin̄ betra er/ So bædu og aller Þijslaruott ar. So plögum vier ad bidia nær vier med Pestelentiu og Strijde/ellegar j ann an mæta verdum straffader. So bidium vier vm Heilsu + Heilbrigde Lijkamans/ vm veralldlega Biörg og Medlæte/ og giesum vorn Vilia med öllu vnder Guds Guddomlegan Vilia.

Su önnur Regla er þesse/ Huad gott sem þad er/ad verda kann oss til goda/ þar vm eigum vier ad bidia an nöckurs forords/sem er/Guds vidurkien̄ing/Tru arauk ning/Gudhrædsla/ Þolenmæde j Motgangenum/ og adrar christelegar Dygder. Þesse Regla er hier vppa grūd vollud/Vier vitum Guds Vilia/ þ han̄ vill aller Men̄ verde Saluholpner + þr komest til San̄leiksins Vidurkien̄ingar/ sem adur er noglega biuijsad.

Vm þen̄an an̄an Vængen sem eirne

christeñe Børn vpplyþter til Himinsins/ talar Christur j sijnu Fyrerheite/ Huad þier Bidied (seiger hann) Fódurenn j mijnu Nafne/ þad skal hañ giefa ydur/ þad er/ Huórs þier Bidied fyrer saker mijn/ j mijñe vidurkieñingu/ og Trauste til mijn/ þad skal Faderenn giefa ydur fyrer mijna skulld og læta ydur mijn niota/ Eg sem er ydar Fyrerbonare/ Medalgangare og Arnadarmadur/ hia mijnum og ydar Fódur/ hann hefur ydur kiæra og elskar ydur fyrer saker mijn/ þuiad þier erud mijner Limer/ mijner Brædur og hans Óskabórn.

Enn huad oss byrie ad vita vt af Christo/ og huada Trauste vier eigum til hans ad hafa/ þad sama er ædur noglega sagt/ Þar fyrer vil eg hier ad eins tala vm þad huad vier hugsa skulenum nær vier heyrum þetta Fyrerheit/ Huors þier bidied Fódurē i mijnu Nafne þad skal hañ giefa ydur/ Þuiad hier hófum vier af ad merkia/ eirn agiætan Lærdom/ hialpsamlega Amiñing og króptuga Styrking ꝛ Huggan.

Fyrst verdur oss hier kient/ ad vier byrgie j voru Bænū akalle/ alla Hugsun

inn vm vora eigen Verdſkulldan og God verk/ Þuiad þa vier Bidium j Chriſti Nafne/ þa medkieñum vier Chriſtum all eina ad vera maklegan ✶ hafa verdſkull dan þar til/ad Gud ſkule oſſ Bønheyra. Item. Vier lærum hier af/ greinar mun ad gióra a mille chriſteña Maña Bæna og añara villu Maña / Þuiad ein chriſt-en Bæn grunduallaſt a Truñe til Jeſum Chriſtum/Eñ aller adrer Villumeñ vid-urkieña hañ ecke/huar fyrer þeirra Bæn er eru einſkis verdar/ ag hafa aunguan Grunduöll.

Sömuleidis höfum vier j þeſſum Ordū eina Amiñing vm voru eigen Bli-ndleika/ Þuiad fyrſt þad vier eigum ad Bidia j Chriſti Nafne/þa mun þ margt og miked vera ſem vier þurfum vid/ Þar fyrer liggur Magt a ad vier lætum vpp vor Augu/ og ſkodum glöckt huad oſſ ſialfa ſkadar og ſo alla adra/ Item. Huörs vier vid þurfum Bæde hid jñra ✶ ytra/Lijkamlega og Andlega/ſtundlega og eilijflega/Og ad vier j öllum vorum naudſynium vpp hefium vor Hiörtu til Guds/ og Bidium hann j Nafne vors Medalgöngu mans Jeſu Chriſti/Treyſt-

 ande

ande þar vppa/ad hañ ville veita oss þ
vier þursum/ ef vier bidium riettelega
med stödugre Tru/ og ef þad kañ koma
oss til Saluhialpar/sem sagt er:
Styrking og stora Huggan höfum
vier og einnen hier af þessum Ordum/
þa vier bidium i Christi Nafne. Ja ad
söñu/Þesse Bænahattur/ hñ styrker oss
i mote tueimur hlutum sem marga for-
hindra og hallda j fra Bæna akallom
til Guds/ sem er/ Hölldleg efaseme/og
sialfs Overdugleike/Þuiad/ Nema þui
eins/ad vier forlatum oss vppa Christi
Verdskulldan/þa skielfunst vier/so vier
þorum ecke ad bidia Gud/ Sierdeilis
nær vier hugleidum allar vorar Synder
fra Vngdome til þessa Dags. Eñ sa hñ
nefner Christum j siñe Bæn/og forlæt-
ur sig a hañ/ sa hefur friian til gang til
Guds Födurs/fyrer Jesum Christũ.

Þetta er ad söñu þad S. Pall seig-
er til Rom. 5. Cap. Fyrer Truna höfũ
vier Frid med Gude/fyrer vorn Drotten
Jesum Christum/ fyrer huörn vier höfũ
+ tilgöngu med Truñe til þeirrar Nad-
ar og Guds Vinskapar/sem vier höfum
feinged. Þessu samhliodar fagurlega þ
Ord

Ord Christi til samuersku Kuiñuñar sem stendur j Euangelio Johañ. 4. Capit.
Tijmen er komen(seiger Christur) + er nu nær / ad sañer Tilbidiendur skulu tilbidia Födurenn j Anda + Sañleika / þuiad Fad eren vill slijka Tilbidiendur hafa sem hñ dyrka. Þesse Kuiña meinte so / ad Bæn en være kröptug fyrer saker þess Helga Bænastadar / þar ed Madur giörer sijna Bæn / þar fyrer sagde hun so / Vorer For fedur baduſt fyrer a þessu Fialle / eñ þi er Gydingar seiged ad j Jerusalem sie sa stadur huar Meñ skulu bidiast fyrer. Eñ Christus leider hana j fra þessare Mein ingu / + kieñer heñe þñ rietta Bænahatt sem er / Ad vier skulum bidia Födurenn j Anda og Sannleika. Þar hann seiger J ANDA / Þar giörer hañ greinar mun j millum þeirrar Bænar sem af Muñenū kiemur / og hiñar sem kiemur af Andan um / huör Ande ed verkar þa riettu Tru med: oss / a huörre Bænen hanger. Huer nen kuña þr (seiger S. Pall) ad akalla þañ a huörn þeir ecke trua? Þar Christ us seiger J SANNLEJKA / Þar med vtleggur hañ tueñar Figurur og Fyrer myndaner siñ j gamla Testamentinu vo

ru/Su fyrra vm Fialled a huőrlu Jacob badſt fyrer/ þa adra/ vm þañ ſtad j Jeruſalem. Fialled merker/ad vier eige ſkulum j Bænenne alłjta nöckurn ſtad j Heimenum/ helldur vpp heſta vor Hiörtu hætt yfer Fiöllin/ þad er/ fra öllum Dölum/ og til Himinſins ſo ſem Chriſtus kieñer oſſ ad bidia + ſeigia/ Fader vor þu ſem ert a Himnum + c. Þa adra Figuru vtleggur Chriſtur/þar hañ ſeiger/ Þier ſkulud tilbidia Födurenn j Anda og Sañleika / Þetta Ord(Sañleika) ſetur Chriſtr j ſtaden Jeruſalem/ huar ed var Nadarſtollen/og huar Gydingar giördu ſijnar Bæner. Eñ þeſſe Nadarſtoll ſem kalladeſt Propitiatorium,merker vorn Herra Jeſum Chriſtum/ſem er ſa ſañe Nadarſtoll/ an huörs eingen verdur bænheyrdur nie kann ad komaſt til þeſſ Heilaga ſtadar j Muſterenu/ þ er til eilijfs Lijfs + eilijfrar Saluhialpar.

Pañen vtleggur nu Chriſtur huad ſa Nadarſtollen hafde ad merkia/ ſem var j Muſterenu. Hier med verdur og lijka/ vtbyrgd og afſkilen öll Hræſne j Bænaakallenu/ huiad ſo hæfer/ad huör hañ bidur/ſa bidie j Sañleika/ þ er/ hñ bidie

af

af öllu Hiarta/ læte ecke annad Munnen mæla/ añad Hiartad hugsa.

Þetta læt eg sagt vera vt af DROTTins/ ad hañ er alleina sa sem helldur oss j Truñe og vid eina goda Samuisku/ Hañ fordast Syndena/ hellդur sig epter Guds Bode/ vaktar sig fyrer Vielum og Suikum Hollds + Blods/ Heims og Diöfuls/ + j öllum Mañraun um leitar hañ hialpar alleina til Guds/ med christelegre og aluarlegre Hiartans Bæn/ Bijdur so og blijfur stadfastur til enda/ Þad er/ til þess Gud kallar oss fra þessum Heime/ og medtekur til sijn j Himerijke Sæler þeirra sem deyia j riettu Bæna akalle til Christum/ eñ læsur Lijkame Frra hier a Jördu rotna/ + ad Orma mat vda/ til eins vitnisburdar vm Guds riettferdugan Dom + hñs Riettlæte/ huör DROTTen/ ad vpp mū vekia vora Lijkame a þñ sijdasta Dag/ og ad nyiu samtengia Sæl + Lijkama/ so ad Guds Börn fae og hreppe eilijfa Sæluhialp j vorum Herra Jesu/ so ad þeir alldrei framar meir lijde nöckud jllt helldur eilijflega life j Glede og Fögnu-

de med vorum Elskulega Herra Jesu Christo vorum einka Frelsara/ Huörium med Födur ꝛ Heilögum Anda/ sie Lof ꝛ Dyrd / nu hiedan fra og ad eilijfu/ Amen.

FINIS.

